ISSN 0-1301-0220-2
9 770130 102202
69
AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ
Şubat 2000 Sayı: 2000/02 Fiyatı: 700.000 TL. *(KDV Dahil)*

ÖKÜZ

www.leman.com.tr

doğu-batı sentezinden kimseye zarar gelmez

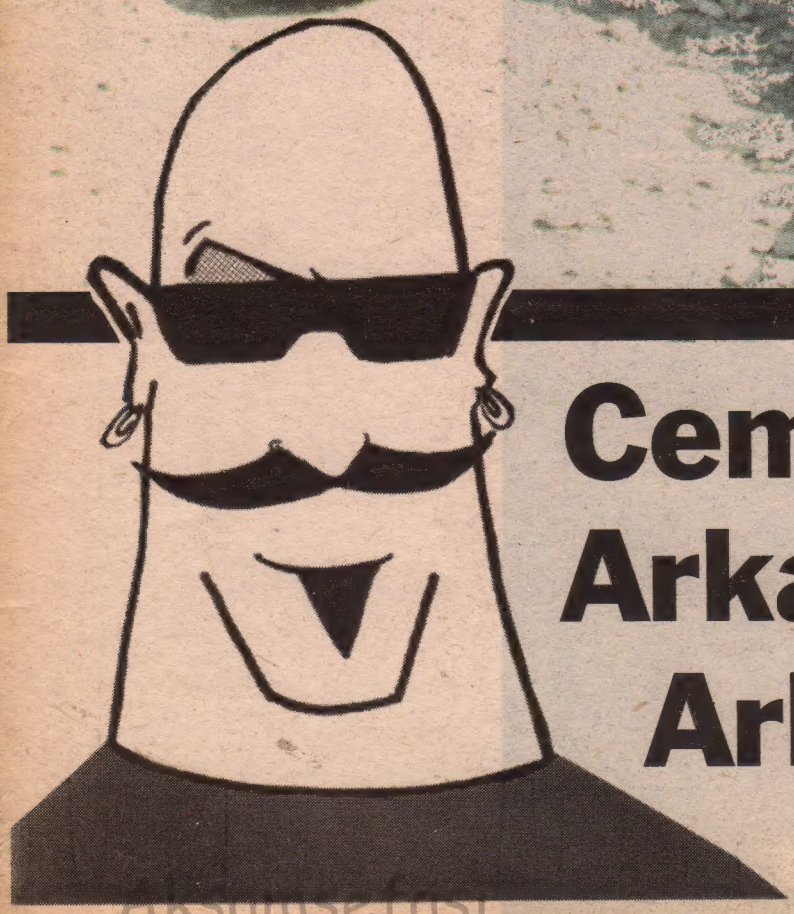

Cem Yılmaz Arkadaşımızdır Arkadaşımız Kalacaktır

Akşamsefası

Günce / Ocak 2000

Ayasofya. Azize Sofya. Ayasofya'nın önünde şimdi turistler geziniyor ama, 2. Dünya Savaşı sırasında ibret-i alem ve nizam-ı alem için insanları asarlardı orada. Darağacında dili sarkmış adamın yönü tramvay caddesine doğruydu. Bizi Cankurtaran İlkokulu olarak, Yurttaşlık Bilgisi dersi uygulaması için götürürlerdi oraya. Elimizde nedense pergel, gönye ve silgi olsun isterdi öğretmenler.

François Truffaut, "Okul Kaçakları" filmini çekmişti. Zaten yetimdir kendisi. Film "400 Darbe" diye Türkçeye çevrilmişti. Can Yücel'in ruhu şad olsun, "İkinci Yeni şiiri, yanlış çeviri bir şiirdir" derdi. Bazı şairler yüzünden! Yeni Dalga, İkinci Yeni'yi çok etkiledi aslında. Kamera ilk defa dışarı, sokağa çıktı. Bizi en çok etkileyen film tabii Godard'ın, "Serseri Aşıklar" filmi oldu.

Özal'a suikast sırasında kocasının üzerine kapanmıştır Semra Özal. Refleks olarak bile olsa çok güzel bir şeydir bu. Siz hiç ummasanız da bazı kadınlar bunu yapar.

Geçmiş zaman, Berlin'de bit pazarından parka alacaktım. Üzerinde leke var diye engel oldular. Berlin'de Garaj diye bir yer buldum. Gömlekler, pardösüler kiloyla satılıyor orada. Ben de oradan pardösü aldım. Atmadıysam hâlâ duruyor olması lazım. Almanlar pire pazarı diyorlar bit pazarına. Doğu Berlinliler pire pazarlarının fiyatlarını yükselttiler. Çok yoksullar tabii. Batı Berlin onlara milyonlarca mark yardım etti. Gazeteler nasıl oldu da soygun olmadı diye haberler yaptılar. "Demek, teşebbüs gücü yok." dediler. Çünkü kapitalizmin özüdür soygun.

Nilgün Marmara ve Tezer Özlü. Bence ikisi de erkekti! Hodri meydan anlamında. Adımlarını geri almazlardı. Çocukluğun Soğuk Geceleri'ni hiç unutmam. Bir daha okumak isterim. Bu roman gibi bir roman yok gibi geliyor bana hâlâ. Yabancı dili çok iyiydi Tezer'in. Ellias Canetti'nin kitabını "Körleşme" diye çevirdiler. Tezer, "Aslında Körleşme değil, Kamaşma" demişti. Nilgün Marmara'nın en belirgin özelliği; mülkiyet duygusunun olmamasıdır. Kızıltoprak'taki evlerinde oturuyorlardı. Evlenecek. Ev kocasının. Salonun parkeleri bir milim inceltildi, yeniden cila yaptılar. Haftasonları onlarda kalıyordum. "Bak ne güzel oldu" dedim. "Misafirler için artık salonu kullanmayın, benim kaldığım odayı kullanın." dedim. O da "İnsanlar kullanmayacaksa ne işe yarar!" demişti. Nilgün Marmara'nın nikâh şahidiydim. Kadıköy'deki nikâhta hiç süslenmedi, gelinlik giymedi. Şöyle bir mavi sürmüştü gözüne, herhalde rimel. Ben bazen Tezer Özlü ile Nilgün Marmara'yı birbirine karıştırırım.
Sahi, Nilgün Marmara ile Tezer Özlü yaşadı mı patron?!

Ayağa Kalkanlar: Tek başına, Fazıl Hüsnü Dağlarca .
Öküz'de yayınlanan tüm Öküz'lü şiirleriyle.
Müstahkem mevkii.

ECE AYHAN

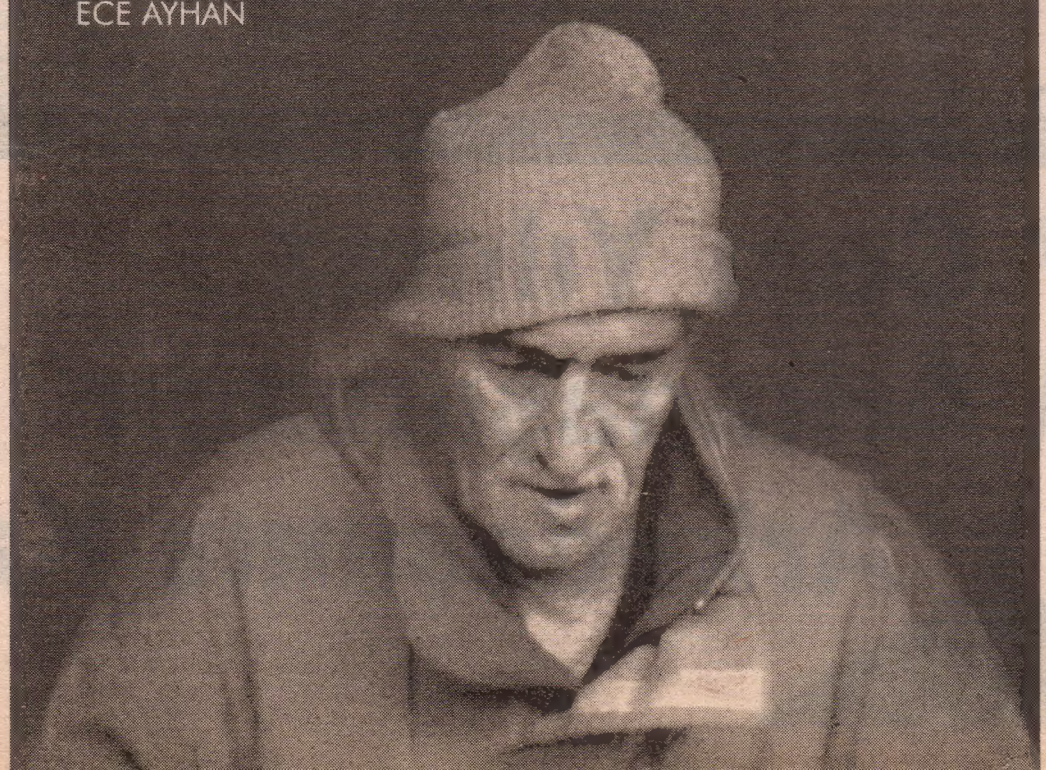

Sizin anlayacağınız gay'ler adam dövmez. Ya da sağcılar adam öldürmez. Ya da tüm solcular iyidir. Ya da tüm Kürtleri sevelim. Türk'ün Türk'ten başka dostu yok. Ya da aslında prensip kararı olarak, medyanın bu kadar içindeyken medya ile ilgili yazılar yazması gereken belki de en son kişi benim olmam gerekiyor. 10 yıldır gazetecilik yaparak hayatını kazanan biri ne kadar objektif olursa ben de işte o kadar objektifim. Peki bu yazı nereden çıktı şimdi.

"Beni Kimse Tutamaz..."

CÜNEYT ÖZDEMİR

"Bana bak Kekilli misin, Tekilli misin, nesin, bırak intiharı konuşmayı, hayata tutunmaya çalışan Ebru Gündeş'i kendine örnek al" gibi bir şeydi sanırım. Reha Muhtar Kekilli olayına noktayı koyuyordu. İşte medyada 2000'in en kalıcı sloganı. *"KEKİLLİ MİSİN, TEKİLLİ MİSİN?"* Oysa Kekilli dediğimiz bir zavallı gariban rockçu. Suç onda değil onu kullanan yapımcısında, kasetçisinde, bilmemnesinde. Zira ne diyor muhterem Kekilli hazretleri sayısız röportajlarından birinde *"Deprem sonrasında bir haber çıktı. Yıkıntıların arasında bir evde benim yıllar önce yazdığım şarkı sözlerimden 'beni kimse tutamaz' bulunmuş. Bunun üzerine yapımcım beni aradı yıllar önce çıkartıp tutmayan şarkıyı bi daha yapalım,* dedi yaptık." Ve sonuç ortada... 36 meçhul intihar. Yalan dolan... Ama iyi iş. Sonunda Kekilli de Şahane Pazarı'n şahane yarışmasında gerilimi saatlerce süren bardak çekme yarışmasına katılma onuruna erişti. Onun da bizim de başımız göğe erdi. Mevzumuz Kekilli değil aslında medyanın hayatın genel gidişatına etkisi tepkisi. Kekilli olayı bizim de ne yazık ki dahil olduğumuz medyanın gücünün bir kez daha sorgulanmasını gerektiren bir olay. Zira medyaya rağmen ortada bir starlık sistemi var. Medya öyle bir mıknatıs ki hangi ucunda durduğunuz fark etmiyor. Takılan için artı ya da eksi u şeklinde bir mıknatısın bir köşesine yapışıp kalıyor. Yani biraz iddialı olacak ama, medyada ne şekilde yer alırsa alsın, yeter ki biri, bir şekilde yer alsın mutlaka ünü şöhreti, parayı ya da felaketi payına düştüğü kadar alıyor. Medya gazeteleri, dergileri, televizyonları ile herkesi iyi ya da kötü, sonucunda fark etmeyecek şekilde kahramanlaştırıyor.

Biz bunu ilk olarak Hasan Mezarcı'nın yıllar önce Türkiye'yi ayağa kaldıran konuşmalarını yayınlarken fark etmiştik. Zira biz Mezarcı'yı nerede ise her seferinde mezara koyuyor bir kez daha üzerini kapatıyorduk ama, bir kısım izleyici bizim sözlerimize rağmen Mezarcı'nın sözlerini ayakta alkışlıyor, bize de içten içe kızıyor ama yine de illa ki seyrediyordu.

Geçtiğimiz günlerde benzer bir durumu da Kanal D'den Tuncay Özkan ve arkadaşları fark etti. İBDA-C'nin eylemlerini bir daha vermeyeceklerini zira her ne kadar terörü lanetleseler de sonuçta bunun onların reklamını yapmaya yaradığını söyledi. İlk tepki izleyicilerden mi geldi dersiniz? Hayır. İlk tepki bizzat İBDA-C'nin bombacılarından geldi. Vay sen misin bizim haberimizi vermeyen, gidip bu sefer Kanal D'yi bombalamaya kalktılar. Yani onlar belki de bu oyunun en iyi farkında olanlar...

Tabii medyanın durumu böyle olunca, bu medyayı da yine medyayı en iyi bilenler kullanıyor. Boşuna değil bu kadar çok gazetecinin basın danışmanı olarak daha çok paralara işler bulması ya da daha da önemlisi bazı gazetecilerin el altından basın danışmanlığı, halkla ilişkiler, pazarlamacılık yapmaları. Basın danışmanı olunca amenna, her şey ortada. Örneğin Ajda Pekkan'ı Süperstar'lıktan bir gece de Diva'lığa transfer ettirebiliyorsunuz. İyi bir basın bülteni, güzel bir kampanya, bir de klibi patlatıp iki de yazıp çizdirince oldu sana yılların süperstarı, diva. Kimse sormuyor nasıl olsa "Kardeşim hadi diyelim bu kadın star"dı (hadi diyelim burası tartışmasız) ama kim bunu süperstar ilan etti? Starlar aralarında yarıştı da Ajda Pekkan süper performans mı gösterdi? E hadi süperstardı şimdi nasıl diva oldu? Kim yaptı, nasıl yaptı?

Oysa sonuçta "Ajda Pekkan kendi masalında hapis kalmış zavallı bir masal kahramanı"

Levent Oran'ın orantısız ünü ile Ajda Pekkan'ın süperstarlığı arasında da hiçbir fark yok. Sezen Aksu diyor ki "Her olumsuz sözcük bir şekilde söylenen kişinin hanesine artı olarak dönüyor" kısacası halk manipülasyonu ilk anda yese de sonrasında bir daha yemiyor. Kendince alıyor, özümsüyor ve kullanıyor.

Siz hiç Reha Muhtar hakında, Hakan Aygün hakkında iyi bir söz duydunuz mu ama her ikisini de yakından tanıyorsunuz. İyi kötü, nasıl olduğu fark etmiyor, seyrediyorsunuz.

Nitekim gazetelerin, köşeyazarlarının durumuna tutumuna baktığınızda neyin doğru neyin yalnış olduğu da tamamen birbirine karışmış durumda. Kim iyi, kim kötü. Ne zaman iyi, ne zaman kötü. Bilinmiyor. Dün asalım dediklerine bugün asmayalım diyorlar. Dünün kazananlar listesinin başına koydukları Çevik Paşalarını bugün yerden yere vuruyorlar. Yani? Yani bir referans yok ortada. Mihenk taşı yok. Medya dediğimiz kahramanlık manzumelerini ve dürüst, kahraman gazeteci payelerini bir kenara bıraktığınızda önümüzde koca bir sinema ya da tiyatro duruyor. Rollerin dağılımı değil önemli olan oyuncuların performansı. Rollerde gösterdikleri başarılar.

Acı ama gerçek bu. Bir tiyatro sinema kadar bile dürüst oynanmayan bir oyun. Medya güçsüzlüğünü her seçim döneminde bir kez daha ispatlıyor. Kimi desteklese o kaybediyor, kimi yerden yere vurup görmezden gelse o kazanıyor. Şimdi ortada gerçekten garip bir durum var. Sanal bir 4. Kuvvet egemenliğini ilan etmeye çalışıyor oysa hangi toplum olursa olsun garip bir organizma bilgiyi alıyor, özümsüyor ve kendi ilkel duygularıyla kendi fısıltı gazetesinde bunu bir şekilde yerleştirip satışa sunuyor.

"Marmaranın suyu ısınmış, ak sakallı dedeler deprem olacağını haber vermiş CNN altyazı geçmiş, 36 kişi intihar etmiş..." Daha neler neler, seç beğen al! Asıl işin ilginç yanı medyanın içinde pek çok kişinin bu gerçekliği görmezden gelip hâlâ kendi bildiğini dikte ettirmeye çalışması. Bir nevi askeri darbeci mantığı. Biz doğrusunu bilirizciler, biz ne dersek odurcular, dünyanın merkezi ankaracılar, etikpazarlayarak prestijpazarındanpaye kapanlar, kendi masallarına hapsolmuş gasteciler, televizyoncular. Kimi politikacılara akıl veriyor, kimi memlekete nizam getiriyor, kimi... Medya'da garip bir şekilde her şeye hafif bir üstten bakma var. Bu yetmezmiş gibi bir de medyaya üstten bakanlar var. Hele bir kısım entelektüel, açık açık gazetelerde dergilerde rotbalans dükkanı açmak üzereler. O iyi, bu kötü, şu şöyle olmalı, bu onu böyle dememeli. Pusuya yatmış hiçbir şey yapmadan gözlerini medyaya dikmiş röntgenliyorlar. Birisi bir yerde hata mı yaptı hemen ümüğünü sıkıveriyorlar. Ve etraflarında bir alkış kıyamet. "Ne güzel lafı sokmuşsuncular, nasıl da güzel geçirmişsinciler?" Ne bir araştırma, ne yeni bir açı, ne, ne, ne... Laf ebeliği, iğneden laf geçirmeler ve medya-tik yazılar yazmak moda şimdi. "İN" iyi iş yapıyor, çok satıyor, çok okunuyor. Konuşuluyor, konuşturuyor... Kare kare, kelime kelime medyanın peşindeler. Geçen gün bir arkadaşım yolda çevirdi. "Kendine dikkat et senin peşindeler" dedi. Kim, neden, nasıl deyince... "Sen geçen gün Muhsin Kızılkaya ile ilgili yazında demişsin ki Muhsin'in üzerine atlayan garsonlar arasında "gay"lerde var." "Eeeee..." "İşte sana gıcık olmuşlar." Yani sizin anlayacağınız gay'ler adam dövmez. Ya da sağcılar adam öldürmez. Ya da tüm solcular iyidir. Ya da tüm Kürtleri sevelim. Türk'ün Türk'ten başka dostu yok. Ya da aslında prensip kararı olarak, medyanın bu kadar içindeyken medya ile ilgili yazılar yazması gereken belki de en son kişi benim olmam gerekiyor. 10 yıldır gazetecilik yaparak hayatını kazanan biri ne kadar objektif olursa ben de işte o kadar objektifim. Peki bu yazı nereden çıktı şimdi. Şuradan çıktı. Siz hiçbir şey yapmasanız da, çok şey yapsanız da sonuçta hiçbir şey değişmiyor. Bir gün birisi çıkıp "Ulan ben bu adama sinir oluyorum" diyor. Neye göre, neden, nasıl? Eee kardeşim o zaman seyretme, okuma... Olur mu, olmazzz! Dur ben şuna bir sokayım da görsün gününü... Sol eliyle film eleştirisi yazıp, sağ eliyle film pazarlayan sıradan bir medyacanavarı ile karşı karşıya kalabiliyorsunuz bir anda. Adamın hangi ince hesaplarını, gizlifilm pazarlamalarını, gastecikimliğiyleyaptığıhalklailişkiler çalışmalarını fena halde madara edip, tavuğuna "kış" demişseniz farkında bile değilsiniz. Ama yine de kendinden menkul sıfatlar yakıştırarak hakkınızda ileri geri kalem oynattığını duyuyorsunuz. Ne yapacaksınız, ya seviye düşüreceksiniz ya da yola devam. Ya susacaksınız ya siz de vuracaksınız. Onlar da bunu istiyor zaten. Herkes birbirine sövsün. Olumlu olmak "out" şimdi, "b.k atmak, olumsuzu yazmak innnn"

O zaman hadi şimdi, hemen kalem omza medyacanavarları, marş marş kâğıtlara...

conan@ibm.net

Akşamsefası

Eski Refahlı, yeni Faziletçiler "İstiklal Marşı"na katılmayı hep reddederler ya, aklıma hep bu eski anı gelir. Nedir? Mehmet Akif'i mi sevmezler, sözleri mi beğenmezler, tepki duydukları Akif'in ötesinde bir şey midir, laik cumhuriyet gibi, nedir? Bir ulusun milli marşının "Korkma!" diye başlaması, bana da ters gelmiştir. "Korkma!" diye korkan insana denir, belki korkuyor sanılmayı sindiremiyorlardır içlerine. Ya da müziği beğenmiyorlardır. Eğer böyleyse bunda da yerden göğe haklılar. *"Larda yüzen al sancak"* bölümüne ya da "...o beee" diye uzayan, sonra da *"Nim milleeetimin"* diye devam etmesine sinirleniyorlardır marşın. Başka ne olabilir? "Takıye"yi parti programına dahil gören bir görüşün İstiklal Marşına böyle yiğitçe tepki vermesinde bir hoşluk da var ya, neyse...

Ne Hoca, Ne Baba, O Bir Dede!

FEYZA HEPÇİLİNGİRLER

Benim okuduğum yıllarda İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu kantinini sağcılar basardı. **Cahit Külebi'**ye selam olsun diye onun söyleyiş kalıbını kullandım *("Benim doğduğum köyleri / Akşamları eşkiyalar basardı").* Yoksa hep sağcılar basmazdı. Bir sağcılar, bir solcular basardı. Son baskın sırasının sağcılar tarafından başarıyla gerçekleştiğini, o basık, karanlık kantini tir tir titreten Mehter marşlarından anlardık.

Çalınan Mehter marşını başka sözlerle söylemeyi o sıralar icat ettim. Sözgelimi, *"Tarihi çevir, nal sesi, kısrak sesi bunlar / Delmiş Roma'nın kalbini mızrak gibi Hunlar"* sözleriyle başlayan Mehter marşına, **Mehmet Akif'**in *"Ey millet, uyan! Cehline kurban gidiyorsun / İslam'ı da batsın diye tutmuş yediyorsun / Allah'tan utan, bari bırak dini elinden / Gir leş gibi topraklara kendin gireceksen"* dizeleri cuk otururdu. Bence asıl sözlerden çok daha güzel olurdu; ama nedense sağcı arkadaşlar ne edip edip susturmaya çalışırlardı beni.

Eski Refahlı, yeni Faziletçiler "İstiklal Marşı"na katılmayı hep reddederler ya, aklıma hep bu eski anı gelir. Nedir? Mehmet Akif'i mi sevmezler, sözleri mi beğenmezler, tepki duydukları Akif'in ötesinde bir şey midir, laik cumhuriyet gibi, nedir? Bir ulusun milli marşının "Korkma!" diye başlaması, bana da ters gelmiştir. "Korkma!" diye korkan insana denir, belki korkuyor sanılmayı sindiremiyorlardır içlerine. Ya da müziği beğenmiyorlardır. Eğer böyleyse bunda da yerden göğe haklılar. *"Larda yüzen al sancak"* bölümüne ya da "...o beee" diye uzayan, sonra da *"Nim milleeetimin"* diye devam etmesine sinirleniyorlardır marşın. Başka ne olabilir? "Takıye"yi parti programına dahil gören bir görüşün İstiklal Marşına böyle yiğitçe tepki vermesinde bir hoşluk da var ya, neyse...

"Milli Nizam", "Selamet", "Refah" derken yeni partiye "Ulusal Düzen" ya da "Erdem" değil de yine Arapça bir ad verileceği tahmin edilebilirdi, "Fazilet" çıkıp geldi. Doğrusu, ben "Müreffeh", "Es-Selam", "Nizam-üd-din" gibi adların daha çok yakışacağını düşünüyordum. Demek "Fazilet" sözcüğünü çapraz bulmacalarda çıkan "bir kadın adı" olmaktan kurtarmak istediler. Refah'ın devamı olmadıklarını, Fazilet'in yeni bir parti olduğunu söylerken bazen **Recai Kutan'**ın kendisi bile karıştırıyor. Fazilet Partisi'ni savunmaya çalışırken "Refah" deyiveriyor: *"İddia edildiği gibi "Refah, Cumhuriyet'e ve laik düzene karşıdır" tezi doğru değil. Sürtüşme, anlayış ve tarif farklılığından kaynaklanıyor."* Amerika'da da sormuşlar aynı şeyi: *"Siz RP'nin devamı mısınız? Burada aynı insanları görüyorum."* demiş **Keith Weissman.** Kutan da *"Aynı arkadaşlarımız bu partide de olabilir; ama Refah Partisi ayrı, Fazilet Partisi ayrıdır. Biz yeni bir partiyiz."* demiş. Türkiye'nin aslında Türkiye'den, Ankara'dan değil, ABD'den yönetildiğini biraz geç anladı Kutan; ama anlar anlamaz soluğu ABD'de aldı. "Bizi bizden dinleyin" gezisi, biraz da -hatta daha çok- kurdukları bütün partilerin tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallanan kapatılma korkusunu, en yetkili yerden, ABD'den önlemek içindi.

Zaten iç politikadan bunalmıştı. "Tebdil-i mekân"da "refah-lık" olmasa bile "ferah-lık" vardı. Br yandan 163. maddenin tekrar getirilmesini isteyen **Vural Savaş'**a, *"İster, ister o. Ağzı olan konuşuyor."* demek gerekiyor, bir yandan **Ecevit'**e "Hayalci Başbakan" diye isim takmak, *"Susurluk'u çözemezsem bu başbakanlık bana haram olsun"* diye efelenenler nerede?" diye **Yılmaz'a** haddini bildirmek, ille de MHP'yle uğraşmak: *"Daha ne kadar bu istiskallere rıza göstereceksiniz?"*

"Bu ülkede beyazlar ve zenciler var. Beyazlara her yol mubah, zencilere değil." dedikten sonra Amerika'daki zencileri gidip görmek şart olmuştu zaten. Amerika'yı nasıl da kıyasıya eleştirdikleri bir süreliğine unutulabilir, Siyonist tehlike bir süreliğine görmezden gelinebilirdi. Ayrıca ne yapsaydı, **Erbakan** gibi Libya'ya gidip "bir kısım medya"nın diline mi düşseydi? Musevilerle ilişkilerde galiba ölçüyü biraz kaçırdı. Amerika'da İsraillilerle görüştüğü yetmedi, İsrail'e seyahat planladı, Musevi lobisini Türkiye'ye davet etti, *"Türkiye'ye gelirseniz misafirimiz olun."* bile dedi. Çok da hoşnut döndü Amerika'dan. Bir dahaki seçimde Amerikan oylarıyla iktidara gelecekmiş gibiydi: *"Partiyi yeteri kadar tanıttık. Ekibi görünce bir intiba edindiler. Tam bir entelektüel kadro karşılarında."*

Amerika'ya, İsrail'e açılmasının, İslami mesajlar yerine kimi evrensel değerlere yönelmek anlamına geldiğini Amerika'ya kolay anlattı da buradakilere anlatmakta epeyce zorlandı Türkiye'ye döndükten sonra "FP kendi değerlerinden uzaklaşıyor." çığlıklarını "veciz" bir karşılıkla bastırmaya çalıştı: *"Değişim ayrı şeydir, başkalaşım ayrı şey."* Bu yanıttan, partisi için değişmeden başkalaşım mı, başkalaşmadan değişim mi öngördüğü anlaşılamadı. Fazilet Partisi'nin ne kadar Recai Kutan'ın partisi olduğu da hâlâ tartışılıyor bu arada. *"Parti yönetimi zaten kukladır. Hangi kararda neyimiz var?"* diye soruyor FP'li **Gül.** Zaten herkes Recai Kutan'ın yalnızca "emanetçi" olduğunu, partinin halen ve sürekli Erbakan tarafından yönetildiğini biliyor.

Erbakan'ın "civciv" benzetmesini kullanıyor: *"Anayasa taslağı kabul edilirse kabuk kırılmış olacak. Civciv o zaman sıkı kayıtlardan kurtulmuş olacak."* diyor. *"FP ile ordu arasında bir şey yok. Bu, bir grup komutandan kaynaklanıyor."* deyip ordu ile ilişkileri düzgün tutmaya özen gösteriyor; ama 28 Şubat'la ilgili değerlendirmelerine kızınca Mesut Yılmaz'ı *"Komutanlarımız Yılmaz'a gereken yanıtı verecektir."* deyip orduya havale etmekten de geri durmuyor.

Tıpkı Erbakan gibi o da modayla yakından ilgileniyor. "Versace"ye düşkünlüğü bilinmiyor; ama kadınların giyimiyle yakından ilgili: *"Bugün geçerli olan modada hanımların önemli bir kısmı pantolon giyiyor. Pantolon, üzerine biraz uzunca bir ceket, çok da hoş oluyor. Mecliste niçin "Pantolon giyemezsin" diye sıkı kayıtlar koyacaksınız? İsteyen pantolon giyebilmeli."* diyor ya, o "biraz uzunca ceket"in nerede biteceğini, dizlere kadar mı, ayak bileklerine kadar mı uzayacağını kimse şimdiden kestiremiyor. Yine Erbakan gibi, ibadeti gösteriye dönüştürmeyi de öğrendi. Partisinin kuruluş yıldönümünde Düzce'deydi. Cuma namazını Bolu'da çadır camide kıldı. *"Böylece kuruluş yıldönümümüzü onlarla birlikte kutlamış... da demeyeyim de bir arada geçirmiş olduk."* dedi.

Kutan, yine de Erbakan'ın hırsından çok uzak. Yıllar önce emekli olduğu halde çalışmak zorunda kalan hizmetli emeklisinin bıkkınlığı seziliyor onda. Ne "Hoca" olmaya ne "Baba" olmaya niyeti var. Tek dileği, emaneti hayırlısıyla devretmek, bir an önce köşesine çekilip torunlarının sunacağı Zemzem suyunu beklemek.

Akşamsefası

Panter Emel Köşesi

EMEL YILDIZ

Anneleri Bazılarını Doğurmaz, Sıçar

Geçtiğimiz haftalarda Prof. Orhan Kural arayarak hayvan katliamlarını protesto eden bir eylem düzenlediğini, Ediz Hun ve Harun Kolçak ile çok sayıda hayvanseverin katıldığını, benim de orada bulunmamı istediğini söyledi. Eylem günü, oraya gittiğimde 500 kişiden fazla protestocu ve bir basın ordusu vardı. Prof. Orhan Kural ve Ediz Hun yaşamdan yana bir konuşma yaptılar. O sırada CNN Türk muhabiri bir genç kız, katılımcılara ve etrafımıza toplanan insanlara bir soru yöneltiyor: "Çocuklar mı ölsün yoksa köpekler mi ölsün?" Önce kulaklarıma inanamadım fakat tekrar tekrar aynı soruyu soruyor. İlle ölüm. Birinden birini seç. İkisini de yaşatmanın yolunu arama. Ölümler üzerinde yükselecek insan yaşamı. Daha doğrusu bazı insanların yaşamı.

Derken kameraların önüne atlayan biri bağırıyor: "İnsan hakları önce gelir, aç insanlar var..." Bu kim mi? atv'nin şoförü. Provakatör. Kimin borazanını çaldığını söylemeye gerek yok. Onu İkitelli'nin Levent Oran'ı görevlendirmiş, belli. 9 Ocak tarihinde Turgay Renklikurt gazetedeki köşesinde, İkitelli'nin Levent Oran'ı Hıncal için diyor ki; "... Hıncal Uluç'un uyutulması toplum sağlığı için şarttır. Eğer Hıncal uyutulursa "Allah gecinden versin" benim 40 yıllık dostu olarak ne yapacağıma gelince... Benim onun mezarına çiçek bırakıp ".. Ne aleme verdi huzur, ne kendi eyledi rahat" mısralarını içeren şiiri okuyacağım kesin olmasına kesin de... Köpek kökenli oğlum Papi'nin onun mezar taşına ne yapacağı hakkında doğrusu, ne tahmin yürütürüm... Ne de onun yapması muhtemel eylemine mani olurum." Çok yaşa sevgili Turgay Renklikurt.

Günün sözü ise Gürkal Gençay'dan geldi; "Anneleri bazılarını doğurmaz, sıçar...!" Kimi kastettiğini varın siz bulun, zira Gürkal sıkı bir hayvan dostudur.

Burası Fındıklı Parkı ya da Karaköy Bankalar Caddesi değil, burası İtalya'nın başkenti Roma. Sokak Köpekleri ortalarda cirit atıyorlar.

Hitler Bafralı mıydı?

Samsun'un Bafra ilçesinde bir ilkokul hademesi, kendini bilim adamı zannediyor ve sokaktan topladığı köpekleri kesip biçerek deneyler yapıyormuş. Öldürdüğü hayvan sayısı meçhul. Bir TV kanalı bu olayı haber yapınca, arkadaşlarla konuşup harekete geçtik. Bizi en çok şaşırtan durum, muhtemelen akli dengesi bozuk hademeden ziyade, onun komşularının, karısı ve çocuklarının bu vahşete seyirci kalmalarıydı. İki arkadaşımız; Gürkal Gençay ve Ali Özarıkça gece yolculuğu yaparak sabah Samsun'a vardılar. Ben katil olabileceğim (olurum) düşüncesiyle, onlarla gitmedim. Neyse, Bafra'ya geçip adamın evine vardıklarında, daha doğrusu ameliyathaneye dönüştürülen barakada olay çıkınca, arkadaşlar köpeği kurtaramadan tekrar Samsun'a döndüler. Beni arayıp durumu aktarınca benim de aklıma hemen Bekir Coşkun'u aramak geldi. Bekir bey Samsun'daki mülki amirlere ulaşırken bu kez de Çevre Komisyonu Başkanı Milletvekili Ediz Hun'la görüşüp arkadaşların cep telefonlarını kendisine verip irtibat kurulmasını sağladım. Bu arada Samsun Belediye Başkanı'nın ANAP'lı olduğunu öğrenince eski Kültür Bakanı M. Tınaz Titiz'i arayıp, başkanla görüşmesini rica ettim. Bayramın üçüncü günü yaşanan bu olayda, tatil nedeniyle gerekli yerlere ulaşmak çok zorlaşıyordu. Yine de girişimlerimiz sonuca ulaştı. Samsun Emniyet Müdürü ve Belediye Başkanı duruma derhal el koydular ve köpeğin arkadaşlarımıza teslimini sağladılar. Üstelik dengesiz hademeye, okulda çocuklara da zarar verebilir diye, işten hastaneye sevkedildi. Köpek ise, İstanbul'a getirildikten sonra, iki gün veteriner kontrolünde tutuldu ve kendisine çektiklerini unutturacak bir aileye verildi. Sevgili Bekir Coşkun'a, Ediz Hun'a ve M. Tınaz Titiz'e çabalarından ötürü ne kadar teşekkür etsek azdır. Samsun Belediye Başkanı, Emniyet Müdürü ve Milli Eğitim Müdürü ise gösterdikleri duyarlı yaklaşım ve görev anlayışlarıyla umarız diğer kentlere de örnek olurlar.

Yunanistan'da Sokak Köpeği Var

AB ülkesi Yunanistan'ın başkenti Atina'da Sokak Köpekleri aşılanmış tasmaları takılmış bir şekilde sokakta yerli halkın ve turistlerin arasında özgürce dolaşıyor. Turistler onları seviyor yiyecek veriyor. Hele tarihi meclis binasının yanındaki küçük çaplı hayvanat bahçesi kenarında sokak kedileri için küçük evler bile yapılmış ve yanına yemek kapları bırakılmış burada en azından 15 kedi saydım. Sokak Köpekleri'ni çağdaş biçimde üremelerini engelleyen yetkililer onların yaşam haklarını kendilerine bırakmışlar. Konuştuğum yabancılar ve Yunan halkı köpeklerin katledilmesine karşı; "Uygar ve çağdaş ülkelere yakışmaz. Biz böyle bir ülkeye karşı eylem yapabilir, hatta turist gelmesini engelleyebiliriz." diyorlar. Her hayvanın yaşam hakkının varolması bilinci ile gelin sokak hayvanlarını birlikte insanca kontrol altına alalım. Öldürmek çözüm değil, eğer olsa idi bugün bunlar yaşanmaz idi. Ayrıca ormanda yaşayan hayvanlar ile de bunun mücadelelerini Tarım Bakanlığı yaptırmalıdır.

Prof.Dr.Tahsin Yeşildere - Veterinerler Odası Başkanı

Yunanlı bir sokak köpeği Atina sokaklarında özgürce.

Üşür

Hayli zaman!.. Âlemin mi halinesavruldum, ağacın mı gölgesine?

Fazlası!.. Kendim serip duldamı kendime kaldım

Baktım bakındım,
gözüm eskir.

Gömleğim üşür.

Hem de göğsüm. Sırtım.
Hançerim üşür.

Sina Akyol

İki Kayıp

1. Kayıp

23 Ekim Pazartesi günü öğleden sonra saat 2:30'da Çocuk Taksim'den İstanbul Çapa Tıp Fakültesi önünden geçen,
(83 E) numaralı otobüste görüldü.
(Otobüsün frenleri çalışmıyordu ve ıslaktı)
Çocuk kahverengi çözülü ve kahverengi saçlı, gri rengi bir mont giyiyordu, ve de
tabanı sarı olan renkli bir şapka takıyordu.
Yanındaki zayıf (kare şeklinde plastik) gözlüklü kadın kahverengi pivadepul palto giyiyordu.
(Saçları bigudili gibiydi) Yanlarındaki kısa boylu adam yeni alınmış bir oyuncak kamyon taşıyordu
(50 cm) çocuğu görenlerin bilgi için aşağıdaki telefon numarasını aramaları rica olunur.
Kasım 10.95. Tel: (0216) 338 42 62

2. Kayıp

Seni bir vitrin camına yapışık bulmuşlar
Kim oldukları önemsiz
sorun biziz
Yüreğin cam kırıkları içinde
Bir alçı mankeni kıskanmışsın
Polis kayıtları öyle yazıyor
Tutup kolunu kopartmışsın,
yırtmışsın giysilerini
Pembe bir kan kırmızısına
bulanmış esvapların
Ölmesine ölmüşsün fakat
Nasıl olmuşsa olmuş
Koskoca mahşeri bir caddede
Kan revan içinde
Sesin hiiiç duyulmamış
Öyle yazıyor gazeteler
Küçük kız
Kimliğini çıkaran olmamış

Alp Tamer Ulukılıç

Akşamsefası

Sokak Mobilyaları

OKTAY GÜZELOĞLU

Adı: Cemil Başo
Doğumu: 1930 Prizren - Yugoslavya
Mesleği: Sokak Ressamı

Yankesiciler ile Şarap Çarpsın ki Doğru Söylüyorum

Baba şu sokak ressamı ile salon ressamı arasındaki farkı söyler misin?

Şöyle özetleyebiliriz, eee, salon ressamı memleketten ürettikleri eserleri, kapalı mekanlarda, eee seyircilere sunarken bile aralarına mesafe, davranış ve tutumlarıyla çok rahatça koyabilen kişiler tarafından oluşturulur. Sokak ressamı ise karşı karaktere sahip kişilerdir; ee sokak ressamı bir hayat okulunu halka sunmak amacı güdercesine, bildiklerini halkla paylaşmak için gerek tabanın, tavana kadar, her türlü insanlarla kaynaşım içersinde olan bir insan, ee insana çok rahatça, simitçisi, çöpçüsü, fabrika işçisi, doktoru, hepsi çok rahatça yaklaşabilir. Bir tane de kıyafeti vardır. Ona saatin kaç olduğunu sorabilirler, ondan "Kibritin, ateşin var mı?" diye sorabilirler. Ama salon ressamları girdiği zaman, şekil ve görüntüsü itibariyle, hani üstü başı vakko, beyin yapısı disko, üst tavrında, davranışlarından halk onlardan korkar, yaklaşmaya bile korkar, değil herhangi bir şeyi aydınlatması için gereken soruları sormayı; benim sokak ressamlığı eee kutsal bir görevi, halkına sunan kişilerdir. Çünkü o kapalı mekanlardaki, bilhassa geri kalmış toplumlardan eğitimi almamış, ee bu insanlara kapalı mekanlardaki salonlar, kültür sanat faaliyetlerine girme alışkanlığı, yürekliliğini göremeyen bu insanlara oralara girme alışkanlığı sağlatmak için bir takım eee sokaktan bunları eğitmeyi amaçlayan bir insandır aslında. Yani orda halk, onunla kaynaşma içersinde o kapalı mekanlardaki sanat kültür faaliyetlerinde çok rahat olunabileceğini ondan öğrenebilirler. Ben şahsen, yapabildiklerimi kısaca sıralayabilirim, 19 yıl sokaklarda savaş veren bir insanım, sokakların, sokaktaki sergiyi vatandaş bilmezse olmaz sokağın Türkiye'nin, Kültür Sanat Merkezi haline gelmesi için, Cumhurbaşkanları, Başbakanlarla çok yazışmalarım oldu, sağlıklı bir yanıt alamamış oldum.

Ne gibi yanıtlar baba?

- Türkiye'ye gelen turist, Sultanahmet meydanını görmeden gitmez, sanatı dünyaya yaygınlaştırmak için bize o Sultanahmet meydanında reklamımızı canlı olarak ülkelere götürüp Türkiye'nin plastik sanatlarda ne çizgide olduğunu anlatma açısından çok iyi bir davranış olarak görmüşümdür. Ama ne yazık ki hep kovulmuşumdur.

Evet Baba, Sokak Ressamlığını, şartlar mı getirdi. İsteyerek mi seçtin?

- Evet bu konu resim konusu, ben zaten hayatımı bu konuya adamış insanım. Han apartman, peşinde koşan bir insan olsam sanatsal bir çalışma değil, ticari resimler yaparak, çok rahatça köşeyi dönebilecek çizgiye her an gelebilirim, fakat yapmıyorum.

Evet...

- Bildiğim yolda her şeyiyle kendime ait olan bir teknik geliştirdim. Bu resim tekniği, bunu Türkiye'nin neresine götürsen bu kötü resmi Cemil Başo'dan başkası yapmamıştır dedirttim, onun hazzını yaşıyorum.

Yani bu hazzı yaşıyorsun?

- Tabi ya, bir insan, bir başkasına benzemek istemiyorsa, o insan kendisidir.

Çok güzel. Peki baba resmin eğitimini aldın mı?

- Oktay'cığım şöyle; daha 14 yaşındayken ailemin gereken desteğini bulamadığımdan ötürü, ilkokul hayatını bitirdikten sonra bir de ev hayatım bitti ve hayat okuluna atıldım; kışın kahvelerde, yazın parklarda insanların portrelerini çizmek suretiyle, üç beş kuruş biriktirdiğimde, kütüphanelere kapanır, dünya, kültür ve sanat şaheserleri, antolojilerini inceler, dönemlerinde saman alevi gibi parlayıp gene aynı dönemde sönen insanların uçurumuna düşmemek için, ve de çağımızın devamlı yenilik arama açtığı gözümle, yenilik, rejim tekniği geliştirmeye karar verdim. Birazda yoksulluk, beni araştırmacılığa itti, fırça alıcak param yoktu, sokaktaki paçavraları fırça olarak kullandım. "Fırçasız ressam" olarak geçiyorum ben; ispatula alacak param yoktu, çöplüğe atılmış, bıçakları ispatula olarak kullanıyordum.

Çok güzel, bir takım, yoksulluklar insanı buluşlara yönlendirir. Peki baba hiç kimse bu konuda, herhangi bir ressam veya birisi yol gösterdi mi? Yolunu kendin mi buldun?

- Bilhassa kaçtım ben bu nasihatleri veren insanlardan, bana yol gösterecek insan bugüne kadar dünyada milyonlarca insanın yaptığı şeylerden başka bir şey vermeyecektir bana. Kendim olan bir resmi yaratmak için bu yollara başvurdum. Her şeyiyle kendimin, iyi kötü neyse. Burada bir Cemil Başo yatıyor, savaş verirken hiç kimsenin yardımını istemedim, bana yardım etmek isteyenlerin yoluna gitmiş olsaydım, onların bir benzeri, kopyası olacaktım. Kopya insan olmak istemediğimden ötürü kaçtım.

Çok güzel, ailenin ekonomik durumu nasıldı?

- Normal, çalışmak mecburiyetinde olan bir aileydi.

Baba gençliğin nasıl geçti?

- Engebeler, engeller, tabi bu ülkemizde geri kalmış birtakım ilkelerin bize karşı taraftar, kötü olduğunu bildiğimden ötürü, ben peşinen açlığı gözüme aldığımdan ötürü beni hiçbir şey yıldırmadı. Aç kaldığım zaman aldırmadım. Hint fakiri gibi yani (Gülmeye başladık kadehleri tokuşturduk).

Peki Cemil baba mesela bir yazında gördüm "Çocuğunu döven kendi acizliğidir." Peki baba sana bu yazıyı yazmaya iten neydi?

- Tabi toplumdaki eğitimsizliğin sonucu bu...

Senin de başına geldi mi kendi ailenden?

- Ben şey, gelmedi, görünce olayları bana çağrışımlar geldi, nedenini aradım ben buldum, en kısa yoldan mesaj olarak aktarmayı hissettim.

Bunu şunun için sordum, hani insan çocukluğunda ailesinden dayak yer baskı görür bilinç altından sonra çıkar...

- Yok yok, görerek, eğitim noksanlığından kaynaklandığını gördüm.

Baba hiç evlendin mi?

- Tabi evlendim be ya, doğan çocuklar hâlâ duvarda asılı. (Sergideki resimlerden bahsediyor. Karşılıklı gülüşme uzun sürdü, espri hoşuma gitti).

Bunu da şundan sordum, yine senin yazılarında gördüm. "Sanatçı sanatıyla evlidir" bu felsefeyi mi güttün?

- Tabi, işte bu ee bir şeyler, şu sanatımla uğraşımdan bir şeyler elde edebildiysem, çok büyük, normal haklarından fedakarlık etmek kaydıyla edebildim bunları.

Peki baba, hiç aşık olmadın mı gençliğinde?

- Kovulma rekoru bendedir. (baba burada gülme krizine girdi.) Hep cebimi sordular (gülme aşırı şekilde meyhanede, herkes bize baktı)

Hep cebini mi sordular?

- Vay Oktaycığım vay.. (kahkaha devam ediyor)

Bir tane kovmayan çıkmadı mı yav?

- Çıktı benim gibi çıplak çıktı. (kahkaha çok fazla)

Onunla ne kadar yaşadın baba?

- Yok, günübirlik oldu. Yook.

Güldürdün beni, tabi insan yaşamında iniş çıkış çok, ama senin yaşamında çıkış yok... (baba gülmekten konuşamıyor)

- Habire taksimetre iniyor (gülmeler arasında söyledi)

Baba sen "Fırçasız Ressam" olarak tanınıyorsun, Fırçayı kullanmayı sevmiyor musun?

- Aaa bak fırçayı severim, ben. Fırçayı kullanıyorum kimseye söylemiyorum, fırça kullandığım yerler var, sevmediğim insanları fırçalıyorum. (babanın keyfi yerindeydi. Kahkahalar çok arttı 5-10 dakika konuşamadık.

Güzel, şimdi baba, şimdiye kadar, bir evim olsun, bir karım olsun, kısaca bir şeylerim olsun diye hiç düşünmedin mi?

- Onlara özlem duymadım ki, devamlı davranışlarımı mantığıma ve gönlümün huzuruna göre yön vererek ölçülü olmak için çeki düzen vererek ve bu nedenle hiç böyle konulara yeltenmedim, diyebilirim.

Hiç böyle bir şey düşünmedin mi?

- Hayır, çünkü yolum belli, yorganım belli. Bunun dışında, kalkıp da yorganımdan büyük konulara girmedim.

Evet.

- Şöyle ki ben sabah, birisinden hoşlanırsın konuşuruz; öğleye kadar onlan bir sözleşme keseriz, ikindide bir nişan yaparız, ve akşam üstü çay yaparız ve yatsıda gerdeğe gireriz, sabah namazında gene boşanırız.

Peki aşkların hep böyle mi oldu?

- Kısa, kısa. Resimlerim de, eserlerim de öyle değil mi yav.

Evet kısa kısa... Peki Cemil baba, şimdiye kadar yaptıklarından örnek alıp da bir şeyler yapan oldu mu?

- Pek çok, pek çok, sergilerini açmış olan talebelerim vardı, eee hani nasıl diyim, pek çokları, öğretim görevlisidir, yalnız, o kadar değil. İlkokullara, ortaokullarda resim dersleri olan insanlar çocuklara verdiğim ders esnasında aldıkları eee teori pratik derslerinden çok rahatça her şeyi kapmış ve yürütmüşlerdir. Sergiler açmışlardır

Yani çok öğrencin olmuş, peki öğrencilerimin içersinden biri, ben Cemil Başo'dan bir şeyler öğrendim diyenler var mı? Demeyenler çok mu?

- Demeyenler çok, öğretim görevlilerinden, eee aldığım, bir tane sergi haberinden, benden aldığını, kendilerine mal etmeleri beni çok üzmüştür. Tekniğini kendisine mal etmiş, ama kendi öğretmen arkadaşları çok üzülerek bana ifade etmişlerdir.

Halbuki sen bir çıkar beklemeden onore edilmeyi bekledin değil mi?

- Tabi, evet, kesinlikle, hani doğrunun mumu öğleye kadar yanar derler ya, benimki de öyle (baba bunları anlatırken üzgün fakat işi makaraya boğuyor gülüyor)

Seninki öğleye kadar yanıyor ...

- Evet.

Baba biraz da senin yaptığın şeylerden anlatalım?

- Yapmış olduğum girişimlerden, yetkili yerlerden benden yağ çekmemi beklerken, ben onlara el ense çektim. (kahkahalarla devam ediyor)

Niye?

- Hiç. Şu işimi görürsen, işte şöyle böyle nasıl yaparım ben, halkın ayağına gidiyorum ben, resme saygısı olan bir yönetici daha karşıma çıkmadı bugüne kadar. Halkın ayağına gidilir, bunun bilincinde olan kültür seviyesi olan biri çıkmadı.

Akşamsefası

Hiç çıkmadı mı?

- Kesin çıkmadı ama maalesef, ancak daha yüksek mevkiili biri geldiği zaman kıçlarını kımıldatmak isterler.

Sen sokaklarda yaşayıp sokak ressamı olmayıp da salon ressamı olsaydın daha farklı davranırlardı galiba, öyle değil mi?

- Aldıkları, mevkileri nedeniyle burunları Kaf dağında gezen kazıklar var ya, kazıklar, biz sanatçıların eğlenceli oyuncaklarıdır. Benim değil bütün sanatçıların ilham kaynağı oluyor bu kazıklar.

Benim için de aynı baba, sen sokak ressamısın ben de sokaktaki insanların yazarıyım. Bana da bazı daly.raklar, niye bunları yazdığımı soruyorlar, ne var bunlarda diyorlar çünkü adamların tuzu kuru t.şşaklarını yaymış, kendisinden başka yaşamlar, insanlar yokmuş gibi ilgisizler , senle ben aynı sıkıntıları yaşadığımız için seni iyi anlıyorum. Ben senin yıllardır dostun ve hayranınım, saygım var çok fazla...

- Evet, aynı şeyleri yaşıyoruz.

Peki Cemil baba, ben seni hep gülerken gördüm, acaba senin yüzündeki gülme ruhsal mı, maske mi?

- İçtenlik, içtenlik. Ne biliim, sevdiğim insanlarla otururken, mesela senle konuşurken, içerken içtenliği yaşıyorum ben, sevmediğim insanlarla konuşmak zorunda kalıyorum ya o zaman içtenliğim kalmıyor.

Aynı baba aynı, ben senin yaşadığının küçüğüyüm. (Bu ara baba garsona benim köftemi attırabilirsin diye seslendi, her şeyi az az istiyor soğumasın diye, sıcak yemeyi seviyormuş her şeyi.) Peki Cemil baba, bir anını anlatsana, mesela kovulma anıları?

- Sene 1984, İzmir'de, verdim dilekçeyi belediyeye, 15 gün otelde bekledim. Saliperoğlu İşhanının önünde Kemeraltı'nda, Vakıflar Müdürlüğü önünde açtım. Duvarları güzelleştirdim, pislik içindeki duvarı yaptım ettim, sonradan müdür, bunlar ne ayak altında şikayet etti, bir saat içinde kovuldum, sonra, Sultanahmet Meydanı'nda, Ayosofya'nın önünde sergi açtım. Başka ressamlar da vardı, benim yanıma protokoldan gelenler hiç uğramadı, diğerlerine böyle davranmadılar, Çelik Gülersoy'a, Bedrettin Dalan'a dilekçelerim var, cevaplamadılar bile. Onları eleştirmelerim var. 3 günde beni kaldırdılar, izin vermediler, hatta Aydın Ulu önümden geçerken "dilekçe hala masamda duruyor" dedi geçti.

Aydın Ulu neciydi baba?

- İstanbul Belediyesinde çalışıyordu, kültür işlerinde müdürü.

Baba ben bir ara seni sordum hasta dediler, ne gibi hastalığın vardı...

- Astım vardı, 6 kere hastanede yattım, yüz felci geçirdim. Çok yattım.

Emeklin de yok değil mi?

- Hiçbir şeyim yok. Şimdi ben yöneticilere çiçekler gönderiim de, bir ilaç parası aliim hiç olmazsa (gülüyor)

Baba Sokak Ressamı olarak ne kadar evde yaşadın?

- Bizans surlarında yattım, parklarda yattım, otellerde yaşadım. Para biriktirdiğim zaman da ev değil de bir oda tutardım. Hem Atölye olarak kullanır, hem de yatardım. Ev tutmadım hani ev gibi ev.

Bu 56 yıl sokaklardaki yaşam seni hiç yıldırmadı mı? Pişmanlık duydun mu?

- Başlangıçta koşulların başıma gelebileceğini zaten bilerek yola çıktım. Burda bunlar başıma gelir diyerek tecrübeliydim, geldiği zaman hazırlıklıydım.

Türkiye'de nerelerde sokak sergini açtın?

- Antalya, Ankara, İzmir, Konya, G.Antep... İstanbul'u sayma oralarda defalarca gidip açık hava sergisi açtım. Aylarca kalırdım gittiğim yerlerde.

İlgi nasıldı gittiğin yerlerde?

- Bilhassa Konya'da seyirci yüksekti, diğerleri fena değildi. 1980 senesinde Ortaköy'de, 25-35 boyunda bir yağlı boya resmi 1,5 dakkada çizerek rekor seviyesine girmişim, ondan on sene sonra halkın huzurunda fotoğraflarla, bu rekoru bir dakkaya indirdim.

Ne çizmiştin baba?

- Doğa resmiydi, ben çok iğrendiğim, beğendiğim bir resmi yerlere atarak, kırar, kirletirdim. Ona bakıp da yapmak yerine kendi düşüncelerimle resmi oluşturuyordum. Cemil Başo olarak çiziyordum.

Peki senin gibi dünyada, veya bizim ülkede böyle birisi daha var mı?

- Yok, rastlamadım!...

Ben de zannetmiyorum, 56 yıl yalnızca sokaklarda yaşayıp, sokaklarda açık hava sergisi açacak, biri yoktur.

- Fikret Mualla vardı, sonra Ali Demir vardı. Hollanda'ya gitti, köşeyi döndüğünden ötürü sokağı bıraktı, ben hâlâ devam ediyorum.

Fikret Mualla nasıldı?

- Çok iyiydi, hep açık renk resim yapardı, güzeldi.

Peki baba senin resimlerin hep kara sebebi ne?

- Bilmiyorum, çağrışım yapıyor, o rengi koyiim diye elimde değil, belki yaşantım çağırıyor, bilmiyorum.

O karanlığın içinde hep bir ışık var değil mi?

- O var, çıkış var. Çok iyi bir noktaya temas ettin. Anlamadığım bir şeyi abartmış oluyorum, bilinçli olarak değil de içimden gelen şeyi çizgiliyorum.

Çocukluğun nasıl geçti?

- Babam dericiydi, evin en büyüğüydüm, 6 kardeştik, benim çalışmam lazımdı, babama yardım etmem lazımdı, ben resmi seçtim, onlar da istemedi. Evden ayrıldım, sokaklara çıktım, önceleri insanların portrelerini çizdim. Sonra çok araştırıp kendi, yani Cemil Başo tekniğini buldum. Ama çok bedeller ödedim. Bedelsiz bir şey olamaz.

Hâlâ da ödüyorsun? Peki baba evlilik yok. Bütün kadınlar kovdu, cinsel yaşamın nasıl geçti?

- Hep kısa kısa, hiç böyle, bağlayıcı bir şey olmadı. Ben istemiyorum zaten. Şöyle, büyük sorumluluk istemedim, çünkü 15 gün iş olmaz, 2 ay olmaz, bir başkasını bu hayata zorlayamazdım. Hayatta en çok çocuk severim. Fakat, böyle bir sorumluluk alamadım.

Acısını çok çektin mi?

- Çektim, fakat istemedim, sanatı istediğimden istemedim.

Büyük özveri bu baba? Ben senin resminden çok insan yanında konuşmak istedim.

- İnsan başkalarını düşünebildiği kadar insandır.

Evet, ama Cemil Başo başkalarını düşündüğü kadar kendini düşünmedi mi? 56 yıl sokaklarda çektiğin acıları sende yaptığı tahribatları düşünmedin mi? (Kısa bir sessizlik)

- İnanç. Ben sanatımla evlendim, şimdi eee benim için, beeen... Açlığı tokluğu her şeyi göze alarak yola çıktım.

Bunlar farklı şey, açlık tokluk, bilmem ne önemli değil, yüreksel acıyı naaptın?

- Sanatım namusumdu. Namus uçkurda çözülmez, söz verdim. Özveri de bulundum hayatımdan, ama Cemil Başo acılı.

Ama acısını kimseyle paylaşmayan birisi, neden baba?

- Benim hiç dostum olmadı. Hastaneye yattım. Kimseye söylemedim, tabırcu olduktan sonra, ancak sözüm geçen birine, hastane masraflarını öde demişimdir. Ama hastayım, beni yatır dememişimdir. Hastanede yattığımı kimseye söylemeden yatarım. Kimseyi aramam. Bunu, bu hayatı ben seçtim, hiç pişman olmadım.

Ben yazıyorum, sen çiziyorsun bana öyle geliyor ki, bu kadarla biraz kendimizi avutuyor, aldatıyoruz gibi geliyor bana, yetmiyor gibi sen ne diyorsun? Bak konuşmuyorsun. Sen acılarına devamlı kül döküyorsun gibi, bir fırtına esse külün altından Cemil Başo çıkacak, neyse.

- Ağlarsak değeri kaçar Oktay'cığım. 20.asra beyni ayaklarında olan insanlarla girmek daha acı. Köşklerde yaşıyan insan, sokaktaki adamı anlamaz Oktay'cığım

Doğru Baba kaç yıldır burdasın?

-9 yıl.

Huzurevinden neden kovuldun? Kaç yıl sonra?

-4 yıl sonra, yarım şişe içki içiyorum. Onu yasakladılar, ben yarım şişe içkimi içmesem, kimliğimi kaybetmiş gibi olurum. İçki benim yaşamımın kimliği. Bana, en iyi oda, atölye teklif ettiler, istemedim. Kovuldum. Taviz vermicem, dedim vermedim. Şimdi kızkardeşim de kalıyorum, yoruldum. Orada rahatım, memnunum.

Zor olmuyor mu?

- Yük olmuyorum, olmamaya çalışıyorum. Onlarla oturuyorum ama gene yalnızım. Ama içimden çok çalışma istiyorum. Sabah başlıyorum çalışmaya, projelerime yetişemiyorum. Çok.

Hiç sevdin mi Baba?

- Çok, çok aşık oldum. "Evlilik, kaynana, kayınlı, her zaman misafirdir" yani evlendin mi, kaynananı, kaynını hep misafir edecek, dinliyeceksin.

Peki baba yaşadığın kısa aşklarda unutamadığın özel bir anın var mı?

- Var, bir sevgilimin bana, sen kendini acındırıyorsun demesi beni yıkmıştır. Bir de şu var, Nişantaşı'nda bir okulun önünde sergi açtım, bir avukat hanımla, konuşma sırasında, felsefe esnasında, çok önemli şeyler anlattıktan sonra kendisine, anladın mı? dedim. Ben sen miyim, dedi. Bunlar beni çok kırmıştır. Yıkmıştır.

Anladım, peki baba bu politikacılar hakkında ne düşünüyorsun?

Ben senin gibi gazeteci olsaydım Süleyman Demirel'le Mesut Yılmaz'a "Siz politikayı bıraktıktan sonra Cuma namazlarına yine devam edecek misiniz?" diye sorardım. Halkı kandırmak için hiç camiden çıkmadılar, bu duruma geldi Türkiye.

Peki baba çok teşekkür ederim sana sağlıklar dilerim.

Not: Bu söyleşiyi Bursa'da Cemil Baba'nın devamlı gittiği Tophane Semtinde (Bursa'nın) Kibar Memetin Meyhanesi'nde yaptık.

Sokak Ressamı
Cemil Başo'dan
Bir Şiir

Dilimi kesmişimdir,
tükürdüğümü
yalamamak için.

Hayatını, tertemiz kağıtları
yağlı boyayla kirleterek
kazanan biriyim.

İnsanlar yalnız
gülerken ve ağlarken
birbirlerine benzerler

Bu kadar yaşamamı
rüşvet yiyen bir
azraile borçluyum

Yarıda Kalmış Kadınlar

MERAL ONAT

...Erkeğin burnu büyükse aklımıza hemen şey gelir (bi dakka, yanlış anlaşıldı) ... Yani karşımızdaki erkeği hemen Cyrano de Bergerac sanırız... Aslında size süslü, güzel sözler fısıldayan ve şiirler okuyan bu adam retorik edebiyat çağlarının yenilmez savaşçısı Cyrano değil, bütün romantik, naturel ve modern akımları aşmış bitirmiş postmodern bir pinokyo ve her tüketim zaferinde gittikçe uzayan burnudur, dikkatli olun...

"Kadınım benim! Ah benim sevgilim bu!!.
Ne olur ah, bilseydi sevgilim olduğunu!!.
Bak, nasıl da dayamış yanağını eline!!.
Ah, eline giydiği eldiven olaydım!!.

İçimizdeki tanrıça olma sevdası davet eder bütün o abartılı söz sanatlarını... Hayatımızda şairlerin alıntılarıyla dolu böyle edebiyat dönemleri vardır.. Bu dönemlerde kültürümüz artar...

Tamer dönemi şiirleri...

"Terketmedi sevdan beni, aç kaldım, susuz kaldım!! Hayır! karanlıktı gece, can gariip! ... can suskun...

... Ali Sinan dönemi...

"Dayan kitap ile! Dayan iş ile Tırnak ile diş ile Umut ile, sevda ile düş ile!!.

BAM!..

Teoman dönemi...

Shell

"Seni bağırabilsem seni Dipsiz kuyulara akan yıldıza Bir kibrit çöpüne varana okyanusun en issiz dalgasına!!..

ve Turgut dönemi...

"Sevim senden başka bir kızla çıkmadım Sevim seni sevdim yeri geldi söylüyorum. Biraz daha sokulsana galiba ölüyorum içimde ağır ağır bir çınar devriliyor!!!

Atilla İlhan Yasak Sevişmek

.. Bütün bu güzel sözler ve şiirler "Yatmadan önce ve aç karnına alınır.

"Sana güven olmazki neme lazım, Başıma birşey indirirsin, yüzüm gözüm tırmalarsın... Sen eline çabuksan saçım başım yolmaya Ayağına çabuğum ben de, kaçıp senden kurtulmaya...!

... artık aşkın dağlarda değil... barlarda gezer..

... yani ne kadar çok göğe çıkarsan o kadar çok aşağı düşersin, seni beli kırılası yılan... Leyleklerse bu kadar bereketli ve tüketici av ortamında tabii ki bulunmaktır. Isırıp ısırıp atar, yer yer kusarlar.

Seni gidi börekçi! artık şairlere inanmıyorsun demek!. ama şiire inancın tam, çekilmiş bir kenara kendi kendini tatmin ediyorsun...

"Ey derin ilahim, derin ve tatlı!.
Kutsal şehvet, yüreğimde yanan kor!
Solurum göğsünün hıçkırığını
Ve bilirim, döktüğün gözyaşları,
O inciler seni aydınlatıyor!...

LES FLEURS DU MAL

Elizabeth Wurtzel, "Kaltak" adlı kitabında yaşama yöntemlerini kendi belirleyen kadınları, kötü kız ve örneklerini anlatıyor, kadınları özgüvene, özgürleşmeye ve güçlü olmaya davet ediyor...

Ay biliyo musun, şurdaki kadın kaltakmış, acayip namlı!...

Ciddi misin, ah ne güzel, keşke ben de olabilseydim, ama nerde bizde o güç!...

Hülya Avşar da güçlü kadınmış, milli kaltaklarımızdan biriymiş... Doğrudur!. Kaltaklık şanı Hülya Avşar'a, Sezen Aksu'ya, Aysel Gürel'e aittir.

... or.spuluk ise fakire, fukaraya, çaresi tükenmişlere gelir, hiç sormadan, danışmadan verem gibi gelir, bütün geçmişine, geleceğine bir musibet gibi yayılır... ... Adliye'de çalışan bir arkadaşım yerinle anlattı, mahallede, çarşıda pazarda yüzlerine aşina olduğu ve hiç ummadığı pek çok kadının vesika çıkarmak için başvurduğunu... Mahallede tanıdığımız Rukiye Abla, başka bir şehire çalışmaya gidiyor, döndüğünde kazandığı parayla çocuklarına pazardan mandalina, ev terliği, leğen, süpürge, antibiyotik alıyor.

Akşamsefası

Çocukluğumda ilk okuduğum hikaye "Kibritçi Kız'dı... Bu yoksul edebiyatı başımıza ilk o zaman, musallat oldu, küçücük yüreğimizin ambalajı açıldı... Onun öyküsü çocukluğumuzun gerçek öğreti fişisiydi. Kitapçılarda aradım bulamadım, onun yerini geniş etekli, zenginliğe, saraylara aday prenses öyküleri ve kapitalizmin müthiş kurtuluş masalları almış. Kibritçi kız o zaman da, kara, soğuğa, açlığa, bir adım ötesindeki evin içindeki ihtişama ve aldırmaz insanlara hiç ama hiç gücenmeden ve kırıp dökmeden birkaç kibritin aleviyle ısınarak,hayaller içinde gidiyordu ölüme... hala da öyle gidiyor. Acı eşiğimiz tavanlara vurdu, yükseldikçe yükseliyor, çığlık atan yok...

İşte bir kibritçi kadın hikâyesi burnumun dibinde... Şadiye teyzeyi perdenin arkasından utana utana seyrediyorum. Kurumuş bir nar ağacını kesip evinde yakması için komşular ona verdiler. Vasati 30 dal... Pır pır yanıp gidecek incecik dal parçasına vermek zorunda kaldığı bu kıymet ve paslı testeresi içimi kıyıyor.

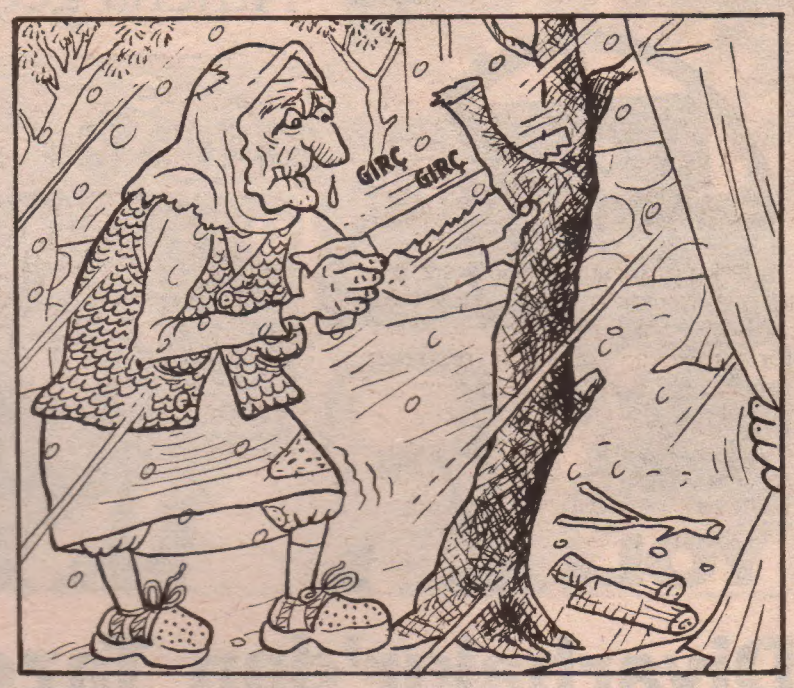

Ona şuracıkta birisi acı çekmesin artık diye uzaktan dürbünlü tüfekle ötanazi yapı verse eminim ki gözlerinde minnet dolu bir bakış, yıllardır gülmemiş dudaklarını çatlatan bir gülümseme ve hevesle kendini sırtüstü toprağa atıverecek... Bu gelmişini geçmişini şeyettiği dünyasına da, ağacına da, ilk defa bir hareket çekecek ve öbür dünyaya uça uça gidecek...

Ayın yarıda kalmış, yaşamamış konuğu Sedef Hanım... Mukadder abla tanıştırdı bizi, önce beni övüp durdu anlamadım, şunu yaptı, bunu yaptı, şurda okudu diye, sonra sordu....

"Dört yaşımdan itibaren defalarca tecavüze uğradım, hiçbir koruyanım olmadı, evlendim oğlum oldu, geçinemedik, kocam çocuğumu almak için mahkemede dansöz olmamı kullandı...

"Oğlumu 6 yaşından sonra hiç göremedim, kaçırdılar benden, soğutup utandırdılar. Şimdi 28-29 yaşlarında. "... biliyormusunuz yaşlandıkça öyle seviniyorum ki sürse sürse 5-6 yıl daha sürer, sonra ölüp kurtulucam bu hasretten...

Sedef Abla Nişantaşı'nda oturuyor... Onun da yatağının başucunda bir deprem çantası var, daha doğrusu deprem bohçası...

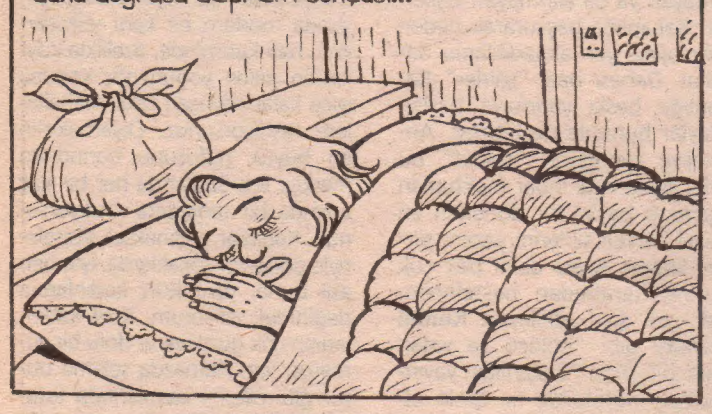

"Yanımdan hiç ayırmıyorum.. Deprem falan olursa hayattaki tek malım mülküm, enkaz altında tek ihtiyacım bunlar!. Onun zıbını, patiği, emziği... 30 yıldır kokusu hâlâ üzerinde..."

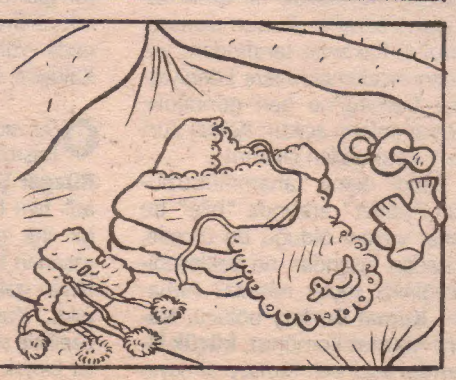

".. Kimi görsem onun yaşlarında o sarıp heyecanlanıyorum, oracıkta yığılacak gibi oluyorum.

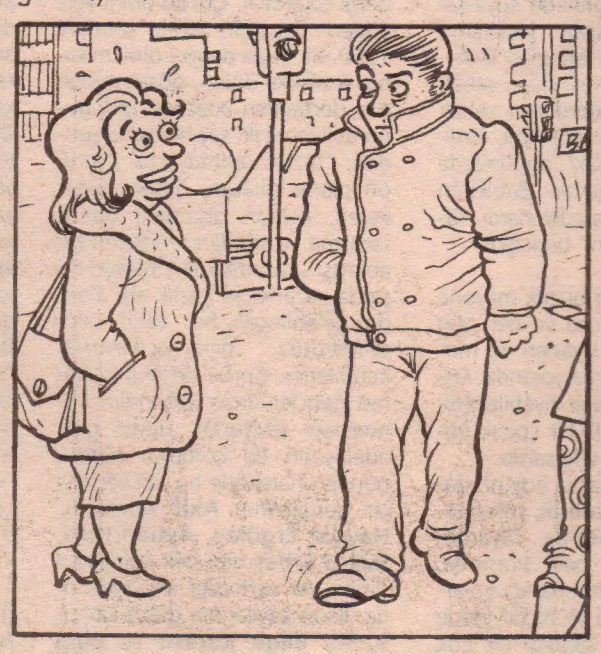

Caddede, sokakta size böyle ilgiyle bakan yaşı geçkin bir kadın görürseniz ne olur hemen yanlış düşünmeyin. Belki o da bir ömür boyu göremediği yavrusunu siz sanan bir annedir...

"Düşününce kimseye kızamıyorum ama biliyor musunuz, kendim de dahil.. Birisini seçip de benim ve çocuğumun mutsuzluğuna şu sebep oldu diyemiyorum... Her şey, herkes birbirini takip etti...

Yaşamı, evreni, kaosu, kaderi bağışlamış bir kadın Sedef Abla... O çok zengin, dallı budaklı acılarında defalarca tanık olmuş ki kadının adı yok evet ama kedinin de adı yok...

Hiç kimsenin, tanrının bile gözlemediği zamanlarda da merhametli kalabilen, salatada bulduğu minik salyangozu üşenmeyip beş kat aşağıya indirip kuytu bir ağaç dibine özenle yerleştiren genç kız, büyük yürüyüşe mi gidiyorsun, köyden kente mi, büyük cihata mı gidiyorsun, alay edilmeye mi gidiyorsun. Olsun.. Kokusu ve tadı iştahla bekleyen güzelim hayata karışamadan toprağın küçücük bir parçasında için için çürüyerek yarıda kalan bir maceranın harcanmış insanları karşısında yasta dur ve bütün vebalıların yine davetli olduğu yenibinyıl koşusunda elimize metastaz yoluyla ulaşmış bayrakları hiç kimseye teslim etmeden, hiçbir çocuğun eline bulaştırmadan bir çukura göm ne olur... Kahrol kendi içimdeki faşizm, seni görüyorum.

Akşamsefası

Diyarbakır'dan Taze Notlar

KEMAL VAROL

1 Tüyap Kitap Fuarı'nda düzenlenen **Büyük Öküz Buluşması'**na giderken ilginç bir olayla karşılaştım Diyarbakır otobüsünde. Gecenin bir yarısı, "Sayın yolcular, bir dakikanızı almak istiyorum." diyerek söze başlayan yaşlı otobüs muavini, yapacağı "program" için yolculardan izin istedikten sonra, yaklaşık bir buçuk saat süren gösterisini sundu bizlere. Şarkılarla başlayan gösteri, doğru yanıtı verecek olana ilk molada kaptanla yemek yeme ödülünün verildiği bilmeceler ve nihayetinde yolcuların da katıldığı bir koroyla bitiyordu. Türkçe, Kürtçe ve Zazaca repertuarından seçtiği güzel şarkıları bizlere sunan ve bütün yol boyunca yanıtını bulamadığımız sorular soran yaşlı muavin yerine otururken, sanırım bir daha ondan su isteyemeyeceğimizi hepimiz biliyorduk. **Yılmaz Güney'**in **YOL** filminde de benzerine rastladığımız bu olay zaman zaman bazı Diyarbakır otobüs firmalarında yaşatılmaya çalışıyor.

2 Son bir yıl içerisinde yaşanan olayların sonrasında ciddi bir rahatlık yaşanıyor Güneydoğu'da. Hayat, belki de hiç alışık olunmayan bir biçimde yeniden canlanıyor. Yaşanan olayların insanlar üzerinde bıraktığı psikolojik etkiyi silmek elbette mümkün değil ama canlanan sosyal yaşam bu rahatlığı biraz olsun artırabiliyor. Örneğin son iki ay içerisinde **Grup Kızılırmak**, **Düş Sokağı Sakinleri**, **Onur Akın**, **Efkan Şeşen**, **Athena**, **Yaşar Kurt** gibi sanatçıların konserleri ile **Cezmi Ersöz**, **küçük İskender**, **Murathan Mungan** ile **Mehmed Uzun** gibi yazar ve şairlerin imza günü ve söyleşileri yapıldı. Bütün bu etkinlikler çok kalabalık bir topluluk halinde izlendi. Bu da bölgede sanata olan ilginin ne boyutta olduğunu gösteriyordu kuşkusuz.

Daha önce **Öküz'**de Diyarbakır ile ilgili yazdığım haberlerde, Diyarbakır'da kahvelerin yoğunlukta olduğundan bahsetmiştim. Buna sayısı elliyi bulan pastaneler de dahil. Ancak bir tek şey "eksikti" Diyarbakır'da: Disko-Bar. Bu eksikliği fark eden yatırımcılar **Bodrum** adını verdikleri, Diyarbakır'ın tek disko-barını geçtiğimiz ay hizmete açtılar. İlginin ne boyutta olacağı ise merak konusu.

3 Geçtiğimiz aylarda gazete ve televizyonlara yansıyan bir olay eminim hepinizi gülümsetmiştir. atv'den **Hakan Aygün** o güzel gülümseyişiyle, "Athena'nın konserinde Diyarbakırlı gençler halay çekti!" diye veriyordu haberi. Ertesi gün Hürriyet gazetesi de olayı aynı şekilde iletiyordu okuyucularına. Ska müzik türünün Türkiye'deki en popüler grubu **Athena'**nın konserinde gerçekten de bir oyun oynanmıştı ama bölgeye dışarıdan gelen her gazeteci gibi, iyice araştırmadan, gençlerin oynadığı oyunu halay diye nitelendirmişti genç gazeteciler. Böyle olunca da Hakan Aygün gülebiliyordu habere. Ama gözden kaçan küçük bir ayrıntı vardı. Athena grubu sahnede suya-sabuna dokunmayan şarkılarını okurken, salonda bulunan Diyarbakırlı gençler, P.K.K.'lıların sabah sporu olarak geliştirdikleri ve bir süre sonra bütün bölgede, özellikle Diyarbakır'daki düğünlerde oynanmaya başlanan Bablekân adlı bir oyunu icra ediyorlardı. Yani oynanan "oyun" başkaydı.

4 Diyarbakır, bir buçuk milyona yaklaşan nüfusu ve her gün bir yenisi açılan işyerleri ile modern! bir kent olma yolunda. Örneğin, küçük Tatilya diyebileceğimiz Diyarland adlı bir çocuk eğlence merkezine bile sahip.

Ama işin bir başka boyutu daha var. **Orhan Pamuk,** son kitabı **Öteki Renkler'**de, Diyarbakır'a yaptığı bir gezi sırasında, çocukluğundan hatırladığı ve artık üretilmediğini ve hiçbir yerde kullanılmadığını sandığı bir çok nesne ile karşılaştığını belirtiyor. Gerçekten de, aşağıda Ford minibüs motorundan bahsedeceğimiz gibi bölge insanın nesnelerle tuhaf bir ilişkisi var. Bütün dünyada olduğu gibi Diyarbakır'ın kenar mahallerinde de lüks tüketim maddelerine rastlayamıyoruz. Ama bütün dünyanın kenar mahallerinden farklı bir duruma sahip aynı zamanda. Kısa bir süre sonra kendine ait olanı üretiyor kent. Az çok "abileri" tarafından "bilinçlendirilmiş" küçük çocuklar Lolipop alamayınca ne yapacak, elbette ki adı kendisine hitap eden Keke Pop alacak! Bazı uyanık üreticiler, bölge insanın bu tür isimlere ilgisini bildiği için, en pahalısı yüz bin lirayı bile bulmayacak çeşitli ürünler sürmüş piyasaya. İşte bazıları: Mezopotamya Bisküvileri, Keke Pop, Mamoş Çukulataları, Karacadağ Gazozu vs...

5 Sahip olduğu onca kültürel birikime rağmen Diyarbakır'da yayınlanan bir edebiyat dergisinin eksikliğini hisseden bir grup üniversite öğrencisi, öğrenim kredileri ve harçlıklarını birleştirerek küçük ama anlamlı bir dergi çıkardılar. **Çorba** adını verdikleri derginin tirajı şimdilik 1500. Bir taşra dergisi olmamasına özellikle önem göstermişler. Asıl dertlerinin edebiyat olduğunu anlıyoruz iki sayının sunu'sundan: "Bizler, edebiyatta ürünü ön plana çıkaran, ürüne değer veren, bunun dışındaki bütün tartışma ve sıfatları reddeden bir anlayışı savunuyoruz... Bunun dışında yazarlık ve şairlik adı altında gelebilecek her türlü rantı reddiyoruz." diye açıklıyorlar kendilerini. Çorba dergisini çıkaran gençler ürün üzerinden konuşmayı seviyorlar. Hayat gibi, edebiyatın da çorbaya döndüğünden hareketle bu adı vermişler dergilerine. **Akif Kurtuluş**, **Haydar Ergülen**, **Ayhan Kurt**, **Şükrü Erbaş** gibi pek çok şairin şiirine yer vermişler ilk sayılarında. İkinci sayılarının dosya konusu ise **Bilge Karasu** ve **Edip Cansever.**

Öte yandan Diyarbakır'daki kültürel hareketliliğe bir nebze olsun katkıda bulunabilecek yeni bir olay daha yaşandı geçtiğimiz günlerde. Daha çok Kürt edebiyatına yönelik yayınlarıyla tanınan, buna karşın Akif Kurtuluş, **Bejan Matur** ve **Metin Kaygalak** gibi şairlerin güzel kitaplarını da yayınlayan **Avesta Yayınevi,** Diyarbakır'da anlamlı bir kitabevi açtı. Darısı, Diyarbakır'da yayınevi açma düşünü dile getiren sevgili **Adnan Özer'**in başına.

6 Varlık Dergisi'nde **Abdulkadir Budak'**ın Bende Kalan Dizeler adlı köşesini takip edenler bileceklerdir. Kültür Bakanlığı, **Edebiyatçılar Derneği'**ne başvurarak, bir şiir antolojisi hazırlama teklifinde bulunur. Konu basittir. Edebiyatçılar Derneği bir jüri oluşturacak, jüri toplanıp bir antoloji hazırlayacak, hazırlanan antoloji de Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanacaktır. Jüri, uzun süren çalışmaların ardından hazırladığı antolojiyi Kültür Bakanlığı'na teslim ettikten sonra başlar asıl olaylar. Bir süre sonra, bazı "şairler" (ki bunlar antolojide yer almayan ya da alınmayan kişilerdir) Bakanlığa başvurarak neden antolojide yer almadıklarını sorarlar. Dahası bazı "şairler" Bakanlığa baskı yapmaya başlar. Olaylar bununla da bitmez. Antolojiye alınmayan "şairler" bu sefer Bakanlığa ihbar mektupları yazmaya başlar. Bir dönemin en güzel Türkçe şiirlerini yazan, şiirleri **Sezen Aksu** dahil pek çok sanatçı tarafından bestelenen, pek çok şairi etkileyen **Kemal Burkay** gibi "bölücü ve vatan haini bir şairin" Bakanlığın yayınlayacağı antolojide ne işinin olduğunu sorarlar. Bunun üzerine, antoloji Bakanlık tarafından, yeniden incelemek üzere Edebiyatçılar Derneği'ne geri gönderilir. Bunun anlamı açıktır; Kemal Burkay'ı antolojiden çıkarın!

Farklı olana tahammülsüzlüğün "şairler" arasında "bile" bu kadar yaygın olduğu bu ülkede, "sıradan insandan ne bekleyebileceğimizi söyler misiniz? Almayın! **Kemal Burkay** bölücü, **Nâzım Hikmet** komünist, **küçük İskender** eşcinsel! Kimseyi almayın antolojilere! **Oğuz Atay'**ın deyişiyle, yırlar okuyun birbirinize.

7 Uzun yıllardan sonra yeniden bir Kürtçe mizah dergisi çıkıyor. Adı Kürtçe'de yama anlamına gelen **Pîne Dergisi** şimdilik on beş günde bir yayınlanıyor. Dergide Zazaca karikatür ve yazılara da yer veriliyor. Pîne özellikle Doğu ve Güneydoğu'da çok büyük bir tiraja sahip. Bu ilgi öyle bir boyutta ki, bu dergiyi hemen hemen herkesin elinde bulabilmek mümkün. Pek çok karikatür kahramanı şimdiden halkın günlük sohetlerine konu olmuş bile." Bobi terliğimi getir, Klark şimdi Süpermen burdaydı ya da bu köpek bize bir şey anlatmaya çalışıyor" benzeri karikatürlerin yeni espirileri ve bazı teknik aksaklıkları olsa da, Pîne zamanla kendi dili ve çizgisini yakalayacağa benziyor.

8 Diyarbakır, hemen hemen her şehirde olduğu gibi, adeta iki uçurumu barındırıyor içinde. Şehri ikiye bölen demiryolunun doğusunda modern bir kent yükselirken, batı kesiminde, özellikle köylerden gelen yoğun göç sonucu iyice kalabalıklaşan fakir mahallelere rastlıyorsunuz. Diyarbakır'ın en büyük nüfusunu barındıran merkez ilçe Bağlar'da her bir kaç adımda bir tandırlara rastlıyorsunuz. Kadınlar geleneksel elbiseleriyle dolaşıyor sokaklarda. İşte ben asıl buna, yani Kürt kadınlarına değinmek istiyorum. Kürt kadınlarının çok güzel ve sır dolu bir yürüyüşü var. Namazda selama durur gibi ellerini karınlarında tutarak yürüyorlar. Dünyaya selam durarak yürüyorlar sanki. Sormalı: Kaldıysa, kimedir hürmet?

9 Şu sıralar, yönetmenliğini ve başrol oyunculuğunu **Gani Rüzgar Şavata'**nın yaptığı **SINIR** adlı film Diyarbakır'da çok büyük bir ilgi görüyor. Güneydoğu'da yaşanan kimi olaylara işaret eden filmin galası da Diyarbakır'da yapıldı. Kuşkusuz, Güneydoğu'da özellikle son yıllarda yaşanan olaylar birçok yönüyle sanatın konusu

Akşamsefası

olabilecek nitelikte. Ama asıl önemli olan bu "malzemenin" nasıl işleneceği, ne şekilde sunulacağı ve ortaya çıkacak olan bu üretimin nasıl kalıcı hale getirilebileceği kanımca. Yıllardır, Kürt sorunu konusunda gerek sinemada, gerekse de edebiyatta pek çok çabanın olduğu görülüyor. Sinemanın yanı sıra bu sorunu konu edinen ya da değinen şiir, roman ve öyküler uzun bir zamandır yazılıp çiziliyor. Ama çoğu kez, bu çabaların çoğunun ucuz bir sanat mantığıyla yapıldığını, çoğu kez samimi duygularla yapılan çalışmaların (film, şiir, roman, öykü vs...) dar bir yerellik içinde kaldığını, daha da ötesi yer yer slogana yaslandığını fark ediyoruz üzülerek. Yapılan çalışmalar bir süre özellikle bölgede çok ilgi görüyor, insanlar akın akın bu filmlere gidiyor, bu edebiyat yapıtlarını satın alıyor, ancak **SINIR** filmi ve bazı edebiyat ürünlerinde olduğu gibi, yapılanlar genel toplamda özellikle bölgede yaşayan insanların yaşadığı trajediyi yansıtmaktan çok, onların duygularını sömürmekten öteye geçemiyor ne yazık ki.

Orhan Koçak ve **Ahmet Doğukan'**nın Türkçeye kazandırdığı Minima Moralia adlı kitabın Kapıyı Vurmadan Girip adlı bölümünde **Adorno:** "Yeni insan tipini anlamak istiyorsak, onu çevresindeki nesneler dünyasının sürekli etkisine maruz kalan, sistemin en derin noktalarında bile oradan derin izler taşıyan bir varlık olarak düşünmemiz gerekir" diyor. Bu alıntıyı şunun için yaptım. 1998'in Nisan ayında Diyarbakır'a gelen **Murathan Mungan'**a, imza günü sonrası topluca gidilen bir yemekte şu olayı anlatmıştım: Bugün gelinen noktada, bütün ölümlerin, faili meçhul ya da belli cinayetlerin, gözaltıların; tankların, topların, silahların ötesinde Kürtleri günlük yaşamda en çok rahatsız eden şey yukarıda saydıklarımın çok ötesinde bir nesne. Belki inanmayacaksınız ama bu nesne Ford minibüslerin motor sesi. Daha çok polislerin kullandıkları Ford minibüslerin sesinden insanların duyduğu huzursuzluğu ve korkuyu anlatmaya imkân yok. Bu ve benzeri pek çok olay bölge insanının günlük yaşamında onu rahatsız eden, onda derin izler bırakan bir etkiye sahip. Geçen yılın Aralık ayında yeniden Diyarbakır'a gelen **Murathan Mungan** bu olayı yazmakta olduğu bir romana bir bölüm olarak eklediğini ifade etti. İşte edebiyatın, sanatın nereden yakalanabileceğine ilişkin küçük bir örnek. Filmde insanların eline bir iki kalaşnikov silah vererek, boyunlara puşi atarak; şiir, roman ve öyküde ucuz bir takım oyunlara girerek yapılan her çalışma bırakın alana hapsetme tehlikesini de doğurabiliyor kuşkusuz. Bu anlamda, bu konudaki her türlü üretimin çok dikkatle yapılması gerektiğine inanıyorum.

Bölgede trafik ışıklarının ve çiçek renklerinin bile sakıncalı bulunduğu için değiştirildiğini gördük de bilime ilişkin olarak yapılan bu çıkışa bir anlam veremedik. İşte Cumhuriyet gazetesinin 1 Ocak 2000 tarihli sayısından bir haber.

Sakıncalı harfler

■ ANKARA (ANKA) - Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretim okullarında matematik derslerinde kümelerin karşılaştırılması örneğinde, "PKK'yi çağrıştırdığı" gerekçesiyle P ve K harflerinin kullanılmasını yasakladı. Matematik örneklerinde bu harfler yerine E, G, F ve H harfleri kullanılacak. DYP Grup Başkanvekili ve Ankara Milletvekili Saffet Arıkan Bedük, bir süre önce Milli Eğitim Bakanlığı'na başvurarak İlköğretim 4'üncü sınıflarda okutulan Can Matematik Dergisi'nde 'Kümelerin Karşılaştırılması'

Aksam Gazetesi

Son yılların en çok okunan Kürt romancısı Mehmed Uzun, son romanı ile ilgili olarak Diyarbakır'da yaklaşık üç bin kişinin izlediği bir söyleşi yaptı. Uzun'la, yazarlığı ve güncel bir çok olay da dahil olmak üzere pek çok konu üzerine konuştuk. İşte Uzun'un anlattıkları.

En Çok Kürtlerin Aşka İhtiyacı Var

Yirmi bir yıldan sonra üçüncü kez Diyarbakır'a geliyorum. Diyarbakır'a gelmek benim için, başka yazar arkadaşların yaptığı gibi, burada birkaç saat okurlarla birlikte olup onlarla, biraz sohbet ettikten sonra birkaç kitap imzalamak değil. Diyarbakır'a gelmek, beni yaratan o kültür mirasıyla, geleneklerle buluşmak demek. Bütün bunları dolu dolu yaşamak demek. Çünkü benim yazarlığımı Diyarbakır ve onun dili yarattı. Başka dillerde de yazıyorum, bir çok dille ilişkim var. Ama her şeyden önce buraya ve buraların diline ait bir yazarım.

Bütün zamanımı başta Kürtçe olmak üzere dile ayırıyorum. Geçen günlerde sayın **Mesut Yılmaz'**ın çok önemli bir açıklaması oldu. "Avrupa Birliği'ne giden yol Diyarbakır'dan geçer" diyordu. Ben de, dille, sözcüklerle uğraşan bir insan olarak şunu söylemek istiyorum: Yeni yüzyılda, Diyarbakır'ın kendi diliyle, kendi kültür mirasıyla, gelenekleriyle yaşamasına müsaade edilirse ve Diyarbakırlılar -bu sözle bütün bölgeyi kast ediyorum- bu işin üstesinden gelebilirlerse o zaman buralardan çok önemli eserler çıkacaktır.

Uzun yıllardır İsveç'te politik göçmen olarak yaşıyorum. İsveç gerçekten de önemli bir ülke. Geniş özgürlüklerin olduğu, özellikle yazan insanlara büyük kolaylıkların sağlandığı bir yer. İsveç'te günlerim tamamen edebiyatla geçiyor. Yazar arkadaşlarım var, onlarla görüşüyorum. Çeşitli dillerde bol bol okuyorum. Sürgünlüğün karakterinde olan bütün özellikleri yaşadım ve yaşamaya devam ediyorum bu ülkede. Uzaklık, hasret, insanın çok sevdiği dostları, yakınlarıyla birlikte olamama durumu elbette çok yaralayıcı. Ama, bugün gördüğünüz Mehmed Uzun'un oluşmasında İsveç'in çok katkısı oldu. Ayrıca kendimi geliştirmem, eksikliklerimi tamamlamam için İsveç bana bütün fırsatları verdi. Rahat bir ülke. Türkiye gibi her yeni gün insanı şoke eden yüzlerce olayın yaşandığı bir ülke değil. Ama yine de gönül isterdi ki Türkiye'de bu imkânlar sağlanabilseydi de burada kalsaydık.

Tüm Türkiye ve özellikle Kürtlerle ilgili topyekün bir değişim sözkonusu olmalı. Bu değişim mutlaka insanı ve insani değerleri esas almalı. Devletler, ideolojiler, örgütler, liderler değil insan ve insani değerler ön planda olmalı. Herkes gibi geçen yüzyılda devlet, Türkler, Kürtler, Kürtler'in örgütleri büyük yanlışlar yaptı. Hepimizin o yüzyılın cinayetlerinde payı ve sorumluluğu var. Dönüp kendimize bakmalıyız: Nerede yanlış yaptık? Mazlumun da o yanlışlarda önemli payı var, zalimin de. Mazlum, mazlum olduğu için yanlış yapmadı diyemeyiz. Herkes yanlış yaptı... Birincisi, şu sıralar çok sır bir biçimde çeşitli sesler, yöneticiler Kürtçe'nin uygun bir dil olmadığını, birçok dilden, lehçeden oluştuğunu, bu dille eğitimin, televizyonların olamayacağını ifade ediyorlar. Bunlar çirkin sözlerdir. Dünyada hiçbir dile, dine ve kimliğe hakaret edilmemeli. Sadece Kürtçe değil, dünyanın bütün dilleri onur sahibidir. İkinci yanlış ulusal devlet yaratma sevdası oldu. Ben bir dil, bir ulus müşterek bir topluluk yaratacağım diye bütün insanlığa ait kültür mirası yok edildi. Ulusal devletin işte bu tür yanlışları oldu. Bölgemizle ilgili yanlışlar elbette ki yıkıcı oldu. İnsanlar bunun için kırdırılmamalı, kendilerini ifade etmelerine engel olunmamalıydı. Bence Türkiye'nin menfaati Anadolu'ya Mezopotomya'ya uygun çok dilli, çok kültürlü mirası kabul etmesindedir. Ben Türkiye'nin bu yapıyı kabul etmesiyle çok zenginleşeceğine, çok dinamik bir hale geleceğine inanıyorum. Türkiye'nin kaygılarını abartan bir geleneği var. Dünyanın pek çok ülkesinde, işte bu gelişmeleri yaparsak bölünürüz, parçalanırız türünde korkular vardı. Ama o zincirler kırıldığında ne o ülkeler bölündü ne de parçalanma yaşandı. Tersine, ön yargılardan arınmış ciddi bir yakınlaşma ve bütünleşme doğdu.

Türkiye ve Türk edebiyatından çok fazla arkadaşım var. Onların yazdıklarını izlemeye çalışıyorum. Son dönemde **Yaşar Kemal'**in Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, **Zülfü Livaneli'**nin Engereğin Gözündeki Kamaşma ile **Ahmet Altan'**ın Kılıç Yarası Gibi adlı romanlarını severek okudum. **Orhan Pamuk'**un Benim Adım Kırmızı adlı kitabını da çok büyük bir zevkle okudum. Benim Adım Kırmızı, bence **Orhan Pamuk'**un yazarlığı için bir dönüm noktasıdır. Çok dikkatle incelenmelidir. Bu romanı okurken pozitif bir şaşkınlık duydum.

Kürtlerin de çok büyük yanlışları oldu. Ben bunu sert bir eleştiri olsun diye söylemiyorum. Ama Kürtlerin dikkatini bu konulara çekmek gerekli. En önemli yanlış, Kürtler demokratik bir düşünce tarzı yaratamadılar. Zihin olarak, metod, çalışma programı olarak demokratlaşamadılar. Kürtler, ister istemez, içinde yaşadıkları koşullardan çok etkilendiler. Ama bunun aşılması gerekli. Şimdi, biz demokrasiyi isterken demokrat olmak zorundayız. Birey hakları, bireyin özgürlüğü, demokratik bir ilişki ve uygar bir dünyaya ait olma... Bu konularda Kürtlerin yanlışları çok oldu. Devamlı tehdit altında yaşamaktan dolayı Kürtler sürekli olarak farklılıklarını çok öne çıkarak, kendilerini koruyarak yaşadılar. Bu, Kürtleri kapalı halde tuttu. Dil, kültür mirası ve ulusal özellikleri koruma gibi yararları olsa da bu kapalılık, Türkiye ve dünyayla bütünleşme açısından çok büyük zararlar verdi.

Bugün dönüp baktığımda dünya edebiyatının çok ciddi bir bunalım içinde olduğunu görüyorum. Her gün yeni bir moda akım çıkıyor. Edebiyatı insandan ve insanlıktan uzaklaştıran yığınla teori sunuluyor. Edebiyatın insani bir misyonunun olmadığı söyleniyor. Edebiyatın sadece kurmacadan ibaret olduğu ileri sürülüyor. Edebiyatın ideolojik değil, siyasi değil ama insani bir boyutu hep oldu ve olacaktır. Sözün böyle bir misyonu oldu ve hep olacak. Çünkü kelam insanın başka insanlarla ilişki kurması için ihtiyaçtı. Bunun için dünya edebiyatı krizde; yazarlar sıkıntı çekiyorlar. Çünkü yüzyıl, insanın bu tarihi miraslarını yok ederek insanlıktan uzaklaştırdı. Bu açıdan coğrafyamın bana çok büyük olanaklar sağladığına inanıyorum.

Kitabım, Aşk Gibi Aydınlık, Ölüm Gibi Karanlık'ta (Roni Mina Evinê, Tari Mina Mirinê) çok farklı bir dil, tema ve teknik kullanmaya gayret ettim. Benim daha önce çıkan Siya Evinê (Yitik Bir Aşkın Gölgesinde) ve Bira Qederê (Kader Kuyusu) adlı kitaplarım biyografik bir teknikle yazılmıştı. Bir yazar için bir tek türle sınırlı kalmak büyük bir tuzak. Onu değiştirmek istedim son romanımla. Alegorik bir roman bu. Zaman ve mekan son derece flu ama aynı zamanda da bugünü çok yakından anlattığı da söylenebilir. Hem çok yakınınızda anlattıklarım hem de çok uzağınızda. Modern bir tekniğe de sahip ama öte yandan destansı bir havası da var. **Muhsin Kızılkaya'**nın güzel Türkçesiyle çıktı. Diğer kitaplarım da çok yakında toplu olarak Türkçe'de yayınlanacak.

Hawar'a Dicle (Dicle'nin Haykırışı) adını taşıyan yeni bir roman yazıyorum. 1830-1870 yıllarını kapsıyor. Cizre-Botan emirliğinde, son Kürt beyi **Bedirhan Bey** ve çevresindeki olayları anlatıyor. Uzun bir zamandır çalışıyorum bu roman üzerinde. Bu romanımda bölgeye ait kültür mirasının çok somut bir şekilde görülmesini istiyorum. Çünkü yok olup gitti ya da gidiyor bu kültürler. 2400 yıl önce **Kesenefon,** Onbinlerin Dönüşü'nde Kürtleri anlatırken, Kürtlerin kendi topraklarına kıskanç bir şekilde bağlı olduklarını belirtiyor. O özellikleri Kürtleri ayakta tuttu. Buna karşın Asurilerin, Süryanilerin, Nasturilerin, Keldanilerin, Yezidilerin... durumu çok kötü. Bu açıdan, yukarıda sıraladığım uygarlıklara değineceğim yeni romanımda. Romanımı yazarken hem büyük bir mutluluk hem de büyük bir hüzün duyuyorum. Bu uygarlıkların büyük çoğunluğu yok olup gitti ve bizler biraz daha yalnız kaldık.

Bugün, Türkçe yazan pek çok Kürt arkadaş var. Bu arkadaşların Türkçe yazması kendi tercihleriyle ilgili değil. Uzun uzun anlatmak istemiyorum ama Kürtçe'nin başına gelenleri biliyorsunuz. Kürtler dillerinden çok uzaklaştırıldı. Edebiyat dille ifade edilen bir şey. Siz dile sahip değilseniz, dili iyi kullanamıyorsanız. İyi bir yazar-şair olamazsınız. Ben şunu diyorum: Eksiklikleriyle de olsa, Kürtçe yazabilecek herkes Kürtçe yazsın. Fakat Kürtçe yazamayan arkadaşlardan Kürtçe yazmalarını istemek doğru değil. Bırakalım bu arkadaşlarımız da Türkçe yazsınlar. Nihayetinde Türkçe'de bize ait bir dil. Biz, Kürtçe bilen arkadaşlarımız da onların yazdıklarını çevirsinler. Nitekim, ben onca işime rağmen zaman zaman Türkçe'den bu anlamda çeviriler yapıyorum.

Öküz'e ilk saman ve su verenlerdenim. İsveç'te zaman buldukça ve ulaşabildikce Öküz okumaya çalışıyorum. Günümüz edebiyatı için Öküz'ü çok önemsiyorum. Orhan Pamuk'un E dergisinde dediği gibi, "alt kültürle üst kültürü harmanlayan çok ilgi çekici bir yapısı var." Öküz'ü çok seviyorum. Öküz çünkü hepimiz için. Bu açıdan, sadece yaşaması değil, büyümesi de lâzım.

Bütün romanlarımda Kürtlerin unuttuğu ya da unutturulan şeyleri yazmayı çalışıyorum. Örneğin birey, birey olma hali, aşk, öteki ile karşılaşma, çare... bunları edebiyatımda dillendirmeye, ifade etmeye çalışıyorum. Kürtler bütün bunları çok yaygın yaşamalarına rağmen ne yazık ki koşullarından dolayı ifade edemiyorlar. Dolayısıyla bütün romanlarımda olduğu gibi son romanımın da ana temalarından biri aşktır. Ama kimin aşkı? Çaresizlerin aşkı. Çok zor durumda olanların aşkı. Kürtler zor durumda. Herkesten fazla Kürtlerin, aşka ihtiyacı var. Evin (aşk) Kürtler için çok kutsal. Rafine hale getirip günlük yaşamın içine sokmak gerekir.

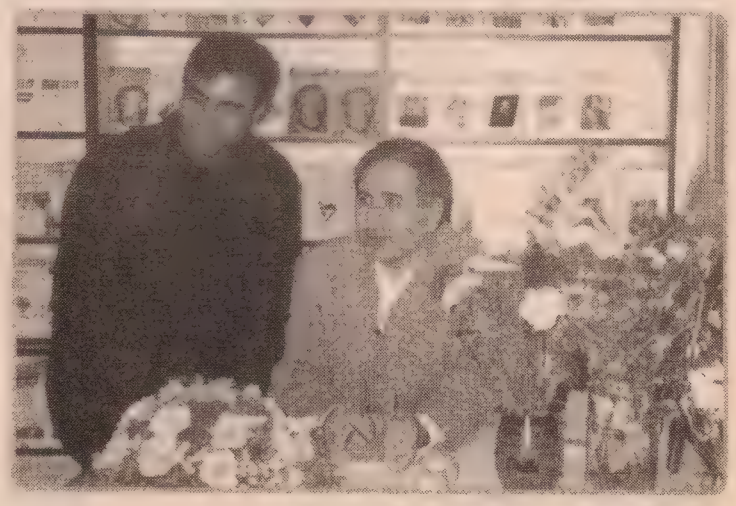

Mehmed Uzun, Diyarbakır'da, Kemal Varol'la...

Alooo! Öküz'den Arıyoruz?!

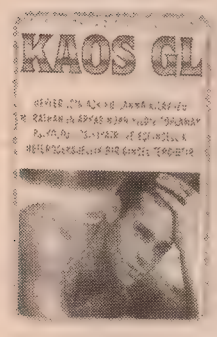

Alooo Öküz'den arıyoruz, Kaos GL dergisi mi?
- Evet, ben Ali Erol.

Derginiz fanzin tarzından vazgeçti. Nedeni nedir acaba?
- Kaos GL'yi altı yıl önce fotokopi ile çoğaltıp dağıtmaya başlamıştık. O zamanki maddi olanaklarımız ancak buna izin veriyordu. Bu zamana değin de derginin satışları, abonelerin, okuyucularımızın katkılarıyla çeşitli teknik değişiklikler yapmaya çalıştık. Son sayımızda yaptığımız değişiklikler de okuyucuya iyi bir dergi ulaştırma çabalarımızın son halkası olarak görülebilir. Dergimiz ilk sayısından itibaren Türkiye'de geylerin, lezbiyenlerin ve antiheteroseksistlerin seslerini duyuracak bir platform olma işlevini görmeyi amaçlamış ve bu amacına da büyük ölçüde ulaşmıştır. Bu anlamda derginin şekli yaratıcılığımıza ve elbette ki maddi olanaklarımıza bağlı olarak değişiklikler gösterse de içeriğimiz Türkiyeli eşcinseller olarak kendi sözümüzü üretme kaygısıyla şekillenmektedir. Üstümüze giydirilmeye çalışılan heteroseksist kimliği reddetmek, biz eşcinsellerin toplumun her kesiminde baskıya uğramamıza neden olmaktadır. Eşcinsel kimliğimizi açıkça ortaya koymak, kendi sözümüzü kendimiz söylemek, iktidara karşı bir muhalefet odağı olarak eşcinsel kurtuluş mücadelesini yürütmek temel amacımızdır. Bu kurtuluş mücadelesi sürecinde de dergimiz Türkiyeli eşcinsellerin iletişim ve etkileşim platformu olma işlevini üstlenmiştir.

Derginizin karşılaştığı zorluklar neler?
- Türkiye'de bir tekel ya da sermaye odağı olmadan dergi çıkarmanın zorluğu hepimizin bildiği bir gerçek. Türkiye'de gey-lezbiyen dergisi adını koyarak çıkan ilk dergi olma özelliği taşıyan Kaos GL, atılacak her adımı kendi kendine tecrübe etmek zorunda kaldı. Ayrıca Kaos GL tek başına başladığı mücadelesini, Türkiye'deki muhalif, entelektüel kesimlerin görmezlikten gelme ısrarlarına rağmen, destek almadan tek başına sürdürmek zorunda da kalmıştır.

Kaos GL ile Batı'daki benzerlerini toplumda edindikleri yer açısından karşılaştırırsak...
- Türkiye'de dergimiz kimi çevreler tarafından ısrarla görülmemektedir. Ancak bazı akademik çevrelerle kurulan diyalog sayesinde çeşitli panellere ve kongrelere de katıldık. Bu da eşcinsellik konusunda konuşulurken, sözün birincil sahibine verilmesi talebimizin gün geçtikçe daha çok gerçekleşeceği umudunu vermektedir. Avrupa'daki eşcinsel örgütlerin ve dergilerin uzun ve zorlu bir süreç sonunda elde ettikleri yerin elbette ki biz daha başlarındayız.

Yeni projeler var mı?
- Olanaklarımız ölçüsünde şu anda ancak Kaos GL'yi çıkartıyoruz. Yeni pojeler geliştirmekte de en önemli engelimizi maddi olanaksızlıklarımız oluşturuyor tabii ki. Buna rağmen önümüzdeki aylarda dergimizde yayınlanan yazıların derlendiği iki kitabı yayınlamayı düşünüyoruz. Uzun vadede ise bir gey-lezbiyen kültür merkezi ve kütüphanesi kurmayı düşlüyoruz.

Derginin periyodu, tirajı, dağıtımı...
- 6 yıldır hiç aksamadan aylık olarak yayınladığımız dergimizi, Aralık-Ocak 1999-2000'den itibaren sayfa sayısını artırarak iki ayda bir yayınlıyoruz. Dergimizin son ay tirajı 600 adet olmuştur. Dergimizi herhangi bir dağıtım tekeli aracılığıyla değil, okurlarımızın gönüllü katılımıyla Türkiye'nin 13 ilindeki kitapçılarda dağıtıyoruz. Başta Ankara ve İstanbul olmak üzere Erzurum'dan Diyarbakır'a, Kayseri'den Denizli'ye kadar kitapçılarda Kaos GL bulunabilir. Ayrıca pek çok okurumuz Kaos GL'yi posta aracılığıyla ediniyor.

Kolay gelsin, teşekkürler.
İlginize teşekkür ederiz. İyi çalışmalar.

Alooo Öküz'den arıyoruz, Tuğrul Tanyol'la mı görüşüyoruz?
- Buyrun benim.

En çok tanınan şiiriniz 'Cem Gibi' gibi...
- Bu çok hoş değil. Birçok şairin başında bu tür baş belası şiirler vardır. Mesela, Cahit Sıtkı Tarancı'nın 'Otuz Beş Yaş', Ahmet Muhip Dıranas'ın 'Fahriye Abla' şiirleri. Bunlar o şairlerin en iyi şiirleri olmayabilir. Aslında bu, hiçbir şairin hoşuna gitmez. Her şair böyle bir şiir yazmak ister ama bu şiirle anılmak istemez.

Dergilerde yayımlanan şiirler hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Her dönemde olduğu gibi güzel şiirler de var. Ama çoğunluğu kötü. Güzel şiirlerde onların içinde kaynar gibi görünür ama zamanla değerleri anlaşılır.

Son dönemde birçok yeni şair çıktı...
- Zamanında bizi kızdıran yaşlı şairlerin görüşlerine benzer bir şey söylemek istemiyorum. Beğendiğim şairler var. Bazen bir iki şiiri beğeniyorum ama ardından o görüşlerimi devam ettiren şiirler göremiyorum. Tabii şiir bir süreç sonunda ortaya çıkıyor. Aslında iyi şiirler var. Ama bu tür bir karar vermek istemiyorum. Böyle değerlendirmelerden hep kaçtım. Önümüzdeki dönemde ne olur bilemem.

Tezgâhta neler var?
- Ağır ağır yazılan bir kitap var. Uzun zamandır yazdığım yazıları topladım bu kitapta. Yazıları konularına göre gruplandırıyorum. Adı henüz belli değil ama sanırım iki cilt olacak. 2000'de çıkar mı bilmem.

Teşekkürler Tuğrul bey...
Ben teşekkür ederim.

Alooo Öküz'den arıyoruz, Yasemin Boran mı?
- Evet benim.

Türkiye'de astroloji doğru değerlendiriliyor mu?
- İnsanlar geçmişe oranla çok daha ciddi değerlendiriyor.

Her gün gazetede okuduğumuz yorumlar nasıl çıkıyor?
- Bu gökgünlüğü yani bir çeşit takvim, her gökcisminin hangi gün hangi burçta, kaç dakika durduğunu gösteriyor. Hesaplamalar bilgisayarda yapılıyor. Bu çok kabaca bir değerlendirme. Astrolojiyi daha doğru tanımlamak gerekirse gökyüzündeki cisimlerden gelen etkiler, kozmik enerjiler, yeryüzünde hazırlamış olduğunuz potansiyeli harekete geçiriyor. İnsanlar bunu anlamıyor. Astroloji bir fal değil.

Gazetedeki yorumlara tepki gösterenler de var...
- Herkese saygım var. Herkes dünyayı kendi gözlüğüyle görüyor. Dünya ve Türkiye bir değişim süreci içinde. Mevcut bilgileri değerlendirmek gerekiyor. Bizim de kendi düşüncelerimizi, bakış açımızı değerlendirme zamanı geldi. Olayları inanç ya da inançsızlık çerçevesi dışında, olabilirlik çerçevesi içinde değerlendirmek gerekiyor.

Hangi burçlar kültür-sanat olaylarına daha meraklı?
- Sanatı sembolize eden gezegen Venüs. Venüs'ün idare ettiği burç da Terazi. Dolayısıyla Terazi burcu sanat konusunda diğer burçlardan daha şanslı. Ama tabii ki bu bütün Terazilerin illâ sanatçı olacağı anlamına gelmiyor. Kültürel faaliyetleri sembolize eden gezegen de Merkür. Yani İkizler burcunu idare eden gezegen. Tabii bunlar belirli burçlara atfedilecek özellikler değil. Doğum anı insan üzerinde belirleyici rol oynuyor. Zaten öyle olmasaydı bütün dünya 12 tip insandan oluşurdu.

Gazetede yazdığınız için tepki alıyor musunuz?
- Bu konuda aldığım tepkiler çok hoş. 15 senedir gazetede astroloji köşesi yapıyorum. Önceleri insanlar astrolojiden çok haberdar değildi. Ama bugün insanlar bu konuda bilgili. Motive edici birçok telefon, faks, e-mail alıyorum.

Eklemek istedikleriniz...
- Benim tavsiyem bu sanatı herkesin öğrenmesi. Astroloji insanın zihninde yeni ufuklar açıyor, pratik hayatı kolaylaştırmayı sağlıyor. Gökcisimlerinden gelen enerjiyi hedefleriniz doğrultusunda, olumlu kullandığınız zaman, bu enerjinin akması çok iyi bir şey. Ben insanlara bu mesajı veriyorum.

Kolay gelsin...
Teşekkür ederim.

Alooo Öküz'den arıyoruz, Lütfü Oflaz'la mı görüşüyoruz?
- Evet canım, benim.

Siyasete atılmanız yönünde yoğun talepler aldığınızı öğrendik...
- Türkiye, nüfusu genç bir ülke. Genç insanlar artık ülkeyi kendilerinden birinin yönetmesini istiyor. Böylesine genç bir ülkeyi yaşlıların yönetmesi bir çelişki teşkil ediyor. Yaşlıların yönetimdeki saltanatına bir son vermek gerekiyor. Benim yazdığım dergi de gençler tarafından en çok okunan dergi olduğu için, onlar bu konudaki taleplerini doğrudan bize iletiyorlar. Genç insanlar ve sivil toplum hareketlerindeki insanlar uzunca bir süredir, "Sadece yazmakla kalmayın, yazdıklarınızı, bu görüşlerinizi hayata geçirin, ülkeyi yönetmeye talip olun." noktasında bize yoğun talepte bulunuyorlar. Bu konuda bizden bir çıkış bekliyorlar.

Peki siz nasıl bir Türkiye düşlüyorsunuz?
- Herkesin kapasitesi kadar ürettiği, ihtiyacı kadar tükettiği bir ülke düşlüyorum. Sınırların, sınıfların, dolayısıyla da savaşların olmadığı bir dünya düşlüyorum. Paylaşmanın, dayanışmanın ön plana çıktığı, özgür, insanca, hakça bir düzen düşlüyorum. Yani bugünkü düzeni değiştirmeyi düşlüyorum. Bu düşlerimi yazıya da döküyorum. Ve görüyorum ki bu düşler başta gençler olmak üzere çok geniş taraftar buluyor. Ancak bunun sadece yazıda kalmamasını, hayata geçirilmesini istiyorlar. Bunun için de "Türkiye'yi yönetmeye talibiz." diye bir çıkış yapmamızı bekliyorlar.

Nasıl bir çıkış yapmayı düşünüyorsunuz?
- Bu çıkış ancak bir sivil toplum hareketi şeklinde olabilir. Bunun işaretlerini alıyoruz. Toplumun çeşitli kesimlerinden insanlar bizi bu konuda teşvik ediyor. Eğer cumhurbaşkanını halkın seçmesi söz konusu olursa belki bu çıkış o noktadan başlayabilir.

İnsanların beklentileri karşısında tavrınız ne olacak?
Şüphesiz ki yazdıklarımı hayata geçirmek isterim. Türkiye'nin nasıl yönetilmesi gerektiğini yazıyorum zaten. Bu yönde de bir destek gördüğümüz düşünülürse, elbette ki bundan kaçınamayız. Bize "Türkiye'yi yönetmeye talip olun." dendiğine göre bundan kaçınamayız. Türkiye'yi bu yaşlı yöneticilerin hepsinden daha iyi yönetiriz. Türkiye'yi yönetmeye talibiz.

Teşekkürler Lütfü bey, kolay gelsin.
- Ben teşekkür ederim.

Akşamsefası

Alooo Öküz'den arıyoruz, Non Serviam dergisi mi?
- Evet, ben Çağlan Tekil.

Çağlan bey peki, Non Serviam'ın anlamı ne?
- Latince'de "boyun eğmem" anlamına geliyor. Ayrıca bir şarkının içinde geçiyor. Yalnızca metal dinleyenlere değil; toplumdan dışlanmış, toplumla bütünleşememiş, her türlü acı çeken insana açık bir dergi.

Non Serviam'a fanzin olarak başlayıp dergiye çevirdiniz. Nedeni neydi?
- Eğer fanzinden anladığınız yasal olmamasıysa, ilk 4 sayısı yasal değildi. 91-94 arası Laneth'i çıkarmıştık; fanzin olarak bu işe doymuştuk. Non Serviam'a başlarken açıkçası bu kadar yol alacağımızı da düşünmemiştik. Metalin içinde death metal, black metal gibi çok farklı fraksiyonlar var. Bunları metal dergileri bile işlemek istemiyordu. Elimizde de çok röportaj birikmişti. Dergiyi çıkardık. Aslında ikinci sayısının çıkacağı bile belli değildi. Olumlu tepkiler alınca çıkarmaya karar verdik.

Medyada, Non Serviam için 'satanist dergi' dediler...
- Söyleyecek bir şeyimiz yok. Bunların hepsi kartel. Karşı koyamayacağımızı bildiğimiz için, karşı koyma yoluna gitmedik. Derginin içinde her şeyi işledik, bunların arasında satanizm de vardı. Ama biz satanist değiliz.

Bu iddialar yüzünden tirajda, dağıtımda sorunlar çıktı mı?
- Tirajımız 4000 civarındaydı, satanizm olayından sonra 3000'e düştü. Dağıtımda Bir-Yay'dan bize bir şey gelmedi. Ama orada çalışanların söylediğine göre bazı bayiler paketi açmadan dergiyi geri gönderiyorlarmış.

Size ulaşmanın yolları...
- Chat kanalımız, web sayfamız var. Bir sürü insanın yayımlamadığı mektupları yayımlıyoruz. İyi bir denge var. Kendini yalnız hisseden insanlara 'Yalnız değilsin. Senin gibi başkaları da var.' diyoruz.

Okuyucunun tepkisi nasıl?
- ilk başta paso küfür yiyorduk 'Neden sırf metal değil.' diye. Artık alıştılar. Ama kimsenin evine dergiyi zorla göndermiyoruz. Bizi okumak istemeyen başka şey okuyor.

Teşekkürler.
- Biz teşekkür ederiz.

Alooo Öküz'den arıyoruz, Pazartesi dergisi mi?
- Evet, ben Nevin Cerav.

Derginizden bahseder misiniz biraz?
- İki senelik hazırlıktan sonra 1995'in Nisan ayında çıkarmaya başladık Pazartesi'yi. Amacımız; kentte yaşayan, bir ayağı dışarda olan kadınlara, aynı zamanda evkadınlarına yönelik bir dergi çıkarmaktı. Zaten birçok kadın alabilsin diye derginin fiyatını ucuz tuttuk. Yaptığımız bir anketin sonucuna göre 18-60 yaş arası kadınlar okuyor Pazartesi'yi. Popüler, politik birçok konuyu kadınların anlayacağı dilde, kadınlar açısından tarihsel boyutta irdeliyoruz. Kadınların feminist bakış açısıyla haber yapmaları aslında deneyim olarak ilk. Pazartesi ilk yıllarında daha gündem oluşturan bir dergiydi. Hâlâ da böyle yapmaya çalışıyoruz. Bir ilkemiz var: "Özel olan politiktir." Bunu basında çalışan arkadaşlarımız da değişik açılardan ele almaya başladılar. Bunda kadınların ve Pazartesi'nin önemli rolü var.

Bu tarz bir dergi çıkarmanın zorlukları neler?
- Bağımsız bir dergi çıkarmanın birçok zorluğu var. Bir kadın kültür vakfımız var. Dergiyi de onun kapsamında çıkartıyoruz. Dağıtım tekeli yüzünden dağıtımı düzenli değil. Ucuz olduğu için bazı bayiler paketi açmıyormuş.

Piyasada başka kadın dergileri de var...
- Kadınlara hayal sattıklarını düşünüyoruz. Hitap ettikleri kitle çok az. Aslında söz ettikleri gibi bir kadın yok. Çok hayal ürün, gerçek kadını yansıtmıyor. Biz, toplumda en fakir, ezilen, tecavüze uğrayan bir kesimiz.

Okurlarla ilişkileriniz nasıl?
- Dergiye ilk başladığımızda okurlarla sıcak bir ilişkimiz olsun istedik. Her ay dergiyi bitirdikten sonraki ilk hafta kadınlarla toplantılar, görüşmeler yaptık. Bunu gerçekleştirdik birçok şehirde. Birçok şehirde kadın grupları oluştu. Böyle de devam edecek. İlişkilerimiz gayet iyi.

Bir erkek derginizde yazmak istese kabul edilir mi?
- Edilmez. Kadınların politik, kişisel yerleri çok kısıtlı. Dergiyi oluştururken kadınların kendilerini ifade edebilecekleri bir yer olarak düşündük. Zaten sayfalarımız da çok sınırlı. Erkeklerin olanakları daha çok; her yerde yazabiliyorlar. Dergimizi birçok erkek okuyor. Bunun dışında yine kadınların yazdığı bir erkek sayfamız var.

Dağıtımı, tirajı, periyodu...
- Pazartesi, aylık. Bir-Yay dağıtıyor. Satışı 5000 civarı, bazen bu sayının üzerine çıkıyor.

Teşekkür ederiz...
- Biz de...

Hayatta Mekân Ölümde Mezartaşı!

AHMET ERHAN

Bütün emlâkçılar düşmanımdır!

Bu nedenle bir kendime geleyim, ilk fırsatta şehrin en göze batan menzilinde bir emlâkçı dükkânı açacağım; belki "zincir" bile oluşturabilirim. Niye mi? Durun, şu kahve-konyak karışımından bir yudum çekeyim de...

Babam derdi ki, "Oğlum bu ülke ne çekiyorsa komisyoncudan çekiyor." Gümrük komisyoncusu, sebze komisyoncusu, (nam-ı diğeri adı üstünde kabzımal -ki bu vatandaşların çok oturmaktan dolayı müzmin kabızlık çektikleri üzre bir rivâyet de mevcuttur-) ve emlâk komisyoncuları... Daha sayayım mı; üşendim de birden. Ama şu içtiğim kahvenin bile beş yüz elden geçip bize ulaştığını düşünürsek, onu "Tekel"in konyağıyla çorbalamanın zevki, sevgili ülkemiz hakkında "derin" sosyolojik mülâhazalara girmemize neden olacak. Ben caydım; yüzeyden takılmakta karar kıldım.

İki ay boyunca şehrimizdeki bütün emlâkçıları dolaştım. Sezgilerime güvenerek, bir arkadaşımın yakası kürklü gocuğuna el koydum; içine yine cıngıllı bir kaşkol uydurdum, ayaklarımda birer tank gibi duran kar ayakkabıları ve başımda siyah bir Lenin şapkası... Bu vatandaşlarımızın gıcırdamaktan yorgun düşmüş kapılarına dayandım. Bütün ihtişamıma ve cebimde güya yeterli sayılabilecek, yine oradan buradan topladığım "Turkish Lira, Deusche Mark, ve Dollars" larla o kapılardan bir kovulmadığım kaldı.

Geceler boyu, potinlerimin altında gıcırdayan karlarla dolu sokaklardan geçerken evlerde yanan ışıklara bakarak ağladım. Herkesin "başını sokacak" bir evi vardı; oysa ben ayaklarımla girmeye çoktan teşneydim.

Öte yandan bütün bekâr arkadaşlar, bir günde sanki yeraltına çekilmişlerdi, kalanlarıysa evlenmişlerdi çoktan. Öncelikle "aile" tanımlamalarımı kendi üzerimde sınamaktan vazgeçtim; vazgeçirdiler. Ve ekmeksizlik ettiğime inansam da, bu şehirde bir tek arkadaşımın bile kalmadığını düşündüm.

İyi ki yanımda "öğretmen" kimliğim vardı; yoksa hayatımın yirmi beş yılını boca ettiğim bu şehrin parklarında soğuktan emeklercesine büzüşürken, kimlik soran polis amcaların âni nezâketleriyle karşılaşamazdım. "Karıyla kavga etmiş" pozisyonuna yattım. Elbetteki biraz sonra özür dilemeye gidecektim. Yeni "medeni" kanunumuzun dibâçesinde "karı" sözcüğünün yasaklandığını henüz bilmiyordu amcalar. Sırtımı sıvazlayıp güldüler; hatta cep konyağımdan bir fırt çekenler bile oldu. Soğuktu.

Artık kimseyi garlarda yatırmıyorlar; çünkü yalnızları sabaha ulaştıran o trenlerin saatlerini kendi evcil kurallarına göre çoktan ayarladılar. Bu tür nedenlerle, şehrin en güvenli ve sıcak yerlerinin hastanelerin "acil bekleme salonları" olduğunda karar kıldım. Birkaç gün oralarda siftindim; ta ki bir hastabakıcının "Senin de ne kadar çok **âcil** hastan varmış bre hemşerim!" diye çemkirişini duyana kadar. Oysa ki "âcil" olan bendim, onca hıncahınç ve onca yalnız...

Maceraya ortadan mı, yoksa sondan mı başladığımı bilmiyorum. Ama herhalde başı bu anlattıklarım değil.

Bilen bilir, şehir çocuğuyum. "Merkez" çocuğuyum desem daha doğru. Özellikle ve nedense hayatım boyunca "mekânlar" konusunda hep tutucu oldum. Mahalle, kahve, meyhane vb. kavramlar hep tanıdık bir şeyleri vermeliydi bana. Düşünüyorum da, ev bulabilmek için kokladığım her kapı, daha önce tanış olduğum yerlere ait, onlarla ilgili. Sanki hep istedim ki, istemişim ki, bir köşebaşında çarpıştığım her adamın boynuna sarılabileyim; meyhanede otururken aylardır göremediğim birinin geleceğinin beklentisi...

Ama ben şehrimin beni kusmak için kalınbağırsaklarına varana dek öğürdüğünü nerden bilebilirdim.

Yukarı katta oturan, kocasını eceliyle öldürmüş doğal dul ve Romen göçmeni, yaşlı evsahibim (ki aynı evde 'çağdaş geçimsizlik dulları', olan orta yaşlardaki oğlu ve kızıyla birlikte oturuyordu) bir gün geldi dedi ki, seni oğlum kadar sevdim dedi, üç senedir beni hiç üzmedin (bunun bile yalan olduğunu anlayamadım - **"Blow in in the Wind"**i örneğin sonuna kadar bağırtarak apartmanı orta şiddette bir depreme uğrattığım ne çabuk unutuldu-) oğlum evleniyor dedi, beni gelinimin eline bırakma, çık evimden! Saflık bu, gözlerim bile doldu. Tamam teyze, dedim; gelecek ay evden çıkarım. Ertesi gün bir kral dairesi bulurdum nasılsa.

Ev bulamadım. Eşyalarımı mırın kırın oratoryosu eşliğinde ablamın evinin deposuna istifledim; hâlâ orada çürüyüp duruyorlar. Ahmet Erhan'a gelince, gocuğu, potinleri ve şapkasıyla, karların acı nidâsında o sokak benim, şu sokak da benim...

Bir gün kesin bir kararlılıkla, en yakın gecekondu mahallesine doğru seğirttim. Her taraf buz içindeydi ve derin bir dereyatağında kurulmuş hırpani kılıklı evler gördüm. 1960'lı şiirlerde geçen "ben o evleri severim" terennümlerine hiç mi hiç benzemiyorlardı. Daha mahalleye adımımı atar atmaz bir duvardaki yazı dikkatimi çekti: "Geyikler giremez!" Yorgunluktan yere çömeldim ve bu yazının manasını halkımızın derin dehasını eşeleyerek çözmeye çalıştım. Kendi familyam konusunda aklımı hırpaladım. Anladım ki, o "geyik" bendim, bizlerdik. Derin dehâ, bize bunu revâ görmüştü. Gözyaşları içinde, buzlu yollarda düşe kalka şehrime döndüm.

Bir kahveye oturdum sonra. Önümdeki çayı soğuturken her gün karınca duası çözer gibi baktığım gazetelerin o malûm kiralık ev ilânlarının içine tükürdüm. Öldürme konusunda işe ev sahiplerinden mi, yoksa emlâkçılardan mı başlasam diye kafa yordum. İki zevâtı da hemen bağışladım. Yeni bir Hayat kurulur ve zannımca Ahmet Erhan orada da yerini bulurdu.

En iyisi, yine "bir şiirde" kendimi öldürmekti...

Akşamsefası

Sahneye çıktığı günden, askere gittiği güne kadar beş yıl içinde yaşadığı ülkede en çok seyirci ve alkışı bulmuş bu inanılmaz mizah kahramanı şovunu yaptı ve gitti! Cem Yılmaz'ı eleştirmeye yeltenenler onu sahnede hiç izlemeyenler. Biz izlediğimiz için, onun yaşantısı üzerine söyleyeceğimiz yüzlerce olumsuz, sert acı sözü, böyle bir gösteriyi ömrümüzde birkaç defa seyretmek uğruna, susuyorum, yanlış bulduğum çok şey olsa da, onun şöhretinin "sabun köpüğü" olduğuna bu ülkede hiç kimse inanmıyor. Velhasıl, kısaca özetlersek, "en büyük asker, bizim asker!"

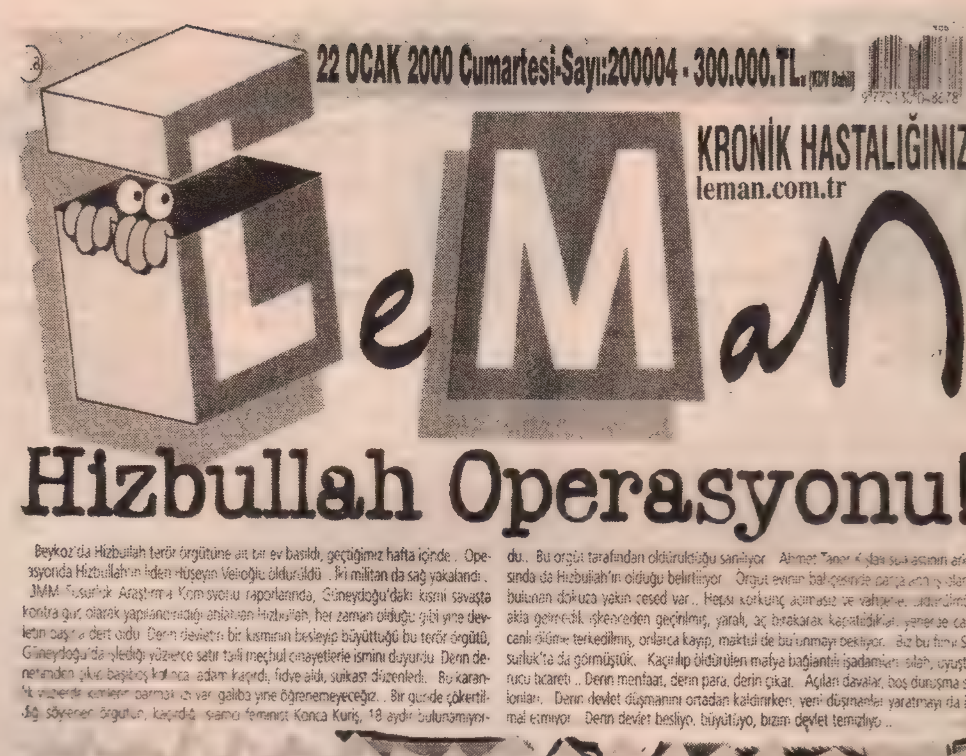

LeMan, Cinsellik ve Cem Yılmaz Hadisesi

NİHAT GENÇ

Geçtiğimiz beş yıl içinde **Leman** dergisine, toplantı, panellerde en çok sorulan "cinsellik" ve "**Cem Yılmaz**" mevzuunda düşüncelerimi açıklamak istiyorum.

Yunan, Roma, Osmanlı, büyük uygarlıklar, cinselliği sadece mizaha değil, kültürel, felsefi, edebi, siyasi birçok alana taşıdılar. Osmanlı hamamlarında şehvet edebiyatının sesi, mehteran bölüğünden daha çok duyulmuştur tüm dünyada. Yüzyıl önce yüzünü batıya dönen cici Osmanlı beyfendisi, kolalı gömlekli kâtibim, "ortaoyundan" utanıyordu, çünkü, orada gelişigüzel halk tarzı espriler uluorta yapılıyordu. Soylu, batılı edebiyatın peşine düştüler. 1970'lere kadar kültürlerinden iğrenmek moda oldu. Toplumun alt kesimlerinde olup bitenleri görmezden geldiler, şık, fiyakalı elbiseler içinde tembel tembel boğazı seyretmeyi şairlik, yazarlık sandılar.

Oysa, bir deri bir kemik kalmış yoksul bir insanın dahi en son terk edeceği kalesidir, cinsellik. Neden insanlık "tanrısını" dahi değiştirebiliyor da cinsellikten vazgeçemiyor? Aynı cinsel çıkmaz, bir deri bir kemik insanı muhafazakar, otoriter bir siyasi yapının çaresizce kölesi yapıyordu. Baskı altında tutulan geniş kitlelerle, edebiyat arasına soğuk, buz gibi bir duvar örüldü. Halkımızın kaba-saba cinselliği aynı zamanda gururuydu, bunu çözemediler. Bu kaba-sabalığı estetize edecek, eleştirecek, dinginleştirecek olan da edebiyat, felsefe ve mizah gibi alanlarda fütursuzca at koşturmaktı, bunu da bilemediler. Cinselliğin yeri başka hiçbir şekilde doldurulamaz. Ancak, ülkemizde sert sağcı-muhafazakâr yapılarla, ne enteresan, asırlardır dolduruluyor. Yani, kör kuyu gibi taşla doldurulup, azapla örülüyor. Akla hayale gelmeyecek sert siyasi ideolojilerin cinsellik tabusuna, yine cinsel gerilimden kuduz köpek gibi tutulduklarını her gün medyadan izliyoruz. Bir mizah dergisine düşen, siyasetimizdeki ve bedenimizdeki bu acıklı karışımdan, bu sert sopadan, artık patlamaya, sapıklaşmaya yüz tutmuş bu insanlık çirkini tabudan hiç değilse gençliği haberdar edebilmektir!

Ve 2000'e geldiğimizde, cinsellik suçlaması, hiç sorulmayacak en son yere, mizah dergisine soruluyor. Oysa tarih boyu, mizahın ana gövdesidir cinsellik. Tüm ruhumuzu kaplamış zehri ancak zekanın en büyük silahı mizahla çıkartabiliriz. Büyük uygarlıklar da insanoğlunun içindeki bu cinsel taşkınlığı, azgınlığı, dövmek, katletmek, yakmak yerine, mizahla merhamet etmeyi, utançtan sıyırmayı, kabul edilebilir yere çekmeyi, bu tehlikeli gücün içindeki toplumsal zehri, yine mizahın panzehriyle yenmeyi denemişlerdir.

Hızla, Leman'a geçelim. Leman sayfalarında geniş bir kitle bulan **Çağçağ** imzalı **Timsah**, soyut bir kahramandır. Ve bu bir gençlik dergisi; ve ergenlik, insanın kendini tanıması, ana konumuzdur. İnsanın tüm duygularının merkezinde yer alan egonun da çok altında, alt beyinden fırlayan, derin bir cinsel faşizmin karnavalını sunuyor, Timsah. Cinsel taşkınlığın fütursuz ürküntüsü, eğlencesi bir gün tuzağına düştüğümüz feci bir insanlık durumunu işaret ediyor. Timsah, kontrolünü kaybetmiş, ergenlikte obsesyon halini almış cinselliği cesurca sorgulayan, dört dörtlük, ve ülkemiz gençliğinin hastalıklarına culk diye oturan bir mizah kahramanı. Üzerinde şimdiye değin çok konuşmamız gerekirdi. Bedenimizdeki zavallı, acıklı cinsel paniklerin kölesi olduğumuzu her hafta bas bas bağırıyor.

Feyhan Güver'in **Bayırgülü** sayfası: Tabiatın tüm canlılarına eşit dağıttığı cinselliği, erkek tarih boyu, otorite ve egemenliğine almış. Şimdi cinsel mizahı, tekrar tabiatın ortasındaki birkaç dişi canlı, ot kokuları, samanlar, ayçiçek tarlaları, şalvarlar, derme-çatma köy evleri içinde yeniden ele almak istiyor. Azgınlığa varan bu ateş, erkeklerin elinde siyasi bir güce dönüşürken, bu bedeni alevin dişiler tarafından uluorta bir rahatlıkla konuşulması, içimizdeki azgın erkek savaşçıyı neden ürkütüyor? Çünkü, sırf erkek pençelerimiz, dişlerimiz dişilerden daha keskin diye, tabiata eşit dağıtılmış bu cinsel ateşin meşalesini, siyasi, bencil, egoistçe erkeksi bir öfkenin ve kudurganlığının tarihsel malı saymak ve Allah'ın erkeğe bağışladığı bir 'kazanç' olarak görmeye çok alışmıştık. Hatta, Feyhan bize, sizinki boş bir korkudan ibaret, cinsellik de yalnızlık gibi kurtulamayacağımız, tüm bedenimiz ve ruhumuzun dayattığı en az sizin kadar davetkâr ve sizin kadar bizim de zaman zaman beynimizi felç eden bir duygu, fazla erkeksi çabalar harcayıp kendinizi rezil etmeyin, demeye getiriyor!

Metin Üstündağ'ın cinsel esprilerindeki inceliği, filozofik sarhoşluğu ise başka hiçbir çizerimizde bulmanız mümkün değil. Met Üst, ölüm gibi sabit bir fikir halini almış cinselliği gündelik hayatımızı renklendiren küçük gölgelerin uçucu kokuları-korkuları gibi gizli ayrıntılı dil kıvrımlarının neşesiyle profesyonelce incelemeye çalışıyor.

Hayal, yatak, iş, ideoloji, dil dünyamızla karmakarışıklaştırılmış kafamızdakileri bir çizgi, bir dudak dokunuşuyla açık seçik bir yığın sevimli sözcük oyununa dönüştürüyor. Met Üst kadar kusursuz bir edebi rahatlıkla küçük yatak odalarımızı bir masal gibi estetize ediveren başka mizahçımız varsa, bana da söyleyin!

Bahadır Baruter ile **Fatih Solmaz**'ın **Lombak** sayfası ise, cinselliği, merkez olarak kullanmaz. Cinsellik, şaşırtıcı bir öğe olarak kullanılır. Absürd bir kurnazlıkla okuyucuyu tuzağa düşürmek için. Profesyonel mizah okuyucusunun fazlasıyla uyanık, zıt aklını bile keskin bir şokla çalımlayarak her hafta ülkemizde ilk defa izlediğimiz sersemletici yeni bir mizahın galerisini sunuyor, sayfası.

Bahadır Boysal'ın ne yaptığını ben bile çözemiyorum. Yeni bir kuşağın hayranlığını kazanmış sayfasını hayretle izliyorum. Ardımızdan gelen yeni gençliği tanımak, herhalde bir gençlik dergisinin ilk görevi olmalı. Ancak, bu genç yaşta, perspektif ve derinliği, fiziksel görüntüyü, çizgisinin gücüyle bu denli allak-bullak edivermesi, çizerliği meslek edinmiş ustalarını şaşırtmaya devam ediyor!

Ancak, dergimizin sürekli çizerlerinden **Can Barslan**'da, **Bezgin Bekir**'de, **Güneri İçoğlu**'nda, **Ender Özkahraman**'da, **Alp Tamer**'de, **Selçuk Erdem** ve **Erdil Yaşaroğlu**'nda, **Soner Günday**'da, **Mahmut Tibet**, vs. cinsel espriler, konular, 'hiç' derecesindedir. Uzatmaya gerek yok, cinsel espriler derginin yüzde onundan aşağıda yer kaplar.

Bu oran, her gün bayiye verilen **Aydın Doğan**'ın ve tüm medya dergilerindeki cinsellik oranından fersahlarca aşağıdadır. Hiç alâkasız Ev Dekorasyon dergileri bile 20-25 sayfasında bikinili manken resimleri pompalar. Bar-cafe dedikodularına kulak kabartmak bilim adamlarının görevi ama, bu dedikodularla bilimsel makale yazıp, Leman Dergisi 'cinsellik' pazarlıyor gibi suçlamaları, ayıp olur. Gelin gerçekten bir çalışma yapalım, kırkın üstünde TV kanalı, bayiye çıkan iki yüzün üstündeki dergiyle Leman'ı kıyaslayıp gerçeğin dedikodularda olduğu gibi yürümediğini hayretle görelim. Sağcı, İslamcı, muhafazakarlık iddiasındaki TGRT dahi, günde üç saatini, cinsel skandalları, kepazelikleriyle şöhret bulmuş, biçimsiz sanatçıları sergiliyor ekranlarda.

Üstelik mizah dergisi, çıplak kadın resmi, et, manken sergilemez, cinselliği yorumlar, üstün bir zekanın çarpıcı esprisini kullanır. Ancak, üstün zekanın büyücülüğüne zaman zaman kapılır, sırf, şaşırtıcı, şok edici zekice buluşundan dolayı, bazen, fazlasıyla abartılı cinsel esprilere kapı açarız. Çünkü sadece mizahın işidir abartı. Abartıyı ancak zeka yapabilir ve sadece mizah dergileri abartılmış zeka galerileri olmak durumundadır.

Tanrım, cinsellikle ölüm-kalım savaşı veren bu insanlar, neden bir mizah dergisini cinsel pazar yapmakla suçlarlar? Hatta daha da ileri gidip, Met Üst'ü örnek verip, cinselliği romantik bir savaş haline getirdiğimizi bile iddia edebilirim. Mizahın da çok satması buradadır, bu akıllarıyla duygularını çözümleyemeyen, kendilerine 'zalim' insanları, 'alaycılığıyla' ti'ye alıp işte ancak böyle pazar yapar.

Bunlar laf değil, bakın, tehlike şuradadır. Medyadaki kadın dergilerini inceleyin. Avrupa'dan tıpatıp alınmış, hiç mi

Akşamsefası

hiç damıtılmamış, acayip, ne bulmuşsa takıp takıştırmış, bıkkınlık verici, kadınları şebeğe döndürmüş bu feci dergileri görmüyor musunuz? Bu ülkede herkes kayıtsız-şartsız yüzünü batıya dönmüş, cinsel pozisyonlarının yatak taktiklerini bile Avrupalı erkek, kadın dergilerinden öğreniyor.

Dünyanın bu büyük kültür mirasını yöneten Avrupa, Amerika kültürüne bulaşmayan dergi kaldı mı ülkemizde. Takımlarımızı Avrupalı antrenörler yönetiyor, onbinlerce doktora tezinin kaynakları Avrupalı bilim adamlarından, Sabancılar, Koçlar, Avrupalılarla ortak şirketler kuruyor, medyamız, ilavelerini aynen Avrupa'dan alıp tıpatıp basıyor!

Japonya, Uzakdoğu, bizim medya, herkes kullanıyor Avrupa, Amerika kültürünü, şirket ağlarını böyle ördü. Pek habersizsiniz ama, Avrupa cinselliğini, mizahını bir tek biz kullanmıyoruz! İnsanlığa mı karşıyız, bilime mi, küreselleşmeye mi, neden almıyoruz? Çünkü Avrupa'da cinsellik ve şiddet 'çizgi'de almış başını gidiyor, bize uymuyor. Uysun diye de, montaj, transfer, kopya yapmıyor, özenmiyoruz! Çünkü Leman dergisi, yerli bir dergi. Bu ülkenin çocuklarının dergisi, biz babamızdan öğrendiğimizi "eleştiremesek" bu ülkeye dair dergi yapamayız. Ve iki yüzyıldır başkalarınınkiyle gerdeğe girdiğimiz için, işte aydınımız, siyasetimiz, işte medyamız!

Ve onlarca karikatüristin olağanüstü çabasıyla her hafta bayiye ulaşan bu büyük sessiz gemi, hiçbir top atışına, kılıca boyun eğmeyecek. Haftalarca bomboş yayınlansa da, haftalarca iyi bir dergi çıkartamasak da, bu sağnak mizahı, meydan okumayı okuyucu yalnız bırakmıyor. Hiçbir reklamımız, promosyonumuz olmadığı halde.

Her kafeye, her bara, her dersaneye, her okul kantinine bir dergi, kitap göndermeyi başardı bu çizerler. Keşke, saygıdeğer bilimadamları da aynı yerlere bir kitap göndermeyi başarıp, okul kantinlerini Leman geyiğinden kurtarabilselerdi. Şimdi oralarda konuşulmak suç mu oluyor? Ti'ye almak, dalgaya almak, bizim ana dersimizdir ve bunları öğrenmeye-öğretmeye çalışan biziz, şimdi, gençlere "protest" alaycılığı, karşı diklenmeyi öğretmek, suç mu oluyor? Bizim işimiz bu.

Ancak bunları yapabilmek için üstün bir zekadan çıkmış zıt bir akıl bulmak güçtür. Selçuk Erdem'in, Lombak'ın toplam baskıları 50'yi geçti. Tüm çizerleri topladığınızda 300'ün üstünde baskı adedi bulursunuz. Sayın akademisyenler, Leman sulu mizah yapıyor diyenler, bu baskı ölçüsü dünyada yoktur. Siz hâlâ geyik diyorsanız, sizin ananız da, babanız da, sülaleniz de bu ülkede böyle bir geyik görmedi. Bu geyiği biraz da, ağılda koyun gibi uyuyan yüzbinin üstündeki akademisyenlerimiz yapıverse. Bu ülkenin siyasi, sosyal muhalefetini, eleştirisini, 17 yaşında eğlenmek, şov yapmak, gerçekten salt mizah yapmak isteyen gençlerin üstünden alıp bu yükü birazcık olsun kaldırıverseler!

Cem Yılmaz

Bundan beş yıl önce, Leman kültürü kurmak şart oldu. Çünkü, çizerlerin her biri onkaplan gücündeydi, ateşten tapınak onlara dar geliyordu. İçimizden bir genç, o sırada 22 yaşındaydı, Leman'dan fırladı. Yirmi yıldır aralıksız çizen yorgun mizahçı kuşak bu gencin kendine güvenini, cesurluğunu, kabarmış zekasını çok sevdi, önünü açtı. Cem Yılmaz'ın sahnede görüldüğü o ilk akşam, Türkiye allak-bullak oldu. Nereye konulacağı, ne yapılacağı şaşırıldı. Dünyanın neresinde arasanız bulamazsınız, Leman yazar-çizerlerin tüm kitap baskıları toplamı 300'ün üstündedir, buna rağmen Cem Yılmaz hepsinden çok para kazandı, tek kişilik bir imparatorluk kurdu. Sahne şovunu, eğlencesini, espresini, mizahını değiştirdi. Herkesin aklını başından aldı. Uzaydan mı gelmişti, ya da bilmediğimiz gizli bir hazineyi mi açmıştı sahnede! Güldürü ve şov da değildi sanki, sahnede Alaaddin'in Sihirli lambası açılıyor, bir mizah devi çıkıyordu ortaya. Üç buçuk saat aralıksız, seyircileri sonsuz bir gülme çemberinin içine alıp, kelimenin tam anlamıyla kırıp geçirdi.

İşte siz, bir tanesiyle uğraşamadınız, şimdi Leman'da 30 tane daha Cem Yılmaz var. Yıllardır, Bizimkiler, Mahallenin Muhtarları vb. dizileri, taklitleri, güldürüleri, eğlenceleri bir b.k sandınız. Cem Yılmaz'ı görünce hepsini unuttunuz. Türk sahnelerindeki bu "şov" devrimine rağmen, Leman dergisi sulu, züppe bir hayat tarzı oluşturuyor diye, Cem Yılmaz üzerinden suçlanmaya başladık.

Ülkemizdeki yüz üniversite, kırk televizyon, onca devlet tiyatrosu, sinemalar, haber bültenleri, milyonlarca kurulu aile, tartışma programı, milyonlarca sokak adabı, ideolojiler hepsi bir araya geldi, bir hayat tarzı oluşturamadı, gençliğe bir idol, bir örnek insan yetiştirilmedi, son beş yılda yükselen trajı ve gücüyle Leman Dergisi, Cem Yılmaz birkaç yılda sulusepken bir hayat tarzı oluşturdu, böyle mi?

Bir televole programındaki sıralamaya bakalım: **Seda Sayan**, **Alişan**, **Küçük Onur**, **Pınar Eliçe**, **Sevda Demirel** ve Cem Yılmaz. Şimdi bir genç bunlardan hangisine özenir? Peki öbürleri kimin hatası? İki insan, iki sanatçı arasındaki zeka farkı, "yetenek" farkı, bu denli açılabilir mi? Bu denli acıklı, zavallı insanları şov malzemesi yapanlar, sanatçı yapanlar, Cem Yılmaz'ı görünce tabii ki afalladılar. Korkudan bizim de ödümüz patladı. Çünkü Cem Yılmaz aradaki farkın gayet farkında, rahatlıkla konuşmaya, sefa sürmeye başlamıştı.

Bu gencin 22 yaşında ve bir yılda milyarlar kazandığını unutmayalım, ve Cem Yılmaz bizden de çok farklıydı, yaptığı işe o denli güveniyordu ki, televoleye çıkmaktan, medya şöhreti olmaktan zerre kadar pişmanlık duymadı. Ancak, içimizden hiç kimse Cem Yılmaz'ın medyalaşmasını hazmedemedi. Sahne şovundaki akılötesi profesyonel zekasını görmezden gelip oyuncak haline gelmesine üzüldük. Savunamadık, kabullenemedik, bocaladık. Arkadaşımız şöhret mi olmuştu, kerhaneye mi düşmüştü, neden utanıyorduk. Kameralar geldikçe, arkadaşları çok sevdikleri Cem'i yalnız bırakıp kaçmaya başladı. Acayip bir hastalığa tutulduk. Biri, "Yahu nedir şu Cem Yılmaz" dediğinde, "O medya oyuncağı oldu?" diyeceğiz-diyemiyoruz iki arada bir derede kaldık, oysa yalan. Cem Yılmaz bizim arkadaşımızdır, arkadaşımız kalacaktır!

22 yaşında bir çocuk Türk tiyatrosunun hiçbir döneminde görülmemiş para kazanabileceğini, salt zekasıyla gösterdi. Bu tam anlamıyla bir zaferdir. Bu başarı neden bizi bir kuduz köpek gibi ısırdı. Bu oyunun kağıtları içinde birisi sürekli hile mi yapıyordu. 22 yaşında bir çocuk, tüm emsallerinin rüyasında göremeyeceği eşi benzeri görülmeyecek bir "yetenek" göstermişti. Olup biteni biz de çözmeye çalışıyoruz, Leman yazar-çizerleri bir araya geldiğimizde tartışıyoruz, şunu öğrendik, sizler, bu ülkenin çocuklarına, zekalarına sansür koymaz, yaptıkları işte tek başına ve kendine güven içinde bırakırsanız, her alanda, mühendislikte, tıpta

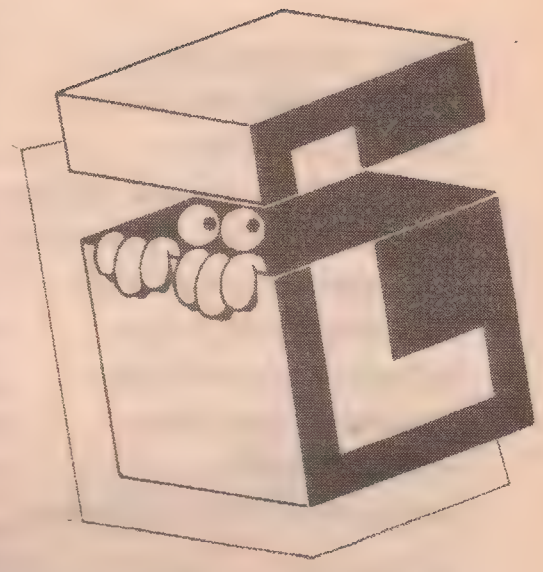

da Cem Yılmazlar fırlayacak!

Ancak bu suçlamalar, bu medya bombardımanı, kendisi, arkadaşları ve işiyle arasında gizli ve özel bir savaş başlattı. Kişiliğini kaybetmiş bir koku, kimliğini yitirmiş bir mizah, Allah kahretsin o kadar zeki ve elektrik dolu ki, sahnedeki gizli telaşı gizleyebiliyordu. Ve Cem, Leman geleneğinde hiç olmayan, "fıkra" bile anlatmaya başladı sahnede, Siyaset Meydanı'nda bile fıkra anlattı. Fazlasıyla rahatlığın, kendine güvenin, iyi niyetinin kurbanı mı oluyordu. Hayvan sürüsü kameraları hamal gibi her gün kaldıramayacağını iyi biliyordu, ama, ahbaplığı da epey ilerletmişti.

Alaaddin'in sihirli lambasından fırlamış bu dev cinin sesinde artık bir bıkkınlık vardı. Parlak kahkahalar sadeleşiyordu. Yemiş bitirmiştik Cem Yılmaz'ı. Biz ise Cem Yılmaz'a doymamıştık, bu şovu yirmi sene daha istiyorduk ondan. Aynı şey 17 yaşında dünya şampiyonu olan asrın efsanesi olarak tanımlanan Hamza Yerlikaya için de geçerli değil mi? Etrafında olup bitenler, 4-5 yılda yıktı Hamza Yerlikaya'yı. Büyük yeteneklerle tanışmak, arkadaş olmak için etrafında demirden bir sevgi-dostluk halesi çevirmeyi en iyi biz biliriz. Ama, bu daire, bu yeteneği sürekli kılacak etik, moral, soylu ve zarif bilgisiyle gizlice yüceltmesini de bilmeli. Yoksa, öpücük yağmurundan geriye sadece tükürükler kalır. Hüner sahibi insanlar karşısında bize düşen insanlık hüneri de "dostluğu" bilmek. Cem Yılmaz'ın yüzündeki yorgun madeni gülüşü, acı sırıtkanlığı göremediler. Çünkü, dayatmayla ve şaibeli şöhret olmuş insanlar, mucizevi hüner sahibi insanlara dostluk diye boya gibi yapışır. Bu boya, Cem Yılmaz'ın değişen kimliği oluyordu ki, askerlik imdadına yetişti. Şimdi askerde Cem Yılmaz'ın, bu boyayı ovalamak için uzun bir zamanı var!

Sahneye çıktığı günden, askere gittiği güne kadar beş yıl içinde yaşadığı ülkede en çok seyirci ve alkışı bulmuş bu inanılmaz mizah kahramanı şovunu yaptı ve gitti! Cem Yılmaz'ı eleştirmeye yeltenenler onu sahnede hiç izlemeyenler. Biz izlediğimiz için, onun yaşantısı üzerine söyleyeceğimiz yüzlerce olumsuz, sert acı sözü, böyle bir gösteriyi ömrümüzde birkaç defa seyretmek uğruna, susuyorum, yanlış bulduğum çok şey olsa da, onun şöhretinin "sabun köpüğü" olduğuna bu ülkede hiç kimse inanmıyor. Bir de arkadaşlık egomuz var, insan bazen kendi hoşuna giden şeyleri "güzel" buluyor! Üstelik, herkesin bilet alıp girdiği o gösteriye, ben biletsiz ve en önden seyrettim. Bir de, Cem Yılmaz'la dergide aynı sayfayı bölüşüyorduk, şöhret olması işime yaradı, koca sayfa bana kaldı, geniş geniş alabildiğince yazmayı öğrendim. Velhasıl, kısaca özetlersek, "en büyük asker, bizim asker!"

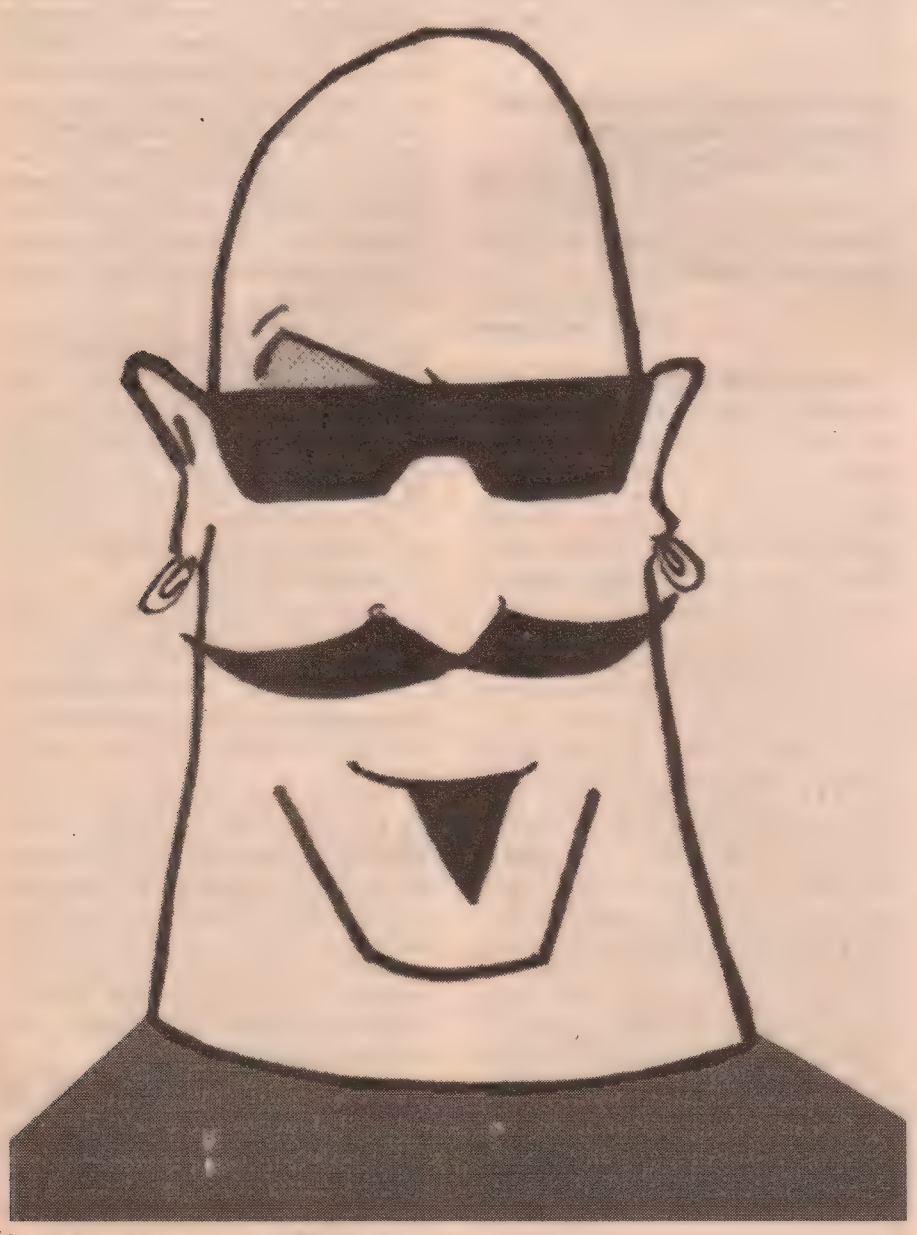

Akşamsefası

Sayın Attilâ İlhan. Önümüzdeki on yılların birinde, dünyanın herhangi bir yerine atılma ihtimali olan ilk Türk atom bombasının yaratacağı ölümde, Ocak ayının şu soğuk günlerinde yazdığınız yazıların katkısı olacak. Bunu lütfen bir düşünün.

Attilâ Dede, Sönmez Amca, Bir İmza Ver

TİMUR DANIŞ

Bu fotoğraf 1995 yılında Ukrayna-Kiev'de çekildi. Nükleersiz bir dünya için Brüksel-Moskova Yürüyüşü'nün sürdüğü günlerde Fransa nükleer denemeler yapıyordu. Anti-nükleer yürüyüşçüler Kiev'de Fransız Konsolosluğu'nun önünde bir eylem gerçekleştirdi. Eylemciler kendilerini birbirlerine ve konsolosluğun kapısına zincirlediler. Benzer görüntüleri 1999'un son aylarında Seattle'da da gördük. Gencecik insanlar dünyayı, kapitalist saldırılardan bedenleriyle koruyorlardı. Nükleer Ulusal Savunma önerenlere karşı, insani bedensel savunmayı öneriyorum.

Teyze, amca bir imza ver
Çocuklar öldürülmesin
Şeker de yiyebilsinler

Bu yazıyı yazdığım günlerde Akkuyu'da nükleer santral yapmak isteyen şirketlerin bekleyişi 1 Şubat'a ertelenmişti. Önceki aylarda Amerika-Japonya ortaklığının nükleer santral yapacağına kesin gözü ile bakılıyordu. Japonya'da meydana gelen nükleer kaza ve Türkiye'nin Marmara depremi ile sarsılması, nükleer pazarda Almanya ve Fransa ile Kanada'nın da devreye girmesini sağladı.

Aynı günlerde Bülent Ecevit'in nükleer ile ilgili kaygıları belirdi ve DSP içinde 22 milletvekili nükleere karşı seslerini yükselttiler. Yeniden cumhurbaşkanı olmak için kulisler yürüten Süleyman Demirel'in sık sık nükleer santralden bahsetmesi de bu günlere denk geldi. Gene Ocak ayı boyunca Ankara'dan, nükleer ihaleye askerlerin ilgisinin çekilmeye çalışıldığı söylentileri geldi. "Güvenli nükleer teknoloji geliştirdik." söylemi ile ortama girmeye çalışan Fransa ve Almanya'nın çabaları zayıf kalırken, Kanadalı Candu'nun, teknolojisinden atom bombası yapılabilmesini koz olarak kullandığı dikkat çekti.

Kanada, atom bombası eşantiyonlu teklifini Ankara'da pompalarken, Cumhuriyet Gazetesi'nde **Attilâ** İlhan, "Çağdaş Uygarlık Düzeyi: Nükleer Teknolojidir" deyip, sistemin çevreciliği kullandığı için nükleer teknolojiye geçmekte geciktiğimizi yazıyordu. İlhan'a göre nükleer teknolojiye geçememenin bir sonucu da, **"Nükleer Ulusal Savunma"**ya sahip olamıyorduk. Türkiye nükleer teknolojiye geçerse bölgesel güç olmaktan çıkıp, küresel güç olacaktı.

İlhan'ın nükleer teknolojiye geçmekteki hedefi, **nükleer ulusal savunma**yken, MHP'nin nükleer teknoloji isterken amacı, aynı günlerde gene Cumhuriyet'te yer alan şu haberde açıklanıyordu; "Eski TÜBİTAK Başkanlarından Prof.Dr. Sümer Şahin, Türkiye'nin; Ortadoğu'nun ve Türk Cumhuriyetlerinin lideri olabilmesi için, **nükleer güce** sahip olması gerektiği ve bunun da ancak ve ancak MHP'nin iktidara gelmesiyle mümkün olacağını söyledi."

Attilâ İlhan'ın 'Nükleer Ulusal Savunma' amacı ile istediği nükleer teknoloji, aynı gazetenin değişik sayfalarında, Şahin'in 'nükleer güç'üne dönüşüveriyor. Bu arada MHP'nin iktidarın ikinci ortağı ortağı olduğuna dikkat. Yani MHP tek başına iktidar olsaydı Kanada nükleer ihaleyi kazanırdı.

Gene aynı Cumhuriyet'te, MHP'li eski Devlet Bakanı Prof. Dr. Ramazan Mirzaoğlu "Türkiye'nin çok yakın zamanda atom bombasına sahip olması gerekmektedir." dediği aktarılıyor. MHP'nin neden atom bombasına sahip olması gerekiyor? Yanıtı Prof. Şahin'den: "Türkiye'nin Ortadoğu ve Türk Cumhuriyetleri'nin lideri olması" için.

Oysa ki, Attilâ İlhan'ın nükleer teknolojiyi isteme nedeni, Türkiye'nin, ulusal savunmasını sağlayarak, küresel bir güç olmasıydı. Görülen o ki, İlhan'ın küresel düşü MHP'nin Ortadoğu ve Türki Cumhuriyetler düşünden daha büyük.

"Nükleer Ulusal Savunma, küresel güç, Ortadoğu ve Türki Cumhuriyetler'in lideri olmak, atom bombası, teknoloji transferi..."; eminim ki, 2000'in ilk Ocak ayının o soğuk, karlı günlerinde Kanada, Ankara'da birilerinin nükleer heveslerini en çok bu kelimelerle kaşıdı. Bu kelimeleri kullananların gösterdikleri adres ise Kanada'nın nükleer teklifine çıkıyordu. Çünkü Kanada'nın teknolojisinden nükleer bomba yapılabiliyordu. Gene o soğuk ocak ayı boyunca Attilâ İlhan'ın ihaleden, belki de, Kanada'nın Candu'sunu çıkaracak yazılarını okuduk.

Nükleerin karşısında yaşayan biri olarak, Attilâ İlhan gibi kuvvetli bir yazarın yazılarını okurken çok dikkatli davrandım. Kaçıracağım bir nokta, görmeyeceğim bir ek onu yanlış anlamama neden olabilirdi. Ben İlhan'ı okurken çok dikkatli davrandım. Fakat Attilâ İlhan nükleer santral konusunda okurken aynı dikkati sarfetmemiş. Çünkü; Akkuyu'ya nükleer santral yapmak için teklif veren üç grup bulunmaktadır; bir, Amerika ve Japonya, iki Almanya, Fransa, üç Kanada ile bunların yerli ortaklıkları. Yani, ABD'nin bağımsız verdiği bir teklif yok. Amerika Japonya ile birlikte teklif veriyor. İkincisi Japonya'nın 'ağırlıklı' ya da Amerika'dan bağımsız bir teklifi yok. Japonya'nın Amerika'dan bağımsız bir teklifi olmadığına göre, Japonya'nın 'savunma amaçlı olarak kullanılabileceğine dair imalar' yapılan bir nükleer teklifi yok.

Buradan da anlaşılıyor ki, Attilâ İlhan Japonya'dan nükleer teknoloji alacağını zannederken, Kanada'nın nükleer teklifine destek veriyor. Atom bombası yapmaya muktedir olacak bir Türkiye ile Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atmış bir Amerika arasında ne fark vardır?

Sayın Attilâ İlhan. Önümüzdeki on yılların birinde, dünyanın herhangi bir yerine atılma ihtimali olan ilk Türk atom bombasının yaratacağı ölümde, Ocak ayının şu soğuk günlerinde yazdığınız yazıların katkısı olacak. Bunu lütfen bir düşünün.

Nükleer olmayan Ulusal Savunma, küresel olabilecek barış gücü:

Ne tunç, ne taş, ne toprak,
ne de sonsuz denizler
Acıklı faniliğe karşı koyamazken
Nasıl bu kör öfkeyle güzellik cenge girer
Çabasında en fazla bir çiçek
gücü varken?
William Shakespeare

Geçmişin 2000 yılı içinden gelen Shakespeare'in sorusu hâlâ yanıtını bekliyor; "Nasıl bu kör öfkeyle güzellik cenge girer, çabasında en fazla bir çiçek gücü varken?" Yani nasıl yapacağız da, nükleeri, zorbalığı, zalimliği, sömüreni çoğaltmadan, dünyayı, canlıları, denizi, toprağı, ağacı, çiçeği, köpeği, narı, portakalı, elmayı, buğdayı, zeytini, mazlumu, insanı koruyup savunacağız.

Ulusal bağımsızlığımızı yabancıların eline bırakamayacağımız tartışma götürmez bir gerçektir. Zaten biz Akkuyu'da dağlara taşlara 'Tahkim'e Hayır' yazarak bağımsızlığımıza ne kadar önem verdiğimizi göstermiştik. Ama bağımsızlığı korurken, nükleer teknolojilere ihtiyaç olmadığını da biliyorum. Bağımsızlığı korumanın, özgürlüğün yolu, bağımlılığın asıl kaynağı teknolojiden ve nükleer teknolojiden geçmiyor. Bağımsızlık insandan geçer. Bağımsızlığı sağlayacak güç insanın tüm varlığını, yeteneklerini, bedenini, ürünlerini, birlikte, barış içinde bir yaşam için feda edebilmesinden geçer. Geçen yıl bağımsızlık için kendilerini nükleer silahlara karşı köprülere, binalara bağlayan, Bergama'da, Akkuyu'da soyunup doğayı, çevrelerini, geleceklerini, ortak yaşamlarını korumak için mücadele eden insanlar gerçek ulusal savunmacılardır. Seattle'da kapitalizme karşı bedenlerini birbirlerine zincirleyen, polisin savaş kışkırtmalarını, onları yok sayarak yenen gencecik çocuklar, dünyanın, kürenin barış güçleri ve savunucularıdır.

Silahları yandır, efendisiz ol :

Gene Ocak ayının o soğuk günlerinde, Ağrı Dağı'na lastik çizmeleri ile çıktığını duyduğumda kendisine hayran olduğum Sönmez Targan'ın, "Yaşadığımız yüzyılın dünyadaki efendileri, geçmişte olduğu gibi yine enerjinin egemenleri olacaktır." sözleri ile iyice üşüdüm. Nükleer santraliniz olursa neyin efendisi olacaksınız sayın Targan; ben söyleyeyim; çöp çimento, hurda demir fabrikalarının, siyanürlü altın işletmelerinin çıkardığı zehirin, pisliğin, kanın, gözyaşının kölesi olacaksınız. Efendileriniz ise dünyadan, sizin aracılığınızla çaldıkları altınları istifleyecekler.

Efendilik sizin olsun, ben mazlum kalmaya adayım. Dünya artık insanların birbirini öldürmek için silahlanmasından bıktı. Yüzyıllar boyu savaş isteyenler konuştu ve onlar efendi oldu. Onlar hep haklı ve güçlü çıktılar. Ama artık sınıra geldik, daha çok silah, dünyanın ölümü demek. Ya silahlanmayacağız ya da toptan öleceğiz. Öyleyse; "Silahları yandırın, arşa çıksın tütsüsü."

Size göre, "Nükleer Teknoloji'ye geçememiş ülke, ekonomik düzeyde 'rakip' sayılmaz, ancak 'pazar' sayılabilir."

Bana göre ise, nükleer teknolojiye geçsin geçmesin, nükleere bulaşmış bir ülke, sizin "çağdaş medeniyet seviyesi" dediğiniz;

"Sibernetik, biyolojik vb. gibi; bilgisayar teknolojisi, uzay teknolojisi, nükleer teknoloji, benim çimento, çöp, hurda demir, siyanürlü altın tesisleri ile oto-yollar, Boğaz Köprüleri batağına batmış ve onlarla sorunlarını uluslararası mahkemelerde çözmeye mahkum edilmiş, danıştayına bile sahip çıkamayan zalim olmaya heves eden, doğayı, insanı, sömürmeye aday olandır.

"yaşadığımız yüzyılın dünyadaki efendileri, geçmişte olduğu gibi yine enerjinin egemenleri olacaktır." Sönmez Targan

silahları yandırın / arşa çıksın tütsüsü

timurdan@yahoo.com

Aksamsefasi

Camiamızın ilk serüvencisiydi, çünkü Avrupa'yı otostopla dolaşan ilk İslamcı olmuştu... Türkiye'de çok az kimsenin otostopla gezi yöntemini denediği bir dönemde, sırtında trendy bir çanta ve uzamış tıraşıyla az gitti, uz gitti.. Büyük serüvenler yaşadı. Aşık oldu, her kavruk Anadolu genci gibi sarışınları sevdi. Edebiyat üzerine konuşmaktan, ideolojik nutuklardan sıkılır ve bu konuşmaların yapıldığı yerden hemen tüyerdi

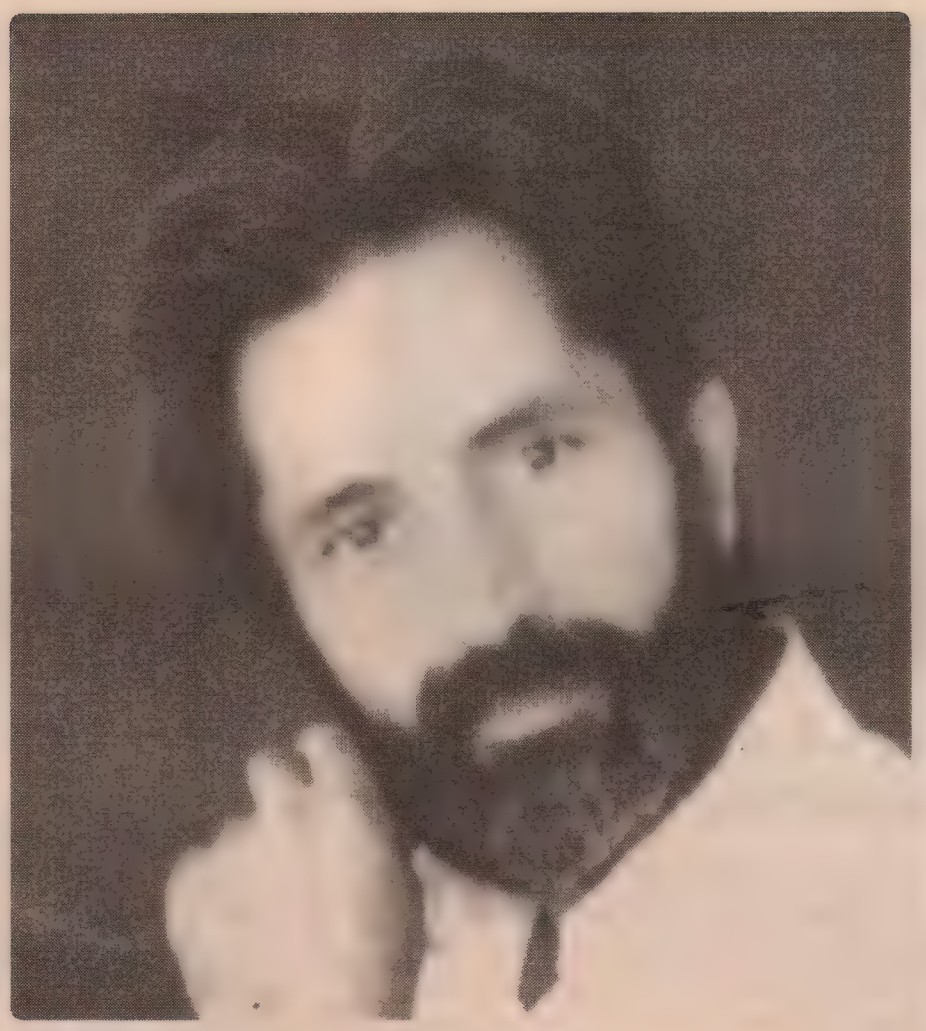

Avrupa'yı Otostopla Dolaşan İlk İslamcı: A.Cahit Zarifoğlu

AHMET HAKAN COŞKUN

Cahit Zarifoğlu, Maraş Lisesi'nde, yani taşranın o buğulu ve sıkıcı ortamında, atak bir gençken, bilmeden, tanımadan, yani farkında olmadan Rilke'ye uydu ve sordu: "Yazmak zorunda mıyım?". Cevap, çok kesin bir 'evet'ti...

Doğuştan artistti. Tevarüs edilmemiş bir asaleti vardı.

Evlerinde Dostoyevski, Balzac, Cervantes kitaplarıyla dolu bir kütüphane yoktu... 25 yaşına kadar kitabı yayınlanmış tek bir şair bile görmedi.. Ama buna rağmen, Rilke gibi dizeler yazdı... İkinci Yeni'yi çağrıştıran, gizli ve karanlık dizeler... İşin garibi daha çok gençti ve o, ne Rilke'yi okumuştu, ne Pazar Postası'nı biliyordu, ne de İkinci Yeni'yi..

Maraş Lisesi'nde bir edebiyat dergisi çıkardı. Maraşlı genç şairleri örgütledi. Ne Türk Edebiyatı tarihinin tozlu sayfalarına daldı, ne de edebiyat aleminin dedikodularına...

Hep atak, hep örgütçüydü...

Hem çok dağınık, hem iradesine müthiş sahip ve hem de serüvenciydi. Dağınıktı, çünkü ilk gençliğinde bir filmi üst üste 13 kez izlemişti. İradesine müthiş sahipti, çünkü askere giderken kendisini şöyle ikna etmişti: "Nasıl olsa bunu yapmak zorundayım, o halde isteyerek ve severek yapayım."

Camiamızın ilk serüvencisiydi, çünkü Avrupa'yı otostopla dolaşan ilk İslamcı olmuştu... Türkiye'de çok az kimsenin otostopla gezi yöntemini denediği bir dönemde, sırtında trendy bir çanta ve uzamış tıraşıyla az gitti, uz gitti... Büyük serüvenler yaşadı.

Aşık oldu, her kavruk Anadolu genci gibi sarışınları sevdi.

Edebiyat üzerine konuşmaktan, ideolojik nutuklarıdan sıkılır ve bu konuşmaların yapıldığı yerden hemen tüyerdi.

Çocuksu bir adamdı...

Önce güreşe, sonra pilotluğa merak sardı. Güreş İhtisas Kulübü'nün yayın organında güreş güzellemesi, Türkkuşu dergisinde de pilotluk üzerine yazılar yazdı. Kayıklara duyduğu tutku yüzünden de bir kayık kiralayıcının yanında çalıştı, tam bir yaz...

Yazılarında Abdurrahman Cem, Ahmet Sağlam, Vedat Can gibi müstear adları kullandı. Abdurrahman Cem'de bıçkın bir İstanbul delikanlısını, Ahmet Sağlam'da yeraltındaki Güneydoğu medreselerinde "emsile-bina" okuyarak işe başlamış, ağırbaşlı bir hocaefendiyi, Vedat Can'da ise genç şairlere yol gösteren, heyecanlı ve atak bir ağabeyi canlandırdı.

İlk şiirlerini Türk Dili, Soyut, Papirüs, Yeni Dergi'de yayınladı. Sezai Karakoç'un Diriliş dergisini çıkarmasıyla birlikte kendini orada buldu... Çok okumazdı, çok düşünmezdi. Fişek gibiydi ve yaşamın şiirini yazardı. Edip Cansever ve Cemal Süreya'nın şiirlerini sevdi, bir de Suç ve Ceza'yı...

Bir şiirinde şu dize yer aldı: "Raskolnikov müthiş bir Allah ağrısı çekmektedir." İşte bu, onun en entelektüel dizesi.

Serazat ve bohemdi.

Yaşamında ve şiirlerinde yapaylığa hiç yer vermedi.

En azılı fundemantalizmden, en kıvrak sekülerizme kayar; hiç kimse tedirgin olmazdı.

Edebiyat ortamındaki kamplaşmalara karşın o, kabul edilmiş bir şairdi.

Tuzaklarla dolu şiirler yazdı. Şiiriyle karşılaşanlar, "bu ne anlaşılmaz bir şiir" dediler. O da şöyle yanıt verdi: "Herkes her zaman her şiiri anlamak zorunda değildir." Kimse bilmez, Kirkeegard'ı hatmetmişti.

Afganistan işgaline karşı çıktı. Meral Maruf adlı genç bir Afganlı kızla mektuplaştı ve bu mektupları toplayarak "Dullar Kampı" adlı bir roman çıkardı. Afgan şiirleri yazdı ama hamaset yapmadı.

Faulkner'ı orjinalinden okudu ve Faulkner'den şu cümleyi hiç unutmadı: My mother is a fish.

Okuyucu mektuplarına cevap vermek gibi alelade bir işi, bir kutlu edebiyat öğretmenliğine dönüştürdü. Onun "Hadi, devam, iyi gidiyorsun, imgelere dikkat" gibi uyarıları, nice şairleri, öykücüleri ortaya çıkardığı gibi, nice heveskâr ve sabırsız mübtedileri de pes ettirdi.

Her zaman paraya ihtiyacı oldu. Paraya hakaretle bakan ve hakaretle harcayan bir adamdı.

"İşaret Çocukları" ve "Yedi Güzel Adam" yaşamının bohem döneminin iki şiir kitabı... "Menziller" dinginlik döneminin, "Korku ve Yakarış" ise ölüm öncesinin şiir kitapları...

Felsefe bilmeden felsefe yapan, insanlığın varoluş sorunlarına doğulu bir hikmet adamı edasıyla yaklaşan bir şair, hikaye kitabı yazarsa adını ne koyar? "İns" adlı kitapta, hikayelerini topladı..

Yalın ve sadeydi. Bu yüzden çocuklarla ve yaşlılarla iyi anlaşırdı. Çocuklara olan ilgisi o kadar büyüktü ki, çocuk edebiyatının en güzel hikayelerini ortaya koydu. Serçekuş, Yürekdede ile Padişah, Motorlu Kuş gibi...

Kara sakalı, geriye doğru taradığı saçlarıyla bir şair yakışıklılığı içindeydi. 47 yaşında hastalandı. Uzun hastalık döneminde kendisini ziyarete gelen en yakın arkadaşına şöyle dedi: Bana bir fıkra anlatsana...

1987'de öldü...

Trajik bir not: Bu satırların yazarı, onunla hiç karşılaşmadı...

Şiirlerinde geniş boyutlarla, özellikle madde ve ruh çatışmasını, batı diktasına karşı Doğu protestosu gibi temaları işlediği görülüyor.

Behçet Necatigil

Cahit Zarifoğlu bir gün keşfedilecek özel bir adadır.

Enis Batur

Cahit Zarifoğlu'nun şiirinde insanın kendi bedeni üzerinde düşünmesi var. Daha doğrusu kendi bedenini şiirinde hissetmesi var.

Nabi Avcı

Zaman zaman İbsen'in kaygılı ferdiyetini, zaman zaman Rilke'nin haykırışını anımsatan, yaşamı ve ölümü bir sorgu gibi karşımıza çıkaran Cahit Zarifoğlu şiiri, bir gün, çok daha aydınlık bir ortamda, acısını asıl okuruna iletebilecektir.

Selim İleri

Artist milletizdir
Bizde defaten ölünür
ve kalkılır ki sofralardan
hamdüsenalarla, palalarla
el yıkanmadan
ağız misvaklanmadan
zinhar vurulmaz ha
ne dosta, ne düşmana

Busat'tan

.....
Sahip olun taşa demire
aleve
küle bile

Ağaçlar'dan

Seçkin
Bir kimse değilim
İsmimin baş harfleri acz tutuyor
Bağışlanmamı dilerim

Sana zorsa bırak yanayım
Kolaysa esirgeme
.....

Seçkin bir kimse değilim
İsmimin baş harflerinde kimliğim
Bağışlanmamı dilerim
.....

Sultan'dan

Tımarhane Günlüğü

SİBEL TORUNOĞLU

Merhaba! Şikayetim şuydu: Robert Kolej'in hazırlık sınıfına gidiyordum. 13 yaşındaydım. Bağırsaklarımda oluşan aşırı gaz nedeniyle rahatsız olmaya başladım sınıfta. Bazen gaz kontrolüm dışında çıkıyordu. Dört yıl bu duruma tahammül ettim. Yani intihar etmedim ama üzüntüden ne ders dinleyebiliyordum ne de çalışabiliyordum. Sonra lise bitti, durumu aileme anlattım, beni bir psikiyatriste götürmelerini söyledim. O sıralarda, televizyonda bazı problemlerin psikiyatristler tarafından nasıl içtenlikli dinlendiği ve çözümler bulunduğuna dair diziler vardı. Annem beni Esnaf Hastanesi'ne götürdü. Ve Burhan Sayar bana şizofren teşhisi koyarak Haldol adlı ilacı yazdı, ilacı kullanamadım. Çok kötü yapıyordu beni. Sonra Proliksin denen bir ilaç denediler Akineton'la birlikte. İlaç beni havalara uçurdu, çok mutlu etti. Artık hiçbir acı çekmiyordum, aileme karşı olumluydum, isyan etmiyordum. Rüya aleminde gibiydim. Benden beklenen üniversiteye girmem, bir iş sahibi olmam ve evlenmemdi. Şu anda bunların hiçbirini ilaçlar yüzünden yapamamış durumdayım. İlaçlar kırk kilo almama sebep oldu. Beni işe almıyorlar, kimse de benimle evlenmeyi düşünmedi. Sonra ailem tarafından hacir altına alındım. Kişilik haklarım yok. Gaz problemim hâlâ devam ediyor. Daha beter oldum. Arada bir ailem; yanlarında iki polis ile gelip beni tımarhaneye yatırıyorlar. Bunları böyle anlatmak ne kadar kolay geliyor. Bunları yaşamanın ne kadar zor olduğunu bilemezsiniz. **Tekrar merhaba!**

Canlı Maymun Beyni

Ben, ne mi yaparım? Çok iyi gezerim, eğlenirim, hayatımı anlık ama doyumsuz mutluluklarla doldururum. Eskilerden konuşuruz, bir sokak adamı ağlar, inşaat işçiliği yapan bir arkadaşımın nasır tutmuş ellerini okşarım. Bir de çöplere atılmış giysileri toplarım. Çöpten yiyecek maddesi toplamıyorum. Ama geçen gün ayşe kadın fasulyası pişirmiştim. Ekmek alacak param yoktu. Yarım ekmek bile alamıyordum elimdeki parayla. Karşı komşunun evinin önünde poşet içersinde yarım ekmek buldum. Mutluydum ve başka bir şey istemiyordum o an için. Bir gün bakkala peynir fiyatını sorduğumda çok pahalı geldi, almadım. İki saat sonra bir iş için dışarı çıktığımda, otuz metre ilerde büyük bir bidon içersinde beş altı kilo koyun peyniri buldum. Kadın çorabına çok para gidiyor, hemen kaçıyor çorap. Kaçık çorapla gezmek ise hâlâ çok ayıp. Hele benim yaşadığım Pangaltı gibi bir muhitte. Ama 10 çift külotlu çorabım var. Bedeni bana göre ve yepyeni sokaktan buldum. 2 senedir ne ayakkabı ne kazak vs. aldım. Para yok çünkü, giyeceklerimi sokaktan buluyorum. Oturduğum ev kendimindi. Ayda elime elli beş milyon lira para geçiyor. Psikotrop ilaçlar kullanıyorum ve bu parayla ilacımı dahi alamıyorum. Sağolsunlar evimin karşısında travesti arkadaşlar yaşıyorlar. Onlara fal bakıyorum. İşe gitmeden önce uğurlu gelsin diye, bana kendilerini üfletiyorlar. Bir de ne zamandır peşime düştüler, işler açılsın diye Sibel "Şu bizim kapıya bir işe." diyorlar. Geçen seneden beri aşık olduğum biri var. Genç bir çocuk. Herif tamir ettireceğim diye evden çamaşır makinamı götürdü, daha sonra halı, yastıklarımı, ütümü, çantamdan da yirmi milyonumu çaldı. Laf aramızda galiba eroinman, o yüzden yaptı bunları. Her neyse, bunu fırsat bilen ailem kendine mukayyet olamıyor diye beni vesayet altına aldırdı. Zaten psikiyatri tedavisi gördüğüm için şizofren deli veli iddiaları pek kolay oluyor. Benim temyiz hakkım var ama o kadar üzüldüm ki kolumu kıpırdatacak halim kalmadı. Ben ortalığı yırtarak hakkını arayacak biri değildim, insancıl, barışsever, aşk için yaşayan biriyim. Benim için iyi insan denilebilir, ensesine vur ağzından ekmeğini al cinsinden. Bu yüzden toplum beni bir kanser uru gibi dışarı fırlattı. Vesayet altına alınıp kişilik haklarımdan mahrum edildim. İş bulabilsem çalışacağım. Kolej ve üniversite mezunuyum ama patronlar yüzüme bakınca onlardan biri olmadığımı, işe yaramayacağımı anlıyorlar. Temyiz hakkım var ama kimi kime şikayet edeceğim. Türkiye'de yargı uzun yıllardır kilitlenmiş durumda. Mafya bu yüzden toplum içersinde yer buldu. Mahkemelerden umudunu kesenler üç beş kuruşa veya hatır için işlerini mafyaya yaptırıyorlar. Artık insan hakları, kişilik hakları, kadın hakları gibi konular toplumda göstermelik. Benim başıma gelenler ve gelebilecekler bütün kadınlar için söz konusu. Ve gerçekten bu ülkede artık Cumhuriyet Bayramı kutlanmasın, kişiler manevi konuları ağızlarına ciklet yapmasınlar, çünkü parası olan konuşuyor. Parası olan insan. Parası olan rüşvet veriyor, işini yaptırıyor. Benim, insanlığımı savunabilmek için avukat tutabilecek param yok, üstüm başım dökülüyor , kim saygı duyar ki bana. İnsanlar Mc Donald's'tan hamburger yerken, bilgisayarlarının başında internetle uğraşırken, yazı yazmak ve çeviri yapmak için bir daktilosu olmayan ben elbette bu durumda olurum. Gene de kuyruğu dik tutmaya çalışıyorum. Anneme, benim parada pulda gözüm yok, gölge etmeyin başka ihsan istemem dedim. Demişken aklıma Sokrates geldi. Eski Yunan'da Sokrates'e yapılanları biliyoruz ama hiç olmazsa işkence bu kadar etraflı düşünülmemişti. Tamam para pul sizin olsun, miras hakkımdan da vazgeçiyorum desem, yaşıyor olduğum için aileme göre hâlâ bir tehlikeyim. En tehlikesiz halimi arıyorlar. Kardeşim ne zaman canı isterse yalan söyleyerek, rüşvet vererek veya bazı kişilerin yardım etme duygularını sömürerek beni hastaneye yatırıyor. Hapishaneye konulsam daha mutlu olabilirim. Çünkü tımarhanede deney faresi gibi ilaç tedavisi var. Beynim limon sıkılmış gibi oluyor. Aklıma canlı maymun beyni yiyenler geldi. Çektiğim ıstırabı bilemezsiniz.

Bozkır Prensi

I.Bölüm

Bozkırda
Yetişen tek şey rüzgardı.
Onlar yüzyıllardır
Nal seslerini ekerlerdi bozkıra.
Bir ceplerinde tütün
Bir ceplerinde soğan
Koyunlarında kefenleri
Tuz taşında ekin biçerlerdi.
Bir kirve olmak için
Atlarından inerlerdi.
Bir de sevdiklerini kaçırmak için.

II. Bölüm -1-

Diyarbakır havzasından geçen
Torosların bıraktığı dağlar
Sıkıntıdan patlar.
Patlar patlamaz açılan dağların arasından,
Yanardağ akıntılarıyla karılmış kayalara
iki su düşer.
Bir Master ve Sarı Meşe dağları arasından
Diğeri Bırklin mağarasından çığlıksız doğar.
Kılcal damar nazında
Dağlar arasında dolaşan incecik sular
Kar sularını içer.
Ele avuca sığmayan sulara
Zincir vursan eğlenmez.
Dolucan mevkiinde birbirine sarılan
iki su sevinçten kalka kalka yürür.
Sular o kadar hızlıdır ki ok anlamına gelen
Dikle adı verilir.
Dut dibi dağına aynı hızla gelen nehir
dağıtır kendini.
Köylüler incecik teller alıp Dicle'den
Yırttıklarını dikerler toprağın.
Kendini dağıtan Dicle dağlarda
demlenmiş beş tane çayı
üst üste içerek kendini toplayınca,
Bir tespih ipi gibi uzanır.
Sıradağlar tespih tanesi
Sabırla çekenlerin doruklarını aştığı.

Doruklar
Sistir, dumandır, buzuldur.
Rüzgar geçerken yırtılır.
Keskin, sivridir laciverdi kayaları
Kurşunun soluğu yetmez tırmanmaya
Mavi erguvan doruğuna.
Ağızdan dışarı adım atmaz kelimeler
Harfleri kar tutar.

Baharın geçilmez nazından
Dağların.
Kendiliğinden can tutmuş ağaçlarda
Koşan tomurcuklar damla damla patlar.
Renkleri ışıl ışıl
Hafif mavi bir alevi
Andıran çiçekleri
Rüzgar söndüremez.

Savaş Ezgi

Hayatta olmayan yazarlarımıza ve kitaplarına ilgi nasıl? Ölümle ilgi arasında, nasıl bir bağlantı var? Yayınevleri, eleştirmenler, okur, medya ve hayatta olmayan yazarlarımız arasında nasıl bir ilişki sürüyor? Ölümüyle unutulanlar, unutturulanlar ve hiç unutulmayanlar... İş bu dosya, bu minval üzeredir.

Dünyada Tiraj, Ahrette Vefa

Papirüs Yayınları-Oktay Şimşek

- Hayatta olmayan yazarlara, söz konusu okur ise, ilgi olduğunu söyleyebilmek çok güç. Hayatta olanlara ilgi olmayınca sahipsizlere (maalesef, toplum ve devlet sanatçılara değer vermediği için) ilgi nasıl olsun? Yazara devletin ilgisi ise, ölümünde başlıyor; "bir yazardan daha kurtulduk" diye sevinerek ilgileniyorlar. Doğrusu sağlığında barındırmayanlar, ölümlerinde mezar yeri bile gösteriyor.

Yayınevimiz yazarları arasında 1999 yılı içerisinde kaybettiğimiz iki ünlü şair-yazar bulunuyor; **Fakir Baykurt** ve **Can Yücel**. Her ikisinin de kitap satışları sağlıklarına göre düşmüş durumda. Bu durumun tek istisnası, yazarı kaybettiğimiz günlerdeki yapay satış artışlarıdır. O günler içerisinde, yazarın vefatı ile oluşan haberler, hakkında çıkan yazılar, çok kısa süre için de olsa bir merak ve ilgi sağlıyor. Ancak, bir süre sonra ilgi azalmaya başlıyor. Bu çok doğal, kaybedilen yazar ürün veremez, etkinliklere katılamaz, söyleşi ve okuma günleri yapamaz durumdadır. Aileleri, yayınevleri tarafından yapılmaya çalışılanlar ise çok cılız kalıyor. Toplum sahiplenmediği zaman, "değerler" unutturuluyor. 1980'den beri yapılan budur. Unutturulanlar yerine ise, tüketim toplumuna uygun "bestseller"lar yaratılıyor; tüketilip atılması için.

Yayınevimizde, hayatta olmayan yazarların kitap baskı adetleri ile hayatta olanlarınki farketmiyor. Zaten tirajları en düşük seviyede. Yayınevimizde kurgu edebiyat kitapları iki bin adet, şiir ve öz yaşam gibi türler bin - bin beş yüz adet basılmaktadır. Can Yücel'in tüm şiir kitapları iki bin adet olarak baskıya girmiştir.

Çınar Yayınları - Aydın Ilgaz

- Ne yazık ki Türk edebiyatı, kaset dünyasına dönüyor. Mesela bu sene yirmi yazar öne çıkarılıyor; yirmi yazarın kitabı üzerinden piyasa oluşturuluyor. En çok satan kitaplar listesine baktığımızda şöyle bir soru geliyor insanın aklına, "Türkiye'de sağın kitapları hiç mi satmıyor?" O listelerde sürekli belli yayınevlerinin kitaplarını görüyoruz. Yayınevi ve kitabevi sahibi olan kişilerin kendi kitaplarının lanse edilmesi için olanak sağlanıyor.

Mesela bir yazar için son yirmi yılın en çok satan yazarı deniyor. Ama son yirmi yılda **Nazım Hikmet**, **Rıfat Ilgaz**, **Aziz Nesin** gibi yazarlar var. Rıfat Ilgaz fuarlara saat on birde gelir, saat sekizde giderdi. Bu adam bu kadar süre kitap imzaladıysa az kitap sattığını mı söyleyeceğiz yoksa çok kitap sattığını mı? Beş sene önce kitap fuarında güvenilir bir kurum lise, üniversite öğrencileri arasında bir anket yaptı. Anket-te **Uğur Mumcu**'nun, **Rıfat Ilgaz**'ın, **Ömer Seyfettin**'in adı geçti. Anketi yapan yetkililer öğrencilerin bu yazarları okuduğuna inanmadı. Sonuçta o anket de yayınlanmadı. Kim saptıyor bir yazarın az ya da çok okunduğunu? Bir yazarın kitabı çok satıyor denince, okur o yazarın kitabını alıyor.

Rıfat Ilgaz satmıyor, okunmuyor diyorlar. Hababam Sınıf'ı 1959'dan beri iki buçuk milyon sattı. Mesela, en çok satan kitaplar listesinde Nazım Hikmet yok; "O eski kitap" diyorlar. Eğer Nazım Hikmet o listedeki kitapları aşan rakamlarda satıyorsa, neden listeye konmuyor? Eski kitaplar, bugün sattığı söylenen kitabın üstünde de satsa o listeye girmez. Eğer yeni çıkan kitaplar arasında en çok satanları koymak istiyorlarsa o zaman 'Son bir ay içinde çıkan en çok satan kitaplar' desinler. Bir eser gerçekten eserse bunun eskisi yenisi olmaz. Yirmi beş sene evvel yazılmış bir roman bugün yeniden parlamışsa, onu eskidir diye listeye koymamak eski yazarları yok etmektedir.

Değer yargısı bu kadar bozuk bir sistemde eski yazarlarımızın koruyucusu kalmazsa kitapları da okunamaz. Ben Rıfat Ilgaz'ın oğlu olduğum için onu sahiplendim. Kitapları gündeme getiriliyor, basılıyor, yaygınlaştırılıyor ve unutulmuyor. Ama birçok yazarın kitapları "Ekonomik açıdan bizi kurtarmaz." düşüncesiyle basılmıyor.

Bazen bir kitap okullarda ders olarak okutuluyor. O zaman o kitap toplu bir şekilde satılıyor. Bugün yirmi öğretmen sınıfa önerince bin adet basılmış bir kitap tükeniyor.

Türkiye'de Ömer Seyfettin birçok yazar-

Akşamsefası

dan fazla satılıyor. Sait Faik çok satıyor. Haldun Taner, Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin, Orhan Veli, Orhan Kemal ve daha birçok yazarımızın kitapları, çok satıldığı iddia edilen kitapların ya biraz altında ya da üstünde satılıyor. Bunlar devamlı satan yazarlardır. Bu yazarlarımızı unutturduğumuzu zannediyoruz. Ama bunlar elli senedir satıyorlar.

'Yaşamayan yazarlarımızı nasıl tanıtacağız?' diye sorarsak; gazete, dergi köşelerinde yazanların iyiniyetine kalmış bir şey bu.

Cumhuriyet Kitap-Üstün Akmen

- Kitapları yayınevimizce basılmış olup hayatta olmayan yazarlarımıza ilgiyi, yazar ve yazarın ölüm biçimi bazında değerlendirmek gerekir kanaatindeyim. Bu sava örnek olarak **Ahmet Taner Kışlalı**'nın 9 Ekim 1999 tarihinde üç bin adet basılmış olan "Seçimsiz Demokrasi" başlıklı kitabını göstermek isterim. Anılan kitabın, Kışlalı'nın suikaste uğradığı tarihte stok sayısı altı yüz idi. Ve suikasti izleyen birkaç gün içinde tamamı tüketildi. Stokta fazla olsa giderdi kanaatindeyim. Bir diğer örnek olarak **Fakir Baykurt**'un üç yılda bin üç yüz doksan adet satmış "Yeni Kölelik mi"sini gösterebilirim. Ölümünden bugüne yalnızca sekiz yüz yetmiş dört adet sattı. **Mustafa Ekmekçi**, **Mehmed Kemal**, **Asım Bezirci** ve **Hıfzı Veldet Velidedeoğlu**'nun yapıtlarının da vefatlarından sonra olumlu etkilenmediğine tanık oluyoruz.

Tekin Yayınevi-Sedat Karatekin

- Yayınevimiz hayatta olmayan yazarlarla ünlüdür. Bu yazarlara Türk okurunun ilgisi bizce olumludur.

Şu anda um:ag tarafından yayınlanan, ölümünden sonra üç yıl tarafımızdan basılan **Uğur Mumcu**'nun eserleri büyük tiraj yaptı. Diğer yazarlarımızın satışlarında ölümlerinden sonra büyük farklar yaşanmadı.

um:ag-Sevgi Özel

- Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, **Uğur Mumcu**'nun kitaplarını yayımlıyor. Bugüne kadar Mumcu'nun yetmişe yakın kitabını yayımladık. Bunların yirmi beşi, Mumcu'nun ölümünden önce yayımlanmıştı. Bilindiği gibi Mumcu'nun kitaplarını daha önce Tekin Yayınevi yayımlıyordu. Sonra kitapların yayın hakkı vakıfça satın alındı. Tekin Yayınevi'nden alınan bilgiye göre, Mumcu'nun kitapları 1975-1996 yılları arasında yaklaşık iki milyon tane basılmış. Kitabın suç sayıldığı zamanları, Mumcu hakkında açılan davaların yol açacağı yasak kitap korkusunu ve başka etkenleri düşündüğümüzde, bu sayının önemi daha iyi anlaşılır.

Mumcu'nun kitaplarına ilgi ölümünden sonra azalmadı. Yıl içinde zaman zaman azıcık inen, zaman zaman yükselen bir çizgisi var. Sakıncalı Piyade, Rabıta, Kürt İslam Ayaklanması, Kürt Dosyası, Uyan Gazi Kemal gibi kitapları başta olmak üzere, Mumcu'nun tüm kitaplarına ilgi sürüyor. 1999 yılının Kasım'ında Mumcu'nun söyleşilerini kapsayan iki yeni kitap çıkardık. "Bu Düzen Böyle mi Gidecek" ile "Söze Nereden Başlasam" adlı kitaplar, şu anda en çok sattığımız yapıtlar.

İletişim Yayınları-Nihat Tuna

- Müteveffa yazarlarımızdan bütün eserlerini yayımladığımız **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**, **Oğuz Atay** ve **Cemil Meriç**'in kitaplarına ilgi, her daim olduğu gibi çok fazla.

Bir yazarın yaşıyor olması ya da ölmesi değil, eserlerinin değeri önemlidir. Örneğin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun birçok eseri artık "klasik"leşmiştir. Bu kitaplar her yıl bir ya da iki baskı yapar. Ancak, Yakup Kadri Karaosmanoğlu yaşadığı dönemde de önemli bir yazardı, şimdi de. Oğuz Atay için ise "gerçek değeri öldükten sonra daha iyi anlaşılan bir yazar" diyebilirim. Cemil Meriç de Oğuz Atay gibi, değeri her geçen yıl daha iyi anlaşılan bir yazar.

Bilgi Yayınevi-Mahmut Gölgeli

- Yayınevimizden kitapları çıkan, hayatta olmayan yazarlarımız **Sait Faik**, **Memduh Şevket Esendal**, **Ömer Seyfettin**, **Halikarnas Balıkçısı**, **Haldun Taner**, **Sevgi Soysal**, **Hasan Hüseyin**, **Ceyhun Atuf Kansu** vb.'dir. Bu yazarların "bütün kitaplarını" yayımlayan yayınevimiz, kitapları sürekli olarak satışta bulundurması, tükenenlerin tekrar basımlarını yapması nedeniyle, okurun gösterdiği ilgiden genelde memnundur. İlgi yazara ve kitabın türüne, diline göre farklılık gösterdiği gibi; kitaplarından, ders kitaplarına alıntı konulmasına, özellikle öğretmenlerin yazara bakış açısına, görsel ve yazılı basının yaklaşımlarına göre değişebiliyor. Bu nedenle, hayatta iken kitabı iyi satanlar olduğu gibi, hem yaşarken hem de ölümünden sonra iyi satan yazarlarımız da var. İyi yazarın, ölümünden sonra kitaplarına ilginin artması çok doğal olduğu gibi; sağlığında kendini okura kabul ettiremeyen yazarın ölümünden sonra ilgi görmemesi de doğal.

Hayatta olan yazarlarla hayatta olmayan yazarların kitap satışlarını ve baskılarını karşılaştırma konusunda ise, belli bir yere gelmiş ve sürekli yeni eserler üreten yazar ile hayatta olmayan bir yazarın karşılaştırılmasının doğru bir değerlendirme olmadığını düşünüyorum.

Adam Yayınları-Semih Gümüş

- Adam Yayınları'nın kitaplarını yayımladığı yazarlar arasında bugün aramızda bulunmayanların sayısı epeyce. Onların kitaplarına gösterilen ilgiyi yaşayıp yaşamadıkları belirlemiyor. Okurun tanıdığı, sevdiği, ilgi gösterdiği, kendini özdeşleştirdiği yazarların kitapları her zaman daha çok satar.

Bugün yaşamayan yazarların kitaplarına gösterilen ilginin yaşadıkları günlere göre farklılıklar taşıdığına elbette rastlıyoruz. Ama bu da onların yaşayıp yaşamadıklarına göre değişmiyor. Örneğin, **Nazım Hikmet**, **Orhan Veli**, **Özdemir Asaf**, **Edip Cansever**'in kitapları, onların yaşadıkları günlerde düşünemeyecekleri kadar çok satıyor. Oysa **Aziz Nesin**'in kitapları ölümünden sonra daha az satmaya başladı. Burada bir kestirimde bulunmak isterim: **Yaşar Kemal**'in kitapları yaşarken ne kadar satıyorsa, ölümünden sonra da o kadar satacaktır.

Yaşamayan yazarların kitaplarını basarken yaşayan yazarlara göre hiçbir farklı tutum göstermiyoruz. Hangisinin ne kadar satabileceğini baştan kestirebiliyoruz. Yaptığımız tanıtımın biçimi de değişmiyor; Nazım Hikmet'in tanıtımını nasıl yapıyorsak, Yaşar Kemal'inkini de öyle yapıyoruz.

Kitapları yayınevimizce basılan bu yazarlar arasında en çok satılanlarsa, Nazım Hikmet, Orhan Veli, Aziz Nesin, Özdemir Asaf, Cahit Külebi, Edip Cansever. Onların kitaplarının toplam satış sayılarına bakınca, yeni çıkan popüler yazarların alacakları daha çok yol olduğu anlaşılıyor.

Yılmaz Güney Kültür Ve Sanat Vakfı-Fatoş Güney

- Bizim için ilgiyi test etmek bakımından iki gösterge çok olumlu sonuç verdi. Kitap satışlarının yanı sıra, geçen yılki TÜYAP Kitap Fuarı'nda açtığımız standa gösterilen yoğun ve çok sıcak ilgi, bir düşün, sanat ve politika insanı olarak **Yılmaz Güney**'e genç kuşakların ne kadar sahip çıktıklarını, eserleriyle birlikte onu ne kadar iyi tanıdıklarını gösteriyordu. Üstelik, 1980-1991 yılları arasında tüm filmlerinin gösterimi, bütün kitaplarının satışı yasaklanarak Yılmaz Güney unutturulmaya, yok edilmeye çalışılmasına, neredeyse bir kuşağın Yılmaz'ı hiç tanımadan yetişmesine ve halen politik yazılarının basılması için yürürlükteki yasaların engel olmasına rağmen ona duyulan bu ilgiyi, sevgiyi tanımlamak güç. Kitap Fuarı'nda, çok genç lise öğrencileri, üniversite öğrencileri, işçiler filmleri, kitapları ve eylemleri ile Yılmaz'ı şaşırtacak kadar iyi tanıyorlardı. Tabii ki, bu ilgi Yılmaz'ın yaşadığı ve yasaksız olduğu dönemlere göre daha az denilebilir. Ama yoğunluğu, derinliği aynı. Kitaplarını, ne yazık ki, herkesin kolaylıkla alabileceği bir maliyette basamıyoruz. İşçilerin, emekçi kesimlerin, öğrencilerin ekonomik olarak durumunu yakından biliyoruz ve bu nedenle istediğimiz ölçüde ulaşamadığımızı düşünüyoruz. Çalışmalarımızda bizi en çok üzen, etkileyen sorun bu.

Şu anda basıma hazırladığımız siyasi yazıların dışında, basılmış olarak Yılmaz'ın hem senaryosunu yazdığı ve hem de oyunculuğunu, yönetmenliğini, yapımcılığını yaptığı filmlerden oluşan bir senaryo dizimiz ve öykü-roman kitaplarımız var. Özellikle senaryoların, sinema-TV öğrencileri için yol gösterici, eğitici, rehber olması, tezlerinde ve eğitimlerinde ders olarak verilmesini amaçlıyoruz. On sekiz senaryo kitabının içinde en çok Arkadaş, Yol ve Umut satılıyor, çok okunuyor. Öykülerinin içinde ise Salpa, Sanık ve Hücrem'den oluşan üçlemesi okunuyor. Roman olarak Boynu Bükük Öldüler en çok satan kitap.

Özgür Yayınları-Erol Ulu

- Yazarlar vefat ettikten sonra, okuyucu onları tanımak istiyor. Sonraki dönemde de bazıları kalıcı, klasikleşmiş bir duruma geliyor. Yani bu yazarların bir okuyucu kitlesi var. Yeni nesil okuyor, eskilerden okumamış olanlar okuyor... Bu bir şekilde sürüp gidiyor.

Hayatta olmayan yazarlar arasında, bizim yayınevimizde kitapları basılanlar klasikleşmiş isimler. Ama son dönemde vefat eden yazarlarda bir patlama oluyor. Mesela **Ahmet Taner Kışlalı**'nın kitapları ölümünden sonra bir iki ay kadar çok satıldı. Şimdi bir durgunluk yaşıyor. Bu durum her yazara göre değişiyor tabii. Popüler olmuş bir yazarın kitapları yaşarken de satılıyor; öldükten sonra bir hareket olmuyor. **Aziz Nesin** örneğinde olduğu gibi. Aziz Nesin zaten büyük kitlelere ulaşmıştı. Ölümünden sonra fazla bir satış olmamıştır kitaplarında.

Hayatta olmayan yazarların kitaplarını üç bin basıyoruz. Bu yazarın kitabına göre de değişiyor. Bazı popüler kitaplar var. Mesela **Halide Edip**'in okullara tavsiye edilen, genelde yeni neslin okuduğu kitapları var. Bu kitaplar senede iki baskı yapıyor.

İnkılap Yayınevi-Gülay Metin

- Kitapları yayınevimizce basılan **Reşat Nuri Güntekin**, **Halit Ziya Uşaklıgil**, **Ömer Seyfettin**, **Refik Halit Karay**, **Tevfik Fikret**, **Namık Kemal** gibi yazarlarımız günümüzde de popülaritelerini devam ettiriyorlar. Bunlar edebiyat derslerinde öğretilen, kitapları ödev olarak verilen yazarlar. Özellikle Reşat Nuri Güntekin çok çok güzel satıyor.

Yazarların öldükten sonra unutulup unutulmaması biraz yaşadıkları devirde ne kadar öne çıktıkları, tarzlarının ne kadar beğenildiğiyle ilgili bir şey. Okuyucunun talebi her kitaba, yazara göre değişiyor. Eserin içeriği, yazarın tarzı da kitapların baskı sayılarını ve ne kadar sürede tükendiklerini etkiliyor. Mesela Çalıkuşu filme alındı, müzikale dönüştürüldü, defalarca basıldı. Ama basılmaya devam ediyor.

Günümüzde medyanın edebiyata etkisi de çok önemli. Bir anda edebiyat alanında bir çalışma yapılıyor, bir isim öne çıkıyor ya da Kültür Bakanlığı'nın bir çalışması oluyor. O zaman dikkat bir yazarın üzerine odaklanıyor ve kitapları satmaya başlıyor.

Bizce hayatta olmayan yazarlarımız ve eserleri gündeme getirilmeli, vurgulanmalı, unutulmamalı. Çünkü bizim geriye dönüp o günleri anlatan eserleri okuma şansımız var. Geçimişi unutmadan geleceğe bakmalıyız.

Oğlak Yayınları-Raşit Çavaş

- Gerek Türkiye'de gerek dünyada genel kural olarak yazarlar, en büyük okuyucu kitlesine yazdıkları sürece sahip olurlar. Bir okur kitlesi oluşur ve o okur kitlesi bir sonraki kitabı merak eder. Yeni kitapları merak edildiği sürece de eski kitaplar okuyucuyla buluşur. Ondan sonra bu merak sıfırlanır. Ancak onu okumayan, yeni yetişen insanların olması gerekir. Onlar da başkalarının yazarlar hakkında yazdıkları yazılar nedeniyle, entelektüel merakla okurlar. Bunların sayısının az olması da çok doğal. Bunun dışında zaman zaman yazarlar öldükten sonra bir iniş çıkışları vardır. Öldükten otuz kırk yıl sonra yeniden parlayan yazarlar da var; tüm dünya için söylüyorum bunu. Mesela geçen yıl **Hemingway** dalgası yaşandı, bir ara **Steinbeck** dalgası vardı. Bizde de zaman zaman böyle şeyler olmuştur.

Oğlak Yayınları olarak biz, **Nahit Sırrı Örik**'i gündeme getirmeye, yılda iki üç kitabını yayınlamaya çalışıyoruz. Okuyucu bizi daha çok kışkırtsa daha çok şey yapacağız. Ama daha az kışkırttığı için vazgeçmiyoruz. Çünkü yayınevlerinin bu yazarları inatla savunması çok önemli. Bir örnek vermek gerekirse, eğer **Ahmet Hamdi Tanpınar** bugün Ahmet Hamdi Tanpınar ise bunda Dergah Yayınları'nın yirmi otuz senelik emeğini yadsımamak gerekir.

Nisan Yayınları - Erdal Aydın

- Hayatta olmayan yazarlar arasında bizim yayınevimizden kitapları çıkan iki isim var; **Sevim Burak** ve **Salâh Birsel**. Her ikisi de klasik yazar olduğu için çok hızlı olmamak şartıyla, belli bir tempoda satıyor. Satışlar bizim beklediğimizin altında seyrediyor. Ama Türkiye'deki okur oranı düşünüldüğünde bu doğal geliyor.

Sevim Burak'ı diğer Türk yazarlarıyla karşılaştırmamak gerekir. Aslında Türk edebiyatında çok farklı bir çizgiye sahip Sevim Burak. Dolayısıyla satışlar basılan rakamların çok çok altında. Burada, 'Öldükten sonra unutulur mu bazı yazarlar' gibi bir soru geliyor insanın aklına. Belli bir toplulukta unutulmuyor. Ama genel olarak unutuluyor. Basın da yeterince ilgi göstermiyor. Edebiyat eleştirmenleri de okuyucuyu yönlendirmiyor. Bugün baktığımızda okuyucu daha çok popüler tarzda şeyler üzerine yoğunlaştırılıyor. Sevim Burak'ı, Salâh Birsel'i daha önce okumuş ya da belirli bir kültürel düzeye ulaşmış insanlar okuyabiliyor. O açıdan da dar bir çevrede kalıyor.

Salâh Birsel 1998'de öldüğünde satışlarında bir patlama olmadı. Ama bazı yazarlar öldükten sonra daha çok satabiliyor. Yaşarken ilgi gösterilmeyen, farkına varılmıyan bazı yazarlar öldükten sonra, belki yitirilip giden bir şeyin arkasından gitmek için, geçmişe özlem duyulduğundan ya da başka nedenlerle okurların ilgisini çekebiliyor.

Yazarların kitap satışlarının yayınevleriyle de ilgisi var. Mesela ilk defa kitabı çıkan bir yazarın kitabını okuyucu, X yayınevinden çıktığı için gidip alıyor. Şartlandırılmış durumdalar. Dağıtım ağıyla ilgili bir sorun da var. Dağıtıcılar kafalarında bir kriter oluşturmuşlar. Bir kitabın çok fazla satmayacağını düşünerek, yeterince dağıtmıyorlar. İstanbul'un başka semtlerinden insanlar arayarak bizden bazı kitapları isteyebiliyorlar. Orada da kitapevleri var ama insanlar istedikleri kitaplara ulaşmıyorlar. Bu küçük yayınevleri için geçerli bir kural. Çünkü büyük yayınevleri ellerindeki gücü kullanarak satsa da satmasa da bir kitap için 'Alacaksın bu kitabı' diye dayatıyorlar. Türk toplumunda her şeye ticaretle bakıldığı için bu konuya da 'Bu kitap nasıl olsa çok satar ya da az satar' mantığıyla yaklaşılıyor. Bu nedenle bazı kitaplar tozlu depolarda çürümeye bırakılıyor.

Can Yayınları - Erdal Öz

- Hayatta olmayan yazarların kitaplarına okurun ilgisi söz konusu ise, bu konuda bir genelleme yapmak doğru olmaz. Örneğin bir ara bizden **Kemal Tahir**'in, **Orhan Kemal**'in kitapları çıktı. Ama sanıyorum ki her iki yazar da hayatta iken çok daha fazla kitapları satılan yazarlardı. Öldükten sonra yazarlar haksızcasına unutuldular. Satışlar öylesine düştü ki... Ama başka bir yazardan örnek vermek gerekirse, mesela **Orhan Veli** hayatta iken herhalde çok az satmaktaydı, öldükten sonra çok hızlandı.

Sanıyorum son yıllarda kitap satışlarını büyük ölçüde etkileyen bir medya var. Medyayı kullanan yazarların satışta kazandıkları bir ivme var. Ben bunu hoş karşılıyorum, eleştirmek için söylemiyorum. Gerek **Orhan Pamuk**'un, gerek **Murathan Mungan**'ın bu kadar satışı bulmaları sevindirici

Akşamsefası

bir şey. Bu satılan kitapların hepsinin Türkiye'ye kitap okuru getirip getirmediği konusunda kuşkularım var. Kitabın bir tür tüketim malı haline geldiğini görüyoruz. O kitapları alanların hepsine okur diyemiyorum; bir tür şartlandırılmış, koşullandırılmış tüketici onlar. Ama yine de kitabın bu kadar ele ulaşması birtakım artılar getirecektir.

Onat Kutlar'ın kitapları bizden çıkıyordu. Şimdi Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkıyor. Bizde de duruyor kitapları, Yapı Kredi'de de. Çok okunması gereken bir yazar olduğu kanısındayım Onat Kutlar'ın. Buna karşın, duyuyorum, **Bilge Karasu** sağlığında bayağı az satıyorken şimdi hızlanmış. Has bir yazardır o da. Mesela **Oğuz Atay** da satışı hızlanan yazarlardan. Kemal Tahir'den, Orhan Kemal'den farklı. Bu yüzden hayatta olmayan yazarların kitap satışlarıyla ilgili bir genellemeye varacağımızı sanmıyorum. Ama neden bazı yazarların öldükten sonra satışının arttığını ya da durduğunu araştırmak gerekli. Mesela Onat Kutlar öldüğünde kitapları bizden çıkıyordu. Çok geçici bir süre, gündemde olduğu günlerde bir kıpırtı oldu. Sonra yavaşladı, durdu. **A. Kadir**'in tüm şiirleri de bizden çıkıyor. O da hayattayken daha hızlı satan bir yazardı, öldükten sonra daha yavaş satmaya başladı. Ve ben ille bu şiirlerin aşıldığı, eskidiği anlamına almıyorum bunu. Bun bir Kemal Tahir'e, Orhan Kemal'e aşılmıştır diyemem. Onlar hâlâ Türk edebiyatının temel taşlarındandır.

Bir yazar öldüğü zaman özellikle edebiyat-sanat dergileri kapağından başlayarak yazarla ilgili birtakım veriler yayınlıyorlar. Birden bire gündeme geliyor. **Can Yücel** öldükten sonra ne kadar gündemde kaldı, gördünüz. Sanıyorum, Can'ın kitapları zaten belli bir tempoda satmaktaydı. Ama şimdi daha çok hızlandığını öğrendim. Güzel bir şey bu; Can Yücel'in farkına varmayan yeni okurlar peşine düştü sanıyorum. Tabii yazarın ölümüyle kitaplarının satışını terazinin iki kefesine koyarsak keşke satmasa da o yazar hayatta kalsa diyeceğim.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın tüm şiirlerini biz basıyoruz. Yılda ya da sekiz ayda bir kere basıyoruz. O, hızlı satılan bir yazar. Sanırım okullara girmiş bir yazar olmasının da getirdiği bir satış artısı var. Sanırım **Sait Faik** de biraz öyle oldu. Yoksa Türkiye'de Sait Faik'in tadına varacak kadar büyük bir okur kalabalığının olduğu kanısında değilim.

Kitaplar arasında bir kıyaslama yapacak olursam, yaşayan yazarların daha çok satma şansı olduğunu görüyorum. Hayatta olmayan yazarlardan da örneğin, **Ahmet Muhip Dranas**, **Orhan Veli**, **Oktay Rıfat**, **Melih Cevdet**, **Kemal Tahir** gibi isimler artık edebiyatın temel taşlarıdır. Bunlar her zaman okur bulacaklardır. Ama yeni bir yazar bunları aşacaktır. **Orhan Pamuk**'un, **Murathan Mungan**'ın hızlı satışları bunu gösteriyor.Bu da güzel bir şey.

Bulut Yayınları-Mustafa Aksoy

- Hayatta olmayan yazarlardan yalnızca **Can Yücel**'in kitapları var bizde. Onun kitaplarına da olağanüstü bir ilgi yok. Can Yücel'in şiirleri evrenselliğe ulaşmış şiirler. Hayatta olmasa da onun şiirlerinin okurundaki etkilerinin unutulacağını sanmıyorum. Örneğin, geçmişten **Orhan Veli**, **Özdemir Asaf** gibi şairler unutulmadı. Can Yücel'in de unutulacağını sanmıyorum. Ama ölümünün akabinde de bir patlama olmadı. Ölümünden sonra bir ivme kazandı ama olağanüstü bir hareketlilik olmadı. Hiçbir yazarda da olmadı bu. Okuyucunun bir iki ay kadar ilgisi söz konusu oluyor, sonra eski rayına oturuyor satışlar. Bu dönmede yazarın popüleritesi artıyor gibi görünüyor ama reel anlamda artmıyor. O yazarın, şairin eserleri gelecek kuşaklara devredilebilecek niteliklere haizse, ilgi sonraki kuşaklarda da devam ediyor. Bazıları da unutulup gidiyor. Geçmişten baktığımızda **Cemal Süreya**, **Özdemir Asaf**, **Orhan Veli**, **Nazım Hikmet** gibi isimler kaldı. Bunların dışında kimleri sayabilirsiniz? Mesela **Metin Eloğlu** unutuldu; ki İkinci Yeni'nin kurucularından birisi.

Ben ilgiyi, biraz yazarın medyatik olmasına, medyanın ilgisine, biraz da işlediği konulara, edebiyatının, şiirinin gücüne bağlıyorum. Can Yücel'in her baskısını iki bin adet basıyoruz. Diğer yazarların kitaplarını ise bin tane basıyoruz. Yaşayan ya da yaşamayan yazarların kitap satışları arasında bir karşılaştırma yapmayı doğru bulmuyorum. Bu edebiyatının gücüne bağlı.

Remzi Kitapevi-Zeynep Atayman

- Yayınevimizden kitapları çıkan hayatta olmayan yazarlar artık klasikleşmiş isimler. Onların kitap satışları da belli bir seviyede devam ediyor. Yani ölmeden önce nasılsa öldükten sonra öyle. Öldükten sonra yazarlara gösterilen ilgi, yazarın popülaritesinin artması ya da artmaması bizce basının tavrına bağlı.

Cem Yayınevi-Ali Uğur

- Şu anda yayınevimizde hayatta olmayan iki yazar var; **Bekir Yıldız** ve **Ahmed Arif**. Bekir Yıldız ölmeden önce, 1970-85 arasındaki satış seviyesine göre daha az satılıyordu. Öldükten sonra -ki bu ikinci senesi- daha da azaldı. Fakat Ahmed Arif'in özel bir durumu var. Sağlığında nasıl satıyorsa ölümünden sonra da satışları aynı şekilde devam etti. Çünkü özelliği olan bir şair, konjonktür onu gerektirdi, ölümünden sonra da şu ya da bu şekilde güncelliğini korudu. Ama genel duruma bakıldığında öldükten sonra yazarların kitap satışları azalma eğilimi gösterir. Yazar öldükten sonra kısa bir dönem kitaplarının satışında artış olması da önemli değil. Önemli olan ölümünden iki ay sonra değil, üç yıl sonra da kitaplarının satılması. Eğer toplum bütün kurumlarıyla işlese ve yazarını sahiplense o zaman sürekliliği olur.

Yayıncıların iletişim araçlarını kullanma ve reklam olanakları sınırlı. Toplumun her kesimine ya da önemli bir kesimine sunamaz kitapları. Hele ki yazarların ölümünden sonra... Burada medyanın özel bir yeri var. Yalnız medya değil Yazarlar Sendikası, Yayıncılar Birliği, PEN Yazarlar Derneği gibi yayınla ilgili bütün kuruluşların da yitirdiğimiz yazarları sahiplenmesi, çeşitli yollarla sunması da itici bir güçtür. Yayıncının ve yazarın da başka bir olanağı yok.

Kitapların basım rakamlarını, tiajlarını yaşayan ve yaşamayan yazarlar arasında bir ayrım yaparak düşünmek yanlış olur. Bu yazarların yaşarken ve öldükten sonra belli bir tirajları var. Yazarı ölümünden önce-sonra diye değerlendirebiliriz. Ama yazarlar arasında böyle bir değerlendirme yapmak doğru olmaz diye düşünüyorum. Mesela Ahmed Arif senede iki ya da üç baskı yapıyor. Ayrıca piyasada korsanı da var. Ama Bekir Yıldız bir ya da iki senede bir baskı yapıyor.

Yaşamayan yazarların Türkiye'deki durumu çok önemli. Çünkü senelerdir Türk okuru, aydınıyla birlikte, nankör bir okurdur. Maalesef tarihine, geçmişine de sahiplenmeyen bir topluluktur. 1950-1960, 1960-1970, 1970-1980, 1980-1990 dönemlerinde yaşayan, medyada, çeşitli yerlerde görülen yazarlar gündemde. Ama geride kalmış ustalar yok. Mesela, **Reşat Enis**'in kitabı hiç basılmıyor. Bu şiirde de öyküde de geçerli. Bu kültür politikamızın olmamasından kaynaklanıyor. Kültür Bakanlığı'nın da bu konuda bir yaklaşımı, çalışması yok. Bence Türkiye hâlâ, kendi çağdaş yazarlarından korkan bir ülke. Kendi çağdaş yazarlarımızdan korkarsa, onları okutamaz. Bu nedenle genç kuşaklar yaşamayan yazarları unutuyor. Bugün hâlâ kendi çağdaş yazarlarımızdan korkuyorsak, özellikle orta öğretimde onları sunmaktan çekiniyorsak, yitirdiğimiz değerleri canlı tutmamız mümkün olmuyor. Bugün kitapları basılmayan birçok şair, denemeci, öykü yazarı, romancımız var. Devletin politikasından dolayı yazarlar da, sivil toplum örgütleri de, şairler de yaşamayan yazarları, şairleri sahiplenmiyor. Genel olarak nasıl günlük yaşıyorsak, edebiyatımız da günlük yaşıyor.

Haz: OYLUM GÖLBAŞI

Hem Okudum Hem de Yazdım

MAHMUT ŞEVKİ OKUTAN

Can Parası
Fakir Baykurt
Papirüs Yayınları

Elimizdeki kitap Fakir Baykurt'un 1974 yılında Sait Faik ödülünü kazanmış olan "Can Parası" adlı yapıtı. Kitapta 21 öykünün yanı sıra bir de 70'lerde yapılmış bir söyleşisi yer alıyor. Öykülerin tamamı yurt ve insan manzaraları sunuyor okura. 1974'te yayımlanmış bu öyküler zaman aşımına yenik düşmemiş ve güncelliğini korumuş. Örneğin kitaba adını vermiş olan "Can Parası" adlı hikayesi için şunu söylemek mümkün; Ankara'ya köyden gelmiş 'Koca Sadullah'ın hasta kızını kurtarmak için o zamanın 1500 lirası için verdiği mücadeleyi bugüne uyarlamak için, öyküde geçen para birimlerine 4-5 sıfır eklemek yeterli. Aslında Fakir Baykurt'un öyküleri, romanları gibi toplum ve yurt gerçeklerimizi abartmaya kaçmadan, sıcak bir dille yansıtmakta.

Fakat Ne Yazık ki Sokak Boştu
Perihan Mağden
İletişim Yayınları

Elimizdeki kitap Perihan Mağden'in, Radikal gazetesindeki köşesinde çıkan, seçilmiş yazılardan oluşuyor. Yazılarında popüler kültür karakterleri, kadınlık - erkeklik halleri ve gündelik siyaset gibi konular üzerinde duruyor. Kitap, Sadri Alışık, Zeki Müren, ve Barış Manço'nun ölümünden Apo krizine, Kürt analara, seçimlerden depreme kadar uzanan ilginç kayıtlar ve eleştiriler içeriyor.

Gönderdiğin Mektubu Aldım
Tarık Dursun K.
Bilgi Yayınevi

Kitap 1954 yılı içinde başlayıp yine aynı yılın 28 Ekim günü sona eren, Tarık Dursun K. ile (sonradan eşi olacak) Nermin Tok arasındaki karşılıklı mektuplardan oluşuyor. Mektuplar iki genç insanın sevgili yanlarını yansıtmakla kalmıyor, aynı zamanda bir dönemi ve o zamanın insan ilişkilerine de ışık tutuyor. Yaşamın acımasızlığı, çevreden gelen türlü baskılara ortaklaşa başkaldırı mektuplarda baş konu. "Gerçekten kısa mı yazmışım ben? Farkında değilim az'a, öz'e döndüğümün... nasılsa olmuş işte" (Sf.225) Yani bana kısa yazıyorsun demeyin kardeşim, bu mesele az'a öz'e dönme meselesi.

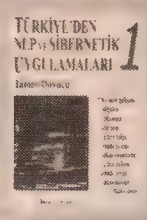

Türkiye'den NLP ve Sibernetik Uygulamaları
Tamer Dövücü
Beyaz Yayınları

"Türkiye'den NLP ve Sibernetik Uygulamaları" Beyaz Yayınlarında çıkan NLP (Neuro-Linguistic Programming) kitaplarından 3.'sü. "NLP; beyni duyular, duygular, dil ve davranışları fark ederek değiştirmeyi, amaç ve hayallere istenilen zamanda ulaşmayı sağlayan "bir uygulama olarak tanıtılıyor. Kitap 2 bölümden oluşuyor. Birincisi "Sibernetik ve Sistem Düşüncesi" ikincisi "NLP". Kitabın özelliği NLP tekniklerinin, farklı yaş ve statülerde 4 ayrı kişi üzerinde uygulama biçimlerini ve bu uygulamaların sonuçlarını okura sunması. Kitabın sonunda ise NLP uygulamaları ile sorunlarını çözmüş olan "hastaların" yazara gönderdikleri teşekkür mektupları var. Yani hiç kuşku duymayın demek ki işe yarıyor!?!?

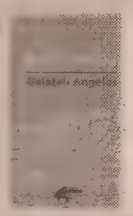

Galatalı Angelos
Özgen Ergin
Papirüs Yayınları

Özgen Ergin, uzun yıllar Almanya'da yaşamış yazarlarımızdan. İlk öyküsü 1982'de Stuttgart'ta çıkan "Anadil" dergisinde yayımlandı. Kendisi "Almanya çapında ödül sahibi". Öyküleri Almanca dışında Hollandaca'ya, Çekce'ye, Bulgarca'ya çevrilmiş ve böylece başka uluslardan okuyucularda yankı uyandırmış. Yani Özgen Ergin "milli" olmuş. Neyse... Bu kitabında 18 öyküsü var. Buket Uzuner kitabın ilk öyküsü olan Galatalı Angelos için bakın neler söylüyor: "... dil olarak çok temiz, abartısız ve özenli. Galatalı Angelos, insanın asıl vatanının ana dil veya etnik kökenden çok, kendi kültürü olduğunu hüzünlü bir keyifle anlatıyor. İnsan nerenin kültürüyle büyümüş ise aslında oralı oluyor diyor, sıradan, küçük gibi gözüken ama içinde birçok dünyayı barındıran öyküsünde."

Erotologya?
Hulki Aktunç
Sel Yayıncılık

Kitap, bir nevi yurdum insanının erotizme bakışını irdeliyor. Hem bilgilendiriyor hem de ilgilendiriyor. Bazen güldürüyor, bazen de düşündürüyor, düşündürürken de insanın aklına sevişmek geliyor, kitabı bırakıyor, sevişiyor, geliyor tekrar kaldığı yerden devam ediyor insan. Her eve lazım.

İstanbul Sahaflarında En Çok Sorulan Kitaplar

- Üç İstanbul, Roman
- **Yakın Dönem Tarihi, İttihat Terakki'den bu yana**
- Eski baskı, Orhan Veli, Ahmed Arif, Nazım Hikmet kitapları
- **Eski baskı, Sait Faik kitapları**
- Tutunamayanlar, Oğuz Atay Sinan Yayınları'ndan ilk baskı
- **Matmazel Noraya'nın Koltuğu**
- Gergedan - Unesco
- **Godot'u Beklerken**
- Parapsikoloji ile ilgili kitaplar Gizli Bilimler Ansiklopedisi
- **Büyük boy basılan "Küçük Prens"**
- Fikret Ürgüp'ün Hikaye kitabı

Tüm Zamanların En İyi On Kitabı

-İnci Asena'nın Listesi-

1. Odisseia, *Homeros*
2. Diyaloglar, *Platon*
3. Metafizik, *Aristo*
4. İlahi Komedya, *Dante Alighieri*
5. Don Quixote, *Miguel de Cervantes*
6. Denemeler, *Montaigne*
7. Hamlet, *Shakespeare*
8. Türlerin Kökeni, *Charles Darwin*
9. Kapital, *Karl Marx*
10. Görecelik Kuramı, *Albert Einstein*

Akşamsefası

İstanbul boğazındaki yanardağların faal duruma geçerek lav püskürtmeleri devam ederken, sulara gömülen kara parçalarının etkisiyle yükselen denizin suları hızla ilerleyerek vadileri, Çanakkale ve İstanbul boğazını açtı.

İlim, Bilim, Kilim ya da Üç Altın Adam

EFLATUN NURİ

Resimde, en seksi erkek seçilen sevgili Deprem Babamızı, Marmara'nın çamurlu dibinden zar zor topladığı bir valiz dolusu boy boy kırık fayları ve condom'larını, sırf babaya yardım amacıyla taşıyan arkadaşımız Faruken Bayraktare'yle görüyoruz.

Foto: Eflatun Nuri

Karl Edward (Abdullahi)

Yıl 1848'de Viyana'daki ayaklanmalara katılan Macar bilim adamı Dr. Karl Edward Hammerschmidt, devrimin kanlı bir biçimde bastırılması üzerine Osmanlı İmparatorluğu'na sığınıyor. 1850'de ilk kez İstanbul'daki Askeri Tıbbiye'de, "ilm-i hayvanat" (zooloji) ve "ilm-i arz ve maadin" (jeoloji ve mineroloji) dersleri veriyor. 1870'te öğrencilere ve halka açık ilk doğa bilimleri müzesini kuruyor. İstanbul Boğazı yöresi, Bakırköy, Çekmece, Yarımburgaz, Bursa ve Uludağ dolaylarında yaptığı jeolojik araştırmaların sonuçlarını Fransa, İtalya ve Türkiye'de bilimsel dergilerde yayımlıyor. Abdullah adını alıyor. Abdullah bey daha sonra İstanbul Boğazı ve Kartal-Pendik arasında iki binin üzerinde fosil topluyor. Bunlardan en önemlisi, bugüne kadar bir eşi daha bulunamamış "zırhlı balık fosili"dir; "Cryphaeus Abdullahi" olarak adlandırılmıştır. Bugün jeoloji müzesinde sergilenmektedir. Abdullah bey, günümüzde bile başvurulacak pek çok eser bırakmıştır. "Ne olmuş yani, bir balık kılçığı" demeyin. Bu balık kılçığının kimlerin boğazına takıldığını göreceğiz.

Nikolay İvanoviç Andrusov

Yıl 1890'da Rus jeoloji ve paleontoloji bilgini Nikolay İvanoviç Andrusov Karadeniz ve Marmara'da deniz dibi araştırmalarına katılmış. Gelibolu'daki Çavda yöresinde katmanlaşmayı incelemiştir. N. İ. Andrusov ortaya koyduğu bilimsel araştırmalara göre, neojen (III. zaman sonu) büyük hareketler başlamış. Atlas Okyanusu ile Akdeniz'in arasındaki arazi çökmüş ve Cebelitarık Boğazı açılmıştır. O zaman dilimi içinde Anadolu ile Yunanistan birleşik iken, bu devrin sonunda bugünkü adalar denizin yerinde bulunan Ejeit (Egeide) denilen kara parçasıydı. Diğer taraftan da Atlantis tamamen batmıştı. Aynı zamanda bu tektonik olaylar sonucu Akdeniz'in değişik yerlerinde çökmeler olmuştur. Bu çökmeler sonucunda Akdeniz yükselmiş adalar denizi oluşmuş. Adalar denizinden hızla gelen bir su cereyanı Çanakkale ve İstanbul Boğazı vadilerini yararak boğazları meydana getirmiş. Bu ara Marmara küçük bir göl iken suların yükselmesiyle genişlemiş, karaların büyük bir kısmı sular altında kalmış. Boğazın Karadenizin girişinde Anadolu Feneri, Riva ile Kilyos arasında faaliyet halinde bulunan yanardağların zaten çatlattığı İstanbul boğaz yolunu iyice açan tuzlu deniz suları, o zamana kadar büyük bir tatlısu gölü olan Karadeniz'in sularına karışınca bütün tatlısu yumuşakça familyası evriminin ve balık türlerinin böylece son bulması, ekolojik koşulların değişmesine neden olur. Karadeniz'de yaşayan canlıların toplu bir şekilde ölmeleri sonucu dibe çöken kalıntılar, zamanla kimyevi dönüşüme uğrar. Karadenizin tabanında kükürtlü hidrojenin varlığı da bu olaylarla açıklanabilir. Bugün Karadeniz'in 400 metre derinliğinde yaşam yoktur. Tabana yayılmış kükürt hidrojen ve doğalgaz vardır. Bu gazı bastıran ve 100 metre kalınlığında bir buz tabakası gibi örten deniz suyu, bu zehirli gazın üzerinde kalkan görevi yapmaktadır.. Ayrıca zamanında yurdumuzun hemen her yerinde benzer böyle trajik olaylar yaşanmıştır. Gelelim şimdi bu olayları dikkate almayan, enerjisi tükenmiş, nükleer santrala "evet" diyenlere. Ben onlara fındık tavsiye ediyorum. "Aganigi naganigi"!...

Walther Penek

Yıl 1915. İstanbul Dârülfünûn jeoloji kürsüsüne Almanya'dan Walther Perek getiriliyor. Vefa Bozacısı'nın yan sokağının girişindeki konakta jeoloji ve mineraloji enstitüsünü kuruyor ve yönetiyor. Öğretim ve araştırmalarında yardımcısı Hamit Nâfız Pamir de bulunuyor. İstanbul Boğazı ve çevresi ile Bursa Uludağ'da geziler yapıyor. Jeolojik yayınlarda bulunuyor. 1935 yılında bir yandan Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA) faaliyetlerine girişirken bir yandan da üniversite ve bazı yüksek okullarımızda jeoloji araştırmaları ilerleme yoluna girmiştir. MTA'nın yayınladığı birçok kitap yanında jeolojik araştırmaların önemli yer tuttuğu bir dergi düzenli olarak, daha sonra Türkiye jeoloji kurumu kurularak bültenler yayınlatmıştır. Bu arada Türkiye'nin 1:800.000 ölçekli, 8 paftalık jeoloji ve tektonik haritalarını yayınlamış (1946). Daha sonra 1:500.000 ölçekli ve geliştirilmiş bir jeoloji (18 pafta) haritasını taş baskı olarak bastırmıştır. Bu gelişmeler ışığında İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde de jeoloji üzerine çalışmalar başlatmış ve ilerlemeler sağlamıştır. Heykelleri dikilecek bu üç yabancı bilim adamının kendilerine ve işlerine ne kadar saygılı olduklarını gördük. Bir de bizimkileri görelim! Nasıl olsa onlar bizi görmüyor! Görselerdi, İstanbul'da kimsenin geceleri yataklarında rahat uyuyamadığını bilirlerdi.

* * *

TÜBİTAK'ın Bilim ve Teknik dergisinin Temmuz 1998 sayısında yer alan Sayın Murat Dirican yazısından alıntılar:

"1993 yılı başında Maden Tetkik Ve Arama (MTA) Genel Müdürlüğü'ne, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden bir mektup geldi. Mektupta 1995 yılında ancak tamamlanabilecek uzun, yorucu ve sabır isteyen bir çalışmanın ortaklaşa yapılması öneriliyordu. Çalışmanın adı "Türkiye ve Yakın Çevresinin Paleocoğrafya Projesi"ydi. Çalışma, 1993-1995 yılları arasında tamamlanmak üzere planlanmıştı."

"MTA Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi de başka bir ekiple bu çalışmaya katıldı. Oluşturulan bu çalışma grubunun başkanlığı ve bu alanda hazırlanacak atlasın editörlüğü de İTÜ Maden Fakültesi Dekanı ve GLOTEK Başkanı Prof. Dr. Naci Görür üstlendi. Hazırlanan çalışma planına göre de iki ekip çalışmalarını ayrı illerde yürütecekti. Ancak belli aralıklarla bir araya gelinerek yapılanlar değerlendirilecekti." "Bu aşamadan sonra çalışmanın daha çok sabır ve dikkat isteyen bölümüne geçmenin zamanı gelmişti. Yerbilimsel (jeolojik) verilerin toplanması için, yerli ya da yabancı, yayınlanmış ya da yayınlanmamış yüzlerce bilimsel makale ve araştırma raporu elden geçirilecek ve saptanan on döneme ait veriler toplanacaktı. Çalışmanın MTA kolu, MTA dergisindeki yayımlanmış makaleleri, MTA kütüphanesinin derleme bölümündeki yayımlanmış ya da yayımlanmamış raporları taramaya koyuldu. Grubun İTÜ koluysa üniversitenin ilgili bölümlerinde gerçekleştirilmiş araştırmalarla, konuyla ilgili yerli ya da yabancı makaleler üzerinde yoğunlaştırıldı." "Tarama ve derleme işi yaklaşık bir yıl sürdü; sonra sıra derlemelerin yorumlanmasına ve haritaların tasarımına geldi." "Böylece gerek basımının güçlüğü gerekse karşılaşılan bürokratik engeller, atlasın basılmasını 1998 yılına kadar geciktirdi." "Bu çalışma 1:2.000.000 ölçeğinde 9 adet konum düzeltmeli ve 10 adet de konum düzeltmesiz harita sunulmuştur." "Atlasın yayın yönetmenliğini yapan İTÜ Maden Fakültesi dekanı Prof. Naci Görür 5 yıllık bir çaba sonucu ortaya çıkan atlası değerlendirirken şunları söylüyor." "Türkiye'nin yerbilim sorunlarını göstermek, onların araştırmalarına kılavuzluk etmek, hangi konuda daha çok araştırmaya ihtiyaç var, onu ortaya koymak. Çünkü benim üniversite yaşamımda gördüğüm çoğu araştırıcı neyi araştıracağını bilemiyor. Dolayısıyla ülkemizin yerbilim sorunlarının ve eksiklerinin farkında değil. Bunun en önemli nedenlerinden biri ise yapılan yeni çalışmaların yeterince yakından takip edilmeyişi. Yani herhangi bir konuda bugüne kadar neler yapılmış, neler yapılıyor bu pek fazla izlenmiyor. Bir de bu atlasta işin ekonomik yanı oldukça önemli. Özellikle MTA ve TPAO (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı) gibi kurumlarda ya da maden sektöründe kömür, petrol, doğalgaz gibi sedimanter maden yatakları alanında çalışan araştırıcıların pek çok sorununu çözebileceğini düşünüyorum. Örneğin bu haritalara dayandırılarak kömür araştırmalarında yeni potansiyel kömür havzalarının belirlenmesinde çok daha kolay ve akla yatkın bir yol tutulabilir."

Uzun uzun anlatılan bu atlasın yılan öyküsüne dönen yazısının başlığı da aynen: BİR ATLASIN ÖYKÜSÜ değil mi?

Bir de atlasın önsüzü var. Önsözün altında zor okunan bir not var: "Bu yazı, 1995 Aralığında yitirdiğimiz ünlü yerbilimcimiz Prof. Dr. İhsan Ketin tarafından; 1993 yılında, henüz hazırlanmakta olan atlasa önsöz olarak yazılmıştı." deniyor. Nedense yalnız bu işte ellerini çabuk tutmuşlar! Bu öykünün son satırları da çok düşündürücü, Sayın Murat Dirican yazısını şöyle bağlıyor; "Fakat Türkiye'de bu tür etki tepki ne yazık ki çok yavaş. Özellikle bilimsel konularda...

Bir de atlasın yeterince tanıtıldığını sanmıyorum. Çünkü 750 tane basılabildi ve yeterince değerlendirmeye sunulamadı."

* * *

Bir kez olsun doğaya çıkmadan, toprağa el sürmeden, toprağın tadını, kokusunu almadan sadece masa başında, toplantılarla işi götüren bizim 13 bilim adamımız acaba kimlerin alın terini, kimlere sundular. Bu atlas birçok fırsatçı için define planı gibi iş görmüştür. Keşke biraz da insanlar için olsun sağlam bir yer gösterebilselerdi. Ne yazık hepsi çürük çıktı!

** Zengin arşivinden yararlandığım, değerli pedagog Oya Kara'ya teşekkür ederim. E. N.*

Akşamsefası

Tüm dünyada cellatlar tanınmamak için işlerini yaparken yüzlerini kaparlar. "Assak mı daha iyi, asmasak mı" diye düşünenlerse -kötülüğü nasıl benimsemişlerse- bir cellat kadar bile utanmazlar...

Adam Asmaca

Çocukların oynamaması, büyüklerin adını ağza almaması, tüm fanilerin mümkün olduğunca kısa bir süre içinde unutması gereken bir oyun var bu dünyada.

Oyunun adı, *adam asmaca*.

Bugün hâlâ yeryüzünde bir yerlerde, iyi ya da kötü birileri ölüm cezasına çarptırılıyorsa, bunun en önemli nedenlerinden biri, ölüm cezasını verenlerin küçük bir çocukken bu işi bir oyun sanmalarıdır.

Kimse onlara adam asmanın "can almak" anlamına geldiğini anlatmamıştır...

Adam asma meraklılarının bilinçaltını kaldırıp bakıverseniz, orada elinde kağıt kalem, oyun oynayan bir çocuk görürsünüz. Bu çocuk, oynadığı tatsız oyunun sonunda karşısında bir "ölü" olduğunu göremez; onun gördüğü sadece "kaybeden" biridir. Kaybedenler de -oyunun kuralı bu, n'apalım- asılıverir.

Adam asmaca'yı savunan birine n'aptığını bilip bilmediğini sorsanız, aslında bir insanı öldürdüğünün farkında bile olmadığını anlarsınız.

O, sadece asıyordur ve asılan da bunu fazlasıyla hak eden bir kaybedendir.

Adam asmaca bir oyun olmadan önce, insanlar bu işi kanıksasınlar diye adamlar meydanlarda asılırdı. Bugün, gençliğinde kadınlı erkekli kalabalıkların içine karışıp iyice görebilsin diye çocuğunu omuzlarına oturtmuş adamların arasında Sultanahmet Meydanı'nda asılanları seyredenler hâlâ hayattadırlar ve asla geceleri kabuslar görerek uyanmazlar.

Bu iş, çoluk çocuğun gözü önünde, ibreti alem için, açık seçik yapılabildiğine göre, ortada yanlış olan bir şey yoktur. Koskoca devlet suç işliyor ya da kötü bir şey yapıyor olsa hiç bunu bir oyun sahnelercesine, hem de biletsiz miletsiz, sebil bir ortaoyunu gibi meydanlarda yapar mı? Yapmaz. Öyleyse ortada yapılması ya da bakılması yanlış bir şey yoktur.

Ama bir gün gelir, insan hakları, iletişim, basın, televizyon filan işin içine girmeye başlayınca devlet bir adım geri atar ve idamları artık halka açık bir seyirlik oyun olmaktan çıkarır. Gizli kapıların, karanlık odaların, duvarlarla çevrili avluların kuytusuna saklar.

Yaptığını artık göstermez ama söylemekten de kaçınmaz.

Bu arada "gizli devletten" olduğunu tahmin ettiğimiz birileri –üst düzey olmalı- artık babalarının omuzlarında idam seyredemeyecek, böylece de adam asma duygusuna yabancılaşacak olan yeni nesli, bu feci duruma düşmekten kurtarmak için ortaya bir oyun sürerler. O oyun, işte bu oyundur: *Adam asmaca*.

Sadece bir kağıt kalemle oynanan, yani gelir düzeyi ne olursa olsun her aileye uygun, oynanması kolay, zevkli ve kazanması acayip hazlı bir oyundur bu. Çocuklar oltaya hemen takılırlar.

Adam asmaca'nın gerçeğinden hoşlanmayan ana babalar bile bu basit oyunun altındaki asıl oyunu göremezler. Çocuk, arkadaşlarıyla uslu uslu oynuyor diye saf saf sevinirler.

Bu arada ülkede çok önemli üç insan asılır.

Oyunun kuralı birden bire feci şekilde bozulmuştur.

Çünkü nasıl olmuşsa olmuş, bu sefer kaybeden değil kazanan –ya da kazandığı sanılan- taraf asılmıştır.

Bu oyun, ilk kez birilerini ürkütür. Ama bu ürkeklik uzun sürmez. İpleri karşı tarafa bırakmaya hiç de niyetli olmayan ürkekler, ürkekliklerinden kısa sürede silkinir ve "madem öyle, işte böyle" diyerek onlar da oyunda bile oynamayan başka üç kişiyi asmaya kalkışırlar.

Oyunun kuralları iyice yoldan çıkmıştır artık. Hatta ortada kural mural kalmamıştır. Birileri bu kuralsız oyunu durdurmaya çalışırlarsa da, bir kere olan olmuştur. Madem yenen birileri asılabilmiştir; o zaman oyunda oynamayan birilerinin asılması da mümkündür.

Mantık bir çuvala koyulup denize atılır ve sevinç çığlıklarıyla oyun dışından üç kişi asılır.

Çocukların aklı iyice karışmıştır. Büyüklerin kanunlar çerçevesinde yaptığı bu kuralsızlıklar onların dünyasına da yansır ve *adam asmaca* oynayan çocuklar bu oyun sayesinde mızıkçılığa iyice alışır.

Sonra aradan yine yıllar geçer. *Adam asmaca* oyunu zamanın gölgesinde unutulmaya yüz tutar. Çocuklar artık *adam asmaca*nın bilgisayar versiyonlarını hatmetmektedir.

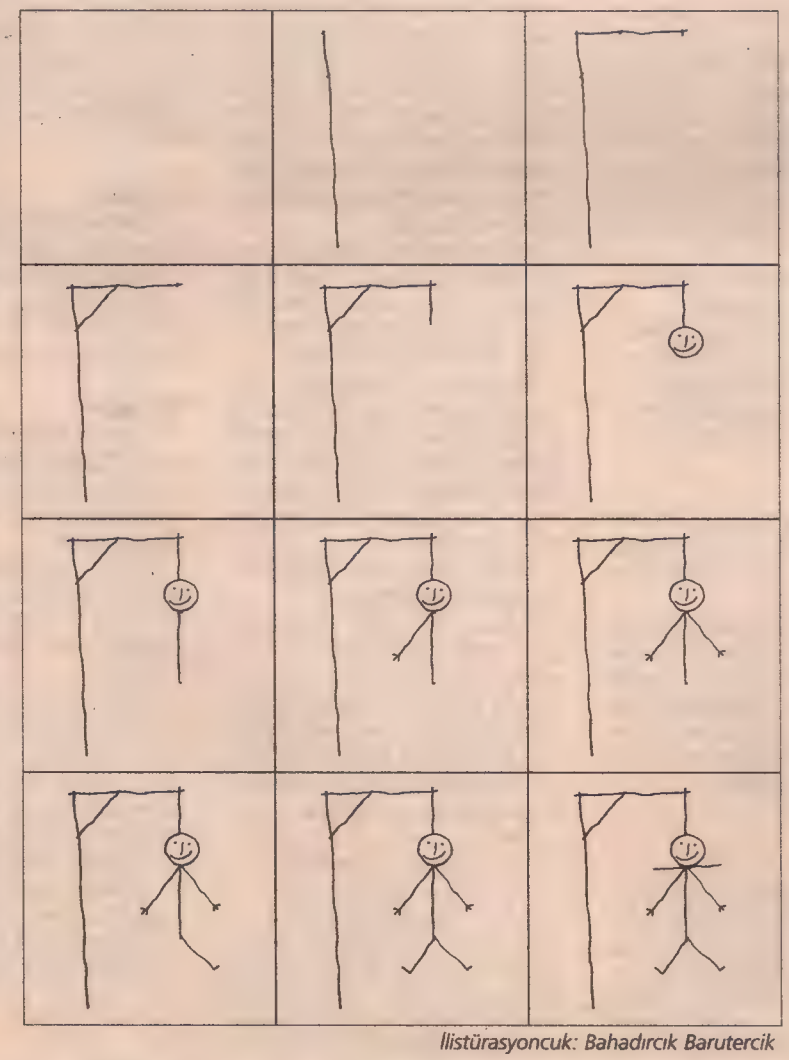

İllüstürasyoncuk: Bahadırcık Barutercik

Derken, birden tekrar önemli birinin asılması gündeme gelir. Devlet bu eski oyunu yine anımsamıştır.

Bu sefer insan hakları, daha bir insan haklarıdır ve iletişim almış başını gitmiştir. Üstelik dünyadaki dengeler de pek bir değişmiştir.

Yenen ve oyunda bile oynamayan adamlar tıkır tıkır asılırken gıkını çıkartmayanlar, bu kez dünyayı ayağa kaldırırlar.

Sanki bir zamanlar, *adam asmaca* oyunu çoluk çocuğu sistemli bir şekilde zehirlerken, gerçekten canlar alıp dururken, uzaklardan bakıp kıs kıs gülen onlar değildir. Asılanların da asanların da sırtını bir zamanlar sıvazlayanlar, sanki başka ellerdir.

Bu adamların kopardığı can hıraş curcuna, *adam asmaca* oyunundan tiksinenleri bile işkillendirir. Hani neredeyse onlar da, "Size ne ister asarız, ister asmayız. Hatta siz asmayın derseniz inadına yaparız" gibi şeyler geveleyerek saçmalamaya başlarlar.

Sonra iş iyice tuhaflaşır. Bugüne kadar elinde urgan "asalım keselim" diye gezenler birden "tamam be asmayalım yeter ki size yaranalım" demeye başlarlar.

Akıllar iyice karışmış, fikirler çığırından çıkmıştır.

Yeni nesil çocuklar ne yenenlerin ne de oyun dışındaki insanların asıldığı dönemleri henüz bilmemektedirler. Ama onların çağında da *adam asmaca*, hâlâ büyüklerin ciddi dünyasında yeri olan heyecanlı bir oyundur. Onlar da büyüklerden gördükleri gibi, oyun oynarken adamı asamazlarsa büyük düş kırıklıkları yaşar, asabildiklerinde sevinç çığlıkları atarlar...

İşte bu yüzden önce *adam asmaca* bir oyun olmaktan çıkarılmalıdır. Çocuklar bir adam asılırken eğlenmenin ayıp olduğunu anlayabilmek için önce öğrendikleri bu oyunu unutmak zorundadır.

Kıssadan hisse:

Tüm dünyada cellatlar tanınmamak için işlerini yaparken yüzlerini kaparlar.

"Assak mı daha iyi, asmasak mı" diye düşünenlerse -kötülüğü nasıl benimsemişlerse- bir cellat kadar bile utanmazlar...

MİNE SÖĞÜT

Akşam Ekstra

Tarkan İçin Kullanma Kılavuzu ya da

Bir Bedellinin Günlüğü

CAN DÜNDAR

2. gün:

İlk gece not tutamadım. Şaşkın parmaklarım kaleme dokunamadı. Apoletler uçuştu gözlerimde. Önce kucağımda öbek öbek perçemlerim, sonra anlamsız kuyruklar, lüzumsuz tiratlar, benzersiz kokular ve 94 erkekle paylaşılmış bir yıldızlı Nisan gecesi. Horultularla bölünmüş karabasanlar. Az ötede Akdeniz.

Bu gece dört yıldız yüreğim; bu gece yapayalnız.

3. gün:

Gece ansızın kopup gelen komitacı ajanı kılıklı bir banyocu özlemle beklenen müjdeyi verdi: "Banyo hazır.!"

Haber, yangın gibi yayıldı koğuşa. Zıpkın gibi dikildi manga. 2 dakika sonra o "eski dost", kaynayarak süzüldü seyrek saçlarımdan. Sarmaladı bedenimi. Önce ıslak bir ürperti, ardından ferah bir serinlik. Bizim koğuş duş altında nöbette şimdi. Bedenim suyla flörtte.

Hamam duvarında toplu duş seanslarının erkeksi naraları; müstehcen imalar, maço kahkahalar, kadınsız bir dünyanın yüksek sesle paylaşılan yalnızlığı.

Ardından yine koğuş. Yüzlerce erkeğin düş mitingleri. Sansürsüz rüyalar, el değmemiş hayal bulutları, yastıkla paylaşılan sarılma nöbetleri.

Gece, koğuşun üstünü örttüğünde, her battaniyede bir kadın silüeti gördü. Koğuş bilinçaltına bir ziyafet çekmişti. Zafer, düşlerin oldu.

5. gün:

Yüzlerceydiler. Silik, sönük, haki. Ruhlarını tozlu bir elbise gibi kapıya asıp girmişlerdi içeri. Yanlarında getirenler acı çektiler.

Yemek salonunda toplandık 5. gece. Yorgun bedenler adeta düştü kırık sandalyelere. Gözler masadaki çatalların üzerindeki "US" harflerine takıldı. Çatallar 1946 Marshall doğumluydu. Yarım asırdır askerin karnını doyuran marka.

Sonra 20 yaşlarında bir çavuş daldı içeri. Şairler, hocalar, yazarlar, mühendisler kuytulara sindi; ışıktan kaçan hamam böcekleri gibi.

Çavuş bağırdı ortalığa: "Askerin Not Defteri'ni çıkartın." Hakiler, ceplerinden defterlerini çıkardılar. Hani şu kapağında asker ve bayrak resmi, içinde marşlar olan kitapçık:

"3. Sayfa!" diye bağırdı Çavuş. Bezgin parmaklar isteksizce çevirdi sayfayı.

Çavuş: "8. Madde!" diye kükredi; "Önce ben okuyacağım, sonra siz kesmelerde tekrarlayacaksınız! Başlıyorum. Atatürk (kesme), Türkiye'nin (kesme), çağdaş memleketler seviyesine (kesme), ulaşabilmesi için (kesme), büyük atılımların (kesme), öncüsü olmuş (kesme), en büyük liderdir."

Hakiler gönülsüzce mırıldandı kızgın çavuşun ardından.

Çavuş haykırdı: "Olmuyor arkadaşlar, doğru dürüst söylemezseniz, sabaha kadar tekrar ederiz"... Bir daha... Bir daha... Bir daha... "Seans" tam 1 saat sürdü.

6. gün:

Konferans salonunda Türk-Rus milli futbol maçı. Formika masa, kesif sigara dumanı, naralar atan erkekler korosu.

1 haftadır düdük sesiyle kalkıp, düdük sesiyle giyiniyor, düdük sesiyle toplanıp, düdük sesiyle dağılıyoruz. Bu ince keskin ses, kulaklarımızda kocamanlaşıyor, beynimizi teslim alıyor. Postallarımız yüreğimizi sıkıyor.

8. gün:

Kışlaya "Aç-Aç" geldi.

Bir şehvet panayırı. Günler öncesinden asılıydı afişler; duvarlara, beyinlere. Şapla uyuşturulmuş erkekliklere küçük bir hatırlatma. Kamu ifrazat teşebbüsleri. Devlet eliyle orji seansı. İnzibat kapıda önlem aldı, erat naralarla içeri daldı.

Hakiye kesti salon. Konvoy, sıkı koruma altında geldi. Üsteğmen, ağzından sular akıtmaya hazırlanan bölükten "vakur" davranış beklediğini söyledi.

Çatık kaşlı Atatürk büstünün altında kurulan sahnede bir taşra pavyonu dekoru oluştu. Kötü bir keybord başında eflatun ceketli bir şantöz, yanında siyah takım elbise - beyaz çorap çingene kemancı.

Feminen bir sunucu, gecenin ilk sürprizini sahneye çağırdı:

"Yonca!."

Salon silkindi ve gürüldedi. Ardından Yonca fırladı ortalığa. Maki boyunda bir kasaba gülü. Süper mini etekten aşağı süzülen iki kalın ama kısa bacak üzerinde, kocaman iki süt güğümü. Dekolteye salınmış, zift siyahı, postiş destekli sırma saçlar, görkemli kalça desteği ve karşısında binlerce obur göz.

Aç kasıklardan gırtlaklara yayılan isterik çığlıklar. "Vakur" bir histeri anı. Zevksizliğin, kadınsızlığın, iktidarsızlığın başkaldırısı.

Bir feodal orgazm seansı.

Konferans salonunun, dün "Gayri nizami harp teknikleri"ni anlatan hoparlörlerinde çatlak şantöz nameleri. Sahnede zavallı Yonca, bakışlarla delik deşik gövdesini öne çıkararak şarkısını söylemeye çalışıyor.

"Dün gece çook aağladım/ Araadım bulaamadıım."

Salon, öne doğru dalgalanırken, izleyici asıl niyetin adını koyuyor: "Aç... Aç... Aç..."

Açlık itirafına dönüşen bir pornografik çığlık. Erat, kâh yalvarma, kâh talimat kokulu bu tempo eşliğinde keplerini fırlatırken Yonca duymazdan geliyor:

"Aç... Aç... Aç..."

"Dün gece çook aağladım."

"Aç... Aç... Aç..."

Tempo yükseldikçe Yonca, işveyle kalın gövdesini kıvırmaya çalışıyor. Kitlesel talebe aldırmaz görünerek ama "cazibesi"nin farkında olarak küçük şuh bakışlar fırlatıyor salona. "Sizi gidi hınzırlar" hoşgörüsüyle kur yapıyor gözleriyle sevişenlere.

Yüzlerce bakışın saplandığı etek ucunu hafifçe aralıyor. O yüzlerce göz o küçük aralıktan geçiyor. Saniyelik kara bir gölgeden hafızaya 3-5 aylık imgeler kaydedilip stoklanıyor.

Tembelleşmiş erkeklikler uyanıyor zamanla. Hızlanan ritmle terliyor Yonca. Ucuz parfümünün kokusu, terine bulaşıp haki salona yayılıyor dalga dalga. Sahneye atılan bir kepe silip terini, salona geri atıyor.

Gözlerin cümbüşüne burunlar ortak oluyor. Kulaklar kimin umurunda? Hızla irtifa kaybederek "çılgınca eğleniyoruz".

"Dün gece çook aağladım. Aradım bulaaamadım / Körolası çöpçüleeer / Aşkımı süpürmüşleer"

9. gün:

1500 tabak. 750 bardak. Yüzlerce çatal, bıçak. "Kahramanlar mangası" bugün bulaşıkçıydı.

Harap ve bitap. Fakr-ü zaruret içinde. Perişan. Bugün 23 Nisan. Yorgun oluyor insan.

10. gün:

Nazım'ın güneşiyle uyandık sabah 07.00'de. Yarım saat fazla uyumanın ayrıcalığını yaşadık. Kahvaltıda sarmısaklı işkembe çorbası tattık.

Münferit manga, kirli yatak takımlarını toplayıp taşıyarak karşıladı Pazar'ı. İş bittiğinde telefon kuyrukları yılan gibi uzadı kulübe önlerinde.

Uzak kentlerde uyuklayan dostlar uyandırıldı. Hasret aktı telefon tellerinden. Kısık, utangaç sesler özlem sözcükleri fısıldadı kara ahizelere. Cihazın ekranında hızla azaldı kalan kredi sayıları. Sohbetler telaşlandı. Sıfırlanınca krediler, vedasız kesildi yarım diyaloglar; hasretler perçinlendi.

Bir Pazar böyle geçti.

Gelecek Pazar dışarıdayız. Tabii hâlâ "dışarı" varsa. "İç"imizde "dış"arı kaldıysa.

11. gün:

Takım komutanı bağırdı: "Aranızda spiker varmış. Kim ise öne çıksın."TRT'den bir arkadaş öne çıktı. "Tamam" dedi komutan, "Artık ziyaretçi anonslarını sen okuyacaksın." Tiyatrocular, konferans salonunun sahnesini silmekle görevlendirildiler.

Yemekhanedeki televizyonu, televizyoncu arkadaşlar açıp kapıyorlar. "Her Türk'ün asker doğduğu" ülkede genetik bir hata gibiyiz.

ODTÜ'den 40'ını aşmış bir öğretim üyesi patladı sonunda: "Hepimiz kendi mesleklerimizin tuğgeneralleriyiz." diye bağırdı.

15. gün:

Bugün görüş günüydü.
Aynaya gülümsedim.
O da bana gülümsedi.

17. gün:

15 gün sonra dışarının ışığını gördük bu hafta sonu.

Uygun adımda dışarı çıktık. Sivil bedenlerimiz... Kollarımız sevdalılarımızı sardı. Saatler hızlandı birden. Zaman telaşlandı. Özgürlükle özlem giderdik. Nazlandık nazımızın geçtiklerine. Hayalini kurduklarımıza kur yaptık.

"Dışarısı" çok giyilmiş eski bir pantolon gibi hemen oturdu üzerimize. Çıkarasımız gelmedi.

20. gün:

Dev bir takvim, binlerce erkeğin kafasında yaprak yaprak eksiliyor her gün. Gözler akreplerde, yelkovanlarda. Saatlere asılı sabırlar. Yüzler nizamiye kapısına dönük.

Geceleri beyinlerde yasaklar listesi zonkluyor:

"Nöbete geç gelmek: 15 gün oda hapsi; 15 gün geç terhis."

"Nöbette uyuyakalmak: 20 gün oda hapsi; 15 gün geç terhis."

Liste uzadıkça yasaklar kanımıza giriyor.

"Dışarıda laubali davranış: 20 gün oda hapsi; 20 gün geç terhis."

"Banyoda uygunsuz davranış: 4 gün oda hapsi; 4 gün geç terhis."

Yasaklar, prangaları kaçış düşlerinin.

Aksamsetas

21. gün:

Plastik portakal ağacının gölgesinde poz verdik bugün. 8-10 erbaş, ellerimizi ortada birleştirip minik top arabasını avucumuza aldık. Bir de ping pong topu elimizde, resim çektirdik ciddiyetle. Sonra kontrplaktan kesilmiş bir kalbin içine girip haritada memleketimizi gösterdik gururla.

Biliyorum, bu resimlere bakıp yıllar sonra, "Yine de güzeldi" diyeceğiz. Hafıza, eleme duyarsız. Zaman tünelinden aydınlık sızıyor dışarı. Belki de yaşamı katlanılır kılan bu "bellek zaafı."

24. gün:

Koğuşa gizlice bir koku soktum: Onun kokusunu.

Kulak arkasından, saç diplerinden özenle derledim. Hafızamın en ücra köşesine sakladım gizlice, beynime işledim.

Nizamiyedeki çavuş kuşkulanır gibi kokladı. Burnunu havaya dikip, rüzgarı yokladı. Büzüştüm üniformamın içinde. Avuçlarım terledi. Sır gibi sakladım kokumu. Açıldı kapı.

Gelip yastığıma döktüm belleğimden, yüzümü sürdüm. Burnum yasağı kokladı; sızladı. Yeni bir hafta böyle başladı.

25. gün:

Bugün inanılmaz bir şey oldu:

Konferans salonunda bir binbaşı "Kara kuvvetlerinde modernizasyon çalışmaları"nı anlatıyordu. Dinleyicilerin yarısı uyukluyor, yarısı sıkıntıdan tırnaklarını yiyordu.

Birden İlhami'nin aklında bir ışık yandı: "Enerjimi yoğunlaştırırsam, binbaşının konuşmasını etkileyebilirim" dedi.

Denemeye karar verdik, heyecanla. İlhami hazırlandı. Yavaş yavaş trans haline geçti. Gözlerini kapatmış, adeta karşısındaki bünyeyle temas arıyordu. Bir kaç dakika sonra acıyla kasıldı yüzü. Vücudu elektriklendi. Ve birden!

Binbaşı çok namlulu roketatarları anlatırken aniden durdu. Başını önündeki ders notlarından kaldırdı ve yeni bir ses tonuyla mırıldandı: "Fark ettiniz mi, dışarıda Mayıs havası ne güzel? Kuş seslerini duyuyor musunuz? Şimdi orada olmak istemez miydiniz?"

Salondakiler inanılmaz gözlerle donakaldılar. Uyanıklar, yanındakileri dürtükledi. Biz hayretle İlhami'ye baktık. Başarmıştı. Kan ter içindeydi.

Tam o sırada bir top sesi duyuldu uzaktan. İrkildim. Gözümü açtığımda Binbaşı roketatan kağıtlarına gömülmüştü yeniden.

Uyuşan boynumu ovuşturdum ve uyuklamaya devam ettim. Dışarıda kuşlar cıvıldıyordu.

26. gün:

Karar verdik: İhtilal yapacağız! Önce tugayın anons bürosunu ele geçireceğiz. Sabaha karşı oradan Pink Floyd yayını başlayacak.

Sonra spiker arkadaşlardan biri, İç Hürmet Yönetmeliği gereği tugay yönetimine el koyduğumuzu açıklayacak.

Lidere gelince.

Burada çok kozmopolit bir topluluk oluşturduğumuz için bir sivil üzerinde anlaşmaya varamadık. O yüzden sevdiğimiz çavuşlardan birini işbaşına getireceğiz.

Yine de en iyisi asker, ama rütbesi çavuş olacak. Onbaşılardan da bir yerel güvenlik konseyi oluşturulacak.

Konsey, "Sürüp giden mangalararası çatışmalara bir son vermek; tugay içinde birlik ve beraberliği sağlamak için yönetime el konulduğunu" açıklayacak.

Devrik tugay yöneticileri Burdur gölü kıyılarında zorunlu ikamete tabi tutulacak. Tugay sahra talimatnamesi, hukukçu acemi erlerin de yardımıyla yeniden yazılacak.

Direnenler tugay diskosunda (cezaevinde) gözetim altında tutulacaklar. Her gün sıkı bir eğitim görecek ve sürekli bağıracaklar: "Her Türk sivil doğar. Her Türk Sivil doğar!.."

Yaşasın ihtilal!..

29. gün:

Çelik bir tank gibi yürüdük bu akşam.

Postallarımız beton zemini deldi. Kuşlar kaçıştı rap-rap seslerimizden. Marşın nameleri içtima alanında çınladı.

Vücudumuz dik, kollarımız gergin, bacaklarımız uyumluydu. Göğüs kafesimizi öne verdik, sırtımızı geriye.

Gözlerimiz komutanın bıçak gözlerinde, ip gibi, kaz adım yürüdük. 4 bin kişiden tek bir ses çıkıyordu: "Rap... Rap... Rap..."

Komutan, gururla gülümsedi zıpkın geçişimizden. Sağ elinin parmak uçları kepinin tereğini gösterirken, bu kez öfkesiz, mağrur çizgiler vardı çehresinde.

İyi yürüyememenin cezası iyi yürüyene kadar yürümekti; çok bağırmamanın cezası çatlayana kadar bağırmak.

Yürüdük, bağırarak.

"Rap... Rap... Rap..."

33. gün:

Büyük haber, bir engerek yılanı kadar sinsi, bir Nisan yağmuru kadar ani patladı. Koğuşlara dalıp ranzalar arasında gezindi salkım saçak.

"6 gün izin varmış bayramda."

Kulak zarlarında özgürlük türküleri yankılandı. Kepler göklere havalandı. Yüzler güldü, fener alayları geçti yüreğimizden.

Postalla örselenmiş nasırların acısını unuttu ayaklar. Şaka değil, 6 gün, 6 gece izin var.

Koğuşlarda zulalar patladı gece. Malum şişe elden ele dolaştı.

2 gündür cam kenarında gizliden gizliye beslediğimiz yavru kuşun ölümüne bile üzülemedik doyasıya.

"Dışarı" bizi çağırıyor.

41. gün:

Bize burada farklı bir dünya bulacağımızı söylemişlerdi. Hiç tanımadığımız Türkiye'yi.

Biz mi hayata çok aşina olduk, hayat mı peşimiz sıra dolaşır oldu bilmem, hep tanıdık simalar bulduk. Mücadeleciler, müdahaleciler, münakaşacılar, mülayimler, münafıklar.

Bunalımlarını yanında gezdirenler, "Bu memleket adam olmaz"cılar. "Sen benim kim olduğumu biliyor musun"cular. "Asacaksın birkaç tanesini" meraklıları. "Örgütlenelim arkadaşlar" ekolü.

Kıbleye bakıyor diye kışla tuvaletine ters oturanlar. Kifayetsiz muhterisler, münzevi melankolikler, şifasız paranoyaklar yan yana yatıyorlar.

Her sabah talim öncesi yüzünü kremleyen iyi aile çocukları, meraklı hamam röntgencileri, iflah olmaz ihbarcılar, bıçkın İstanbul delikanlıları, saf Anadolu köylüleri, paşakolik jönler, militarist bönler, asılsız haber tüccarları, takkeliler, takkeciler bir arada yaşamaya mahkûmlar.

Naif şairler, gönüllü askerlerle nöbet tutuyorlar. Nizamiye kapısına makam arabasıyla gelen "bedelli" genel müdürler, içerde bir simit için kavga ediyor. Emrindeki memurlar, lacileri çekip asker ziyaretine el öpmeye geliyorlar hafta sonları.

Dazlak bir işadamı, kışla telefonundan sekreterine, borsada o hafta oynayacağı kağıtları not ettiriyor.

Üçkağıtçılar evci çıkacaklara sahte ebeveyn ayarlıyorlar dışarıdan. Acemi erler arasındaki ceza avukatları, kantinler daire başkanının bir kola firmasıyla olan dava dosyasını inceliyor.

Operanın en iyi baritonu, yorgun erata türküler okuyor geceleri. Komedyenler subay eşlerine açık artırmayla içli köfte satıyor, Mehmetçik Vakfı yararına. Dışarı, "içeri"de devam ediyor.

42. gün:

Tugayın revir odasında aldım Ada'nın haberini.

39 derece ateşliydim. Kalçamda penisilin acısı. Hasta dolaplarının olduğu odadaki kartlı telefondan aradı karım: "Ada, yolda" diye fısıldadı.

Uykusuz bir gecenin tortusu dağıldı göz kapaklarımda. Kaçıncı Ada bu, kaçmak isteyip de ulaşamadığımız? Kaçını tanımadığımız okyanuslara gömdük? Kaç ada hayaliyle uyuyup, kaç ada acısıyla uyandık, hatırlamıyorum.

Şu an için, bu "uzak diyar"da, hayatımın en kötü mayısının, en "ateşli" gecesinde gelen bu haberden daha ışıltılı bir şey yok gözümde.

Zavallı revirimin 2 no'lu koğuşunda her şeyi unutup o adayı düşünmek, ona cam şişeler içinde neşe dolu mektuplar atmak, ıssızlığında yan gelip yatmak istiyorum.

Merhaba bebeğim.!

Doğmamış umudum benim.

54. gün:

Atış yaptık. Kırıkkale'lerle 100 metreye 5 kurşun.

Miğfer başıma düşerken, kum torbalarından destek alıp nişanladım hedefi. "Gez... Göz... Arpacık..."

Omzumda dipçik, burun ucumda acı barut kokusu. Baktım, hedefte topraktan sekmiş bir merminin açtığı gedik vardı.

Komutan bastı o sırada poligonu. Hedefi gördü, üzüldü: "Yazık dedi, "Çocuklarınıza anlatacağınız bir şey yok." Öğrenemedik kurşun atmayı; tek mirasımız bu veledimize.

O yüzden omzumuzda değil yıldızlar, beynimizde, yüreğinizde.

Arife:

Acemi erler olarak bu gece son kez 75 kişilik bir koğuşta yatacağız. Son kez karavanada bulgur, içtimada tekmil, koğuşta sayım var. Ranzayı döven sopanın sesiyle değil, sevdalı busesiyle uyanacağız yarın. Üniforma çıkacak ve yaşamımızın bir sayfası daha kapanmış olacak. Kimini "dışarı"nın korkusu bastı şimdiden.

Değişti mi acep bizsiz dünya?.. Ya da biz yabancılaştık mı dünyaya?.. Koptu mu yaşamla bağlarımız, şu kısa fasıla boyunca?.. Dışarıda geceler lacivert mi yine?..

Hâlâ pembe mi sevdalar?..

Öfkeler kan mı?.. Hayata acemiyiz; bize yer var mı?

Akşamsefası

Eskilerde lokantalardan birinin helasından çıkıp, tuvaletini yapan bir kadını korkuttuğunu hatırladı. Kadının avaz avaz bağırmasıyla bütün insanlar peşine nasıl da düşmüşlerdi? Gülmeye çalıştı ama midesindeki yanma buna izin vermedi. Köpek öldürendendir diye düşündü. Tombul bedenini tatlı bir sıcaklık sardı.

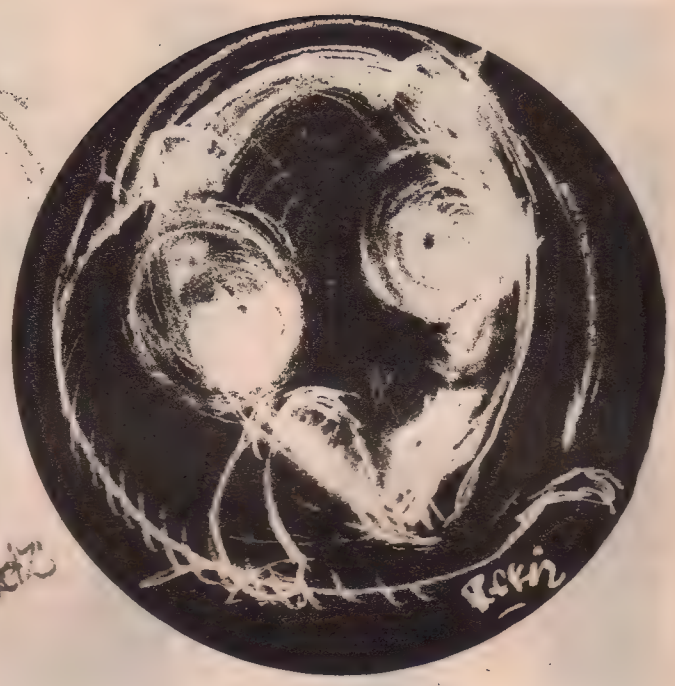

"Faretin"

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Vinum novum, amicus novus
Yeni şarap, yeni bir dost (demektir)
Ecclesiastes

Faretin'leri balıklarla besleyen ressam dostum Rafet Ekiz'e...

Adını Faretin koymuşlardı. Kütük Restaurant'taki beraber geçen gecelerinde, mezesiz içki sofralarının davetsiz misafirlerinden biriydi. Soyunun yeryüzüne düşmesinden bu yana düşmanlarına karşı kullandığı en gelişmiş silahı olan 'koku alma' yetisini, alkol kokusuna karşı öncelikli kullanıyor ve bundan büyük bir haz duyuyordu. Bu koku onda alışkanlık yapmıştı. Şimdilerde, aldığı kokuların başında, onsuz bir gün bile yapamayacağı - o gün bahtına hangisi çıkarsa- göztaşı veya kireçle yaşlandırılmış 'köpek öldüren' kokusu geliyordu. Önceleri, damağından benliğine huzur vererek damarlarından yavaş yavaş bütün vücuduna yayılan bu sıvının varlığı, şimdilerde anlamsız harcadığı günlerine egemenliğini ağır ağır ve acımasızca kurmuştu.

Nereden ve ne zaman 'sıfır kod'un üzerine çıkacağı belli değildi. Güneşin, köyün arka tepelerinin ardında kendini kaybettirip karanlığı davet ettiği saatleri kollar ve ortamdakilerin "Nereden çıktı bu?" bakışlarıyla yerini alırdı. Bu kendini gösterme, ya iskelenin yanındaki büfenin deposunun altından kazarak açtığı, ki yerin altında tünel açmak ona göre çok kolay bir işti, delikten ya da kara kanalizasyonun şimdilerde kullanılmayan boşluğunu kullanarak olurdu. Tombul gövdesiyle delikten bir kere çıkıp tekrar içeri girerek kendisini gösterirken çevresini süzer, her gün demlendiği arkadaşlarından başka yabancıların varlığını kontrol ederek, kendisine zarar verilemeyeceğini anladığı anda da demkeşlerin yanına gelirdi.

Yer altında yaşadığından mı, yoksa onunla beraber sarhoş olduklarından mı bilinmez, demkeşler, aralarına katılan bu sevimli yaratığa karşı sempati duyuyorlardı. Gecenin bir vaktinde, içilenlerin kanda hızla dolaşmaya başlamasıyla, sıra onunla yarenlik ve muhabbet etmeye geliyor, Kütük Restaurant'ın asli sahipleri onun durumundan nasıl anlıyorlarsa, o da, onları çok iyi anlıyordu. O, uzun sivri kuyruğu arka bacakları arasında, burnunu devamlı sıvazlıyarak, onların anlattıklarını dikkatle dinler, bu arada önüne konulanları ayırt etmeksizin atıştırmaya bakar ve sonra kendi iç dünyasına dönerdi. Zararsızdı ve aşırı hiçbir hareketi yoktu.

İşte böylesi akşamlardan birinde, Kütük Restaurant'ın değişmez elemanlarından biri olan Goril, yalnız olmanın verdiği can sıkıntısıyla Faretin'i karşısına almış, eski denizcilik maceralarına girmenin ana başlığı olan "Sen beni gençliğimde gemiciyken görecektin" cümlesiyle başlayacağı anda, caddenin sahil kaldırımı tarafından sunturlu bir küfür duyuldu. Az bir süre sonra akasya ağaçlarının yanından paytak paytak yürüyen biri gözüktü. Goril, başını yukarı kaldırdığında içtiği bir yığın sülfatlı 'köpek öldüren'in gözlerine verdiği bulanıklıkla, boğazın karşı yakasının tepesinden daha yeni çıkmış olan Ay'ın deniz üzerindeki aydınlığı ile birleşti. Karşısında sadece bir siluet görebiliyordu. Daha sonra küfrederek yaklaşmakta olan bu paytak yürüyüşün sahibinin Garip olduğunu alışılagelmişlikten anımsadı.

Goril, senelerin alkolünün morarttığı ve katmerleştirdiği gözlerini, yumruğunu tersiyle oğuşturdu. Gözleri her zamanki gibi nemliydi. Bir kez daha yumruğunun tersi ile gözlerini silip yüzünü ovuşturduktan sonra, sağ elinin işaret parmağını Garip'e uzatarak, "Hart ulan sana" dedi. "Hurt" olarak karşılığı geldi.

Garip, o gün yeni takım elbiselerini giymiş, her gün eve sarhoş gelmesinden bıkıp evi terkeden karısını, "Belki tekrar eve döndürürüm" diye, Rumelihisarı kalesinde tiyatroya götürmüştü. Oyuna gidene kadar zor dayanmış, eli karşısında duran şişelere bir gidip bir gelmişti.

Hayatında daha önce bir kez bile gitmediği kalabalık ortamı sevmemiş ve orada harcayacağı sürede içki içmenin kendisi için çok daha önemli olduğunu bildiğinden, iki şişe şarabı bekçisini tanıdığı kalenin tuvaletine zulalamıştı. Arada bir yerinden kalkıyor, "Ben bir su dökeyim." diyerek tuvalete gidiyor, arkasından biri kovalıyormuşçasına şarabını yudumlayarak, karısının yanına döndüğünde, yaşamında hiç bir zaman alışamayacağı tiyatronun konusunu anlamaya çalışıyor, az sonra canı tekrar sıkılarak bir daha tuvaletin yolunu tutuyordu.

Tuvalete gitme bahaneleri ile yerinden kalkmalar, karısının "Bu herif herhalde 'sistit' olmuş!" diye aklından geçmesine ve onu takip ederek şişesiyle basılmasına sebep olmuştu. Yeniden başlandığında öncekinden hiçbir farkı olmayacak birliktelik, arada çocuklar olmasına rağmen, çabuk bitmişti. Ona ne kadar zor ve sıkıcı gelse de, Garip'in, toplum içine bir kadınla girmenin benliğine verdiği ferahlığa ve mutluluğa, hiçbir zaman vazgeçmekte taviz veremeyeceği içkiye olan tutkusu galip gelmişti. Bundan ötürü canı anlayamadığı bir biçimde çok sıkkındı. Evlendiğinden bu yana kendisine dayatılan: Ya içki, ya karısı... Ne güzel olurdu içkisiyle beraber karısının da yanında olması? O, ikisinide seviyordu

Garip, gelip boş bir kütüğe oturarak, sırtını büfenin deposuna yasladı. Yarım yamalak seyrettiği oyundan aklında kalanları dili döndüğünce anlatmaya koyuldu. Karısından ve olanlardan hiç söz açmadı. Goril, Garip'e baktığında kendini gördüğünden susuyordu. O, durduk yerde böyle giyinmezdi ve bu saate kadar çoktan Kütük Restaurant'da yerini alması gerekirdi. İşyerine geç kalmıştı. Oysa 'kart'lar muhasebeye çoktan gitmişti bile! Goril, Garip'in anlattıklarının hiçbirini dinlemedi. Başını iki yana salladı ve gülümsemekle yetindi.

Kendinde bir eksiklik sezen Garip, bir şey yapması gerektiğini anladı. Büfeye koşar adımlarla gitti. Bir şişe şarap ve bir torba fındıkla geri döndü. Fındık torbasını ağzıyla yırtarak fındıkları ceketinin cebine boşalttı. Ucuz şarabın plastik tapasını cebinden çıkarttığı kemik saplı çakısıyla kesti ve şişenin ağzında kalan parçasını da parmağıyla içine itti. Bir an şişeyi kaldırıp içinde yüzen plastik parçasını seyretti ve ağzını ceketinin eteği ile silerek bir iki yudum aldı. Ortamda sessizlik hakimdi ve denize atılmış çöp torbaları martıların bitmek bilmeyen çığlıklarıyla beraber akıntıyla sürükleniyor, arada girdikleri aynalarda kendi etraflarında dönüyorlardı.

Garip'in yeni aldığı şarap Goril'i heyecanlandırdı. Yarım kalan şişesini Garip'e hissettirmeden bacaklarının arasından aldı, sonra bol çöpçü ceketinin derin cebine soktu. Şişede kalan şarap ertesi günün mayasıydı. Nasıl ilk çağlarda kadınlar gözyaşlarını ince belli narin şişeler içersinde itinayla saklıyorduysalar, Goril de böyle durumlarda yarım kalan şarabını bu hassasiyetle zulalardı. Belki yatmadan önce ondan bir iki yudum uyku ilacı niyetine alabilirdi. Başka bir ortak gırtlak masaya gelmeden yeni şişenin yarısını götürmeliydi. Bunları düşündüğünde gevrek gevrek güldü. Ne zordu şu enayinin malını yemek!

Bu heyecan o an öylesine önemliydi ki, Faretin'in Kütük Restaurant'daki varlığının bile unutulmasına neden olmuştu. Şaraba batırılmış ekmeksiz geçen süre ona çok uzun geldi. Üstelik karnı da açtı. Faretin varlığını belli etmek için sağa sola seğirtiyor, arka ayaklarının üzerinde kalkıyor ve burnunu ön ayaklarının arasına alarak, tiz sesler çıkartıyordu. Bu ilgi çekme hareketleri yuvasına giden deliğe girip çıkmalarla bir süre devam etti. Sonra geldi ve Garip'in ayaklarının arasında yerini aldı.

Garip, Goril'in aklından geçenleri çok iyi biliyordu. Ne de olsa senelerdir aynı kumpanyanın oyuncularıydılar! Ortada sadece bir şişe 'köpek öldüren' bulunmasına rağmen, içinden "Anlaşılan, Goril gene beni yiyecek bu akşam." diye düşündü. Goril'in, "Etiket bana bakıyor, sıra bende..." uyarısına, yüzü asılmasına rağmen, içki sırasına ve etiket yönüne uyma kuralına her zaman sadık kaldığından, şişeyi istemeye istemeye uzattı ve "Sadece iki gırtlak" dedi. Goril, kurala uydu ve sonra elinin tersini yumruk mezesi yaptı. Sıra Garip'e geldiğinde, cebinden çıkarttığı fındıklardan birkaçını ağzına atarken bir ikisini de yere düşürdü. Faretin yere düşen fındıkları hemen kaptı ve yuttu. Sonra çevresini kollayarak, diğerlerini aradı ama bulamadı. İskelenin ahşap binasının kenarına 'köpek oturuşu' yapan Garip'in ceketini dışarıdan koklamaya başladı. Çıkarttığı ikinci tiz sesi de arkadaşlarına duyuramadı. İçkisiz ve yemeksiz kalmanın verdiği şaşkınlık ve sallapatilikle ne yaptıysa ilgi çekemedi. Masada, dolu bir şişe 'köpek öldüren'in varlığı ve karşılıklı iki demkeşin "Nasıl karşımdakinden daha fazla atarım?" kaygısının hakimiyeti vardı. Faretin, Garip'in ceketinin altına girdi. İçinde fındık olan cebin astarını tırtıklamaya başladı. Bu işte ustaydı. Hiç zorlanmadan ve sahibine hissettirmeden işine devam etti. Daha önceleri önüne bırakılan şaraplı ekmekleri nasıl rahat ve kaygısız yiyiyorsa, aynı şekilde rengi solmuş pötikareli ceketi de afiyetle kemirip yemeğe devam etti.

Şişenin saat yönünde ikinci tura geçmesi çok zaman almadı. Garip, elini ceketinin cebine daldırdığında, korkuyla ayağa fırladı. İçkiden morarmış yüzü rengini beyaza çevirmişti. Çömeldiği yerden ayağa fırladığında, onunla aynı derecede korkup aşağıya düşen Faretin'i gördüler. Sendeledi. Bağırış ve küfürlerin aşırılıklarından yaptığı işin kötü olduğunu anladı. İçki arkadaşlarını o ana kadar böylesine sinirli görmediğinden ürktü ve korkarak deliğine kaçtığında, ardından deliğin ağzına bir iki tekme indi.

Garip, ceketini çıkarttı ve ters yüz ettiğinde Faretin'e sunturlu küfretti. Başka takım elbisesi yoktu. O an aklına, birkaç ay önce usulsüz kredi vermekle suçlanmayı hazmedemeyip intihar eden banka müdürü geldi. Ölü çıkması takım elbiseye rahmetli sağlığında ne kadar da temiz bakmıştı! Titreyen sesi boğazından zor çıktı: "Biz onu her gün beslemedik mi, şaraplamadık mı? Bu yaptığı nedir? Cezalandırılması gerekli." dediğinde

üzüntüsünden neredeyse ağlayacaktı. Goril, "Ona 'hart' yapmak benim işim." dedi ve sendeleyerek yerinden kalktı. O, sığıntılığa ihanet etmiş, kurallarını çiğnemişti. Cezasını çekecekti. Goril burnunu cebinden çıkarttığı buruşuk bir bez parçasıyla sildikten sonra, denize tükürerek tahta perdenin arkasından işedi ve kulübesine ağır adımlarla yürüdü.

Ertesi akşam Faretin delikten yeryüzüne çıkmadan önce, bir gün önce yaptığının arkadaşlarını kızdırmaması gerektiğini düşünüyordu. Onlarla dost, arkadaş değil miydi? Yolsuz geçen günlerinde köpek öldürenlerini, az paralı zamanlarında nane likörlerini onunla paylaşmamışlar mıydı? Kendisini unutmuşlar, o da verilmeyeni almaya çalışmıştı. Bunda ne kötülük vardı ki...

Kafasını delikten dışarıya uzattıp, Goril'in her zamanki mor yüzünü güler gördüğünde, yerde arka arkaya sıralanmış şaraba batırılmış 'badem kraker'ler vardı. Dün geceyi anında unuttu. Arkadaşları onu gene düşünmüşler, şaraplı yemeğini hazırlamışlardı. Bıyıklarını iki kolunun arasına alıp sıvazladığında, Goril hala kendisine bakıp gülümsemekteydi. Faretin, gövdesini kıpırdatarak, o gün kendisine sunulan nafakasına doğru hamle yaptı. Şaraplı krakerler mis gibi kokuyordu. Arkadaşlarına tanrısından duacı oldu!

Krakerlerden bir ikisini midesine indirip mola verdiğinde, iskelenin tahta tabanın altına sıkışmış yabani mantarı gördü ve onun o güne kadar sapından koparılmadığına hayret ettiği sırada, Goril'in postal tabanının yere basılı halinden çok daha büyük olduğunu fark etti. Bir insan ayağı nasıl olup da bu kadar büyük olabilirdi? Şaraplı badem kraker kokusunun yerine, deniz suyundan yer yer beyazlaşarak katılaşmış postalın sertleşmiş ekşimik tadını duydu. Gözlerini karşı kaldırımdaki lokantaların ışıklarına çevirdi. Işıklar çok uzaklardaydılar. Lokantalarda yiyip içen insanları düşünerek, Kütük Restaurant'daki arkadaşlarıyla küçük bir karşılaştırma yaptı. İnsanların farklılığına bir anlam veremedi. Eskilerde lokantalardan birinin helasından çıkıp, tuvaletini yapan bir kadını korkuttuğunu hatırladı. Kadının avaz avaz bağırmasıyla bütün insanlar peşine nasıl da düşmüşlerdi? Gülmeye çalıştı ama midesindeki yanma buna izin vermedi. Köpek öldürendendir diye düşündü. Tombul bedenini tatlı bir sıcaklık sardı. Denizlerin kıyıya vuran dalga seslerini ve martıların deniz üstü çöplerinin üzerinde attıkları çığlıklarla insanların lokantalarda attıkları kahkahaları artık duyamaz olduğunda, her şeyine sessizlik hakim oldu.

Karşı kaldırımdan geçen bir çift, caddenin kaldırım kenarıyla birleştiği yere itelenmiş iri bir farenin leşini didiklemeye çalışan kargayı gördüklerinde şaşırarak duraksadılar. Kara karga, yoldan geçen arabalardan kendini kolluyor, fareye bir iki gaga atıyor, sonra, kaldırımdaki akasya ağacına uçarak, bir tehlike olmadığını anladığında tekrar aşağıya süzülerek, işine yarım bıraktığı yerden devam ediyordu.

Genç çift, karganın akıllı davranışını bir süre seyrettikten sonra, yüzlerindeki gülümsemeyle yollarına devam ettiler.

Goril, oturduğu kütüğün üzerinden ağır ağır doğruldu. Faretin'in yarım kalmış vücudunun daha yarım saat öncesinde yaşıyor olmasına üzüldü ve içi burkuldu. Yaşam ile ölümün bu denli iç içeliğine, hayatı o kadar tanımasına ve bilmesine karşın şaşırdı. Morali bozulmuştu. Hırsını kulübedeki şaraptan çıkartmak için ağır ve istemsiz adımlarla yürümeye başladığında, karışık duygular içersindeydi.

vecdihisar@hotmail.com

Düzcinsel eşlerden pek farklı olmadan, çiftler halinde yaşamaya başlayan İeşcinseller bu yaşam tarzının varolan hukuk düzenince onaylanmasını ve sistemi koruyucu kurumların içinde yer alabilmeyi talep ettiler. Eşcinsel evliliklerin kabul edilmesini, uzun süre birlikte yaşamış çiftler ayrıldığında terk edilenin tazminat alabilmesini, çiftlerin birbirlerine mirasçı olabilmelerini, polis örgütüne ya da orduya girebilmeyi istediler. Bir zamanlar militanca yürütülen özgürlük mücadelesinin yerini düzcinsel toplumun kıyısında ve o toplumu model olarak benimseyen hayatlar kurarak saygınlık kazanma yarışı aldı.

Haz Riskli Bir İştir

HALİL TURHANLI

.bne kimliği salt heteroseksist topluma değil, eşcinsel düzene (establishment'a) karşı da politik bir tecrübe teşkil ediyor. Bir diğer anlatımla, .bne kimliği temelindeki politika, belirli sivil haklara sahip olmayı ve sınırlı hoşgörü alanında yaşamayı yeterli sayan eşcinsel konformizmine karşı da yürütülüyor.

Eşcinsel özgürlük hareketi 1970'lerin sonlarında, çalışan sınıf kökenlilere ve etnik azınlıklara kapalı, bir beyaz-orta sınıf akımına dönüşmüştü. Bunun en önemli sonucu, eşcinselliğin homojenleşmesi ve eşcinsel kimliğin stereotipleşmesi oldu. Böylece, eşcinsel komünite içinde, belirli cinsel azınlıkları ve onların radikal pratiklerini dıştalayan ehlileşmiş bir cinsellik anlayışı yaygınlaştı. Bu da, vahşi kabileler (Burroughs'un vahşi oğlanları) ile eşcinsel komüniteyi karşı karşıya getirdi. Daha yerinde bir anlatımla, .bne halk (.queer nation) eşcinsel düzene başkaldırdı.

AIDS 1980'lerde sadece bir sağlık sorunu yaratmakla kalmadı, eşcinsellerin kimlik krizini de derinleştirdi. Düzcinsel eşlerden pek farklı olmadan, çiftler halinde yaşamaya başlayan eşcinseller bu yaşam tarzının varolan hukuk düzenince onaylanmasını ve sistemi koruyucu kurumların içinde yer alabilmeyi talep ettiler. Eşcinsel evliliklerin kabul edilmesini, uzun süre birlikte yaşamış çiftler ayrıldığında terk edilenin tazminat alabilmesini, çiftlerin birbirlerine mirasçı olabilmelerini, polis örgütüne ya da orduya girebilmeyi istediler. Bir zamanlar militanca yürütülen özgürlük mücadelesinin yerini düzcinsel toplumun kıyısında ve o toplumu model olarak benimseyen hayatlar kurarak saygınlık kazanma yarışı aldı. Bu yarışı kazanabilmek için ise öncelikle (ve elbette biraz tövbekârca) geçmişin serüvenci cinselliğini bir daha hiç dönmemek üzere terk etmek gerekiyordu.

O halde .bne olmak bitişik evdeki eşcinsel çift olmayı reddetmek, AIDS'den ölmenin bir yazgı olmadığını haykırmak, lanetlenen HIV pozitifli bedeni savunmak, yabanıl olmak, şehrin karanlığında ve anonimliğinde nocturnal bir hayvan gibi avlanmak demek. .bne olmak radikal olmak ve cinsiyeti (gender'ı) sıkmak demek. .bne olmak, örneğin, mohikan tıraşlı bir kızın genç bir oğlanın dantel süslü külotunu sıyırarak belindeki kayışa bağlı jumbo dildo ile onu düzmesi demek.

.bne, arzunun ve öfkenin politikasını yürütüyor. Cinsel serüvencilği savunuyor. Çünkü haz alabilmek için önce riski göze almak gerektiğine inanıyor. .bne haykırıyor: "Haz riskli bir iştir" (Plessure is a risky business).

Eşcinsel kimlik ikili bir ayırıma, hetero-homo ayırımına dayanıyor. Oysa, böyle bir ayırım temelinde cinsel kimlik inşa etmek cinsiyet kategorilerinin ve bunlar arasındaki sınırların varlığını kabullenmek anlamına geliyor. .bne politika böyle bir ayırımı, dolayısıyla da cinsiyet sınırlarını tanımıyor. .bne bu tür kategorilere sığmayan, müphemlikle yaşayan postmodern bir özne.

Homofobiye karşı duran, AIDS hastalarının haklarını savunan ACT UP gibi örgütler .bne politikanın en militan sözcüleri. Yeni .bne Sinema ve Queercore adıyla anılan müzik bu militanlığı sanatsal düzeye taşıyorlar. Cinsel toplumdışının ehlileşmemiş duyarlılığını renkli, coşkulu ve kararlı bir politikayla kaynaştırıyorlar. .bne kimliğinin radikal politik temelini kültürel bir boyutla kuvvetlendiriyorlar.

Queercore müzisyen ve toplulukları popüler müziğe radikal bir cinsellik anlayışını ve çoğul sapkınlığı getiriyorlar.

Punk patlamasıyla birlikte yıldızı birden parlayan Wayne (ya da cinsiyet değiştirmeden önceki adıyla Jayne) County aslında, 1960'lardan beri New York City yeraltı kültürünün ön saflarında pek şakacı bir tavırla cinsel müphemlik üzerine oyunlar oynuyordu.

Çocukluğu kırsal Dallas'ta geçmiş, küçük yaşta rock'n'rol ile vaftiz olduktan sonra Atlanta'ya giderek burada partilerde Dusty Springfield ve Cher taklitleri yaparak şarkı söylemişti. Bir müddet sonra ona Atlanta da dar gelmiş ve daha çok serüven için Greyhound'a binerek soluğu New York City'de almış. Stonewall barın müdavimi olmuş. (O gece Stonewall direnişine katılanlar arasında o da varmış).

Fotoğrafçı Leee Black Childers ile tanışınca onun, Warhol superstarları (Lou Reed'e de Walk On The Wild Side'ı esinleyecek olan) Jackie Curtis ve Holly Woodlawn ile paylaştığı apartman dairesine taşınmış. Jackie Curtis'ın yazdığı ve alternatif tiyatro çevrelerinde tutulan Femme Fatale (Baştan Çıkaran Kadın) adlı oyununda rol almış. Cinsiyet kategorilerinin topyekün kaldırıldığı oyunda hapishaneye düşmüş bir lezbiyeni canlandırmış. Aynı oyunda Patti Smith de bir mafya üyesi rolündeymiş ve takma bıyıklarla sahneye çıkıyormuş. Wayne County tiyatro sahnelerindeki başarısını Warhol'ın teype kaydedilmiş telefon konuşmalarından yola çıkarak yazılmış The Pork (Domuz Eti) adlı oyundaki rolüyle sürdürmüş.

Wayne County'nin yeniden müziğe dönüşü New York Dolls'ın bir kasırga gibi estiği döneme rastlıyor. Onların inanılmaz başarısı Wayne County'yi de yüreklendirmiş. Backstreet Boys adlı topluluğu ve trash punk müziğiyle New York City'nin kulüp ve barlarında o da sesini duyurmuş.

1970'lerin ortalarında, punk'ın daha fazla ilgi gördüğü Londra'ya yerleşti ve punk mekkesi sayılan Roxy adlı kulüpteki showlarıyla kariyerinin en parlak dönemini yaşadı. Derek Jarman'ın Jubilee (Altın Yıl) filminde göründü. 1979'da ameliyat olduktan sonra adını Jayne olarak değiştirdi. 1980'lerde Berlin'de yaşadı. Rosa von Praunheim, bu şehrin dekadan kültürü, travestiler ve transseksüeller dünyası üzerine yaptığı City Of Lost Souls (Kayıp Ruhlar Şehri) filminde ona geniş yer verdi. 1990'larda gerçekleştirdiği en iyi albüm Deviation (Sapma) idi. Bu albümle mizah duygusunu hiç kaybetmemiş olduğunu kanıtlıyordu. (Şu kült korku filmini parodileştirdiği Texas Chainsaw Manicurist - Teksas Biçerdöver Manikürcüsü adlı parçasını anımsayalım.)

God Is My Co-Pilot (Tanrı Benim Yardımcı Pilotumdur), New York'lu bir .bne topluluğu. Temposu hiç beklenmedik bir anda ve biçimde değişen, kaos duygusu yaratan, spastik vokali ve karşı ritmleriyle kulağı tırmalayan, dinleyenin sinirlerini dilim dilim doğrayan jilet keskinliğinde bir müzik. Nihilistik trash. Slits ve Raincoats gibi 1970'lerin "kızlardan oluşan" punk topluluklarının etkisini God Is My Co-Pilot'un müziğine taşıyan karizmatik vokalist Sharon Topper, şarkıları değişik dillerde söylüyor. Almanca, İngilizce, İbranice, Fince... Sesi bazen bir sokak kedisinin miyavlamasına, kimi zaman da karabasandan uyanırken atılan çığlığa benziyor.

Aksamsefasi

Küba Mektubu (İlk ve Son)

Yılbaşı tatilinden yararlanıp Küba'ya gittik bir haftalığına. Sımsıcak hava, ateş gibi insanlık ilişkileri, yoksulluğa rağmen huzur hatta mutluluk ve yer gök müzik! Bunlar iyi güzel de...

Selanik'i Diyarbakır'a Taşımışlar...

RAGIP DURAN

HAVANA- Küba'ya turist olarak bile giderken herhangi bir yabancı ülkeye gitmediğinin farkındasın. 40 yıllık devrimci bir geçmişi var memleketin. Kitaplar okumuşsun, gidip gelenlerin sohbetlerine katılmışsın, ortada bir Che faktörü var, küçücük ülke kocaman Amerika'ya karşı hala direniyor ve son Mohikan Fidel Castro hayatta...

Küba deyince şekerkamışı, puro ve sosyalizm geliyor akla değil mi? İlk ikisini gördük, ellerinizden öperler, sıhhat ve afiyetteler. Geceyarısı indik Havana'ya. Boston ayazından Karaib sıcaklığına. O kadar çok müzik var ki her yerde, kentin baharatlı kokusunu bastırıyor. Beyrut'ta mı vardı aynı koku? Küba'nın Arap dünyasıyla ilginç bir bağlantısı var. Müslüman Araplar İspanya'nın güney sahillerinde uzun süre dinlendiler ya, Sevilla, Granada, Kordoba filan, işte oraların yurttaşları da geldiği için buralara, Küba'da Ali, Osman, Hasan, İbrahim, İsmail gibi isimler var hâlâ. Havana'daki Arap Evi'nde döner, humus filan satıyorlar.

Kentin mimarisi, 5-6 katlı binalar esas olarak, bizim Beyoğlu'ndakiler gibi. 19. Yüzyıl Akdeniz daha doğrusu İspanyol aristokrat mimarisi. Yüksek tavanlı, geniş odalı, dev pencereli, balkonlu, teraslı ve avlulu nefis yapılar. Kapılar pencereler ardına kadar açık. Ocak ayında sıcaklık 27 derece. Tavanlarda bir dönemin ihtişamının damgası süslü püslü kartonpiyerler. 100-150 yıllık masa, iskemle, dolap ve etajerlere artık dekorasyon dergilerinde rastlanmıyor. Benzetmeler her zaman pek yerinde olmayabilir ama 'Havana neye benzer?' diye sorsalar, 'Selanik'in Diyarbakır'a taşınmış hali' derim hiç tereddüt etmeden.

Kübalı'nın Ruhu Şişman

İlk dikkati çeken müzik. Küba dev bir müzik kutusu. 24 saat yayın yapıyor. Salsa, samba, bolero, tango, ça ça ça... Afrika davulları İspanyol gitarıyla evlenmiş, düğüne Amerikan cazından kontrbasla, saksofon ve trompet de gelmiş. Vur patlasın çal oynasın! Batı dünyasında bu aralar İbrahim Ferrer'in solistliğindeki ve Compay Segundo'nun gitaristliğindeki Buena Vista Social Club liste başı. Yaş ortalaması 65 olan bu orkestra, 50'li yılların şarkılarını çalıyor, Küba'da pek revaçta değil. Her dört Kübalı'dan beşi müzisyen. Ya gitar çalıyor ya davul, altıncı adam da şarkı söylüyor. Her evden ayrı bir nağme yükseliyor, her köşebaşında portatif bir orkestra. Enstrümanlar, belli devrim öncesinden kalmış.

İki gün Havana'da kaldık, beş gün kırsal bölgeleri gezdik. Havana eski ihtişamın tozları arasında turizmin kışkırtmasıyla kendisine yeni bir yol arıyor. Batista döneminde Amerikan eğlence mafyasının başkenti şimdilerde turist çekmek için o eski günlere dönmeye bakıyor. 31 Ocak gecesi Amerikan NBC televizyonu Havana'daki ünlü Tropicana Clup'daki revüyü 'canlı' olarak yayınladı. Bir zamanlar Frank Sinatra'nın, Marilyn Monroe'nun şakıdığı bu kulüp, Ernest Hemingway'in rom-muz-ananas suyundan oluşan yerel içki dakiri demlendiği Floridetta kahvesi, Federico Garcia Lorca'nın evi neredeyse turistik ziyaretgâh olmuş. "Domuzlar Körfezi Operasyonu Sırasında Havana'daki tek Kuzey Amerikalı" başlıklı şiirin kahramanı Leonard Cohen'in Havana'daki mekânını tesbit edemedik... Ama uğursuz dostum İtalyan Garibaldi ile 'hermetique' Fransız şairi Supervielle'in heykelleri önünde hatıra resmi çektirdik.

İklim insanları da sıcak tutuyor. Herkes birbirinin en yakın arkadaşı. Sokakta, ki Kübalı'nın esas meskeni, herkes yabancılara puro ve rom satmaya çalışıyor. Muhabbeti ilerletirseniz uyuşturucu ve kadın da var tezgahta. Dolarla ödemek şartıyla.

Sefil perişan ama temiz sokakların en sevimli yanlarından biri de onlarca kedi köpeğin başı boş dolaşması. Kediler Twiggy kadar ince, köpekler hem sıska hem bodur.

Turistsin Dediler, Vermediler

Komşuluk ilişkileri nefis. Fakirlik müthiş. Bir doktor ayda yaklaşık 30 dolar para kazanabiliyor. Biz dört kişi bir akşam 60 dolara yemek yedik. Devrim'in başarı kazandığı alanlardan biri ırkçılığa karşı mücadele. Eskiden ikinci sınıf yurttaş muamelesi gören siyahlar ve melezler artık neredeyse çoğunluğu oluşturuyor. Gerçi siyahları daha çok spor ve müzik alanında görüyoruz, parti ve devlet yönetimi daha açık renk. Ama rahatsız edici bir ayrımcılık yerli/turist ve pezo/dolar konusunda uygulanıyor.

Turistlere her şey dolarla ve pezo fiyatının 10-15 misli pahalı. Ayrıca tavuk ya da domuz eti, puro, rom gibi lüks sayılabilecek ürünler özel dükkanlarda sadece dolarla satılıyor. Kübalı da ay başında pezo olarak aldığı maaşı artık resmileşen döviz büfelerinde dolara çeviriyor. Doların varsa, yani turizm alanında çalışıyorsan ya da yabancı şirketlerden maaş alıyorsan ya da Florida'da sana para gönderen bir amcan varsa, durumu idare edebilirsin. Aksi takdirde, devletin karneyle dağıttığı aylık yiyecek, insanlara ancak bir hafta yetebiliyor. Küba'daki rejimin adı sosyalist ama uygulama daha çok bir 'Dolar Sosyalizmi'ni andırıyor.

Havana kentinin duvarlarında güzel sözler var: Her Zaman İsyancı!, Zafere Kadar Devrim !, Yaşasın Che!... vs... Ama bu yazılar kocaman ve çok düzgün yazılmış. Resmi graffiti. Devlet üstelik gece de değil, sabah sabah memurlarıyla 'yazıya çıkmış'. Küba'nın Atatürk'ü JosÈ Marti anıtının karşısında İçişleri Bakanlığı binası var. Duvarında neon ışıklı kocaman bir Che resmi duruyor. Ankara'da İçişleri Bakanlığının nizamiye kapısına kocaman bir Mahir Çayan heykeli dikilse?! Bence o zaman Che'den ya da Çayan'dan değil o bakanlıktan kuşkuya düşmek gerekecek.

Otellerde değil, şoför, İngilizce hocası, emekli kimya mühendisi gibi değişik toplumsal tabakalara mensup insanların evlerinde gecelediğimiz için sıradan insanların hem günlük yaşamlarına hem de haleti ruhiyelerine daha derin nüfuz edebildik, kısa bir süre için de olsa. Castro öyle pek popüler bir lider değil. Halkın temel şikayeti ekonomik sorunlar ve her türlü özgürsüzlük. Ama Che deyince akan sular duruyor. Arjantinli yakışıklı doktor ve örnek devrimcinin ruhu, gerçi bugün resmi politikalardan çok tişörtlerde, anahtarlıklarda, şapkalarda ve bilumum hediyelik eşyada yaşıyor ama Küba'da halkın Che sevgisi sonsuz. Castro'yu satır aralarında eleştirdiği elveda mektubunun fotokopisi peynir ekmek gibi satılıyor her yerde. (*)Che'nin Küba'daki tek rakibi Hazreti İsa. Bilhassa kırsal bölgelerde (Santa Clara, Cienfuegos, Sancti Spiritus, Trinidad) evlerde İsa ile Che'nin portreleri yan yana.

Karides Tuzağı

Devrimi Koruma Komiteleri sivil polis ya da milis gibi. Kaldığımız eve bir akşam biri geldi, karides satmak istedi. Ev sahibi reddetti. Çin'den gelen pirinç ve Afrika'dan gelen minik karafasulyelerden dolan midelerimizi rahatlatmak için karides fena sayılmazdı ama ev sahibi gerçeği anlattı:

"Gelen Komite'dendi. Aklınca tuzak kuruyor. Çünkü evlerde karides ve deniz ürünleri yasak. Satmaya çalışıp kanunu çiğnememi bekliyor". Karides yasak, dolar serbest! Resmi yapılarda 70 modeli Sovyet havası egemen. Alüminyum çerçeveler, Kafkaesk büro malzemeleri.

Kübalıların en çok övündüğü iki şey, eğitim ve sağlık. Devlet herkese 8 yıl zorunlu eğitim koymuş ve okullar bedava. Ama Üniversiteye gitmek herkesin kârı değil. 'Parti'den bir torpil bulmak gerek!'. Her köşebaşında ya küçük bir hastane ya da bir klinik mutlaka var. Tüm tedavi bedava. Ama ilaç parayla. Parası olmayana Kilise yardım ediyor...Küba'da pek kolay da hasta olunmuyor zaten. Güneş var, yoksulluğa rağmen rahat hatta keyifli bir hayat, az da olsa doğal sebze ve yiyecekler, bol müzik, jimnastik yerine her akşam salsa... Yalnız son 10-15 yılda boşanmalar giderek artmış. Biz beş evde kaldık, üçünde dul kadınlar vardı. Serbest aşk yaygın moda...

Küba defterini kapamadan önce bir kaç kısa gözlem daha:

- Havana'da Çinsiz bir Chinatown var.
- Polis geceleri yabancılarla gezen Kübalılara sıkı bir kimlik kontrolü yapıyor.
- Küba, plastik çiçek cenneti hatta yaprakların üzerinde sahte su damlaları bile var.
- Gençlerin hep iki ismi var: Biri İspanyolca öteki İngilizce: 'Adım Ramirez ama bana Alex diyebilirsiniz!'
- 'Patria o Muerta' yani 'Ya vatan, ya ölüm' sloganına bir madde daha eklenmiş. Patria o Muerta o Florida!
- Naylon torba parayla satılıyor pazarda.
- Bohemia dergisinin anketine göre Küba'da yüzyılın adamı...Tabii ki Fidel Castro. Ama ilk ona girenler arasında Guevara, Picasso, Charles Chaplin, G.G.Marquez de var. Son on yıl içinde Pekin ve Moskova'dan sonra Havana'yı da görmüş oldum. Ve ben ' ' Siempre Desperatly Seeking Socialism!'.

(*) Küba medyası hakkında 'dorduncukuvvetmedya@com'sayfasına ayrı bir yazı yazdım. BBC Türkçe Servisi ile Açık Radyo'ya da müzikli kısa izlenim notları hazırlıyorum. Daha ayrıntılı bilgi için Internet'deki Cuba sitelerine bakabilirsiniz. (SONRD)

duran@fas.harvard.edu

Akşamsefası

Herkes Yapmak İstemek Bebek 2000 ve Deprem Olmak

GÜLAY BATUR

Akşamsefası

"Altay şiddetten söz ediyor ama aslında çok iyi bir insandır, karıncayı bile incitmez." deyiveriyor bir arkadaş. Ya, ben durup dururken karıncaları niye inciteyim? İnsanın, gidip iki karınca ezip de geleyim demesi için ciddi bir psikopat olması gerek. Sözünü ettiğim şiddet, aslında karşı-şiddet. Yaşadığımız dünyada, sistemde daha doğumumuzdan itibaren şiddetle karşılaşıyoruz. Aile başlı başına bir şiddet kurumu. Okul da öyle. Ne iş yaparsanız yapın, işyeri de öyle. Şiddet derken, vurmak-kırmak anlamında söylemiyorum. Sistemin, geleneksel yapının devamı için statükonun bu şiddete ihtiyacı var. İnsanın ilk karşılaştığı şiddet, anne şiddetidir. Sevgiden kaynaklanan bir şiddet... Şiir, bu sistemin sürmesi için çalışanlara dizelerle uyguladığımız bir şiddet olmalıdır. Çünkü onların sistemi de bizim için şiddet. Her ikisi de birbirine göre karşı-şiddet. Öyleyse;

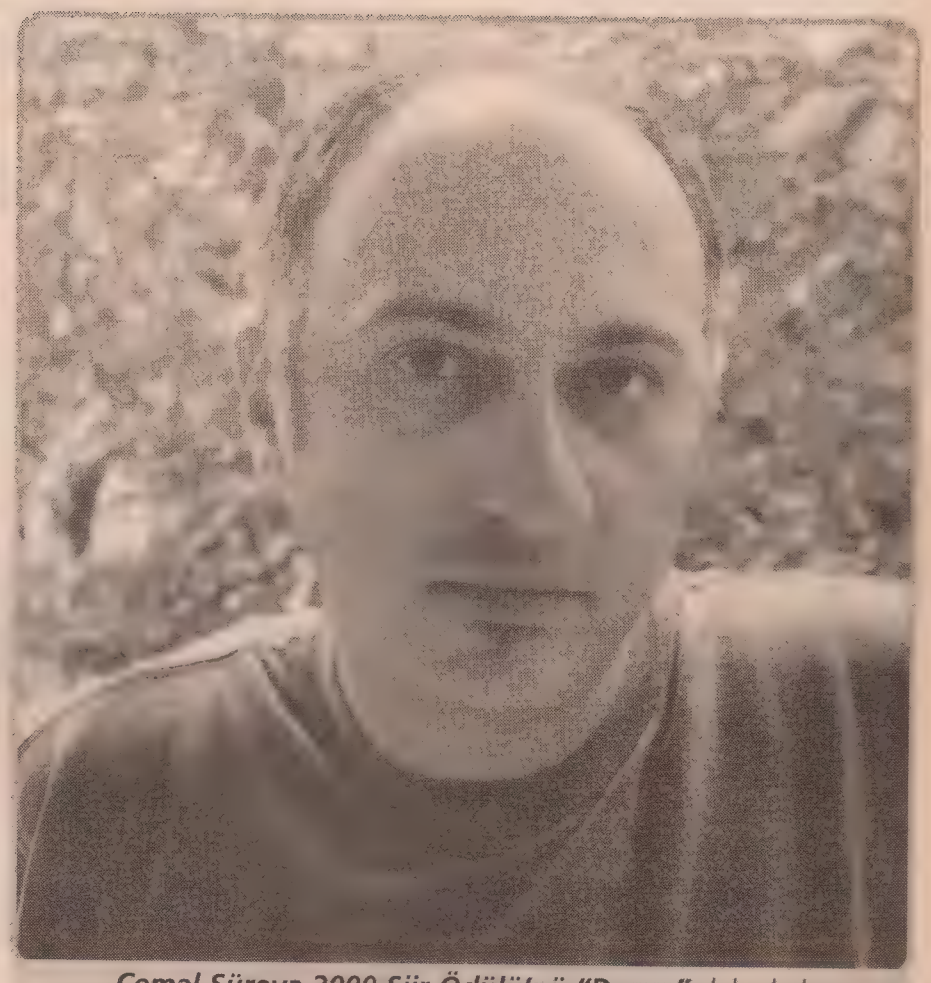

*Cemal Süreya 2000 Şiir Ödülü'nü **"Dosya"** dalında kazanan arkadaşımız **Altay Öktem** ile Deniz Durukan konuştu..*

Şiddet, Elbet

36 yıl önce İstanbul'da dünyaya gelmişim. O gün bugündür İstanbul'un ara sokaklarında ve ana caddelerinde dolaşıyorum. Her sokakta bir şiire rastladığımdan olacak, yaşadığım her şeyden kolayca kopabildiğim halde şiir beni bırakmadı. İlk kitabım Eski Bir Çocuk'u ve Sukuşu'nu 1992'de yayınladım. Ardından, Beni Yanlış Öptüler Aslında, Çamur Şiir ve Herşey: Oda Kırbaç Ayna geldi. Beş-altı yıl amatör tiyatro gruplarında oynadım, dört-beş fotoğraf sergisi açtım. Bu arada, Tıp Fakültesini bitirdim. İnsanın kendini anlatması kadar zor bir şey yok aslında. Bazen "Bunları ben mi yaşadım?" diye şaşırıyorum, bazen de yaşadıklarım çok sıkıcı ve sıradan geliyor. En önemlisi; önüme çıkan hiçbir yaşam fırsatını ertelemedim. Morglar, kulisler, karakollar, işporta tezgahları, kokteyller, nizamiye kapıları, mitingler, genelevler, barlar, oteller arasında geçen bir yaşam. Herkesin yaşadığından pek de farklı değil yani. Yine de sana en fazla katkısı olan nedir derseniz, Salacak ve şarap derim.

Çünkü geçmişimi özetlemeye bu iki sözcük yeter. Her çocuğun misket oynadığı, kuş vurduğu, maç yaptığı yerler vardır. Ben de Salacak'ta şarap içerek büyüdüm. O yüzden Kızkulesi hep kırmızı görünürdü bana. İnsan ölümle burun buruna gelince hayatı film şeridi gibi gözünün önünden geçer ya, ben de ölümle çok karşılaştım, her seferinde de gözümün önünden geçen film şeridi Salacak'ta koptu.

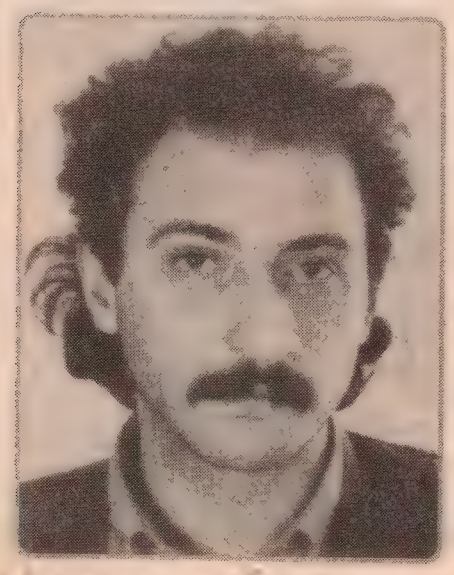

Tıpla şiir birbirleriyle çok ilgisiz iki alan gibi görülebilir. Bu, tıbba da şiire de hangi açıdan baktığınıza bağlı. Şiirin ana vatanı sokak aralarıdır. Tıp da insanla, insanın en doğal, en maskesiz yanıyla ilgilenir. Yani her ikisi de hayatın tam ortasındadır. Tıbbın benim şiirime çok katkısı oldu. Ama bu bana göre katkı, başkasına iğrençlik gibi gelebilir. Tıp sayesinde insana yakın oldum, insanın her şeyine... Avcuma kusan da oldu, üstüme dışkı da sıçradı. İltihap, kan hayatımın bir parçası. İnsanın yalnızca tenine dokunmakla insana dokundum diyemezsiniz. Barsağına dokundun mu, dalağını elledin mi diye sorarım. Tabii şiir bir duygu selidir, kuşları, böcekleri anlatır, sevgilinin kaşı keman, gözü saman, aman aman diyenlere bir şey ifade etmez bu söylediklerim.

Bir kitabımın adı Çamur Şiir diye epey tepki aldım. Şiirle çamur nasıl yanyana gelir? Oysa şiir çamurun ta kendisidir. Ütülü pantolonuyla, elinde bir demet gülle kenardan kenardan yürüyen adamın paçasına sıçrayan çamurdur şiir. O adamı da, onun temsil ettiği sistemi de rahatsız ettiği için şiirdir. Çünkü o adam da şiir açısından çamurun ta kendisidir. Yani karşılıklıdır bu çamurluk.

Şiir nedir sorusuna hiçbir şair dürüst yanıt veremez. Çünkü şiirde "ağır ol molla desinler" görüşü hakim. Örneğin kimse çıkıp da şiir eğlenmektir, ben yazarken kendimi eğlendiriyorum aslında diyemez. Şiirin dikenli yollarından söz etme zorunluluğu vardır. Bir de, hazır bana böyle bir soru sorulmuşken şiir birikimimi ortaya döküp entelektüel bilgimle herkesi dümura uğratayım diye uğraşman lazım. Oysa senin derya deniz bilgin kimin umurunda... Şiirin ortada işte. Tıpta "katatoni" diye bir olay var. Kısaca, "kasılıp kalma" diyebiliriz. Şiirde katatoni geleneği yerleşti. Oysa edebiyatın en özgür, en ele avuca sığmaz, uçmaya en uygun alanı şiir değil mi? Önce üstümüzdeki ölü toprağını savurup atalım, sonra sahiden şiir nedir, diye düşünmeye başlayalım.

Şiir neden okunmuyor diye araştırmalar yapmanın anlamı yok. Şiir neden okunsun ki? Benim işim olduğu için okuyorum. Bir tür zorunluluk. Ama hiçbir şeye denk düşmüyor bugün yazılan şiir. Sıkıyor insanı. Şiir okumaktan çok sıkıldığımda Edip Cansever'den, Cemal Süreya'dan, Turgut Uyar'dan, Nazım Hikmet'ten bir iki dize okuyup kendime enerji yüklüyorum. Yoksa günümüzde yazılan şiire kolay kolay katlanamaz insan.

Aşk mutsuzluğun ve şiirin kaynağıdır. Psikiyatride "obsesyon" denilen bir rahatsızlık vardır; takıntılı davranışlar. En sık görüleni temizlik takıntısı. Hasta durmadan elini yıkar. Zamanla el yıkamaktan başka bir şey yapamayacak duruma gelir. Yeni araştırmalarda aşkın da bir obsesyon olduğu kanıtlandı. Gece gündüz birini düşünmek, her önüne gelene onu anlatmak, her an onu yaşamak... Koskoca dünyada bir kişiye kilitlenip kalmak yani. Benim de başıma geldi, hem de iki üç kez. Bütün gece berabersiniz, defalarca sevişiyorsunuz. Sonra Alaaddin'in sihirli lambasındaki cin ortaya çıkıveriyor ve diyor ki; "Sana bir tek şans veriyorum. Sevişmek istediğin herhangi bir kadını hemen buraya getireceğim." Düşünsenize, Demi More, Jennifer Lopez, Sharon Stone falan dahil. Sen hiç tereddüt etmeden aşık olduğun kadınla belki de o gece beşinci kez sevişmeyi tercih ediyorsun. Cinin bile tepesi atar bu işe. Aşk işte, bir çeşit delilik hali.

Kadınla erkeğin fizyolojisi de, psikolojisi de tamamen farklı. Beyinlerinin çalışma sistemi ve hormonal yapıları da öyle. Kadınlar her zaman daha güçlüdür. Yaygın kanının aksine, zayıf olan erkektir. İşin sosyolojik yanı da var elbette. Kadın kolay kolay riske giremez. Doğurganlık ve çocuk yetiştirme sorumluluğu, kadının ayağını yere sağlam basmasını gerektirir. Bu yüzden de aşk ve ayrılık acısı asıl erkeğe ait duygular gibi geliyor bana. Çünkü kadın her zaman mantıklı karar vermek durumundadır. Elbette kadın da aşık olur ama, bu açıdan bakınca kadının aşkı daha hesaplı-kitaplı bir aşk. Erkek aşk için maddi, manevi her şeyini feda edebilir. Kadın da feda edebilir, eğer bu aşk onu bir üst statüye yükseltecekse... Yoksa acısını kalbine gömer. Yani kadın için öncelikle "garanti" önemlidir. Bu garanti duygusu da yaratıcılıkla bağdaşmaz. Sanatta da, bilimde de kadının geri kalmasına neden oluyor bu farklılıklar. Riske girmek, kaybetmeyi göze almak, hayal kurmak, hayallerin peşinde koşmak pek kadınlara göre değil. O yüzden de kadınlar çok iyi piyano çalabiliyorlar ama çok iyi beste yapamıyorlar.

Kadınlara böyle bakan biri onlara çok temkinli yaklaşır diye düşünenler olabilir. Hayatta bilginin ve tecrübenin işe yaramadığı tek alan aşktır. Tek fark, ilkinde yaptığın hataları fark etmezsin, diğerlerinde aynı hataları bile bile yaparsın. Ama yaptığı hataları benim kadar seven başka birisi var mıdır, bilmiyorum.

Bir ansiklopedinin yazı kurulunda olsaydım, öncelikle "cinsellik" maddesini yazmak isterdim. Ukalalık gibi olmasın ama, cinselliğin tanımında iddialıyım. Hadi bir deneyeyim: Cinsellik, bir ya da birden fazla kişinin yalın olarak vücutlarını kullanarak ya da yardımcı alet ve canlı, cansız öğeler aracılığıyla ürettikleri bir üst-ilişki biçimidir.

Hayat bizi hep aldattı. Kayıp kuşak mı dersiniz, X kuşağı mı, 80 kuşağı mı, adı ne olursa olsun... Biz bir takım değerlerin üstünlüğüne inandık. Yağmurda, yanımdaki arkadaşımın şapkası yoksa ben de şapkamı takmaz, sırıl-

Akşamsefası

sıklam ıslanırdım. Şimdi bunun yanlış olduğu, tam tersine senin şapkan yoksa arkadaşının şapkasını zorla alıp kendi kafana takman gerektiği öğretiliyor. Aslında şaşırıp kalmış bir kuşağız. Hep devrim bekledik, şimdi köşeyi dönmeyi, devletten kredi çekmeyi beklemekten başka seçeneğimiz yok. Bunu da kendimize yediremiyoruz. Öyleyse biz ne bekleyeceğiz hayattan? Beklentisiz kaldık.

İçip içip de, ne olacak şu memleketin hali demeyi çoktan bıraktım. Şimdiye kadar ne olduysa bundan sonra da o olacak. İyi ya da kötü, iktidar olduğu sürece bu değişmeyecek. İktidarın olmadığı bir dünya da ancak hoş bir ütopya olabilir. Yaşamak için ütopyalara inanmamız şart. Bırakın devleti, iktidar kavramı iki kişi bir araya geldiğinde başlıyor. Kadınla erkek evleniyor ve adam kendini hemen aile reisi ilan ediyor. Ya, taka mı bu, biri reis biri miço olacak... Zaten topu topu iki kişisiniz. Bu nasıl bir ruh halidir? Bireyleri bir tarafa bırakın, toplumun tümden tedaviye ihtiyacı var. Gelenek, görenek, din, ahlak gibi kavramlar toplumsal paranoyanın parçaları...

Şiddet, Elbet adlı dosyamla Cemal Süreya şiir Ödülü'nü aldım. İki üç şiir yayınlayan birinin hemen olgunlaşmaya çalıştığı bir şiir ortamında, Cemal Süreya her zaman genç şair olarak kalabilmesini bilmiştir. Bu açıdan çok önemlidir. Bir de benim için özel bir anlamı var Cemal Süreya'nın. Kolay kolay hiçbir şairi kıskanmam, ama "keşke yalnız bunun için sevseydim seni" dizesini okuyunca ciddi bir bunalıma girdim. Sanki Cemal Süreya yazmasaydı, o dizeyi ben bulabilirmişim gibi geldi. Çok güzel bir dizeyi kaptırmışım gibi hissettim. Günlerce tek bir şiir okuyamadım. Günlerce evden çıkamadım.

Son dönemlerde çalışmalarım şiirin dışına da taştı. Dört beş yıldır yazdığım fantastik kısa öyküler var. Bu yıl içersinde yayınlanacak. Ardından bilimkurgu ve korku öyküleri gelecek. Varlık dergisinde yayınladığım fanzinler, underground albümler, demolar ve fotokopi afişlerle ilgili incelemelerimi daha da genişletiyorum. O da alt kültürü tüm iletişim araçlarıyla ve sanatsal boyutlarıyla inceleyen kapsamlı bir kitap olarak yayınlanacak. Görüldüğü gibi asık yüzlü edebiyatın dışına çıkmaya başladım. Belki de hep dışındaydım, bilmiyorum. Geçenlerde bir cafede otururken yan masadaki üç dört kişinin hararetle tartıştıklarına tanık oldum. Konu da bendim. Altay Öktem yalancı entelektüeldir diyorlardı, bir kişi de buna karşı çıkıyordu. Çok sevindim. Beni tanıyıp, benim hakkımda tartıştıkları için değil, yalancı entelektüel olduğumu anlayacak kadar iyi takip ettikleri, bunu çözümleyebildikleri için.

Şiirin ana vatanı sokak aralarıdır demiş miydim? Beni bu ana vatan ilgilendiriyor. Hayattan filizlenen şiir ilgilendiriyor. Böyle bir iddiam yok ama, eğer iyi şiir yazıyorsam bunu sokaklarda-

ki insanlara borçluyum. Lakabım "doktor" sanıp, bana her rastladığında "doktor sana göre bir şey buldum" diye yanıma gelen torbacı Emine'ye, Sur dibinde içerken elindeki şarap şişesini kırıp karnıma saplayan İhsan Baba'ya, aynı koğuşta yattığım, kırmızı çoraplarını çıkarmamak için direnen, bu yüzden askerliğini yakan Muhittin'e borçluyum. İşin bir de diğer boyutu var. Odana kapanıp, yalnızca yazılı metinlerden yola çıkarak, insanın "in" ve "san" hecelerinin birleşmesinden ibaret olduğunu sanarak şiir yazılmaz mı? Elbette yazılır. Yani bu yöntemle yazılan şey de şiirdir. Aynı plastik şişme bir kadınla yattığında hissettiğin şeyin cinsel haz olduğu gibi. Ama hazzın bu türü beni hiç ilgilendirmiyor.

Ötenaziye şiddetle inanıyorum. İnsanın doğumuna başkaları –anne babası- karar veriyor, gerektiğinde ölümüne de kendisi veya başkaları karar verebilmeli. Yaşam kalitesi diye bir kavram vardır. Bu kalite tamamen kaybolmuşsa, yaşadığın her gün bir azapsa ve kurtulma ihtimalin yoksa, alınyazımdaki tarihi bekleyeyim diye direnmenin mantıklı bir tarafı var mı? Bunları tartışmak bile fazlasıyla tutuculuk gibi geliyor bana. Son yüzyılda bilimdeki en büyük ilerleme genetik alanında oldu. Tanrıyı felsefi anlamda Nietzsche öldürmüştü, bilimsel anlamda da 20. yüzyılı tanrının ölüm tarihi olarak bir tarafa kaydedebiliriz. Genlerle oynayarak yapamayacağımız bir şey yok neredeyse.

Memlekette doktor olmak, en az memlekette işportacı olmak, kundura tamircisi olmak, holding patronu olmak, cumhurbaşkanı olmak kadar büyük bir trajedi. Aslında, memlekette olmak başlı başına trajedi.

Şiir dosyamın adının Şiddet, Elbet olması tesadüf değil. Yıllardır şiir ve şiddet ilişkisi üzerine çalışıyorum. Bu konudaki kuramsal yazılarımı özellikle Yine Hişt'te, Yeni Biçem'de yayınladım. Bu şiddet lafı hemen tepki çekiyor. Bir iki toplantıda bu konuyu sordular, hiçbir zaman da tam olarak açıklayamadım. Muhakkak beni çok seven bir arkadaşım Zoro gibi ortaya çıkıyor ve "Altay şiddetten söz ediyor ama aslında çok iyi bir insandır, karıncayı bile incitmez." deyiveriyor. Ya, ben durup dururken karıncaları niye inciteyim? İnsanın, gidip iki karınca ezip de geleyim demesi için ciddi bir psikopat olması gerek. Sözünü ettiğim şiddet, aslında karşı-şiddet. Yaşadığımız dünyada, sistemde daha doğumumuzdan itibaren şiddetle karşılaşıyoruz. Aile başlı başına bir şiddet kurumu. Okul da öyle. Ne iş yaparsanız yapın, işyeri de öyle. Şiddet derken, vurmak-kırmak anlamında söylemiyorum. Sistemin, geleneksel yapının devamı için statükonun bu şiddete ihtiyacı var. İnsanın ilk karşılaştığı şiddet, anne şiddetidir. Sevgiden kaynaklanan bir şiddet... Aman çocuğum devlete millete faydalı olsun, büyüklerine saygılı olsun, farklı, özgür bir kişilik geliştirmesin diye uygulanır bu şiddet. Anne kendine göre haklıdır. Çünkü hep görür ki, sistem farklı olanı yok eder. Çocuğunu korumak için tek tip olmasını sağlamalıdır. Biz de bu ortamda yetişiyoruz ve şair olarak "mehtabın karşısında el ele tutuşalım, bak tarlakuşları ne güzel ötüşüyor" dersek statükoya hizmet etmiş oluruz. Şiir, bu sistemin sürmesi için çalışanlara dizelerle uyguladığımız bir şiddet olmalıdır. Çünkü onların sistemi de bizim için şiddet. Her ikisi de birbirine göre karşı-şiddet. Öyleyse; şiddet, elbet.

"Yayımlanmamış Dosya" dalında "Cemal Süreya Şiir Ödülü"nü kazanan Altay Öktem'in "Şiddet Elbet" dosyasından yayımlanmamış iki şiir.

İbranice Sevdim Seni

ezik bir kuşun kanadını okşar gibi
boynu kırılmış bir simitçinin yerlere yayılan
tezgahını toplar gibi ibranice sevdim seni

değişen bir şey yoktu, aynı sokaklardaydı bata çıka
yürüdüğümüz, durup kıyısında kustuğumuz aynı
cami avlusuydu, aynı bıçaktı dokundukça
parmakuçlarımız ıslandıkça, ağzımız kalınlaştıkça
kabardıkça sesimizin ulaştığı yerlerimiz
aynı bıçaktı girip girip çıkan yalnızlığımıza

kan akmazdı çünkü kandan daha anlamlıydı sevgimiz
canımız acımazdı elbet birbirimizden
acı yoksul bir köylünün kara sabanına takılan
altın dolu küpü sırtlamaktı, sarı bir hatıraydı
savrulup giden bir yaprağın ardında bıraktığı

bütün dillerini öptüm, yalnızca
ibranice sevdim seni

Kendimi Gömüyorum Bedenime

kendimi gömüyorum bedenime
sisli bir gecede duyduğum nedensiz patlamalar
kadar seviyorum ellerini
yalnızca ellerini seviyorum çünkü karşılıksız okşuyorlar
dağları denizleri aşıyorlar göğsümde şu an
nasıl uzanıyorlar içime; o kadar mı yumuşak
bir şeytanın dizleri; anlatılmayacak kadar

kendimden geçiyorum ne olur biraz daha okşa
düşlerini bombalayan bir çocuk gibi
tahta sıraları ateşe veren
ilkokul ikiden terk, hayattan beklemeli
haylaz ve onurlu bir sandalcı çırağı gibi
daha nasıl anlatayım sinsice seviyorum seni

parolayı unuttum göğsüme sapla tahta haçı
aksak bir ihtiyarın öperek duvara astığı
kitaptan üç yaprak kopar silmek için dudağımdan
damlayan o mor kanı

anlat beni; mezarların nemli toprağında
biten bir devedikeni mi, anlat nasıl dersen
nasıl inlersen bedenimin altında
çürüyen yanlarımı nasıl yeşertirsen dudaklarınla
üç yaşında ölen çocukların cesedine anlat beni

kırmızınla tanıştır şeytanın nefesini

Amerikan sinemasının "yaratıcı" yönetmenlerinden Stanley Kubrick kamera ve teypten hep uzak durdu.. Ama çektiği her film yıllarca tartışıldı.. Türk sinemasının "nevi şahsına münhasır" değerli yönetmenlerinden "Zeki Ökten" de ne gazete sayfalarına merak saldı ne de televizyon kameralarına.. Yılmaz Güney'in senaryolarını yazdığı "Sürü" ve "Düşman" başta olmak üzere pek çok önemli filme imza atan yönetmen Zeki Ökten belki de ilk kez konuştu ama tırnak içinde değil!

Sinemanın Sessiz Yönetmeni

NEBİL ÖZGENTÜRK

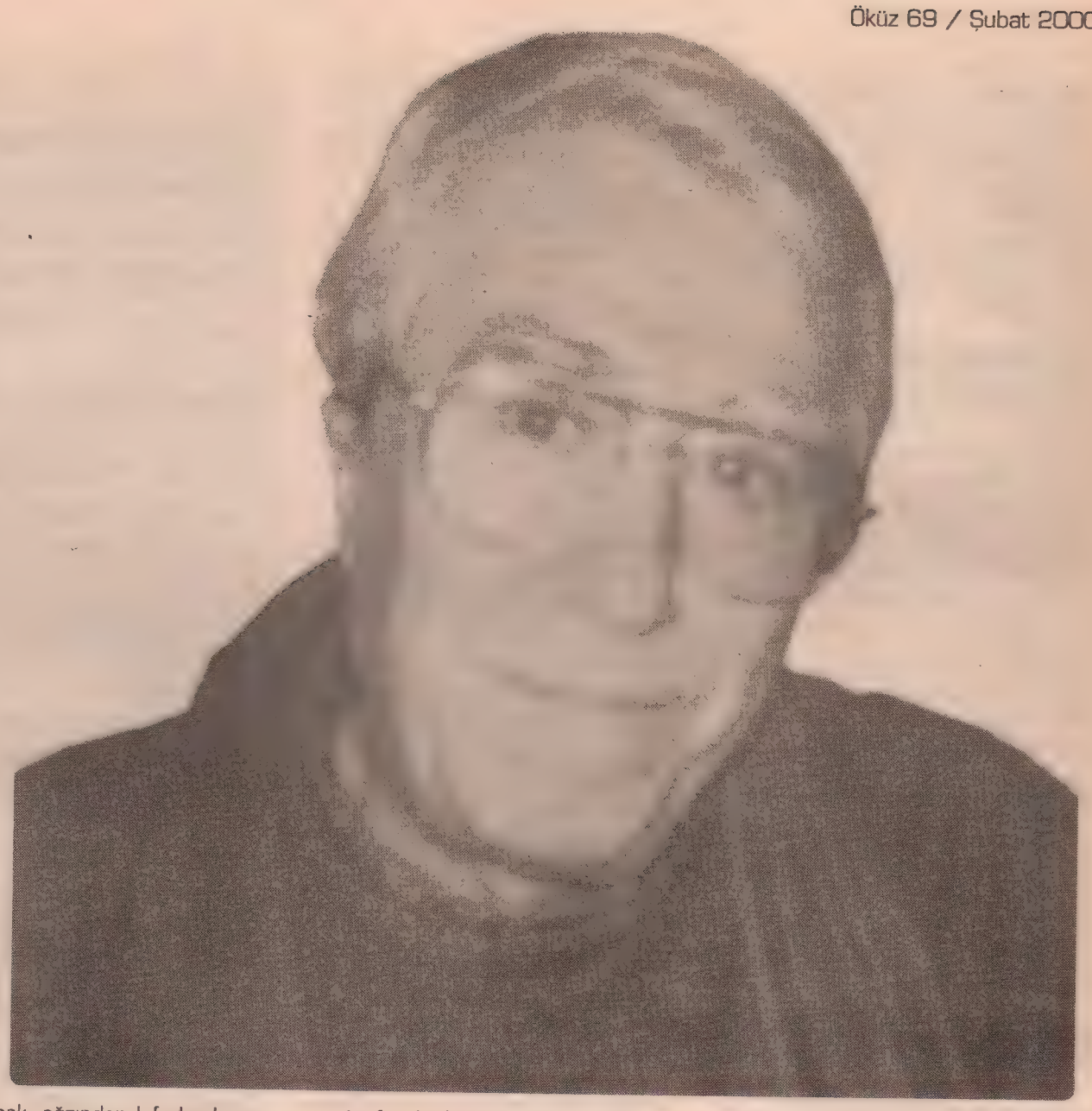

Zeki Ökten... İstanbul 1941...

Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten sonra 1959'da sinema çalışmalarına başlayan Zeki Ökten; Nişan Hançer, Lütfi Akad, Halit Refiğ gibi yönetmenlerin yanında çalıştı. 1963'te "Ölüm Pazarı" adlı filmi yönettiyse de bu filmden sonra yönetmenliği sürdürmedi, yeniden yönetmen yardımcılığına dönerek uzun süre Atıf Yılmaz ile birlikte çalıştı. İlk filminden 9 yıl sonra yaptığı ikinci filmi "Kadın Yapar"la dikkati çekti (1972).

1972 - 1978 yılları arasında, güldürü filmlerine yönelen ve bu dalda karar kılacağı izlenimini veren Zeki Ökten, 1978'de "Sürü" filmiyle çizgisini değiştirdi.

* * *

Evet, ansiklopedik bir metin bu..

Zeki Ökten'e ilişkin bir "insani yolculuk" yapılmak istendiğinde hakkındaki tek tük bilgiden bir tanesi...

Çünkü Zeki Ökten, "dost sohbetleri" dışında pek konuşmaz... Çünkü Zeki Ökten, filmlerinin galasında da sahneye çıkıp bir çift laf etmez... Çünkü Zeki Ökten, kamera karşısına çıkmayı da hiç sevmez.. Çünkü Zeki Ökten, tanış, eş, dost olduğu gazetecilerle de pek sıkı fıkı olmaz. Çünkü "Zeki Ökten", yazıp çektiği onca filmi "hayata ve seyirciye bıraktığını" belirterek, söyleyecek daha fazla kelimesi olmadığını anlatır hep... Biraz da heyecanlandığını ve bu işleri beceremediğini söyler...

Hatta yönetmenliğini yaptığı "Sürü" filmiyle ilgili yıllar önce röportaj yapmak isteyen bir Amerikalı gazeteciyi günlerce peşinden koşturduktan ama sonunda dayanamayıp bir masada buluşmasından sonra "heyecandan" alnından çıkan terleri hâlâ unutamadığını anlatır durur hep!

Bu yüzden de Zeki Ökten'e ilişkin bir belgesel ya da doktora tezi yapılmak istendiğinde "hayata bıraktığı filmler" ve dost anlatımları dışında hakkında bilgi belge bulmak, ağzından laf almak zordur; meşakkat gerektirir..

Sağolsun, ricamı kırmadı ve saatlerce "Zeki Ökten ve sineması" hakkında sohbet ettik..(belki ilk ya da ikinci kez yazıya dönüşecek bir sohbete evet diyor)

O anlattı ben notlar aldım..

Anlattıklarından da karınca kararınca bir "Zeki Ökten portresi" çıktı.

Bu arada 11 yıllık aradan sonra çektiği ve bugünlerde gösterime girecek olan "Güle Güle" filminin titiz, nevi şahsına münhasır ve başarılı yönetmeni Zeki Ökten'in "Sinemada 40'ncı Yılı"na da bir "merhaba" yazısı oldu..

* * *

Türk Sineması'nın alaylı yönetmenlerindendir Zeki Ökten...

Haydarpaşa Lisesi'ni bitirir bitirmez, sinemaya meraklı bir mahalle arkadaşı sayesinde kendini "Memduh Ün"ün setinde bulur üçüncü asistan olarak; 27 Mayıs 60 darbesi sonrası!.. 12 Mart sonrası yönetmenliğe başladı... 12 Eylül sonrası kendi şirketine filmler çekti... 28 Şubat sonrası da yeniden setlere dönmüş oldu!

Başarılı bir asistanlık döneminin ardından ilk kez rejisörlük yaptı..

Filmin adı; "Ölüm Pazarı"... Altan Erbulak, Tanju Gürsu ve Erol Taş'ın başrollerini üstlendiği ve "eroinmanları anlatan" filmin gişesi başarılı sayılsa da, "Ölüm Pazarı" genç yönetmen Zeki Ökten'i mutlu ve tatmin etmez..

Çünkü, hayallerinde kurduğu tüm çerçeveler olmamıştır bir türlü. Asistanlık başka bir şeydir, rejisörlük başka bir şey.. Özetle, sevmemiştir filmi, hiçbir şey bilmediğini düşünmektedir...

Ve "Hayat Üniversitesi"ne devam kararı alır... Yani ustaların yanında asistanlığa...

Zaten şu ya da bu biçimde bir filmde rejisörlük yapmış olan bir sinemacıya usta yönetmenler Atıf Yılmaz, Nişan Hançer, Lütfü Akad onur vere vere davet çıkarır.. Ve Ökten, ağırlıkla da Atıf Yılmaz'ın filmlerinde birinci asistan olur tam 10 yıl süresince..

Yılda üç yüz - dört yüz filmin çekildiği, sinemanın altın yıllarını yaşadığı bir dönemdir... Yılmaz Güney'le de bu sıralarda tanışıp dost olur. Daha sonraki yıllarda bu dostluk büyüyecek, serüvenlerle dolu ortak bir sinema yolculuğu yapılacaktır.

Baş asistanlık döneminde işinin ehli, dost canlısı karakteriyle dikkat çekerken disiplini de elden bırakmaz Zeki Ökten... Bir de çekimler sırasındaki titizlik ve mesafeli duruşunu... Bu yanına ilişkin ilginç bir anı;

Yönetmen, Atıf Yılmaz...

Filmin adı, Güllü...

Başrol oyuncusu, Türkan Şoray...

Birinci asistan, Zeki Ökten...

Senaryoya göre filmin kahramanlarından Güllü (T.Şoray) dama çıkıp "miyav" diye seslenecektir.. Ancak Şoray, dama çıkıp kedi taklidi yapmayı reddeder... Haber de gönderir yönetmene... Fakat filmin bu planı çekilmek zorundadır...

Atıf Bey (hayat bu ya!) o gün hastalanır! Söz konusu sahneyi baş asistanı Zeki Ökten'in çekmesini ister tabii ki..

Ne de olsa genç arkadaşının "karizmatik" yanını çok iyi bildiğinden işin üstesinden geleceğine emindir...

Ve o gün...

Ökten; ışığı, kamerayı hazır hale getirip Türkan Şoray'a son derece "mesleki ve kendinden emin bir tutkuyla" "buyrun" der..

Tüm set görevlilerinin üzerine titrediği, "starlığın tüm haşmetiyle" herkesi etki altında bırakan Türkan Hanım, Ökten'in bu soğukkanlı "davetiyle" çekimin yapılacağı "mekâna" yani dama çıkmayı kabul eder!

Ama son bir kez rica eder Ökten'e... "Kedi taklidi yaptırmayın!"

Ökten, bıyık altından gülümser ve "O halde miyav yerine canım deyiverin" diye bir orta yol bulur... Ama iş montaj ve dublaj aşamasına geldiğinde "bir şeyler" olur ve filmde "Güllü"nün ağzından birkaç kez miyav sözcüğü dökülüverir!

* * *

Ve 12 Mart sonrası bir gün..

Dostlarını, arkadaşlarını cezaevine uğurladığı günlerden birinde bir kez daha rejisörlük teklifi alır Zeki Ökten.

Uzun ince bir asistanlık yolunu başarıyla katetmiş, "ustalar sınıfı"ndan iyi dereceyle mezun olmuş, başta Atıf Yılmaz, pek çok değerli yönetmenden "imkansızlıklar"a rağmen işin inceliklerini öğrenmiştir artık

Ancak çekilmesi istenen film, "Sanatsal kaygılar taşımayan" ticari bir filmdir.. Yüreğindeki ve beynindeki sinemayı yapamayacak olsa da "Bitirim Kardeşler"i çekmeyi kabul eder, hatta sevinçle... Yapımcısını da memnun eder "ilk" film... Dönemine göre hiç de fena sayılmayan bir gişe hasılatı yapmıştır.

Ve tabii ki bunun rüzgârıyla ardı ardına "ticari film" teklifleri gelir Ökten'e.. Boş ver Arkadaş, Ne Umduk Ne Bulduk ve Hanzo gibi..

Burada hemen bir parantez açalım, Hanzo filminde üçüncü asistan Sinan Çetin'dir.. Ankaralı bir dost sayesinde Zeki Ökten'le tanışan Çetin, Kemal Sunal'ın başrolü üstlendiği Hanzo'nun hem set fotolarını çekecek hem de bu filmle birlikte sinemayı öğrenecektir Ökten sayesinde...

Ökten'in "seçici davranamadım" ya da "mecburiyetten çekmek zorunda kaldım" dediği bu "ticari filmler dönemi"nin ardından yeni arayışlar başlayacaktır genç yönetmende... (Bu arada Kadir İnanır'ın başrolü üstlendiği Askerin Dönüşü de hem ödül almış hem de sonraki yıllarda çekeceği filmlerin habercisi olmuştur.)

Akşamsefası

Ve bu arayışlar sırasında yapımcı Arif Keskiner'le birlikte "iyi işler yapma" adına adımlar atılır..

Çöpçüler Kralı ve Kapıcılar Kralı birer Zeki Ökten filmidir..

Kapıcılar Kralı ki Kemal Sunal filmleri arasında en çarpıcısı, ödül getireni ve de hasılat rekoru kırmakla birlikte (11 yıldır reyting rekorları kıran) Bizimkiler dizisinin "doğum" filmidir..

Senaryo Umur Bugay'dır, Kapıcılar Kralı'nda.. Filmin başarılı olmasının ardından Bugay'la 70'li yılların sonunda ortak bir şirket kuracak ve reklam filmleri çekecektir Zeki Ökten. ..

Yılmaz Güney Sineması ve Zeki Ökten...

Yıl 1978

Yılmaz Güney, bilinen nedenle cezaevindedir... Sürü'nün senaryosunu yazmış, iş çekime ve yönetmene kalmıştır.

Önceleri Tunç Okan'ın çekmesi düşünülen filmi, Güney, Ökten'e önerir..

Zeki Ökten'e göre bu görevdir ve seve seve çekecek, ayrıca kendisine verilen bu fırsatı bir şeref olarak değerlendirecektir..

Siirt'in Pervari dağlarında ikinci yönetmen Ali Özgentürk'le işe koyulur Zeki Ökten ve zorlukla geçen üç ayın ardından çekimler tamamlanır...

Zorlukla çünkü, yöre filme de, yabancıya da alışık değildir.

Kimi Yılmaz Güney dostu hakim, savcı ve kaymakamlar çekim için her türlü kolaylığı sağlarlar. Bu arada aşiret reisleri de MHP'liler hariç imkanlarını sunarlar film ekibine...

Ve ortaya afişlerdeki tanımlamayla tüm zamanların en iyi filmlerinden biri çıkar... Zeki Ökten, Yılmaz Güney'in yarattığı "toplumsal dünya"dan da çok etkilenir. Ona o zaman da, şimdi de hep saygı duyacaktır...

Elleri bağlı bir adamın bu denli sinema tutkusuna hep hayran olur..

Sürü başarı üstüne başarı kazanır, ödül üstüne ödül alır...

Yeşilçam'ın "toplumsal gerçekçi" filmleri arasında çok özel bir yeri olur...

Sürü'yü, 30. Berlin Şenliği'nde Jüri Özel Ödülü ve En İyi Senaryo Ödülüyle Uluslararası Katolik Ofisi'nin ödülünü kazanan, işsiz ve yoksul bir işçinin öyküsünü anlatan Düşman (1979) izler. Senaryosunu yine Yılmaz Güney yazmıştır ve bir Güney Film yapımıdır..

Düşman önce sansür tarafından yasaklanır. Sansür kararı danıştay tarafından bozulurken bilirkişi raporunda şu hususlar belirtilir;

"Önemli bir ülke sorunu olan işsizliğin ve bunun getirdiği toplumsal, bireysel sorunlarla, bunlardan kurtulma çabalarının görüntülendiği filmde, bazı gerçekler fazla yalın ve çarpıcı biçimde verilmiş sayılabilir. Ancak bu durum kamu düzenini zedeleyici nitelikte addolunmayıp, sanatçının dünya görüşü ve olayları yorumlayışındaki anlayış ve yaklaşımın bir sonucu olarak kabul edilmelidir... Film tek yönlü kaba bir propaganda yerine ilişki ve sorunlara toplumsal ve insani karmaşık yönleriyle yaklaşmakta ve filmin işlenişinde belli bir estetik değere ulaşma çabası açıkça görülmektedir... Filmin son sahnelerinde de ileriye dönük belirli bir umut ve iyimserlik simgelemektedir..."

Düşman'ın, bunca serüvenine ve Zeki Ökten'in "en sevdiğim filmlerimden biri oldu" demesine rağmen "sanatseverler" filmi Sürü kadar beğenmez..

Hatta "özel izinle" Yılmaz Güney'in de katıldığı ve pek çok yazar, sinemacı ve eleştirmenin de bulunduğu özel gösterim sırasında kimi konuşmacıların eleştirileri Ökten'i üzer. Yılmaz Güney de kimi sorulara Ökten'in muhatap olmasını ister ama Ökten yine yanıtlamaz hiçbir soruyu.. Her zamanki sessiz ve sakin duruşuyla özel bir tavır sergiler..

* * *

Zeki Ökten, Düşman'dan kısa bir zaman sonra 20. Antalya Film Şenliği'nde en iyi film, en iyi yönetmen, en iyi senaryo (Fehmi Yaşar), en iyi erkek oyuncu (Genco Erkal) ve en iyi yardımcı kadın oyuncu (Asuman Arsan) ödüllerini alan Faize Hücum'u (1982) çeker.

Film, ünlü "bankerler olayı"na, yani özetle Kastellizedelere, ince, buruk, yalın ve son derece insancıl bir tarzda yaklaşan, toplumcu ve gerçek görüntülerden oluşan bir eserdir..

Ve 86 yılına kadar dört film yönetir Zeki Ökten...

Pehlivan'da (1984) güreş tutkusuna kapılan, ama başarıya ulaşamayan bir köy delikanlısının düz fakat gerçekleri yansıtan, canlı bir insan karakteri çizebilen öyküsünü anlatır. Pehlivan, Tarık Akan'a 21. Antalya Film Şenliği'nde en başarılı erkek oyuncu ve 1985 Berlin Şenliği'nde seçiciler kurulunun özel mansiyonunu kazandırmaktan başka, 7. Palermo Spor Filmleri Şenliği'nde bir birincilik kazandırır.

Ökten daha sonra Kemal Sunal ile iki çalışma yapar arka arkaya. Davacı, (1986), Yoksul, (1986), ancak Ökten bu kez değişik bir yaklaşım, ciddi temeller ve daha da ciddi niyetlerle, toplumda sayısız örnekleri olan kişi ve durumlardan hareket eder: Bir kırsal alan güldürüsü olan Davacı, bir hiç yüzünden davacı / davalı duruma düşen iki komşu ailenin adaletle maceralarını anlatırken, Yoksul, başlangıçta saf, sonradan ortama uyarak son derece hesapçı ve kurnaz olan bir kahveci çırağının tırmanışını anlatır.

Ve "Ses"...

12 Eylül sonrasında ilk kez işkenceyi sorgulayan film olmuştur Ses... Hem de çarpıcı bir öyküyle... İşkenceciyle, kurban karşı karşıyadır bu filmde... Ama her şeye rağmen "ürkek olmak durumunda kaldığını" söyler..

Zaten devletin taşlarını 12 Eylül'ün ağırlığının hâlâ hissedildiği (86) bir dönemde ne sansür ne de ("derin devlet") buna izin vermez zaten...

Buna rağmen işkence sorununu gündeme getirmesi açısından yine de son derece cesur bir yapım olarak izlenir..

Ve 1988'de Düttürü Dünya'yı çeker Zeki Ökten...

Memleketin onca sorununa, onca vahşetine rağmen herkesin ve her şeyin çivisinin çıktığına, toplumun bir kesiminin umarsız bir biçimde "zil takıp oynadığı" sorumsuzca davrandığı üstüne bir kara mizahtır Düttürü Dünya..

Başrol oyuncu Kemal Sunal'dır yine...

Bu filmle birlikte tam 11 yıl ara verir..

Salonlarda "Bu bir Zeki Ökten filmidir" ibaresine rastlanmaz bu süre içinde.

Ancak 1999 yılında...

Ökten'in yüreklerde iz bırakan bir hikaye olarak değerlendirdiği... Yitip yok olan kimi değerlerin, temizliğin, günümüzde ender rastlanan çıkarsız dostlukların anlatıldığı Güle Güle'yi çeker usta yönetmen...

Ve büyük buluşmaların da filmidir Güle Güle..

Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın barışmasına vesile olur; Yıldız Kenter, Müşfik Kenter ve Şükran Güngör bir kez daha yan yana gelir..

Özetle, eski dostların filmidir..

Ancak, Zeki Ökten'in şakayla karışık da olsa bir dileği vardır bu filme dair...

"Bunca aradan sonra bir film çektim adı Güle Güle oldu.. Umarım, bize de bu filmle birlikte güle güle demezler!"

Ağzını yel alsın Zeki Ağabey..

Hoş geldin..

* * *

Son söz... Merak edenler için. Peki ben neden bu yazıyı Öküz'de yazdım. Metin Üstündağ'ı çok seviyorum da ondan. Bu arada film ad ve tarihleri konusunda Türk Sinema Tarihi / Giovanni Scognamillo'dan yararlanılmıştır..

İçimdeki Çocuk

NALAN TÜRKELİ

Bazen, aciz duygulara teslim oluyorum istemesem de. Endişe, çekimserlik, gelip, birden oturuveriyor üzerime. Hele de çaresizliğe inandırmışsam kendimi. Oysa bazen, çok yabancı ve uzakken körolası duygular zaten hâlâ var olan, ortalarda barınmaya çalışan parçalanmışlığı bahane edip, bütünlüğüme hakim olmaya kalkışıyorlar. Kararıyor böylece, bir yanımın aydınlığı, sanki yarınlar yok gibi. İşte öylesi acizliğimde ağır basıyor, içimdeki çocuk. Bana benzer telaşlanıp korkuyor adını koyamadığı bir şeylerden. Üşüyor, titriyor kızgın güneşin sıcağında. Tutamıyorum onu içimde. Söylemediği yerlere kaçmak istiyor. Sahip olamıyorum ona. Sonra da, "yetimim" diyerekten ağlıyor, varlığımı hiçe sayarak sevgisiz, sahipsiz, başıboş sandığı bir dünyanın yine en yetim çocuğu oluveriyor. Biraz da nankörce. Bilmiyor ki o halleriyle, bende baskı oluşturuyor ve kendinden de çok, korunmasız bırakıyor beni. Halbuki, kollarımın sınırsızca büyük olduğuna inanırım ben, hem onu hem kendimi, hem bütün kainatı saracak kadar... Bazen çocukluğuna bağışlamak istiyorum onun bu hallerini. Bazense tümden öldürmek istiyorum, söz dinletemediğimden.

Öldüremem. Öldürmem. Barışık yaşamak zorundayım, bana benzeyen içimde ki çocukla. Zaman zaman, birbirimizi inatla reddetsek de, şikayetlerimiz benzer, kalabalık şehirler içinde, doldururken kulaklarımızı türlü çeşit sesler, yalnızlığımız aynı. Tehlikelerden korkuşumuz, korkuya meydan okuyuşumuz aynı. Tarifsiz güzellikteki sevgiliye hasretle yangınlığımız kavuşma hayalimiz aynı. Öldükçe dirilme inancımın güçlü oluşundan başka, pek bir şarkımız yok. Onunla, ölene kadar beraber yaşayacağımızın kanıtı, doğduğumuzdan bu yana, beraber yaşadığımızdır. Yaşadığımızdır da kanıtı, endişem, "ya o beni kandırırsa" diyedir... Her umutsuzluğunda, her ürküşünde yine yeniden deniyorum onunla konuşmayı. Nasıl işse, ben onu değil, o beni inandıracak oluyor kendine, bir an için. Anlıyorum onu bir bakıma. Asıl sorunu, kısa zaman öncesi. Hiç tanımamış tatmamış olsaydı mutluluğu, benim gözlerimle de olsa, göremeseydi farklı yeni dünyaları, nereden bilebilirdi ağlamasını, şimdiki mutsuzluğuna... Bu çocuk bazen çok sıkıcı oluyor. "Henüz yeni bulmuşken kaybettiğim dünyam nerede" diyerek feryad ediyor, o mutluluğunu aramam yerine. Yaşamın, fırsat bulduğunda ise, herkesi aldatabileceğini hesap etmiyor, anlamak istemiyor. Ya benim günahım suçum ne. Yoksa, ben de onu mu kandırmalıyım, yalan mı söylemeliyim, "başa gelen çekilir deyip... İçimde, kendi kendini mahkûm kılmış çocuğa, bugün yeniden açtım kapıları. Hatta ardına kadar. Okşadım başını. Sırtını sıvazladım. Nasihat ettim. İnancından kuşku duymamasını söyledim. Amaçlı ve uysal baktı yüzüme. Belki ilk başta gözleri kamaşarak aydınlıktan. Biliyorum alışacak sonra, güzel olan herşeye çabucak alışıldığı gibi. Büyüyecek, evrenselleşecek ve o körolası duygular, yabancılığı ve uzaklığıyla kalakalacak.

"Size bir olay anlatayım. O tarihte Perseğ Gevrekyan diye bir işadamı vardı. Büyük paralar kazanıyordu. Zamanın en iyi tanınmış ve sevilen Türk aktristiyle, Cahide Sonku'yla yaşıyordu.

Cahide Sonku'nun Büyük Aşklarından Biri Perseğ Gevrekyan mı?..

AGÂH ÖZGÜÇ

Ölümünden iki yıl önce, Beyoğlu'nda Galatasaray Kulübü'nün karşı sırasındaki Giresunlu Ali'nin meyhanesinde Cahide Sonku, anılarını anlatırken şöyle diyordu:

"Hayatımda sadece iki kez aşık oldum. Ve iki kez büyük aşk yaşadım... Biri dinimizin dışında bir adam, biri de evli... Eğer isteseydim yuvasını yıkardım onun... Ama istemedim. Şimdi bu adam milyonlarla oynayan büyük bir işadamı..." Sonku'nun "dinimizin dışında" diye sözünü ettiği bu adam kimdi? Ne var ki Sonku, sır veriyor ama bir türlü isim vermiyordu. Yaşamındaki her şeyi tüm açıklığıyla anlatmasına karşılık, aşık olduğu iki erkek konusunda açık vermemeye yeminliydi sanki.

Giresunlu Ali'nin meyhanesinde sık sık buluşup sohbet ettiğimiz tarih 1980'li yılların sonuydu. Birkaç yıl sonra da, yani 1981'de yaşamını yitirmişti Sonku. O yıllarda Cahide Sonku'nun büyük aşklarından biri olarak İtalyan asıllı bir işadamından söz edildiğini duymuştum. İsmi de Marcel'di galiba. Yine de kesin değildi. Ünlü sanatçı yaşamındaki bu aşk macerasını da beraberinde götürmüştü.

Bu, yıllarca "bir sır" olarak kaldı.

Ne var ki ölümünden 20 yıl kadar sonra bir söyleşi aracılığıyla Sonku'nun gizlediği isim ortaya çıkar gibi oluyordu. Gazeteci Leyla Tavşanoğlu'nun, 1942'de uygulamaya geçilen "varlık vergisi döneminde" maliye müfettişi olarak görev yapan Cahit Kayra ile yaptığı bir söyleşiydi bu. Varlık vergisi konusunda bazı açıklamalar yapan Cahit Kayra, Tavşanoğlu ile konuşması sırasında bakın ne diyordu?

"Size bir olay anlatayım. O tarihte Perseğ Gevrekyan diye bir işadamı vardı. Büyük paralar kazanıyordu. Zamanın en iyi tanınmış ve sevilen Türk aktristiyle, Cahide Sonku'yla yaşıyordu. Filmde Lui'yi Leon yapacak yerde Cahide Sonku'yla Perseğ Gevrekyan'ı filme soksaydı konunun sofistikasyonunu daha da arttırmış olurdu."

Cahit Kayra, varlık vergisi dönemini anlatırken, bir soru üzerine sözü, bu dönemi sinemalaştıran Tomris Giritlioğlu'nun tartışmalı filmi "Salkım Hanımın Taneleri" adlı filmine getiriyordu. Ve Perseğ Gevrekyan da bu söyleşi nedeniyle ismi ortaya çıkan Ermeni bir işadamıydı.

Demek ki varlık vergisi döneminde Cahide Sonku'yla yaşayan Gevrekyan'ın aşk macerası, bir filme konu olabilecek kadar ilginçti. Acaba Gevrekyan, hâlâ yaşıyor muydu? Ve gerçekten Sonku'nun yıllar önce sözünü ettiği, ama ismini gizlediği "iki büyük aşk"ından biri miydi Gevrekyan?..

Kim bilir...

Cahide Sonku ve Cahide Sonku

İç giyim tasarımları üzerinde yıllarca kafa yoran Özkara, bu fetiş tutkusunun nedenini şöyle açıklıyordu:"Amacım, hanımların kocalarına, sevgililerine daha çekici görünmelerini sağlamak ve giderek monotonlaşmış tekdüze ilişkilere canlılık kazandırmaktır".

Don Armağanlı Bir Yılbaşı Anısı

Geçtiğimiz yılbaşı 2000 yılına girerken, yıllar önceki bir anıyı hatırladım gülümseyerek. Ardından Yalçın Özkara'yı... 1989 yılında yitirdiğimiz bu Yalçın Özkara kimdi? Sinema oyuncusu mu, yönetmen mi, senaryocu mu?..

Hayır, hayır hiçbiri değildi.

Peki ya kimdi?

Babıâli'nin İkitelli'ye taşınmadan önce, özellikle de "büyük patronlar"a ait Playmen gibi erkek dergilerinde çalışan foto muhabirlerinin yakından tanıdığı ünlü bir iç çamaşırı fabrikatörüydü. Çevresinde bir adı da "doncu"ya çıkmıştı Özkara'nın. Elbette ki bu sözcük, onun yaptığı işi küçümseyici bir anlamda kullanılmıyordu. Kaldı ki sevilen bir kişiydi Özkara. Ünlülerden Güngör Bayrak'ın, Sibel Turnagöl'ün ya da Sibel Can'ın iç çamaşırlı pozları mı çekilecek, baby doll, gecelik ve jartiyer gibi erotik aksesuarlar Özkara'dan ödünç alınıyordu. Bir çok ünlü manken ve sinema oyuncusu, Ebrusan etiketli iç çamaşırlarıyla dönemin çok satılan erkek dergilerine poz veriyorlardı.

Ebrusan, Özkara'nın sahibi olduğu bir iç giyim kuruluşuydu. Ve bu yerlere, yıllarca Eminönü Meydanı'nda işportacılık yaparak gelmişti. Ayrıca Avrupa piyasalarına da iç çamaşırı ihraç ediyordu. İlginç kartvizitindeki Ebrusan logosu ise, bir don figüründen dizayn edilmişti.

Sanıyorum 1986 yılının son günüydü. Sinema danışmanlığını yaptığım Haftanın Sesi Gazetesi'ne bir paket gönderilmişti. Paketin içinde özenle ambalajlanmış minik minik kutular. Üzerlerinde gönderilen kişilerin adları... Kırmızı renkli fiyonglarla bağlı minik kutuları açtığımızda bir de ne görelim?.. İçlerinde renk renk, avuç içi kadar küçük kadın külotları yok mu? Fırfırlıdan anahtarlısına, anahtarlısından zillisine, zillisinden dillisine dek neler neler?..

Ve "Yeni yılda mutluluklar" yazılı kartlar... İmza Yalçın Özkara... Evet, şakayla karışık ve hınzırca yeni yıllarımız kutlanıyordu. O "don" armağanlı yılbaşını hatırlamamak mümkün mü?.. Ve kimbilir kendi imalatı bu donlarla, daha kimlerin yılbaşılarını kutlamıştı?

İç giyim tasarımları üzerinde yıllarca kafa yoran Özkara, bu fetiş tutkusunun nedenini şöyle açıklıyordu:

"Amacım, hanımların kocalarına, sevgililerine daha çekici görünmelerini sağlamak ve giderek monotonlaşmış tekdüze ilişkilere canlılık kazandırmaktır".

Rahmetli Özkara'nın yıllar önce kurduğu Ebrusan müessesesi çalışmalarını bugün de sürdürüyor. Mağazası yine İstiklâl Caddesi'nde. Galatasaray meydanındaki Yapı Kredi Kültür Merkezi'ni biraz geçince... Yani Tünel'e doğru indiğinizde çeşitli iç çamaşırlardan oluşan zengin vitrinini görebilirsiniz. Baby doll'lerin, külotların, jartiyerlerin, dantelli çorapların ve deri body'lerin her çeşidini, her rengini... Bir "fetiş tutkular galerisi" sanki. Her şey yerli yerinde, her şey var. Olmayan, yok olan yalnızca Yalçın Özkara galiba?..

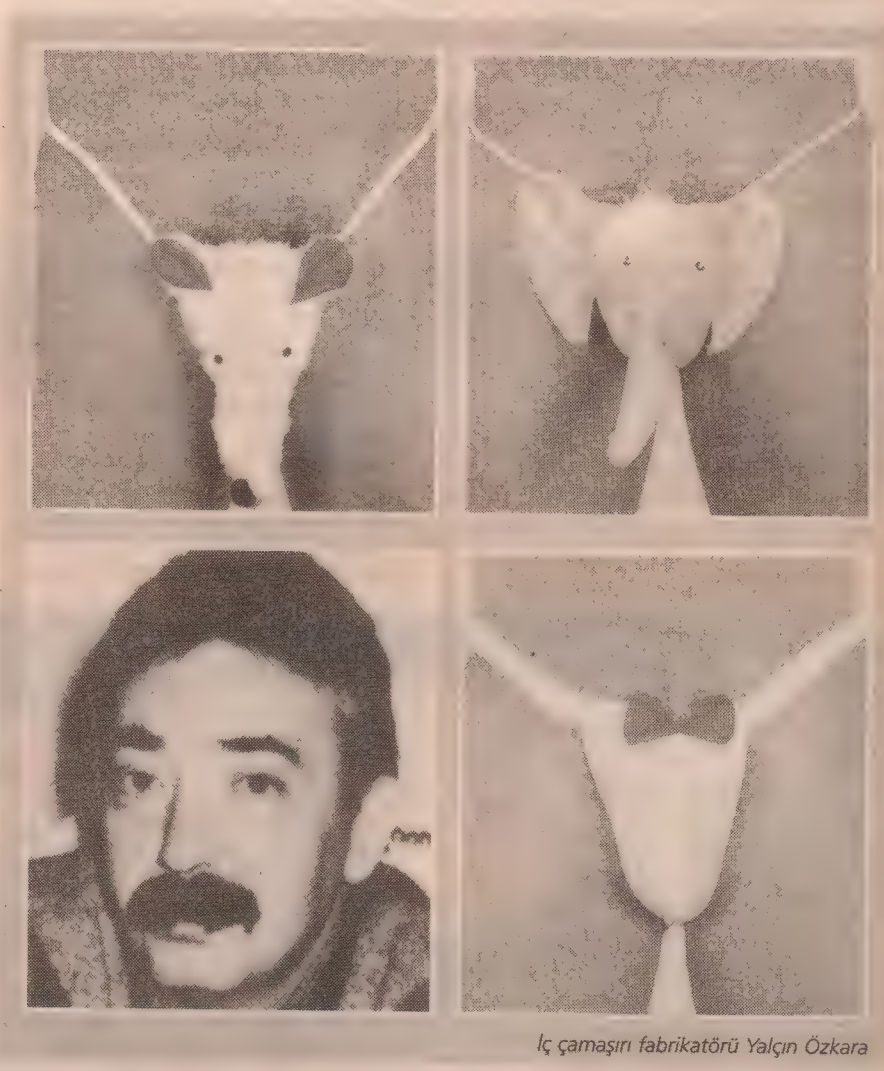

İç çamaşırı fabrikatörü Yalçın Özkara

Akşamsefası

İş hayatına küçük yaşlarda emlakçılık yaparak giren 1.56 cm boyundaki küçük adam, büyüyerek İstanbul sosyetesinin en görkemli kulüplerini açacaktı. Kulüpçülük onun işiydi. Gece yaşamının ilk anahtarlı kulübü Viski a Gogo, Harlem, Goldfinger, Tahta Saray, Gümüş Kapı ve diğerleri... Bu gece kulüplerinde hangi ünlü şarkıcılar, şantözler çalışmamıştı ki?.. Bu kulüplerde sahneye çıkıp da sonradan şöhret olanlar... Yüzer gemi restoranları..

Çok Yönlü Bir Macera Adamı Hasan Kazankaya

Sevgili Nebil Özgentürk'e söyleye söyleye dilimde tüy bitti. "Hasan Kazankaya ile bir belgesel yap. Hayatı romanlara konu olabilecek kadar zengin ve ayrıntılı. Vakit geçirme, bir ayağı çukurda adamın." diyerek...

Aynı şekilde Kazankaya'ya da "Şu tembelliğine son ver, hatıralarını yaz be birader" diye diye baskı yaparak... Ne acı ki, bu iki arzum gerçekleşmeden Hasan Kazankaya'yı hastanelerde rehin kalarak yitirdik. Ve ne acı ki, onu bu "son yolculuğu"nda uğurlamak bile kısmet olmadı. Kazankaya toprağa verildikten bir saat önce ölüm haberini alabilmiştim.

Hasan Kazankaya ismi medyatik değildi ki... Bir dönemlerde en ünlü işadamlarının, sinema dünyasının, basının yakından tanıdığı ve Erol Simavi'nin de yakın dostlarından Kazankaya'yı artık kim iplerdi? Her alandaki şöhreti ve krallığı 1960'lı yıllar için geçerliydi.

TV kanalları, Kazankaya'nın ölümünden söz ettiler mi? Kaçırmış olabilirim, bilemiyorum. Ama Nebil Özgentürk, Kazankaya'yı tanıyan bir gazeteci olarak ölümden öncesini ve ölüm sonrasını, yazılarıyla en iyi dile getiren yürekli kişiydi.

Çeşitli işlere girip çıkan, "yükseliş"lerle birlikte "düşüş"leri de aynı zaman süreleri içinde yaşayan Kazankaya, elbette ki tartışmaya açık bir kişilikti. Herkes gibi... Ama yaşamında kolay kolay es geçilmesi mümkün olmayan ayrıntıları vardı. Türk sinemasında sanatsal açıdan önemli bir yeri olmayabilirdi. Elbette Kazankaya, marjinal bir "gecekondu sinemacısı"ydı... 1960'lı yılların ortalarında bir büyük yapımcının filmleri iş yapmayıp yerlerde sürünürken, o prodüktör Kazankaya'nın filmlerini, işletmesine almak zorunda kalmıştı. Ünlü yapımcı iş yapmayan filmlerinin yanında, Kazankaya'nın üçer ve beşer günde iç-içe çekilmiş "konfeksiyon" türü filmlerini bir "lokomotif" olarak kullandığını bilmeyen mi vardı?

Hasan Kazankaya, Tarık Akan, Memduh Ün ve Fatma Girik ile...

İş hayatına küçük yaşlarda emlakçılık yaparak giren 1.56 cm boyundaki küçük adam, büyüyerek İstanbul sosyetesinin en görkemli kulüplerini açacaktı. Kulüpçülük onun işiydi. Gece yaşamının ilk anahtarlı kulübü Viski a Gogo, Harlem, Goldfinger, Tahta Saray, Gümüş Kapı ve diğerleri... Bu gece kulüplerinde hangi ünlü şarkıcılar, şantözler çalışmamıştı ki?.. Bu kulüplerde sahneye çıkıp da sonradan şöhret olanlar... Yüzer gemi restoranları...

Kazankaya, ayrıca bir "dans kralı"ydı. Gazete çıkarmıştı, sonradan filme çektiği "Lejyon Dönüşü - Medy" adlı romanın da yazarıydı. Ve en son olarak da iki ciltten oluşan "İstanbul'un Fethinin Karanlık Noktaları" adlı tarihsel incelemesiyle dikkati çekmişti. Renkli kişiliğiyle, çevresiyle, aşklarıyla hayatı dolu dolu yaşayan bir "macera adamı"ydı Kazankaya. "Her şey çok güzeldi", iyi de sonuç...

SineNazenin

HÜSEYİN ALEMDAR

Zaman bana durmadan şarkılar öğretiyor
Bense bir düğün gibi uzamaktayım
Ergin Günçe

Koynumdaki sadakatin ince ışığıyla yaşıyorum
küçük yaşamlardan yedinci sanat bir düğün yakamda
*nazenin bir **Filiz Akın** edası göğsümün sol yanında*
boynumda düğümlenmemiş fular gibi Cilveli Kız *sevinci*
parmak uçlarımda kendimi patileme kedi narsisizmi

*Kendimi **hüsn ü şiir** sayıp yazlık sinema yapıyorum kalbimi*
orda Affet Sevgilim *var, orda* Son Mektup *orda* Yaralı Kalp
uzanıp aşkın yüzüne takıyorum bikoşu onyedi yaş gözlerimi

:âh, uzandığım yer kanleke, perde drop drop Lekeli Melek*!*

Akşamsefası

Motor Kendisi Kızlar Fuel Oil

MEHTAP KANDEMİR

Adnan Hoca'nın kızlarına 'motor' diyorlarmış. Adnan Hoca'nın kendisi esas 'motor'. Kızlar ise 'Fuel Oil'. Evlenmek istiyormuş. Annesine benzer, genç, güzel kızlar aratıyormuş. Valla bana gelmeye hiç zahmet etmesin, yalvarsa evlenirim ben onunla.

Geçenlerde evde muhabbet kuşum soğuktan öldü. Moralim bozuldu, ağladım. İşe geldim. Müşterinin biri geldi. Başımı omzuna koydum. Halimi anladı. Ücretimi ödedi, gitti. Bir şey yapmadık. Gece evde 'Turnalar' şarkısını dinledim; *'Yeşil gözlerini ufkuma ger ki, bahar geldi diye türkü söyliyem, sarı saçlarını yüzüne ser ki, koklayıp öperek yar geldi diyem'*. Sevdiğim müşterilerim bana böyle gelir işte.

Yatarken düşündüm. Bize gelme yaşı küçültülsün. Erkekler bilir, bizim orası mekteptir. Ben öğretmenim yani. Kendini bilmiş, 15 yaşında erkek, her şeyi yerinde maşallah, niye giremez geneleve? Bunu düşündüm. Öğrensin çocuk. Ben delikanlıların yerinde olsam hakkımı ararım.

Ertesi gün yaşlı bir müşteri geldi, oral seks istedi. Acaba dedim bana mı denk geliyor bunlar. Meğer yaşlılar öyleymiş. Hoş gençler de öyle, bildiğim kadarıyla, otuz senedir yani... Amerikan başbakanı çok mu yaşlıydı da başı saksafonla belaya girdi sanki. Fakat ben bu konuda şöyle düşünüyorum. Adam başkansa, rahip mi olması lazım? Erkeklik organını yok mu etsin? Onun da özel yaşamı yok mu? Ne yaptılar yaptılar, adamı harcayamadılar işte. Hem ben o [illegible]na hayranım, bilirsiniz.

Yıllardır beni başka kimseye girmeyen müşterilerim var. Bazen [illegible]e gitmediğim günler onlar gelirse başka kadına gitmezler. İlki benimle yapan delikanlının biri paltosunun cebinden bir paket çıkardı. *"Tel tap giyer misin bana hediye aldım"* dedi. Bir bluktum kırmızı kombinezon, siyah külot getiriş. Giydim, kendimi müşterilerimle rahat bırakırım. Çok zevk aldığım bir ad[illegible]m. Niye yalan söyleyeyim, 'müşteriden zevk alma[illegible]' diye. Nefsim var benim de. Hani derler ya, şişme kadın mıyım ben? Adam beni okşuyor. Nefsim uyanıyor. Bizim karılar der ki: *"Müşteriden zevk alman[illegible]"* Yalan! Neden doğru konuşmazlar. Kadına güzel laflar söyleyen bir erkek gelirse, nazik davranırsa [illegible]ndan hoşlanırım. Bir de hiç hoşlanmadığım erkekler var. Küfür ediyorlar çoğu zaman. Kızıyorum içimden. Penisinin büyüklüğüyle övünen erkekleri fazla sevmem. Ancak gelmesini geciktirebiliyorsa hoşlanırım. Ben doğrucuyum, hoşlandığım müşterim çok.

Hayvanları öldürmemeleri lazım. Avrupa bize havasını bile layık görmüyor. Çukura düşmemiz için izin veriyor. Haberler'de izledim, öğrencinin biri bir buçuk milyonu veremeyince okulundan kovulmuş. Her yerde bu var. Fırsatı veren devlet. Herkesin elinde tasma var. Köpekler bile örnek alıp halkı ısırıyorlar. Isırmayı devlet öğretiyor insanlara ve hayvanlara. Devlet çimene bassa, çimen bitmez zaten.

Kağıt Gemi

SUNAY AKIN

Bir şiirinde, limandaki denizi hayvanat bahçesindeki tutsak kartala benzeten Nazım Hikmet, demir kafeste dolaşan aslan ile kendisini bir tuttuğu şiirini şu dizeler ile tamamlar: "Zindanın duvarında kardeşimin gölgesi / kâh iner, kâh yükselir..." Her kentin gidildiğinde mutlaka görülmesi gereken yerleri olduğunu söyleyen Nazım, Paris için Eyfel Kulesi'ni örnek gösterirken, Berlin adına hayvanat bahçesini önerir.

Herkese Layık Olduğu

Soluğu Paris'te alan pek çok şair müzelere ya da ünlü sanatçıların gittiği kafelere koşarken Ahmet Haşim, Nazım Hikmet'in "zümrüt yüzüğe" benzettiği bu kentteki ilk gününü hayvanat bahçesine ayırır. 1938 Eylül'ünün son günlerinde, kaldığı otelin yakınındaki "doğa tarihi bahçesi"ni gezen şair, akbabaların bulunduğu kafesin önüne geldiğinde Yusuf Ziya Ortaç'ı anımsar. Ortaç, her ne kadar Orhan Veli ve arkadaşlarının başlattığı şiir akımına karşı insanları "Sizi bu hayasızlığın suratına tükürmeye davet ediyorum" diye kışkırtıp, tepelerine tünemek istemişse de, "Garip" adlı kitabın yayınlanmasından önce gözlerini yaşama kapayan Ahmet Haşim'in böyle bir değerlendirme yapması olanaksızdır. Haşim'in, Ortaç'ı anmasının nedeni, akbabanın "çirkin ve üzgün" başını görseydi, mizah gazetesine onun adını vermeyi kesinlikle uygun görmeyeceği düşüncesidir.

Hayvanat bahçesinin demir parmaklıkları ardındaki hüzünlü yüzlerden dolayı yaptığı geziden pek memnun kalmayan şair, maymunlar bölümündeki gözlemlerini kağıda şöyle aktarır: "Özellikle öteki kafeste bir Cezayir maymunu ailesinin anısı, yüreğimde sürekli olarak kanayan bir yara olarak kalacak: Anne bir aylık yavrusunu bağrı üstünde sıkmış ısıtmaya çalışıyor ve dalgın, boş, umutsuz gözlerle bu esmer ve yabancı gökyüzüne bakıp düşünüyor. Ne karayazılı bir anne yüzü!"

Hayvanat bahçesinde en fazla kalabalığı maymunun kafesinin önünde görürüz. İşte bu kalabalıktan "Aşk Kırgını" şair Roland Topor'un dizeleri:

artık elveda demenin vakti geldi sevgilim
maymunları seviyorum ne yapayım
hem de sabırlıyım sen belki bilmezsin
istersen hayvanat bahçesine götüreyim seni
belki sen de aralarından birini seversin

Emir Kusturica da, "Underground" adlı filminde bir hayvanat bahçesinden anlatır savaşın çirkin yüzünü. Bombaların düştüğü kafeslerin içindeki hayvanlar can çekişirlerken, ortalıkta çaresiz gezinen bakıcının boynuna bir yavru maymun sarılır. Sinemalarda gösterildiği dönemde oldukça ilgi gören filmin değerlendirme yazılarında sözünü ettiğimiz sahne üzerinde ne yazık ki, durulmaz. Oysa, filmin en can alıcı sahnesi burasıdır. Maymun ve bakıcıyı yıkılan binalar, akan kanlar ve bomba sesleri arasında birbirlerine sarıltan Kusturica, böylelikle sinema tarihinde savaş karşıtlığının en ustaca mesajlarından birini vermiş olur: Savaşı isteyenler insan olmadıkları gibi hayvan da olamazlar. Onlar, aynı gezegeni paylaştığımız başka bir türdür!..

Kübalı şair Nicolas Guillen, "Goril" adlı şiirinde hayvan ve insan arasında benzerlik kurarken, özgürlük düşmanının adresini de açıkça verir:

Goril bir hayvandır
hemen hemen insan.
Pençeden çok ayakları var,
kelepçeden çok elleri.
Sözünü ettiğimiz
Afrika ormanlarındaki goril.

Burada gördüğünüz hayvan
hemen hemen goril.
Ayak yerine pençe
el yerine kelepçe.
Sizlere gösterdiğim

Amerikan gorili
Adamlarımız onu
bir barakada yakalamış
hayvanat bahçesi için...

Bir şiirinde, limandaki denizi hayvanat bahçesindeki tutsak kartala benzeten Nazım Hikmet, demir kafeste dolaşan aslan ile kendisini bir tuttuğu şiirini şu dizeler ile tamamlar: "Zindanın duvarında kardeşimin gölgesi / kâh iner, kâh yükselir..." Her kentin gidildiğinde mutlaka görülmesi gereken yerleri olduğunu söyleyen Nazım, Paris için Eyfel Kulesi'ni örnek gösterirken, Berlin adına hayvanat bahçesini önerir.

Berlin'deki hayvanat bahçesinde Nazım Hikmet'ten yıllar önce gezinen Ahmet Mithat Efendi 1890 yılında yayınlanan "Avrupa'da Bir Cevelan" adlı kitabında gözlemlerine yer verir. Dünyanın birçok köşesinden gelen hayvanları bir arada görmenin şaşkınlığını yaşayan yazar, kafesler arasında, böyle bir hayvanat bahçesinin hazırlanmasındaki zorluğu düşünür. O yıllarda, Yıldız Sarayı'nın bahçesinde II. Abdülhamit'in emriyle küçük bir hayvanat bahçesi kurulmuştu. Ahmet Mithat Efendi kitabında bu iki hayvanat bahçesinin kıyaslanamayacağını da belirtir.

Hayvanat bahçesi denildi mi, İstanbul'da akıllara ilk gelen yer hiç şüphesiz ki, Gülhane Parkı'dır. Topkapı Sarayı'nın bünyesinde olan bu parkta hayvanların bir araya gelişindeki amaç kente bir hayvanat bahçesi kazandırmak değildir. İstanbul'a gelen sirk ve panayırlar park içinde çadır kuruyorlardı. Gösteri amaçlı getirilen hayvanlardan hastalananlar, sakatlananlar yani artık işe yaramadıkları gerekçesiyle terk edilenler parkın bir köşesindeki kafeslere konuluyorlardı. Hayvanat bahçesi kurma düşüncesi İstanbulluların bu zavallı hayvanları görmek için akın akın gelmesiyle doğmuştur.

Tarih sayfalarına bir göz attığımızda ise Mezopotomya, Mısır ve Çin'de hayvanat bahçesi sayılabilecek yerler olduğunu görürüz. Çin hanedanı Wen Wang, milattan önce 1150 yılında, hayvanları topladığı 600 hektarlık alana "Bilgi Bahçesi" adını verir. Hayvanat bahçeleri o yıllarda insanın doğayı paylaştığı canlıları izlemek amacıyla kullanılırdı. Ta ki, Aristo adlı bir insan yeryüzüne gelene kadar!

Hayvanlar üzerinde deneyler yapmaya başlayan Aristo'nun son derece zengin bir hayvan koleksiyonu vardı. Bunun nedeni, Aristo'nun bir öğrencisinin gittiği her yerden ona değişik hayvanlar göndermesidir. Aristo'nun vefalı öğrencisi Büyük İskender'den başkası değildir.

KPD'nin başkanı Ernst Thalmann, 1944 yılının 18 Ağustos günü, Buchenwald toplama kampında kurşuna dizilir. Ama, faşistler bununla da yetinmeyip işçi önderinin cesetini yakarlar. Aynı kampta SPD milletvekili Rudolf Breitscheid ve din adamı Paul Schneider de öldürülür. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kampa Thalmann'ın bir büstü konur. Doğu Almanya'nın sınırları içerisinde kalan kamptaki büst, iki Almanya'nın birleşmesinden sonra yerinden kaldırılır. Böylelikle, dışarıdan bir yardım almaksızın komünist mahkûmların kendi yaptıkları silahlar ile 11 Nisan 1945'te özgürlüklerine kavuştukları kampta yaşanılanlar unutturulmak istenilir.

Buchenwald toplama kampında küçük bir hayvanat bahçesi vardı. Esirler hastalıktan ve açlıktan kırılırlarken, her gün doktor kontrolünden geçirilen ve de çok iyi beslenen hayvanların kafesine asılı bir tabelada şu yazılıydı. "Herkese Layık Olduğu!.."

Akşamsefası

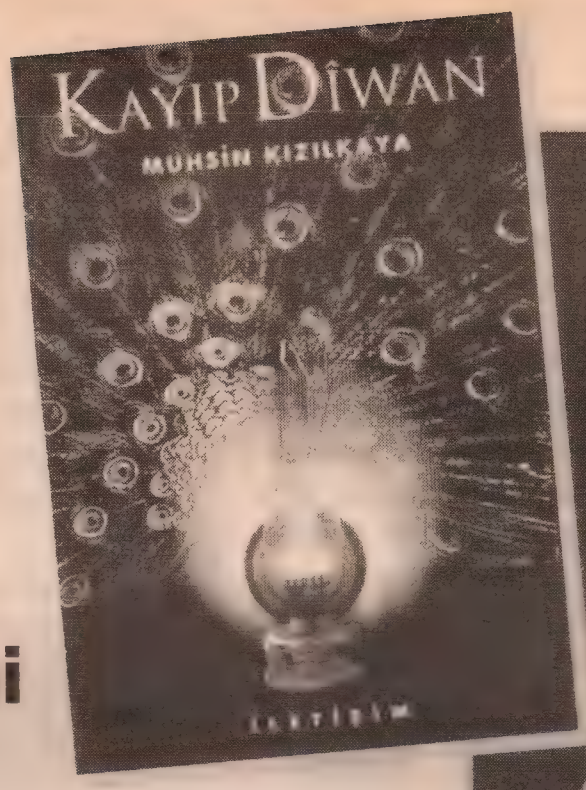

Muhsin Kızılkaya, İletişim Yayınları'ndan yeni çıkan "Kayıp Dìwan" adlı kitabında, bir Kürt dengbêji'nin portresinden yola çıkarak, yazısı yasaklanmış bir toplumda, toplumsal bellek nasıl bu kadar canlı kalabiliyor sorusunun cevabını arıyor. "Bende Mahfuz Fotoğraflar" ve "Eski Zaman Eşkıyaları" adlı kitabının yeni baskısından sonra, Mehmed Uzun'dan yaptığı "Aşk Gibi Aydınlık, Ölüm Gibi Karanlık" romanının çevirisiyle aynı anda altıncı kitabını yayınlayan Kızılkaya, yeni kitabını anlattı.

Önce Söz Vardı, Ancak Bilinç Düzeyini Yükselten Yazıdır

MUHSİN KIZILKAYA

Kürt sözlü kültüründe dengbêj geleneği diye bir gelenek var. Türkçe'de "meddah" kelimesine yakın düşer dengbêj kelimesi... Sesle kendini ifade eden demek, anlatan, anlatıcı diye çevrilebilir. Dengbêjler, divanhanelerin, meclislerin baş köşelerinde oturtulur ve durmadan anlatırlar. Repertuarlarında her şey vardır. Doğa olaylarından tutun da toplumsal hadiselere kadar, aşiretlerarası çatışmalardan tutun da aşk masallarına, şiirlerine kadar her şey onların belleğinde vardır. Gittikleri meclislerde, o anın durumuna göre anlatırlar. Bir çeşit toplumsal bellek görevini görürler. Toplumun bir dönem yaşadığı, bazılarını unuttuğu, bazılarını ise efsaneleştirdiği olaylar, onların dilinde yeniden üretilir. Sözün değeri vardır bu meclislerde, çünkü bu tür meclislerde bulunanların yazıyla ilişkisi yok denecek kadar azdır, her şeylerini sözle dile getirirler. Dengbêjler de bir çeşit hafızalarını tazeler o topluluğun, kendi tarihlerini onlara yeniden hatırlatırlar.

Ben böylesi meclislerde açtım gözlerimi hayata. Aşiret evlerinin büyük odalarında dengbêjlerin sesiyle uyudum, onların anlatılarıyla yolumu bulmaya çalıştım önce. Onları dinledikçe hikâyelere olan merakım büyüdü, masal ezberledim, hikâyelerin gerisindeki şeyleri merak ettim. Doğduğum evde böyle bir dengbêj vardı, abim Abdulkadir... Abdulkadir en büyüğümüzdür, yedi yaşında trahom hastalığına yakalandı ve ışıktan mahrum kaldı. O da görme yetisinin yerine hafızasını ikame etti henüz küçük yaşlarda. Meclisleri gezdi, kendisinden büyük dengbêjlerin sesine kulak verdi. Hikâyeler öğrendi, türküler ezberledi, fıkralar derledi, maniler öğrendi, şiirler yazdı, beyitler döktürdü... Ve gün geldi yörenin bütün tarihini belleğine, kaydetti ve anlatmaya başaldı. Ben onun kelamıyla açtım gözlerimi hayata. Onun anlatılarıyla büyüdüm. O anlattıkça meraklandım, belleğindekilerin ne kadar çok olduğunu öğrenince hayretler içinde kaldım.

Gün geldi, onun belleğindekilerin bir kısmını yazıyla buluşturabilir miyim diye düşünmeye başladım. Bu iki amaç için gerekliydi. Birincisi, Abdulkadir'in belleğindekilerin kaybolmaması, ikincisi şimdiye kadar yazısı yasaklanmış bir halkın kültüründen birkaç parçayı yazıyla buluşturarak onları yaşatma kaygısı... Bu nasıl olacaktı, yaparsam eğer folklor derlemeciliği gibi bir "tehlike" vardı karşımda. Çünkü ben folklorcu değildim ve amacım da salt bir folklor kitabı yazmak değildi. Bunun bir formülünü aradım durdum uzun süre. Sonra günün birinde Ömer Laçiner, "Biz İletişim Yayınları olarak böyle bir projeyle ilgileniriz" dedi. Yüreklendirdi beni Ömer Abi. Hakkari'ye gittim, Abdulkadir'i karşıma aldım, teybi açtım, o anlattı ben kaydettim. Kasetler doldu, İstanbul'da kasetleri çözdüm ve kitabın nasıl olması gerektiğini düşünmeye başladım.

Orta yerde kocaman bir soru vardı ve Türkçe edebiyatta pek karşılığı yoktu bu sorunun. Soru şuydu: Yazısı yasaklanmış veya yazıyla ilişkiye girmesi engellenmiş bir halk nasıl oluyordu da toplumsal belleğini bu kadar canlı tutabiliyordu? Çünkü Kürt sözlü kültür dünyası anlatılması zor bir zenginliğe sahiptir. Henüz yazıya geçirilmemiş binlerce destan, binlerce anlatı vardır o kültürün içinde. Yaşanan yüzlerce yıllık tarihinin ipuçları türkülerde vardı, kadim türküler onlara tarihlerini anlatıyordu. Toplumsal hafızanın koruma yolları üzerine düşünürken dengbêjlerin yüklendikleri "kültür elçiliği" görevlerine gelip takıldım. Abdulkadir'in hafızasından derlediğim, tarihin birinde İran'daki Kürtlerin Şah'a başkaldırarak kaleye kapanmalarını anlatan bir yiğitlik destanı olan "Dımdım Kalesi Destanı"nı, bütün Ortadoğu'da anlatılan "Zaloğlu Rüstem Masalı"nı ve hacca giden adamın karısını imama teslim ettikten sonra imamın kadına aşkını ve ardından adamın karısını öldürüşünü anlatan "Sinemhan Türküsü"nü rastgele seçtim. Önce Türkçe'ye çevirdim onları. Amacım, Kürt sözlü kültüründen bu üç örneği Türk okurlarla tanıştırmaktı. Onları öyle bir başına bıraksaydım eğer, bir derleme folklor kitabı olup çıkacaktı. Onun için oturup önüne uzun bir metin yazdım. Metinde iki şeyi anlatıyorum. Metnin birinci bölümüne "Bir Dengbêjin İzinde" başlığını koydum ve dengbêjlik nedir, bir dengbêj nasıl yetişir, konularını nereden seçer, anlatılarında nelere ağırlık verir, bu gelenek nasıl yaşıyor sorularının cevaplarını aradım. Aynı yazının ikinci bölümüne de, "Bir Dengbêjin Suretinden" başlığını koydum ve tanıdığım bir dengbêj'i Abdulkadir'i anlatmaya başladım. Abdulkadir'in portresinde, günümüzün görsel-işitsel-yazılı kültürüne direnmemeyen sözlü kültürün serencamını anlatmaya çalıştım bildiğimce. Türkçeye çevirdiğim anlatıları da, Kürtçe-Türkçe peşpeşe sıralayarak, "Bir Dengbêj'in Hafızasından" bölümüne koydum. Böylece ortaya hem bir tahlil kitabı, hem de bir edebiyat çıktı.

Yazıyla ilişki kurmamış toplumlarda insanlar çok şey biliyorlar. İçlerinden çok bilgili, çok "bilge" adamlar çıkar, ancak bu adamlar bilimsel anlamda "inceleme yapma" yeteneğinden yoksundurlar. Toplumun yeteneklerini usta-çırak ilişkisi belirler. Avcılıktan tutun da marangozluğa kadar her şey, usta-çırak ilişkisi sürecinde öğrenilir. Atasözleri rehberdir onlara, büyüklerin sözünden çıkılmaz. Toplum her şeyini hafıza üzerine kurar. Hafıza onların her şeyidir, tarihidir, ilişkileridir. Onların toplumsal hafızası görevini yapan dengbêjler, onun için çok itibar görürler. Bu bellekleri güçlü adamların, yani dengbêjlerin öğretmenleri yoktur. Öğrendiklerini, masa başında kazandıkları bir beceriyle öğrenmezler, bu yetenek neredeyse bütün toplumun ortak yeteneğidir, ancak bu yeteneğini iyi kullanan dengbêj olur çıkar içlerinden. Sözlü kültür toplumlarında bilgi tekrarlanmazsa kaybolur. Onun için dengbêjlerin işi çok zordur, öğrendiklerini yıllar yılı durmadan, dinlenmeden sürekli tekrarlamak zorundadırlar. Çünkü bilgi değerlidir, değerli olduğu içinde de böylesi toplumlarda bu bilgiye sahip yaşlılara, bilgelere, dengbêjlere büyük saygı gösterirler.

Sözlü toplumlarda yazı büyülü bir iş olarak görülür. Bir işe yaramadıkça yazıya başvurulmaz. Örneğin, hastalıkların iyileştirilmesi, sevenlerin kavuşturulması istendiği zaman "muskacıya" gidilir. İş yazıldıktan itibaren büyülü bir hal alır. Böylesi toplumlarda konuşma bir iştir, bir faaliyettir, birine bilgi aktarmaktan çok ona yol gösteren bir faaliyettir. Oysa yazılı kültürlerde konuşma bilgi aktarma görevi yapar. Yazılı kültürlerde yazar yazı yazarken önce o yazının müşterisini düşünmez, kendisi için yazar. Önce alıcısı yoktur, muhtemel alıcıya yazılır yazı. Oysa sözlü kültürde alıcı yoksa metin de yazılmaz. Yazı insanlar arasında daha bilinçli bir iletişim sağlar, toplumun bilinç düzeyini yükseltir. Oysa sözün böyle bir gücü yoktur, söz çoğaltır insanı ancak yazının benlik duygusunu geliştirme gücüne hiçbir zaman ulaşamaz.

İşte bütün bu karmaşık durumların yaşandığı kapalı sözlü kültür toplumunda, uzun kış gecelerini kısaltan, her bir kelâmdan farklı bir hisse çıkartılan anlatıların toplumsal belleği koruma görevini nasıl yerine getirdiği sorusundan hareket ederken, hayret edici şu sonuca ulaştım. Aslında, sözlü kültürle yazılı kültürün bu "çatışmasından" haberi olmayan dengbêjler bile (benim örneğimde Abdulkadir), sözün bu uçucu durumunun farkına varmışlar ve kalıcı olanın yazı olduğunu anlamışlar. Belki de yaşadığımız onca yürek yakıcı hadisenin temelinde, işte bu "çatışmanın" da önemli katkısı olsa gerek.

Kitaptan...

Dengbêjler, bir tarihi anlatıyorlardı. Bir halkın tarihini, bir coğrafyanın, bir iklimin tarihini.. Anlattıkları tarihi bir başka dengbêjden dinlemişlerdi. Biri öbürüne aktarıyordu, aktaran bildiğini anlatıyor, alan olaya kendince yeni yorumlar da ekleyerek bir sonrakine devrediyordu. Toplumun ortak belleğiydiler, vakayı belleklerine yazıyorlardı. Bellekleri güçlüydü, içine bir ömür boyu duydukları her şeyi alacak kadar güçlü. Onlar toplum ortak hafızasıydılar, hafızaları yüzyıllardır yaşananların unutulmamasını sağlıyordu. Bir görev üstlenmişlerdi ve o görevi, hiçbir karşılık beklemeden yerine getiriyorlardı, köy köy, mezra mezra, şehir şehir, diyar diyar gezerken...

Onlar dengbêjdi.

Avcıydılar onlar... Söz avcısı, kelime avcısıydılar... Kelimeler dillerinde nağmeye dönüşür, nağme uzun bir türküye, türkü uzun bir destana, destan bir tarihe, tarih bir acıya, bir kılama... tarih bir sızıya... kılam bir kelama... Bazen tarih yeni baştan küçük bir söze dönüşür, o söz de dokunaklı bir ezgiye, bir şarkıya...

Yazısı yasaklanmış bir halkın, yasaklara karşı içgüdüsel olarak direnen kültür elçileriydi dengbêjler.

Sesleri silahlarıydı.

mermileri kelimeler...

Dengbêjler, hafızası silinmek istenen bir halkın ortak hafızasıydılar. Sözlü kültürlerini korudukları tek arşivleri vardı onların, yüzlerce, binlerce mısrayı alacak kadar büyük bellekleri... Unutmamayı sağlıyordu o bellek. Kayda geçiyorlardı olan her şeyi. Belleklerini toplumun ortak "hard disk"i olarak kullanıyorlardı.

Onların dilinden dökülen söz, toplumsal bilinci aydınlatan, diri tutan biricik hazineydi.

Akşamsefası

Bir gün bana soru yöneltiler. Her gün penis üzerine yazıyorsun, bunu nasıl başarıyorsun, dediler. Ben de onlara 'Hanımefendi, senede 365 gün penis yazısı gerçekten yazmayı başarabilsem, bugün ben dünyanın en meşhur yazarı olurdum. Bu zor işi başaracak kalitede bir yazar değilim ben' dedim. Mizahın içinde seks de ön planda ve erkek cinselliği de aslında çok komik olduğundan bir zamanlar penis ile ilgili komik yazılar yazmıştım. Bu bir eleştiri değil, bir tesbittir. Tesbitin kötü niyetli olmaya başladığı an ise, lafı söyleyenlerin 'Ama o başka bir konuda yazmaz ki' demeleriyle başlar.

Ama, Proust'un ve Gramsci'nin de Penisleri Vardı

ORAY EĞİN

*Tüm zamanını yazı yazmaya ayıran **Serdar Turgut**, son birkaç yıldır medyadaki en popüler kalemlerden biri haline geldi. Eskiden aktif olarak İkitelli'deki gazete binasına gidiyordu, şimdi hep evde. Bir hafta içinde isimli-isimsiz onun kadar çok yazı üreten bir başkası yok. Hürriyet'teki günlük yazılarının yanı sıra, şu aralar bir de İnternet gazeteciliğine el atmış durumda; kurduğu ve yönettiği Agora'da (www.hurriyet.com.tr/agora) her geçen gün birbirinden güzel yazılar yayınlanmaya başladı. Son zamanlarda takviminden bir azalma, her cumartesi yayınlanan medya yazılarını kesmesi oldu. Bunun da kendi rızasıyla gerçekleştiğini söylüyor. Bir ara gazetedeki yazılarını da durdurmuş; işte o zaman ben mesela panik olmuştum, zira onun kadar iyi bir köşe yazarı bir daha zor bulunurdu. Şanslıyız, anlayacağınız...*

Bir de önemli not: Serdar Turgut artık zamanının büyük bölümünü İnternet sitesi Agora'ya adadığından ve zamanının büyük bölümü de "online" geçtiğinden, bu söyleşiyi sanal dünyanın nimetlerini kullanarak yaptık. Haberiniz olsun. **(OE)**

"Basında yazının dönüşünün zorunlu olduğunu" yazmıştınız. Bu çıkarımı neye dayanarak yaptınız?

Uzun zamandır basında bir tabloid'leşme, magazinleşme, hafif konuları tercih etme trendi vardı. Bu normal değildi çünkü bu tür gazeteler ancak ciddi yayınların çok olduğu ülkelerde ikinci veya üçüncü gazete olarak başarılı olabiliyorlar. Güzel yazı ölümsüzdür. Fikri olan yazı egemenliğini zaman zaman kaybetmiş gözükse de katiyen tamamen ölmez.

***Star*'la başlayan tabloid etkileri zamanla her gazeteye yansımaya başladı...**

Tabloid meselesi yanlış anlaşılıyor. Bu tür gazetecilik aslında iki ekolden oluşur: Bir tanesi sadece palavra haberlerden oluşur. Bunlar çok eğlendiricidir, başlıklar çok zekicedir ve aptal insanlar dışında kimse bunları ciddiye alarak okumaz. Bir de ciddi tabloid'ler vardır. Örneğin *New York Post*. Bugün bu gazetenin desteğini almadan New York'da belediye başkanı seçilebilmek mümkün değildir örneğin. Ben iki örneğin Türkiye'de de var edilmesinden yanayım. *Star* gazetesi iki ekolü birbirine karıştırıp yeni bir şey yapmaya çalıştı. Başarılı da olabilirlerdi ancak yönetimden kaynaklanan bir dizi tuhaflık nedeniyle gazete kendi kendini batırmak üzere ne yazık ki.

***Hürriyet*'te sizin köşenizle beraber, diğer gazeteler de daha "light" oldukları söylenen yazarlara yer açtılar. Perihan Mağden, Selahattin Duman vs... Bu bir ihtiyaç mıydı?**

Perihan Mağden veya Selahattin'in "light" yazarlar olduklarını düşünmüyorum. Onlar bence kalemi güçlü olan yazarlar. Ele aldıkları konu siyaset dışında olabildiği için Türkiye'ye hâkim olan tuhaf kafa yapısı onları bir dönem "light" görmüş olabilir. Her zaman derim: Siyasi yazı yazmak, hele Türkiye'de, medyada şu an geçerli olduğu şekilde yazmak dünyanın en kolay işidir. Asıl zor olan "light" diye adlandırılan konularda ortaya güzel bir yazı çıkarmaktır.

Siz bir "light" yazar mısınız?

Hayır ben "heavy" yani şişko bir yazarım. Yazılarımın nasıl olduğuna da artık ben değil okurlar karar versin, değil mi ama!

Genel-geçer düşüncede sizin mizah yazarı olduğunuz kanısına varılmış sanki...

Ben deneme yazıyorum aslında. Deneme yazarı her konuda kendi üslubuyla görüş bildirir. Montaigne'in gaz çıkarma konusunda yazı yazması işte bu nedenle normaldir. Gerekli gördüğümde içinde mizah unsurları bulunmayan yazılar da yazarım, bunun hemen ertesinde en laubali konuyu da ele alıp yazarım. Benim için önemli olan konu değil ele alınan konunun nasıl yazıldığıdır. Yazıdaki ustalıktır önemli olan.

Okan Bayülgen, *Hürriyet*'teki söyleşisinde "Türkiye'nin bugünkü halinde mizahla muhalefet yapılamayacağını" söylemiş, Genel Yayın Yönetmeniniz de bu sözü çok beğendiğini/katıldığını yazmıştı. Mizah muhalefet potansiyeli barındırır mı?

Okan Bayülgen'in bu fikri yanlıştı. Mizahla en iyi muhalefet yapılacak ülke Türkiye'dir. Bu bizim geleneklerimizde de var. Genel Yayın Yönetmeni'nin bu fikre katılması fikri yanlış olmaktan kurtarmaya yetmiyor ne yazık ki.

***Hürriyet*'te köşe yazmak insana ne katıyor, ne alıyor?**

Yazınızın çok fazla kişiye ulaştığını bilmek çok ama çok keyifli bir şey. Ayrıca kurumsal gücü arkanıza alınca kendinizi de güçlüymüş gibi hissediyorsunuz zaman zaman.

"En büyük gazetenin en çok okunan köşe yazarı"sınız. Başka bir yere gitmek istemiyor musunuz?

Yazılarımı daha güzel yazmak istiyorum. Bu, hiç bitmeyen bir uğraş aslında. Bu arada *Agora*'yı da ben yarattım. Bu aralar onunla da uğraşmaktayım. Hedefim yok artık, gündelik amaçlarım var.

Hiç genel yayın yönetmenliği, yöneticilik, patronluk gibi hırslarınız olmadı mı?

Hürriyet'e genel yayın yönetmeni olmak isterdim. Ancak bu teorik bir istek, çünkü böyle bir görev yaşam biçimimde radikal bir değişiklik yapmamı gerektirir. Dolayısıyla da bu konuda ne hırsım oldu, ne beklentim, ne de çabam. Ama "*Hürriyet*'e genel yayın yönetmeni olmak ister misin?" sorusuna "Hayır" cevabını veren insan da bence gazeteci olamaz.

İnternet yayıncılığı hakkında ne düşünüyorsunuz? İnsanoğlu her şeyden önce kullanışlı olan kağıttan vazgeçip İnternet'i kabullenecek mi?

İnternet'in yazılı medyayı öldürmeyeceği, bilakis gazete ve dergi okumayı daha da teşvik edeceği bu iki medium'un birbirlerini destekleyerek tamamlayacağı ortaya çıktı. *Agora*, bence daha şimdiden fikir hayatımızda kendine düzgün bir yer edinmeye başladı bile. Bu yüzden çok mutluyum. O siteyi çok daha güzel yapmak için tüm gücümle uğraşacağım.

***Hürriyet*'te hafta içi köşe yazmaya başladığınızda, düzenli olarak İkitelli'ye gittiğinizi, daha sonraları, işe artık gitmediğinizi yazdınız. Neden sıkıldınız?**

Çünkü yeni teknolojik gelişmeler, işe gitmek zorunluluğu olmayan insanların evlerinde çok daha verimli olarak çalışmalarına imkân sağlıyor. İşe düzenli gitmeyi kestiğimden bu yana verimliliğim gerçekten çok arttı. Yeniden çok sayıda kitap da okuyabilmenin keyfini yaşıyorum.

Gazeteden "fiili" olarak taşındığınızdan beri, gene mizahınızı kullanarak ciddi anlamda ve daha sert eleştiriler getirmeye başladınız sanki...

Bunun taşınmamla alakası yok. Varolan durumda eleştiri getirilmediği takdirde her şeyin daha da vahim hale geleceğini görüp harekete geçmemden ibarettir olay.

Medya plazaların dışında olunca, nesnel medya gözlemi yapmak daha mı kolaylaşıyor?

Tek başına çalışınca insan, yani eleştirdiği insanlarla her gün yüzyüze olmak zorunda kalmayınca gayet tabii ki eleştirileri çok daha doğru ve sağlam olur. Yani, bir editörle öğle yemeği yiyip ertesi gün de onun yayın politikasını eleştirmek kolay iş değildir. Bu açıdan insani bağlantıları asgariye indirmem bu işi yapmamı gayet tabii ki kolaylaştırmıştır.

Medya yazılarınıza "içeriden" ne gibi tepkiler alıyordunuz?

Tepkileri ya patrona ya da Genel Yayın Yönetmeni'ne aktarırlar. Ben sadece zaman zaman Genel Yayın Yönetmeni'nden tepki alıyordum. Arada bir bunlar ciddi münakaşaya kadar bile gidiyordu.

Bu yazıları neden bıraktınız?

Bir baskı olmadı. Hatta bıraktığımdan sonra patrona yakın insanlar hata yaptığımı, hatta Aydın Bey'in de medya yazılarını ilgiyle okuduğunu söylediler. Ancak ben şuna karar vermiştim: Patronumun çok sayıda gazetesi, televizyonu ve dergileri var. Onları eleştirdiğim zaman haklı olarak 'Bu işlere o kadar emek, para harcadık, şimdi bizi içimizden vuruyorlar' diye bir düşüncenin çıkması normaldi. Ben bu tür bir havaya rağmen yazı yazmaya çalışmanın doğru olmayacağını düşündüm. Kendi kendimi sansürleme ihtimali de beni korkuttu. İşi bıraktım.

Sizce Doğan grubunda neden *CNN Türk* eleştirilmesin?

Eleştirilsin tabii, ama bunu yapan ben olmayacağım.

Medya yazılarınız "kesildikten" sonra, gazete yazılarınızın da yayınlanmadığı görüldü. Zülf-i yare dokununca, "kimse vazgeçilmez değildir" ilkesi mi işliyor?

Akşamsefası

Kısa süren kızgınlığım geçinceye kadar yazıları ben kendi isteğimle yazmadım. Ama kimse vazgeçilmez değildir tabii ki...

Bu kadar çok yazı üretmek insanı yazıya yabancılaştırmıyor mu?

Yazıda ustalaşıyorum yavaş yavaş. Çok yazmak hoşuma gidiyor. Arada bir tekrar olsa da hemen her yazıda okurun ilgisini tutacak bir şeyler yaratabildiğimi biliyorum. Bunun için emek veriyorum, okurun da bu emeğin değerini bilmesini istiyorum.

Popüler olmak sinirinizi bozuyor mu?

Hayır sinirimi hiç bozmuyor. Böyle bir ilgiyi bekliyordum, çünkü *Hürriyet* böyle bir güçtür, bunu sağlar insana

Okurlarla ilişkiniz nasıl?

Okurlarla ilişkim yok.

Mr. Gurme olarak deşifre oldunuz, lokantalarda hesap ödüyor musunuz?

Tabii ödüyorum. Yazdığım restoranların faturasını da ilke olarak *Hürriyet* ödüyor.

Genel Yayın Yönetmeniniz nasıl bir insan? Kafası karışık mı?

Hayatta gördüğüm kafası en net olan, hedeflerini en net saptamayı başarmış insan odur.

Ona "Ertuğrul" diye mi hitap ediyorsunuz? Çok mu iyi dostsunuz?

Ona "abi" derim. Kavga ettiğimiz anlarda "Ertuğrul Bey" derim. Eskisi kadar fazla görüşemiyoruz çünkü onun işleri çok yoğun.

Bir sabah gazeteyi açtığınızda manşeti, iki-üç sayfa çevirince de kendi yazınızı gördüğünüzde tam olarak ne hissediyorsunuz?

17 yıllık bir gazeteci olarak gazetelerin birinci sayfalarına bakınca artık bir şey hissetmiyorum. Buna mesleki deformasyon diyebilirsiniz.

Zaman zaman gazetenizin politikasını "kapalı kapılar ardında" eleştirdiğiniz oluyor mu?

Bunu hiç durmadan, asap bozucu bir şekilde yaparım. Bir anlamda hobimin bu olduğu bile söylenebilir.

Diğer köşe yazarlarıyla konuşuyor, karşılaşıyor, tanışıyor musunuz?

Hepsiyle az-çok tanışıklığım var. Tesadüfler dışında hiçbirisiyle görüşmem, konuşmam.

Anti-medya diskurunda size yöneltilen en büyük eleştiri "penis yazarı" olmanız? Bu nereden çıktı?

Bir gün bana soru yöneltiler. Her gün penis üzerine yazıyorsun, bunu nasıl başarıyorsun, dediler. Ben de onlara 'Hanımefendi, senede 365 gün penis yazısı gerçekten yazmayı başarabilsem, bugün ben dünyanın en meşhur yazarı olurdum. Bu zor işi başaracak kalitede bir yazar değilim ben' dedim. Mizahın içinde seks de ön planda ve erkek cinselliği de aslında çok komik olduğundan bir zamanlar penis ile ilgili komik yazılar yazmıştım. Bu bir eleştiri değil, bir tesbittir. Tesbitin kötü niyetli olmaya başladığı an ise lafı söyleyenlerin 'Ama o başka bir konuda yazmaz ki' demeleriyle başlar. Bu lafla da tartışmanın anlamı yok, çünkü söyleyenler de doğru olmadığını biliyorlar. Bana eleştiri getirmeye çalışanlar -özellikle medyadakiler- yazılarımın okuyucu sayısının her geçen gün artışını, ismimin gündelik yaşamda daha çok konuşulur hale gelmesini durdukları yerden seyretmek zorunda kalan insanlardır çoğunlukla. Ulaşamadıkları başarıları karalamaya çalışan insanların çabaları bence trajik.

Size "penis yazarı" yakıştırmasını yapanlar arada Proust veya Gramsci'den uzun uzun `bahsettiğinizde şaşırmıyorlar mı?

Ama, Proust'un ve Gramsci'nin de penisleri vardı. Gerçi Proust'unki fazla işe yaramıyordu ama yine de vardı. Bir penis yazarının penisli yazarları okumasından daha doğal ne olabilir ki, değil mi ama!

Kendinizi hâlâ ABD'de yaşıyor zannedip, oradaki olaylarla daha çok mu ilgileniyorsunuz? Mesela, Joe DiMaggio'nun ölümü neden bir tek Türk basınında sizin köşenizde yer alıyor?

Ben bir New York vatandaşıyım. Nerede yaşadığımı karıştıracak zeka düzeyine de henüz inmedim. Joe DiMaggio'yu tanımak Türk okurunun hak ettiği bir şeydir.

New York'a neden çarpıldınız? Öylesine aşık olduğunuz bir şehri neden bırakıp İstanbul'a geldiniz?

Adı üstünde işte, orası New York. Çok az insan oraya çarpılmamayı başarmıştır. İstanbul'a işimde ilerlemek ve para kazanmak için geldim... Burada artık her şey var. New York ise bir hava, bir fikirdir. Maddi şeyleri değil de bu havayı teneffüs etmeyi özlüyorum.

Amerika'ya mesleki olarak gidişiniz nasıl gerçekleşti?

Sedat Ergin, Ankara Temsilcisi olmak için Türkiye'ye geri dönünce, Ben Washington Temsilcisi olmak için yönetime başvuruda bulundum. Sayın Erol Simavi de onay verince sorun kalmadı, hemen gittim.

Washington Temsilciliği bir gazeteci için nasıl bir mertebe?

Çok önemli bir iştir Washington temsilciliği. İnsan orada Türkiye'nin gerçekte nasıl yönetildiğini daha net anlıyor. Washington mânen bizim Ankara'ya benzer, siyaset konuşup rüyalarında da siyaset görür orada yaşayanlar.

Genel olarak gazetelerin üç büroyu açık tutmaları gerektiği söylenir; Washington, Atina ve Brüksel, sizce bu doğru mu?

Bence Los Angeles'da ve Seattle'da da bir büro açmak gerekiyor. New York bürosu ise en önemlisi, çünkü orada işini hakkıyla yapan isterse bütün Amerika'yı okuyucularına anlatabilir.

ABD yolu gözüküyor mu yeniden?

Her zaman düşünüyorum bunu. Rana ile orayı yeniden keşfetmek istiyoruz ancak bu ne zaman olur, Allah bilir!

İstanbul'da nasıl yaşıyorsunuz?

Haftada bir dışarıda yemeğe çıkarım, arada bir de sayıları üçü geçmeyen arkadaşlarımıza ziyarete gideriz. Son zamanlarda, arada bir de klasik müsik konserine gidiyoruz. Bazen tanıyanlar oluyor tabii...

Size kızıyorlar mı? Arkadaşlarınız, okurlarınız, meslektaşlarınız...

Bilmem. Aslında umurumda da değil ne düşündükleri. İnsan bir iş yaparken sürekli başkaları ne der diye bence fazla düşünmemeli.

Karınız, babanız yazılarınızı okuduğunda neler düşünüyor?

İkisi de beni destekliyor.

oegin@attglobal.net

kötü Şair Şerafettin 'Unutmak'

ŞİİR VE OYNAYAN : ŞERAFETTİN KAYA
KAMERA VE REJİ : YONCA AKPINAR

en fazla ne zaman içeceğim biliyor musun

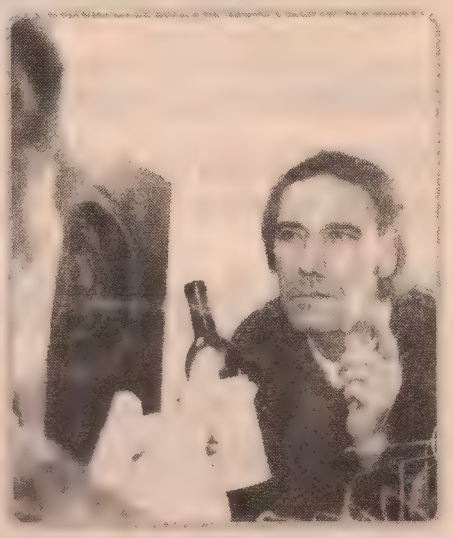

seni unuttuğum zaman

ve kaldırımlara teğet geçecek vücudum

ne adını hatırlayacağım

ne de burnunun küçüklüğünü

seni

unutmanın üzüntüsüyle

kahrolacağım

kotusair@hotmail.com

Akşamsefası

2 ŞUBAT
DÜNYA ÖPÜŞME GÜNÜ
(İyiki doğdun Aptül)

Long Play

NÜKLEER SANTRALE GICIĞIM

kertenkele@hotmail.com • SAYI:4

DENİZ DURUKAN • GÜVEN ERKİN ERKAL

70'li yıllar için söylenecek çok şey var. Keşke başarabilseydik. Dünya bugün böyle olmazdı. Neden başaramadık? Çünkü kötüler iyilere galip geldi.

"Açlığın Bile Kutsiyeti Vardır"

Eski hippilerden Vedat Sakman'ı evinde kurmuş olduğu stüdyosunda ziyaret ettik.

70'li yıllardan bahsedelim. O dönemdeki yaşama bakışınız, müzik serüveniniz...

70'li yıllar grup anlayışıyla hareket ettiğimiz dönemlerdi. Lise çağlarında başladı grup kurmak, şarkı söylemek. O zamanlar kendi şarkılarımızı yapmıyorduk. Emitasyon müzik yapıyorduk, cover çalıyorduk. Dünyayı saran bir müzik akımı ve müzikle beraber bir felsefe vardı. Müzik altın devrini yaşıyordu, biz de etkilendik. O dönemde sürekli grup kurup beraber olma düşüncesi vardı. Katiyen bireyselliğe inmeyen bir düşünceydi bu. Bunun doğruluğunu savunuyorum. 70'li yıllar için söylenecek çok şey var. Keşke başarabilseydik! Dünya bugün böyle olmazdı. Neden başaramadık? Çünkü kötüler iyilere galip geldi. Bu dünyayı gelecek nesillere yaşanabilir bir halde bırakmak gibi ideallerimiz vardı. Beraber olmayı biliyorduk, bütün bunlar yansıdı müziğimize. Bu dönemleri yaşadığım için şanslı görüyorum kendimi.

O dönem yurtdışında nasıl yaşadınız?

Yurtdışında hipi gibi yaşadım. Komünlerde yaşadım. Bir dönem İtalya'da arkadaşlarla kaldık. Bir süre de Almanya'da kaldık. Sokaklarda yaşadık. Ama mutluyduk. Hiçbir değişiklik olmadan aynı idealist düşünceyle yaşam tarzımı devam ettiriyorum.

Leman Sam, Zuhal Olcay ve Hümeyra'yı çok severek dinlerdim. Sonra baktım ki onların şarkı sözlerinin ve bestelerinin çoğu Vedat Sakman'a ait. Ben aslında bilmeden sevmişim sizi. Kadın sanatçılarla çalıştığınız için mi bilmiyorum, parçalarınızda çok fazla kadın duyarlığı hissettim.

Sanatın cinsiyeti olduğuna inanmıyorum. Ortada bir yerde diye düşünmek gerek. Özel bir seçim değil bu. Ama katılıyorum saptamanıza. Genellikle çalıştığım yerlerde kadın dinleyiciler daha fazla ve beni anlama oranları oldukça yüksek.

Şarkılarınızda aşkı hiç ayağa düşürmediniz.

Bütün sanat dallarında idareli kullanmak diye bir kural vardır. Aşırısına kaçarsanız sanatı çok yıpratırsınız. Şarkıda bunu yapmak bir tiyatro oyuncusunun aşırı rol kesmesine benzer. Karşıdaki insanın akıllı olduğunu düşünmek gerek. O zaten algılıyor onu.

Alışık olduğumuz pop değil sizin yaptığınız. Popun genel karakteri olan, popülizmin getirdiği basitlik yok şarkılarınızda. Geçmişten gelen rock ruhunu da yansıtıyor.

Bütün mesele beyni özgür bırakmakta. Zaten duygularımızla yaşıyoruz. Bu duygularımızın bir sesi, tınısı var. Bütün mesele bunu ortaya çıkarmak. Popülizme kapılırsanız beyninizi özgür bırakamazsınız. Sokaktaki insan ne duymak isterse onu vermek zorunda kalırsınız. Bu da benim hiç işime gelmez.

Meraklısı İçin Vedat Sakman Albümleri:
Müzisyen (1988)
Kapılar (1994)
Sevgileri Unutmadık (1996)

Popun kraliçesi Sezen Aksu ve kendi yetiştirdiği kopyaları, yine Kayahan'ın getirmiş olduğu arabesk söylem hakkında neler düşünüyorsunuz?

İkisi de duygusal yapıları son derece güçlü olan insanlar. Şak diye popülist bir akıma kapılıverdiler. Biraz daha refah seviyesi yüksek yaşamak istediler. Zaman zaman onların şarkılarında öbür tarafı da görüyorum. Tak diye oraya da atlayabiliyorlar, buraya da. Arada mutlu olduklarını sanmıyorum. İkisini de seviyorum, iyi arkadaşlarım. Bu onların tercihi. Bir yere atlamak gerekiyor. Ya o, ya bu. Bunun ortasında olduğunuz zaman, orta yerler çok rahatsız. Tatlı bir yaşam benimki; beyni özgür bırakıp istediğini yapmak. Bunun parayla marayla ilgisi yok. Nazım'ın söylediği gibi "açlığın bile kutsiyeti vardır."

Zuhal Olcay'la aranızdaki o tatsız mesele neydi?

Onun düşünmeden yaptığı yanlışlar var. Bu da onlardan biri. Mustafa Oğuz beni desteklemek için bir gece düzenlemişti. Zuhal Olcay bu geceye katılmak istemedi. İşin doğrusu, oturup bu konuyu konuşamadık da. Bülent Ortaçgil'in bir ricası var, onun albümünde Zuhal "Benimle Oynar mısın"ı söyleyecek. Ben de o şarkıyı yapacağım mecburen. Bu arada da inşallah oturup konuşuruz. Bu keleği niye yaptın bana diye sorarım.

İlk albümünüz "Müzisyen", pek bilinen bir albüm değil. 300 adet basılmıştı. Bu albümle ilgili sıkıntılarınız olmuş.

Elbette oldu. O dönem Ahmet San bir plak şirketine ortak olmuştu. Bana yardım etmek için albümümü çıkarmak istedi. Ne hikmetse herkes bana destek vermek ister ama bir türlü olmaz. Çok uzun süre albüm basılamadı, sonunda 250 tane, bir koli albüm basıldı. Sonunda, Ahmet plak şirketinden ayrıldı. Bu iş de öylece kapandı.

Biraz sanatçı haklarından söz edelim. "Asansör" filminde izninizi almadan bir besteniz kullanılmış. Üstelik telif de vermemişler.

Mustafa Altıoklar'la iyi arkadaşız. Samimiyete güvenerek bir hata yapmış. Zuhal Olcay "Sevgileri Yarınlara Bıraktık" şarkısını film için gidip okuduğunu söyledi. Şaşırdım. Film vizyona girmeden bir hafta önce de Sony'nin genel müdürüydü sanırım, telefonla arayıp haber verdi. Ben de Mustafa Altıoklar'ı aradım. Bu konuyu en iyi Atilla Özdemiroğlu'nun bildiğini söyledi. Onunla görüştüğümde telif lerin 3.000 ile 6.000 USD arasında değiştiğini öğrendim. Ben de arayıp 3.000 USD istedim. Kıyametler koptu. Sonunda tamam dedim, para falan istemiyorum. Şimdi 20 milyon telif ödemişler Mesam'a.

Sizin bu durumda başvuracağınız bir mercii yok mu?

Mesam var. Telif hakları toplama konusunda yardımı oluyor. Nereye kadar. Filmlerden telif hakkı alamıyorlar. Ancak kaset satışlarından ne kadar satılacaksa onun bandrolle telifini ödüyorlar. Mesam'da 94-97 yılları arasında biriken, hisseme düşen para 58 milyon. Ben bunca yıl çalışmışım, albümler yapmışım, bilmem kaç tane klip ve bilmem kaç tane dizi film... İtiraz ettik, bu sefer kendi derneğimle mahkemelik hale geldik. Sonra yanlışlık olmuş dediler. 580 milyon verdiler. Bütün bunlar insanı çıldırtır. Münir Nurettin Selçuk'un temizlik işçisi olarak emekli edildiği bir ülkeyiz biz.

Evinizin bir odasına küçük bir stüdyo kurmuşsunuz. Burda klip çekimleri ve prodüksiyon işlerini yapıyorsunuz.

Burada bir aile şirketi kurduk, çocuklarımla beraber, audio, video üzerine. Audio prodüktörlüğüne de başlıyoruz. İlk albüm olarak benim albümüm çıkacak. Neden böyle bir işe giriştik? Bir albümü 10 liraya mal ediyorsunuz, bir tek klip çekmek 15 lira gibi fiyat çıkınca düşündük bu işe atladık. Mesam'a TRT'nin ödediği bir telif parası vardı, onunla kamera aldık. Dijital ortamları inceledik, kızım sinema tv okulunda, onun da yardımlarıyla bu işe giriştik.

Leman Sam bestelerinizi verdiğiniz diğer yorumculardan tarz olarak farklı. Caz , blues ve Azeri türküleri söylüyor. Bestelerinizi neye göre veriyorsunuz.

Benim asıl alanım caz. Dört yıl öğrenim gördüm. Albümlerin yapılışında kendi kişiliğinizi koymak yerine, çalışacağınız insanı anlamaya çalışıyorsunuz. Önce onunla dostluk kuruyorum. Çünkü o albümü ona yapıyorsunuz , o yüzden o kişinin ruhunu yansıtacak bir şey olmalı.

Son arzunuz nedir ?

Çalışırken ölmek.

Kurtalan Ekspres'in Son Seferi

Ortalık kaynıyor. AF'ın Asrın'ı Kurtalan Ekspres'e katılmış. "Kurtalan"ın yeni lokomotifi diyorlarmış Asrın için. Hiç kimse de kalkıp; "Höst! O nasıl kelam öyle?" diye ayağa kalkmasın. "Elli tane Asrın'dan bir Barış çıkar mı? Hem o kim ki Kurtalan'a lokomotif olacakmış" diye geyik yapmak kolay. Ama artık böyle olduğundan, bizzat Kurtalan Ekspres elemanları kuşku duyuyor olabilir.

Konu, basında şöyle duyuldu. Güya "Cem Karaca ve Erkin Koray Kurtalan'ın solisti olmak istemiş ama topluluk üyeleri Asrın'ı seçmiş". Bunun böyle olmadığını, bizzat Cem Karaca ve Erkin Koray'dan öğrendik. Ama Kurtalan Ekspres'in bu söylentilere sessiz kalması, hele Asrın'ın Erkin Babaya karşı sözlü sataşmalarında bile bu sessizliği bozmaması çok garipti. Ahmet Güvenç'e Erkin Baba'nın otuz yıllık dava arkadaşı olduğunu hatırlatmaya gerek var mı?

Haydi biraz da Asrın Tuncer'in Ekspres'e katılmasının nedenlerini anlamaya çalışalım. Popüler müzik sanayisi Asrın'ı kabul etmiş durumda. Nitelik bir yana, adamın albümleri Cem Karaca ve Erkin Koray'dan fazla satıyor. Peki bu müzik sanayisi, Barış'sız bir Kurtalan Ekspres'i bağrına basar mı? Bu da çok zor. Ama Barış'ın mirası olma özelliğini taşıyan bir topluluk "parlak bir fikir"le iyi para edebilir. Unutmayın! Bazı müzik yapımcılarının kafası, hep böyle garip fikirler bulmak için çalışır.

Asrın genç ve hırslı biri. Yükselmek adına, Şehrazat'a bile "evet" diyebilmiştir. "Asrın & Kurtalan Ekspres" birlikteliğinde, Barış'ın yerine oynatılmak onun ilginç bir deneme olacaktır. Aradığını bulamazsa kendisine yeni bir yol çizer. Amaa! Kurtalan Ekspres raydan bir çıkarsa...

Son olarak "Etme çoluk çocukla muhabbet..." şeklinde başlayan eski bir arka sokak deyişini hatırlatarak lafı bağlayalım.

Özür... Özür...Özür...

Non Serviam'da bu ay yayınlanması planlanan "Punk Hakkında Her Şey" adlı yazının ikinci bölümü, bilgisayarımın çökmesi nedeniyle hazırlanamamıştır. Çok pardon.

Maximum Rock
Radyo D 104.0 Her Pazar
Saat: 21.00-23.00 arası
Taviz Yok

Akşamsefası

Ayın En Güzel Onlusu

1. **Pentagram / Gündüz Gece**
   Popçular Dışarı (Konser) / Tempo Müzik
2. **Murat Yılmazyıldırım / Acıları Bana Bırak**
   Yelkenin Gözyaşları / Ada
3. **Mor ve Ötesi / Son Giden**
   Bırak Zaman Aksın / Ada Müzik
4. **Rashit / Rutin Hayat**
   Telaşa Mahal Yok / Kod Müzik
5. **Kramp / Tek Başına**
   İstanbul Sokakları / Ada Müzik
6. **Teoman / Bazı Yalanlar**
   O / NR1 Müzik
7. **Buse / Ey Kör**
   Buse / Elenor Müzik
8. **Duman / Köprünün Altında**
   Eski Köprünün Altında / NR1 Müzik
9. **Fuat Güner / Yaşım Onyedi**
   / EMI-Kent
10. **Banu Akın / Çirkin Ördek Yavrusu**
    Kırmızı Leke / Ada Müzik

Listeler her pazar saat 21.00 - 23.00 arası 104.0 Radyo D Maximum Rock programında belirlenmektedir.

Raflarda Bu Ay

DEMİRHAN BAYLAN
1000 YIL
RENGARENKLERİN

Bulutsuzluk Özlemi'ne bas gitar ve geri vokalle eşlik eden, bir dönem Kesmeşeker'le çalışan, Mehmet Güreli'nin albümünde bas gitar ve ağız armonikası çalan Demirhan Baylan, bir ara da Funk Doctors adlı Rock'ın Blues grubunda çaldı. İlk solo çalışması olan Kazık Marka adlı underground albümüyle ses getiren Baylan, "Hayallerimin Tepeleri", "Kocakarının Dansı" gibi albümleriyle yerini sağlamlaştırdı. Demirhan bu geçen sürede öylesine dolmuş ki, bir albüm kesmemiş. Aynı anda iki albümle çıktı karşımıza; 1000 yıl ve Rengarenklerin.1000 Yıl'da Cengiz Baysal'ın davulu dışında de A' dan Z' ye her şeyiyle kendisi oluşturmuş.

HALUK LEVENT
www.leyla.com

Hepimiz biliyoruz ki Haluk Levent'in ,hızını ne demir parmaklıklar,ne de nizamiye kapısı kesebiliyor. Bu hızdan memnunuz. Özellikle yeni albümünde çok daha iyi bir yere gelmiş Haluk Levent. Klasik değerleri hafiften ti'ye almaya başlamış, stilini biraz da olsa değiştirmiş. Sesini de, müziğini de daha rahat, özgür bırakmış diyebiliriz bu albümde. Ve tabiî ki türkü formundan da uzaklaşmış. Coverların, türkü söyleyenlerin, şiir kasedi dolduranların çoğalması Haluk Levent'i farklı bir formasyona yöneltmiş. Doğru bir yol bu. Popülizme daha uzak ve daha doğru bir çizgi. Umarız hak ettiği ilgiyi bulur.

INFECTED
BREATHLESS KISS ON THE LİPS OF MELANCHOLIA

Ülkemizde Satanic Werses ve Witchtrap gibi "underground" piyasanın dışında ürün veren black metal gruplarından birisi de Infected. Geride bir demo ve bir EP kaset bırakan topluluk bu albümünde melodik black bir çizgi seçmiş. Topluluk şarkılarında ortaçağ, kara büyü ve kabuslardan söz ediyor. Satnik olmadıklarını her fırsatta belirten topluluk üyeleri, stüdyo kayıtları ve fotoğraf çekimleri sırasında hayli tırsmış. Albümün kayıtlarında, bu tarz müzik içinde ülkemizde pek yaygın olmamakla birlikte "female" vokal de kullanılmış. Hatta son anda anlaşmazlık çıkmasaydı, bu kayıtlarda Candan Erçetin'in sesini de duyacaktık.

Sanal Alemin Güzel Adresleri

Türk rock piyasası içinde, web sayfaları kendileri ya da dinleyicileri tarafından hazırlanmış topluluklarımız var. İnterneti olanlar, bu toplulukla ilgili ayrıntılı bilgileri ve mp3 formatındaki kimi parçaları buradan bulabilir. Şimdi birkaç tanesini verelim, önümüzdeki günlerde daha geniş bir adres listesi sunarız.

Mor ve Ötesi	http://home.ku.edu.tr/~keremk
Bulutsuzluk Özlemi	http://members.tripod.com/%7EBulutsuzluk/
Altıyüzelliyedi	http://members.tripod.com/%7Egrup657/
Pentagram	http://members.xoom.com/_xoom/_pentagram_/
Nekropsi	www.geocities.com/SunsetStrip/Undergraund/7748
Moğollar	www.mogollar.com
Kramp	http://kramprock.cjb.net

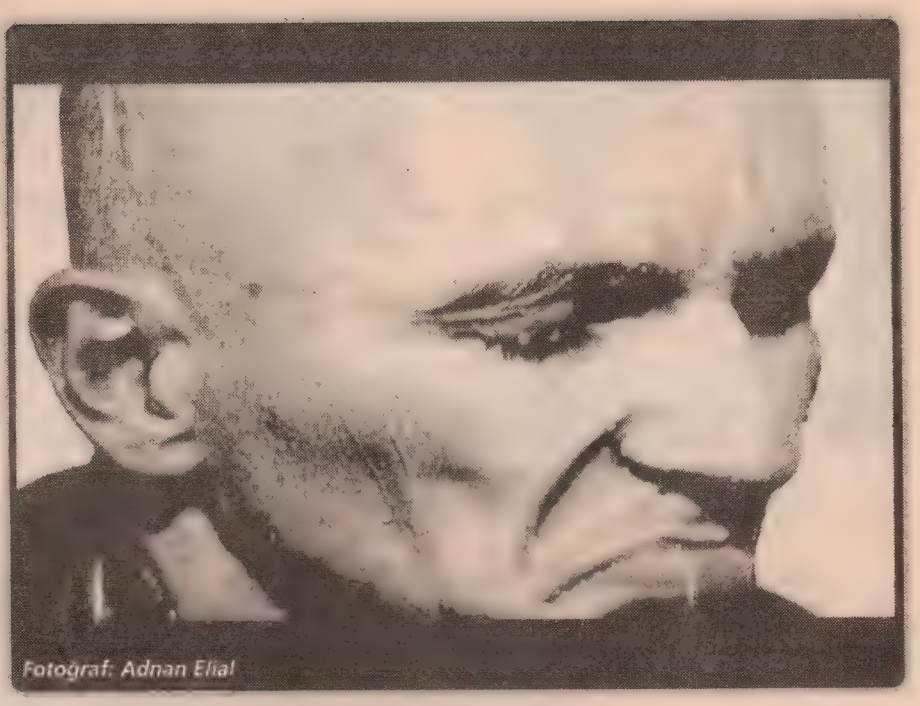
Fotoğraf: Adnan Eliaf

"Erkin Koray bir kere felsefeye bakıldığı zaman "Fesupanallah" tarzında parçalar yapıyordu. Fesupanallah rock adına ne veriyor, ben bunu sorarım. "

"Ne Sağcıyım Ne Solcu, Rokçuyum Rokçu"

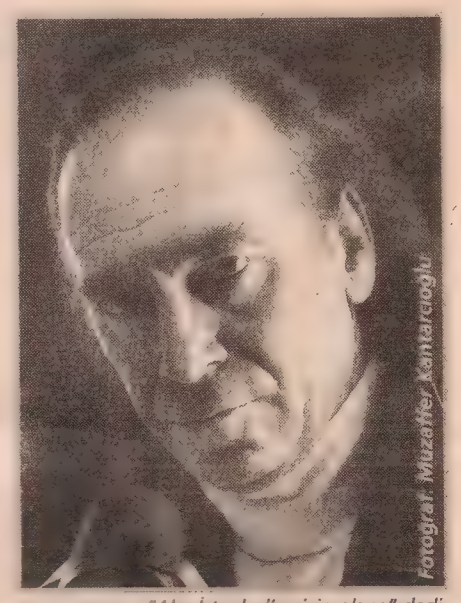
Fotoğraf: Mürsel Kantarcıoğlu

"Alın İstanbul'u sizin olsun" dedi, İzmir'e gitti. Yine kurtulamadı baba.

Geçtiğimiz haftalarda Köprüaltı Heavy Metal Dergisi'nde, Kudret Kurtcebe'yle yapılmış bir röportaj yer aldı. Kudret; uzun yıllar konserler vermiş ama ilk albümünü geçtiğimiz yıl çıkartmış olan "protest" bir şarkıcı. Tek gitar ve vokale dayalı olarak yaptığı "Şizofren" adlı albümün, Yaşar Kurt'un "Sokak Şarkıları" çizgisinde bir çalışma olduğunu da yadsımıyor.

Aşağıda bir bölümünü okuyacağınız bu röportaj içinde Kudret bizi şaşırtan ve aynı zamanda da gülümseten bazı açıklamalarda bulunmuş.

"1970'lerde Cem Karaca "İşçisin Sen İşçisin"i söylerken, biz ne sağcıydık ne solcu. Biz rockçıydık. Maalesef 68 kuşağının içinden Erkin Koray'da dahil, Pink Floyd'dan Roger Waters tarzında müzik yapacak, şarkı yazacak solist çıkmadı. Erkin Koray bir kere felsefeye bakıldığı zaman "Fesupanallah" tarzında parçalar yapıyordu. Fesupanallah rock adına ne veriyor, ben bunu sorarım. Yaşar Kurt gibi "Kukla"yı mı besteledi Erkin Koray? Sadece imajla kalmamak lazım. Saçı uzattın tamam ama şarkı sözlerini incelediğin zaman "Alemin keyfi yerinde" gibi arabesk göndermeler var. Pink Floyd'da adam "Eğitime ihtiyacımız yok" diyor. Erkin Koray böyle şeyler söylemedi ki. Benim eğitime ihtiyacım yok arkadaşım, benim düşüncelerimi denetlemeyin diyemedi yani. Ben açıkçası Türkiye'deki 68 kuşağının kesinlikle aptal olduğuna inanıyorum. Türkiye'deki 68 kuşağı Deniz Gezmiş'e kadar gitmiş, dünyadaki 68 kuşağı John Lennon'a kadar gitmiş. Aradaki farka bakar mısın?"

Erkin Koray'ın felsefesini sorgulamaya kalkması bir yana, "Biz ne sağcıydık ne solcu, biz rockçıydık" diyen Kudret'in, dünyadaki ve Türkiye'deki "aptal" 68 kuşağını hangi birikimle kıyasladığını da anlamış değiliz.

Piyasanın hardcore topluluklarından Crunch'ın elemanı Tolga Gürdal da Roll dergisinin Nisan 98 sayısındaki bir röportajda, rock ustalarına şöyle sataşıyordu; "Politik müzik yaptıklarını söyleyen zeytinyağı taciri Moğollar. Her kalıba uygun, ilkesiz, belkemiksiz Bulutsuzluk Özlemi..."

Aynı röportajda Crunch; "Bu ülkenin, ezilen ve baskı gören insanların sorunlarına daha samimi bakıyoruz" diyor ve varoşlardan gelip, ezilmiş, baskı görmüş insanların sorunlarını yansıttıklarını belirtiyordu. Ayrıca Crunch sözlerinin sertliğinden dolayı Türkçe söylemeye cesaret edemediğini belirtiyor. İyi de, İngilizce sözlerle yaptıkları albüm "The Love" varoşlarda yaşayan komşularının ne kadarına ulaşabiliyordu acaba. Gene yakın zamanda popun rock'tan dönen ismi Asrın'ın da Erkin Baba'ya sataştığını duymuştuk.

Sonuç olarak Kudret'in hayli geciken ilk albüm sonrasında, gecikmiş bir şöhreti yakalama adına takındığı saldırgan tutum ve varoşlardan gelen Crunch'ın tepki ve öfkesini, rock ustalarına çamur atarak göstermeye kalkması herkesi düşündürmelidir.

Meydan sandığınız kadar boş değil çocuklar.

Etikçi, felsefeci, şair, eleştirmen, saksafoncu, pedagog, boksör, tır şoförü, gurbetçi, dadaş ve güzel insan, sevgili cillop arkadaşımız ***Oktay Taftalı,*** *bizi kırmayarak şiirle, sanatla, toplumla, medyayla, edebiyat ve edebiyatçı etiğiyle ve de son kitabıyla, yüzleşti. İşte o yüzleşmeden bizim not alabildiğimiz birkaç kıvılcım, aşağıda...*

Şiir yazmak demek bu yalan yanlış dünyaya bir onarım çabasıyla katılmak demek. Şimdi her yerde renk renk vitrinler, ışıklar, sokaklar, caddeler, tıklım tıklım dolu dükkanlar, televizyonlarda sarışın güzel kadınlar, ışıl ışıl televizyonlar şunlar bunlar var. Beri yanda bize mektup yazan, söyleşiye gelen gencecik okuyucular var. Ben bunlarla neyi paylaşabilirim ve bu çocuklar ağzımızın içine bakıyorlar. Şair bir şey söylesin; bir sihirli sözcük, bir umut, hayatlarına anlam katacak, onları mutlu edecek bir cümle. Ve inanın arabeskçilerin ağzına da bakarken bu gençler yine böyle. Kendi hayatları için bir mutluluk sırrı yakalamaya çalışıyorlar. Popçuların ya da futbolcuların arkasından giden ve onlara hayranlıkla bakan gençler de öyle. Hep daha mutlu bir dünyayı istiyorlar. Oysa cepte bir lira para yok! Ne zaman, nasıl olacak da o televizyondaki güzel kadınlarla arkadaşlık edeceğiz?

Sanatçı Toplumun Manevi Hayatına Katkıda Bulunur

OKTAY TAFTALI

Şiir Kirlenmesinin önüne geçmek gerekir. Şiir sanatının da tıpkı diğer sanat dalları gibi belli kuralları var. E Dergisi'nde belli bir sistematik içerisinde belli başlı kurallarını pratik alıştırma yaparak yayınladık. Bir takım okuyucularımız takip ettiler, mektup yazdılar, telefon açtılar o çalışmalar hakkında. Yani 'yeniden üretim' nasıl yapılır? Dış dünyadaki nesnelere tek tek nasıl bakılır? Bu tek başına şiir yazmaya yetmez tabii ki, bunlara bağlı insan bilincinde bir dil yeteneği olacak. Her sanatta olduğu gibi çok çalışarak yapılabilecek bir şeydir. Çok çalışıp üretmek lazım. Geceler boyu sabahlara kadar paket paket sarı defterlere yazan arkadaşlarımız olduğunu biliyorum. Bize örnekler gönderiyorlar, e-mailler çekiyorlar, ben onların hepsine teker teker cevap verdiğimde de bunu söylüyorum: Acele etmeyin, serin gelin, yazdığınız şiiri damıtın, dinlendirin, üzerinde düşünün, bir daha yazın, bir daha yazın, taa ki o şiir kağıdın üzerinde kıpırdanmaya başlayıncaya kadar ve o kıpırdamaya geçtikten sonra bilirsiniz ki ondan bir sözcük çıkarsanız bütün bir duvar yıkılacaktır. O hissedilebilir bir duygudur, o zaman işte bu şiir oldu diyeceksiniz. Bir senede dört veya beş tane şiir çıkarabilir insan. Ama önemli değil, insan ömrü sanıldığından çok daha uzun. Ben belki, otuz tane daha şiir yazacağım ölünceye kadar, belki kırk da yazarım.

Yaptığı sanatın sırrını size vermek istemeyenler var bir de. Bence bunun iki nedeni var. Adam ya hakikaten bir şey bilmiyor ve sorduğunuz zaman "Bunu nasıl yaptın?" diye, onu size anlatamayacağı için size cevap vermiyor, başından savıyor ya da ne yaptığını çok iyi biliyor ama hakikaten yaptığı sanatın sırrını sana vermek istemiyor. Sanatçının aynı zamanda ödevidir bu. Hem zaten Anadolu geleneğinde de vardır. Peştemal kuşanmak, çırağın yetişip usta olması ve ustayı geçmesi derler ya, işte çırak ustayı geçmezse sanat ilerlemez. Alman filozofu Nietzsche'nin bir lafı var, diyor ki "Hep öğrenci kalan öğretmenine en büyük haksızlığı yapar" ve kendisinden sonra gelenlere der ki "Hadi niçin benim çelengimi yolmuyorsunuz?" Yani biz de şiiri eğer öğrendik, ürettik ve yazdıysak, ben de şimdi bizden sonra gelen arkadaşlara şunu diyebilirim "Hadi gelin bizim çelengimizi yolun" yani daha iyisini yazın. Biz bu sanatın sırlarını ne kadar öğrendiysek, ne kadar yazabildiysek siz daha da derinleştirin, geliştirin, bizim bilemediğimiz sırlarını keşfedin bu sanatın. Çünkü sanat bir bilinmeyenler ummanı değil ve çalışarak öğrenilebilen ve geliştirilebilen bir yanı var.

Şiir İster İstemez öyle bir gerilimdir ki... Benim şiirim çok karamsar, bir çeşit yeraltı şiirdir. Fesleğenlerin, saksıdaki begonyaların, Akdeniz akşamlarının, el ele gezen neşeli aşıkların, bülbüllerin, civcivlerin şiiri hiç değil. Bir gün o fesleğenleri, saksıdaki begonyaları da yazabilirim ama ben şimdi iyimser, mutluluk dolu bir şiir yazabilmenin imkânını bulamıyorum bu dünyada. Kötülüklerle, karamsarlıklarla dolu dünyada iyimserlik sahici gelmiyor bana. Ama gönlümüzden geçiyor ki, her şey tabii iyi olsun. Gendaş Yayınları'ndan çıkan Toplu Şiirler ise 1980 ve 1999 arasındaki 19 senelik zaman dilimi arasında yazdığım toplam 36 tane şiirden oluşuyor.

Şiir yazmak demek bu yalan yanlış dünyaya bir onarım çabasıyla katılmak demek. Şimdi her yerde renk renk vitrinler, ışıklar, sokaklar, caddeler, tıklım tıklım dolu dükkanlar, televizyonlarda sarışın güzel kadınlar, ışıl ışıl televizyonlar şunlar bunlar var. Beri yanda bize mektup yazan, söyleşiye gelen gencecik okuyucular var. Ben bunlarla neyi paylaşabilirim ve bu çocuklar ağzımızın içine bakıyorlar. Şair bir şey söylesin; bir sihirli sözcük, bir umut, hayatlarına anlam katacak, onları mutlu edecek bir cümle. Ve inanın arabeskçilerin ağzına da bakarken bu gençler yine böyle. Kendi hayatları için bir mutluluk sırrı yakalamaya çalışıyorlar. Popçuların ya da futbolcuların arkasından giden ve onlara hayranlıkla bakan gençler de öyle. Hep daha mutlu bir dünyayı istiyorlar. Oysa cepte bir lira para yok! Ne zaman, nasıl olacak da o televizyondaki güzel kadınlarla arkadaşlık edeceğiz? Ne zaman, nasıl olacak da şık caddelerdeki dükkanlardan alışveriş edeceğiz, o elbiseleri giyeceğiz, o otomobillere bineceğiz? Bunun formülünü, sırrını kim bize verecek? İşte bu umutla bakıyorlar gözlerimizin içerisine. Ve ben onlara bu dünyanın o anlamda bir yalan, bir aldatmaca, bir sahtekarlık, bir oyun olduğunu ifade etmek durumundayım. Bu o kadar acı bir şey ki, ben bunu böyle doğrudan söyleyemiyorum, yüreğim kaldırmıyor. Bunu ancak şiirle ifade edebiliyorum. Bu yüzden benim şiirim çok trajik bir şiir. Zaten günümüzde trajik unsur barındıran şiir de pek fazla yazılmıyor.

Ahmed Arif'in Bir Şiirinin Para Cinsinden Karşılığı Nedir? Aydın Doğan kakavan bir jüri oluşturmuş, bu sene büyük ödülü şiir dalında veriyormuş, ödül tutarı da 15 milyar liraymış. Ben şiir yazmaya başladığım ilk gençlik yıllarımdan beri bu ödül müessesine, ödül sistemine ve kurumuna karşıyım. Çünkü, bütün bu kapitalist ortamda dahi, antimeta özellik taşıyan yegâne sanat şiirdir. Şiiri metalaştırmanızın imkanı yok. Yani bir şiir kitabını metalaştırırsanız ne olur? En fazla bir şiir kitabı olur. Şiir kitabı bin tane satılır. O şiiri besteleyip şarkı yapsanız o da şarkı olur, şiir olmaz. Bugün, kapitalizm resim sanatını metalaştırmıştır. Büyük zenginler, bankalar, sermaye grupları resim koleksiyonları yaparlar. Resimlerin, heykellerin, antika eserlerin, mimarinin, binaların para cinsinden değerleri vardır, alınır satılırlar. Peki siz bana mesela Ahmed Arif'in bir şiirini para cinsinden meta olarak niteleyebilir misiniz? Nazım Hikmet'in bir şiirinin para karşılığı nedir diyebilir misiniz? Ama duvarda asılı duran bir Picasso tablosuna, ver bir milyon dolar, diyebiliyorlar. O zaman şiir için ödül vermek, şiiri kapitalist pazara sunma çabasıdır. Ödüllerin amacının 'teşvik' olduğunu söyleyenler de var. Peki teşvik içerdiğini varsayalım. Ödül aldığı için şiir sanatına gönül vermiş ve ben ödül aldım, artık bundan sonra şair olmalıyım diye düşünen bir şair var mıdır? Ben de bunu merak ediyorum. Ödül alan şair arkadaşlarıma da soruyorum? Ben ödül almasaydım şiiri bırakacaktım ama ödülü aldım, çok fena teşvik oldum, şimdi ben artık şiir yazacağım diyen var mıdır? Sen o zaman zaten hiç şiir yazma! Mayakovski söylüyordu sanırım "Şiir, hayatını veren kazanıyor oyunudur." Yani hayatını veren kazanıyor ne demek? Başka bir sanat için böyle bir şey söylenemez belki. Bilmiyorum, bir heykeltraşın böyle bir konumu var mı? Bir heykeli yapacak ve diyecek ki "Bu benim için paha biçilmez, ben bunu satmam, satamam." Böyle bir şey var mı? Varsa doğrusu da budur. Sanatını meta olmaktan koruyan, kollayan, kapitalist pazardan koruyan hakiki sanatkardır. Şimdi biz kalkıp Mısır Piramitlerinin para değerini saptayabilir miyiz? Olabilir mi böyle bir şey? Ama şimdi diyebilirsiniz ki senin yazdığın şiir Mısır Piramitleri kadar görkemli mi? Benim yazdığım şiiri söylemiyorum. Ama Nazım'ın şiiri Mısır Piramitleri kadar görkemli değil mi? Şimdi burada ödül vermek şiiri kapitalist pazara entegre etmenin yollarını aramaktır. Cebinde beş kuruşu olmayan gençlerin özlem, istek, umut ve coşku arayışları içinde dolaştığı bu dünyada, şair denen adamın, kulağında küpe artist, meczup, marjinal bilmemne tuhaf bir yaratık olarak sunma çabasının bir devamıdır ödül. Yani ödülünü alacak, kokteyl bardağı elinde küstah tavırlarla çok bilmiş, entel denen tavırlarla sıradan insana yukarıdan bakan, eh girdim ödülümü aldım, paramı da alırım, icap edersе ben reklam filminde de oynarım. Eh, ben ödülümü alıp parama bakarım. Böyle bir tip insan türedi. Bu tip gazeteciler, bu tip ressamlar var. "Ben paramı aldım parama bakarım kardeşim." Şimdi ben bunu anlamıyorum, sanatkârın topluma böyle sorumsuz bakışı, toplumla ilgisini böyle sorumsuz bir alanda değerlendirmesi olabilir mi?

Kimse yoksulluğun, sefaletin insanın mutluluğu ile ilgisi olduğunu söyleyemez. Kimse yoksulluğun, sefaletin kutsanması için çaba gösteremez böyle bir şey yoktur. Tabii ki kahrolsun yoksulluk! Gözü kör olsun yoksulluğun. Ama belirli durum bu ise insanların gözünün içine baka baka, sanki onlarla alay edermiş gibi dalga geçilesi, alay edilesi bir şey de

Akşamsefası

Hayal

TUNCER ERDEM

bozkırdan gelmiş üç adam, deniz kıyısına, biri resim çekiyor, ikisi kumlarda

resmin arkasındaki yazı, o günün hatırası tarih, beş ekim bin dokuz yüz elli altı

meyve bağlarından gelmişler kuzeye, denizi görmeye...

belli, yol yorgunu ikisi de gözlerinde uyku mahmurluğu

Akşamsefası

değil. Çözüm üretilmesi gereken bir şeydir. Özallı yıllardan beri yoksullarla dalga geçilir oldu bu memlekette. Ben bunu kabul edemiyorum. Yani adam "Ben zengin seviyorum" diye başlattı bu işi ve bugün yoksulluk insanlar için bir suç gibi algılanmaya başladı. Yoksul insanların gözünün içine baka baka ben paramı alırım parama bakarım, ben yeteneklerimi, birikimimi paraya tahvil ederim, Can Barslan'ın E dergisindeki karikatürü gibi "Ben de birikimimi artık paraya tahvil edeceğim." diyor bir tip.

Şimdi diyorum ki; "Bu ödüle katılan, namerttir."

Mehmet H Doğan'ı o ekibin, o jürinin içine de yakıştıramıyorum doğrusu. Tahsin Yücel ki, bütün ömrünü bilime adayıp da emekli olduktan sonra "Ancak Marks'ı okumaya vaktim oldu" diyen, heba edilmiş bir bilim adamı hayatı. Doğan Hızlan'ı hiç konuşmayalım.

Sanatçının, toplumun manevi hayatına katkısı olması gerekiyor kanımca. Toplumun manevi hayatı iki yerden beslenir. Birisi vahiyden, din olgusundan, diğeri de sanat ve bilimden. Şimdi sanat ve düşünce adamları bireyci, maddiyatçı bir anlayışa kayarlarsa, birikimlerini, yeteneklerini yalnızca paraya endeksler iseler ve topluma manevi bir değer üretmek gibi kaygıları olmazsa; toplumbilimin olmazsa olmaz kuralıdır: toplumda hiçbir boşluk boşluk olarak kalmaz, onu bir başka unsur doldurur, o zaman vahiy değerleri gelir toplumu doldurur. Eğer sen sanatçıysan, hele şairsen değerler üretmek diye bir derdin olmalı. Devlet değer üretmez, ordu değer üretmez, onların görevi bu değildir. Değeri sanatkâr üretir. Bilim adamı üretir. Düşünürler üretir. Toplumun manevi hayatına bu insanların katkısı olur. Batının düşünürleri, bilim adamaları, konservatuarları, üniversiteleri bu değerleri yüzyıllardır harıl harıl üretmişler. Biz şimdi batıya öykünüyoruz. Sen batıdan o adamın ürettiği değerleri transfer ettiğin zaman yamalı don gibi duruyor. Sen kendi değerlerini üretmezsen kim üretecek? Necmettin Erbakan bir yandan vahiy değerlerini kafamıza kaktı yıllarca, şimdi onlar kendi değerlerini ürettiler ya da dinden transfer edip topluma yayıyorlar, empoze ediyorlar. Peki bizim çocuklarımızın değerleri ne olacak? Din değerlerinin karşısında sanatın, bilimin, felsefenin, şiirin değer üretmemesi düşünülebilir mi? Ya da bu işlerle uğraşan kişilerin bunları önemsememesi? Bu çok ciddi bir şey ama yaşamak da ciddi bir şeydir. Burada sözünü ettiğim ciddiyet insanın insan olmasını öngören değerlere sahip çıkılması sevgi, dostluk, komşu hakkı ve komşu hatırı, vefa, izzet, misafirperverliktir. Bunlar bizim hayatımızı güzelleştiren şeyler. Bu değerler olduğu zaman, biz yalnızca yoksulluğun getirdiği mutsuzlukların ötesinde, hiç değilse bu değerlere sahip olsak gene mutlu olma imkanımız var. Değerlerle yaşadığımız sürece kendimizi mutlu hissederiz. Sabahları komşuya günaydın diyebilmek, yaşlı komşunun fileleri pazardan taşımak, otobüste büyüğüne yer vermek. Bütün bu değerler çok basmakalıp ve bir daha hiç gerçekleşmeyecekmiş gibi görünüyor şimdi. Kendi ellerimizle bu ülkeyi açık hava hapishanesine çeviriyoruz. Oysa bu değerleri yeniden üretsek, restore etsek, bu değerlerle yaşamımızı çok güzelleştireceğiz ve mutlu olacağız. Sokakta herkesin birbirine selam vermesi kadar güzel bir şey olabilir mi? Bir mahallede yalnızca bayramda, seyranda değil komşuların birbirlerini ziyaret etmesi kadar güzel bir şey olabilir mi? Bunlar yitirildi.

Aynı apartmanda oturan insanlar birbirin tanımıyor artık bu güzel mi şimdi yani? Ha, birey olup kendi başına kalmak istiyorsun ama buradaki yalnızlığından ve kimsesizliğinden yakınmayacaksın ki buradaki yalnızlık fantazi, edebi bir yalnızlık değil. Maddi bir yalnızlık, geceyarısı apandistin patlar, danalar gibi böğüre böğüre geberirsin, orada cesedin kokasıya kadar o evde seni kimse bilmez, duymaz, ne zaman apartmandan kokular çıkınca derler ki burada birisi ölmüş galiba! Ayrıca bu yaşam tarzı bu topraklar üzerinde yaşayan insanların, en son başarabilecekleri şeydir. Yalnız, bireyci, bireysel, Kafkaesk. Onun bütün dünyada ancak bir yerde yaşanma imkanı var, o da eski Prusya ruhuyla donanmış Prag, Budapeşte, Polonya'nın bir kısmı ve Viyana. Bu üçgen içerisinde o ruh yaşanabilir dünyada. Moskova'da bile yok, gitmedim ama Rus edebiyatına bakın, böyle bir yalnızlık, böyle bir bireycilik yok. Biz Akdeniz ülkesiyiz. Cıvır cıvır bir ülkeyiz hatta bizim samimiyetimiz laubaliliğe kadar uzanır. Bunun insanı zaman zaman yoran, sıkan yanları da yok değil vardır ama her güzelin bir kusuru olacak tabii. Değerlerle bezeli, sıcak Akdeniz iklimiyle cıvıl cıvıl bir ülkede yaşamak bazen de "Ya çekeyim gideyim de bir yerlerde yalnız başıma yaşayayım" dersen çeker gidersin onun da imkanı var. Kapını kilitlediğin zaman, kimse senin kapına zorla dayanıp da" Bu akşam bana çay demle, ben seninle çay içeceğim" demez yani. Bu ya da başka değerler neyse, ama şairin, sanatkarın, ressamın, müzisyenin, heykeltıraşın ve bunların kurumlarının değerler üretmesi lazım. Biz ölüp gideceğiz ama çocuklarımıza kalabilecek güzel bir dünyanın en önemli imkânlarından birisi de değerlerdir. "Ben bütün bunlardan bağımsız olarak şairim" demenin hiçbir anlamı yok. Öyle bir şair de olmaz zaten, değerler üretmemiş şairden geriye bir şey kalmaz. Bugün andığımız şairlerin hepsi bir değer üretip de bu dünyadan göçmüşlerdir.

Gözümüzün içine bakıp da bizden umut bekleyen gençler var. 21 yaşında bir mobilet tamircisi çocuk bana e-mail çekiyor, "Oktay abi öykülerinizi okuyorum, ama ben bir Anadolu kentindeyim. İmkanlarım yok, param yok." diyor. Ancak her akşam televizyonlarda kendisine sunulan dünyanın farkında.Nasıl olabilir? Büyük kente gitsem mi? Buraları terk etsem mi? Bana ne tavsiye edersin diyor. Ve ben ona bundan 15 sene önce olsaydı "Dur bekle devrim ve sosyalizm" diyecektim. Bugün bunu diyememenin ıstırabı içerisindeyim. Ne diyebilirim? Git ve kendini parçalat mı diyeyim? Manken Ebru Şallı, Hürriyet gazetesinin ekinde bir gün demiş ki; "Gazetedeki resmime bakan gençler istiyorlarsa mastürbasyon yapsınlar. Ne var ki bunda? Yaparlarsa yapsınlar." Ben de onlara diyorum ki; "Sakın bunların resmine bakıp mastürbasyon yapmayın! Yapacaksanız Sharon Stone'un resmiyle yapın. Hiç değilse onun IQ'su 154 ve o hakiki bir sanatçı, dünya çapında." Şimdi bu çocuklar bir taşra kentinde, mobilet tamircisi, 21 yaşında. Ona sunulan her şeyi büyük bir susuzlukla içecektir ve maalesef ona sunacağımız hiçbir şey yok, tamam mı? Bu beni kahrediyor. Ve ben yine onlardan özür diliyorum bizim kuşak adına. Biz onlara başka bir şey sunamadık. İşte şiirimin ve yazdığım bütün öykülerin tragedyası, o öykülerdeki eziklik, burukluk falan aslında benim onlarla aynı yaşlarda yaşadığım aynı ruh hali tamam mı? Ama bizim bir farkımız vardı "yarın devrim ve sosyalizm" diyorduk. O kadar. Öyle bir umudumuz vardı. Onların böyle bir umutları da yok. Ben onlara ne diyeceğim şimdi? Gözümüzün içine bakıyorlar. Diyecek bir şeyimiz yok, vallahi yok.

otaftali@hotmail.com

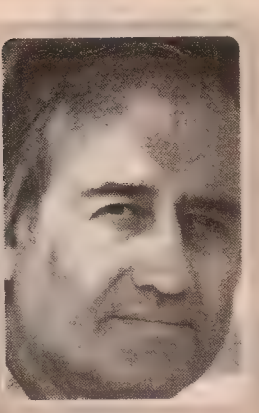

* * *

mikrofonun biraz ötesinde
beyaz perdecik
başım döndü geçiyor hep aynı sahne
denk getiremiyorum dudaklarımı
filmdeki adamın dudaklarıyla

Nihat Ziyalan

eşgâl

ben
bir kere
zamanı

yakından
gördüm

şişman
gözlüklü
aksak

ve
kıvırcık
saçlıydı

met üst

Aynam Uyuyakaldı

Tanrının küstüğünü anladı çocuk
nerde düşürmüştü ikonlarını
gökyüzünün katında günahkâr annem

çağrıldı huzura ıslak saçları
yanağını ben öpmüştüm
göğsünde yağan karı
gizlemiştim çöl sesine

içimin sonrasını
anlatmadı bana hiç
kırk gecelik acıydı
masalımın düğünü
sonsuza dek kanadı
suya düşürülen taç

bekledim. belki değer
sesime kiraz dalı

çocuğun küstüğünü
görmedi tanrı

aynam
uyuyakaldı

Zeynep Köylü

Aksamsefası

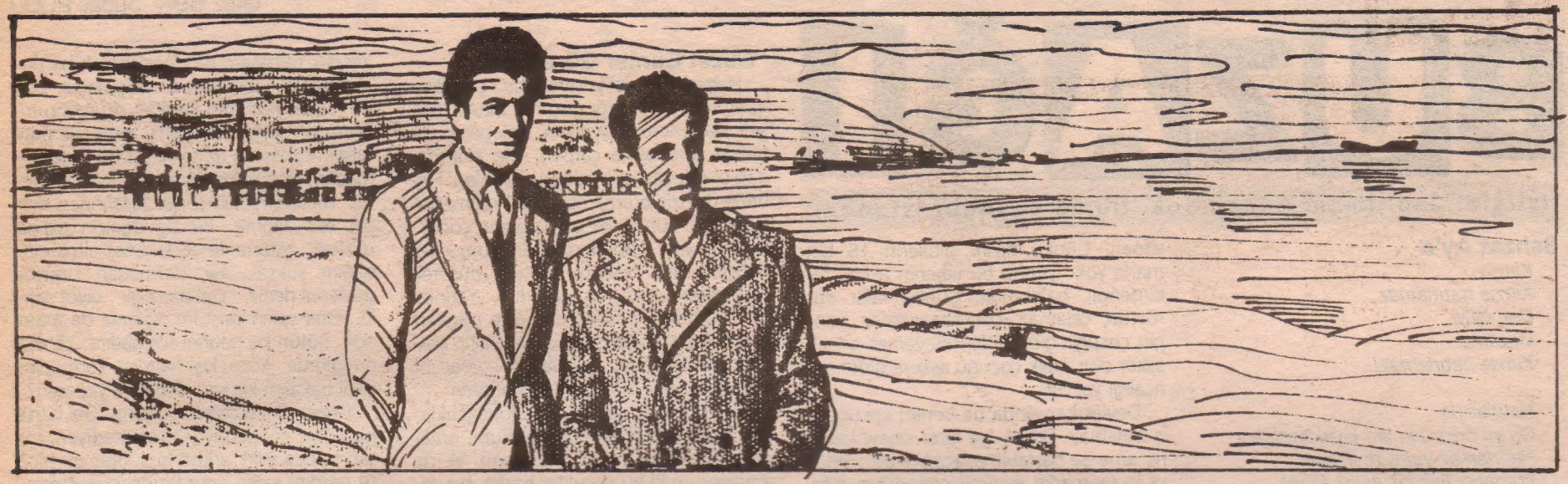

birinin canı sıkkın, otobüste pantolonu kırıştı diye

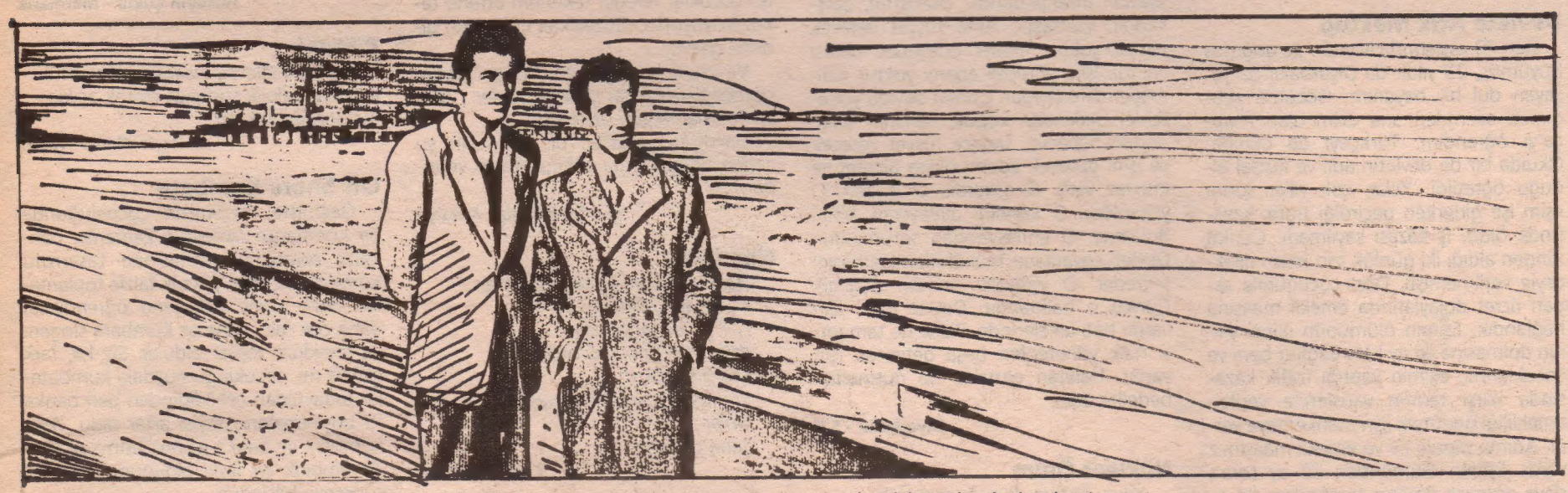

öbürü dalıp gitmiş uzaktaki balıkçı kulübelerine

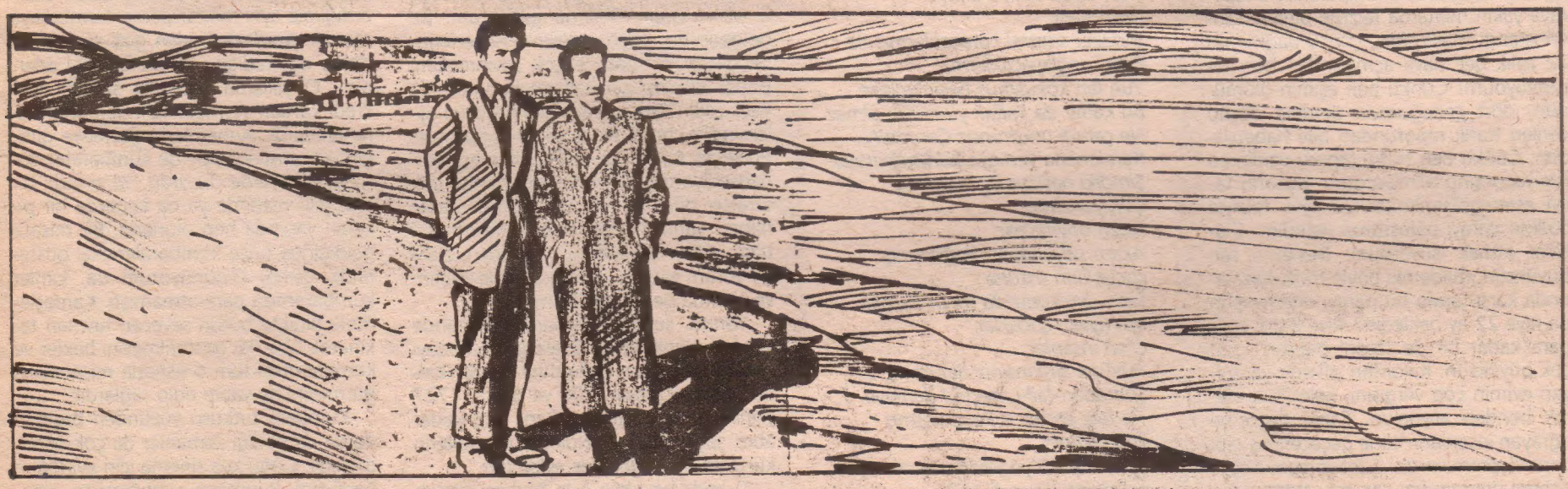

denize gelmiş üç adam gölgeleri kumdaki ayak izlerinde

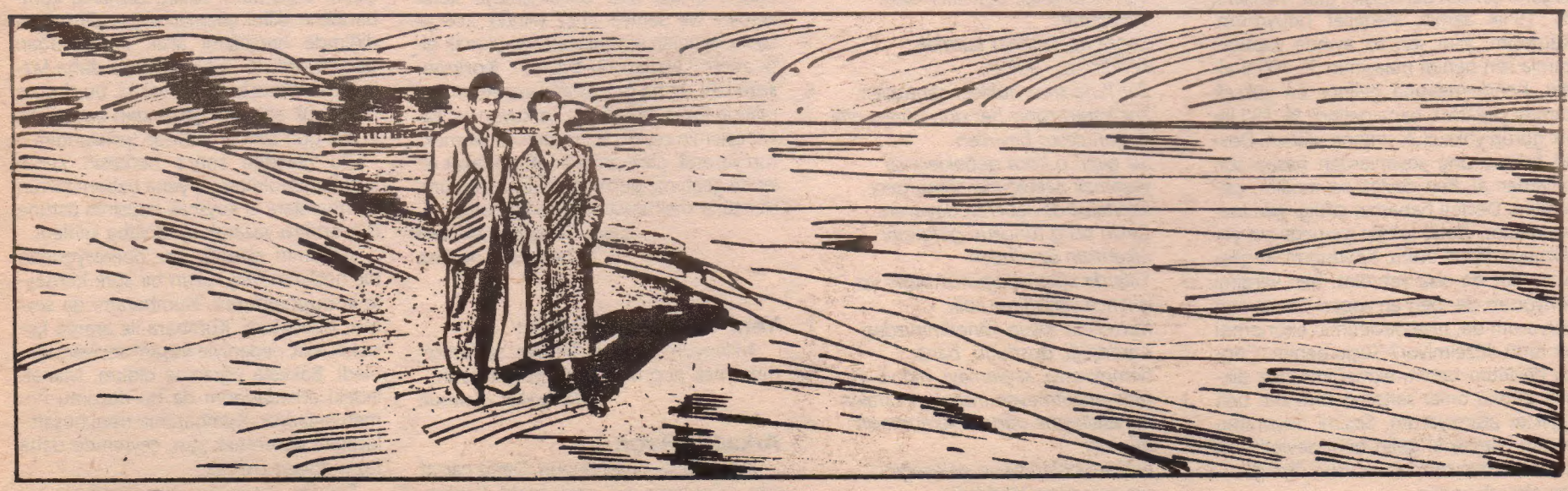

elleri utangaç; ki gizlenmiş "şu cansız hayal"in izbelerine

Akşamsefası

BUZAĞI

İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 Beyoğlu-İstanbul

Behzat Ay'a

Kimse
Kimse hatırlamaz
Dor Ali'yi
Ve atını...
Kimse hatırlamaz!..

Hatırlar da
On yıl önce bin lira kazıklandığını
Hatırlamaz yurdum insanı
Romancı Behzat Ay'ın adını!..

Mustafa Baltacı - Ankara

Devlete Açık Mektup

Ben 40 yaşlarında Mardin'de doğmuş büyümüş, 23 yıldır da Diyarbakır'da yaşayan dul bir bayanım. Gözümü açtığımda ailemden ana dilim olan Arapça'yı öğrendim. Türkçeyi de okulda. Okulda bir de devletin adil ve kutsal olduğu öğretildi. Yıllar, çok yıllar sonra eşim işe giderken geçirdiği trafik kazasında öldü. İş kazası sayılmadı. Çünkü işinden aldığı iki günlük izin resmi dilekçeyle verilmemişti. Dört çocuğumla asgari ücret dolaylarında emekli maaşına bağlandık. Eşimin ölümünün ikinci yılının dolmasına iki ay kala Bağkur beni ve çocuklarımı, eşimin yaptığı trafik kazasında karşı tarafın varislerine verilen emekliliği ödetmek için mahkemeye verdi. Adıma tapulu ev ve emekli maaşımız vardı. Eşimin ölümünden 22 ay sonra dava açılmıştı Bağkur tarafından. İki ay sonra yakalasa zaman aşımına uğrayacak olan bu davada, anapara artı anaparaya yakın miktarda faiziyle birlikte tahsili istendi. Haklıydılar, çünkü Bağkur'un 22 aylık geç dava açmasından ben sorumluydum! Çünkü ben eşimin ölümünün, dört çocuğumun derdine düşüp verilen trafik raporundan bile habersizdim. Çünkü ben trafik raporu verilirken işin raconunu bilmiyordum. Kusurlu taraf eşim gösterilmişti. 22 aylık faiziyle birlikte parayı buluşturup yatırdım. Çığlıklar atmak istiyordum. Devletim sen büyüksün, mademki böyle trafik kazalarında karşı tarafa bu parayı ödetiyorsun da niye 22 ay bekledin? Niye bana anapara kadar bir de faizini ödettin? Sen çok büyüksün. Kaloriferi yıllardır yanmıyan evimin çöp vergisini, kaloriferli olarak benden alıyorsun. Sanki depreme uğrayan insanların eline geçecekmiş gibi bana deprem vergisi ödetiyorsun. Neyse ki beni depremden sorumlu tutmadığın için şükrediyorum. Sanki devleti soyup soğana çeviren ben mişim gibi, maaşıma % 15'lik zamla, bedeller ödüyorum. Kardeşim, yılın son iki ayında yaptığın zamla sen benim maaşımın % 70'ini aldın. Kendi maaşına gelince en yüksek zammı yaparsın, bana gelince % 15'i lâyık görüp yoksulluk sınırına atarsın. Devlet fakirse onu soyanlardan hesap sor, onlardan al. Ben devleti soymadım, çalmadım. Devleti babamın çiftliği gibi kullanmadım. Helâl lokma yemeğe ve yedirmeye dikkat ettim. Koyduğun vergileri zar zor da olsa yatırdım. Ben vergimi veriyorum da, ben en asgari ücrete razı oluyorum da, niye devletimin ekonomisi bir türlü düzelmiyor? Suçlu benim. Çünkü devletim benim ekmeğime göz dikmiş, çünkü onlar saltanat sürerken ben çığlıklar atamıyorum. Sesimi duyuramıyorum. Neyse ki gelip beni devletin bu durumundan sen sorumlusun diye götüren olmadı henüz.

Benim gibilerin çocuklarıdır askerlik yapan. Çünkü bizim gibilerin 15 bin markı yok. Çünkü bu ülkenin askeri fakirdendir, halktandır. Çünkü fakir dürüsttür, çalamaz, çok kazanamaz, zengin çocuğu gibi bedel ödeyemez ancak asker olur. Halk çocuğu askere gider ayrıcalığı yoktur.

Devlet kapısında da benim çocuğum iş bulamaz. D.M.S.'ye girer sınavı kazanır ama işe başlatılmayacağını bilir. Sınavı kazanmanın önemli olmadığını bilir. Çünkü benim çocuğum da benim gibi sıradan insanlardandır. Dürüsttür, çalışkandır, yurttaştır. Ama rüşvet verecek parası yoktur. Bedel ödeyecek parası yoktur. İşini görecek adamı yoktur. Ezilmeye mahkûmdur. Çünkü devleti yönetenler halkından kopuk, halkının acılarından habersiz, sadece rüşvet verecek ve işini görecek adamı olana hizmet ve imtiyaz verir. O askerdir, O işsizdir, O yoksuldur, O kendini dinleyecek birini bulamaz. O enflasyondan sorumludur. Devleti soyanların mükâfatlandırılmasını seyreder. O imtiyazlı sınıftan değildir. Çünkü o halktandır. Devlet halkı için vardır batı ülkelerinde. Bizde de tam tersi halk yönetenleri başa getirmek için vardır. Halktan olmakla da durmadan bedeller öder.

Diyarbakır - S.K

Nükleer Ölüm

Yıkın, batırın, kurun, sömürün
Oh!
Halk sessiz kalıyo di mi?
Nah! Kalır.
Nükleer santral kuracaklarmış da
Enerji sağlayacaklarmış...
Yuh lan kokuşmuş beyinlerinize
Bu kadar da kaltak yüreklilik olmaz
Ne çabuk unuttunuz Çernobil'i
Karalahana yemeye korktuğunuzu
Şimdiki nesli yiyip, bitirmeye çalışıyorsunuz
Gözü doymazlar.
Akıtın salyalarınızı doğmamış çocukların üstüne
Sizin umurunuzda mı üç kulaklı, beş ayaklı çocuklar,
Ölen insanlar...
Tabii siz alışkınsınız öldürtmeye
Sonradan fail-i meçhul demeye
Tın bile etmez o kahpeleşmiş yürekleriniz.
Şimdi de AB'ye yalanmak olsun da ne olursa olsun di mi?
Yok ya!
Var mı emekçi, devrimci halkı zehirleme
Sonra da saltanat kurmak kendinize... adice...
Zor kurarsınız nükleer santralleri,
Zor karartırsınız her gün güneş gibi doğan cesur beyinleri
Siz gidin o koca göbeklerinizi yaşamak istediğinizi sömürgeci, kapitalist devletlerde doyurun.
Çekin pis g.tünüzün gölgesini ülkemizin üzerinden
Yıllardır sömürdüğünüz baskı ve işkence yaptığınız halk
Kurtulsun tosun yönetiminizden
Kardeşliği, dostluğu, barışı, demokrasiyi, sağlamayı, din ve ırk farkı gözetmeyen insanlara bırakın
Küreselleşme uğruna yıkanmasın beyinler,
Radyasyonlanmasın geleceğin umudu genç yürekler!

Diren ile Gülderen - Sinop

"Güzel Günler Göreceğiz"

Haberlerde izliyorum, bir çocuğun katır sırtında ırmağı geçerek okula gidişini. Haberlerde izliyorum, açık pikap üstünde suratlarına çarpan sele aldırmadan okula gitmeye çalışan çocukları. Haberlerde izliyorum, her gün kilometrelerce yolu yürüyerek okula giden çocukları. Ve yine haberlerde izliyorum okul bahçesindeki foseptik çukura düşerek can veren çocuğun cesedini. Yarınlar için "Öğretmen istiyoruz" diye pankart açan okul çocuklarını, pankart açıp yargılanan, evet evet, yargılanan -ne acıdır ki yargılıyorlar- izliyorum haberlerde.

Kaç gündür haberlerde okul çocuklarını, bizim çocuklarımızı izliyorum, onların haberleriyle yatıp kalkıyorum. Ve de inanıyorum ki bu çocuklar başka, bu çocuklar da umudu görüyorum yeniden, bu çocuklar feleğin tekerinin önüne takoz koyuyorlar. Güzellikler çok yakın gibime geliyor...

Ve üstadı hatırlıyorum: "*Güzel günler göreceğiz çocuklar güneşli günler... Motorları maviliklere süreceğiz...*"

Haydiyin çocuklar, bir tutuverin şu çarkın ucundan da söküp atalım yerinden!...

Şeref Demirtaş - Antalya

Nbcsizm

Hani o baharda açan kocaman
İri, beyaz güller var ya
Hani o baharda açan
Kocaman iri beyaz güllerin
Mis gibi kokan
Yumuşacık yaprakları var ya
Onlar
Sana girsin

Çığlık - Ankara

Nükleer'e Karşı Çıkmak Abesmiş!

Göller yöresinde bir üniversitemizde 2 yıllık inşaat MYO'na gidiyorum. Bu bölgede bir radyo kanalının haberlerinde geçen bir habere çok sevinmiştim. Haber nükleer santralların kurulmasına karşı çıkan Greenpeace adlı örgütün eyleminden, polislerin zincirleri kırıp onların teker teker göz altına alınmasından bahsediyordu. Jenerikte savunanlar çok tarafsız olan bir yorum yaptılar. Fakat haberi sunan spiker haber görüntüleri bitip diğer haberlerini vermeden önce bir yorum yaptı ki dumur ötesine geçtim ve ağzıma geleni söyledim.

Yorum şuydu: "Osmanlı devletinde yapılan yeniliklere, özellikle matbaayı getirmeye çalışan padişahlara kazan kaldıranlardan dolayı, 200 yıl sonra, 1727 yılında gelen matbaaya karşı çıkış kadar abes sayılırmış bu "Nükleer santrallerin kurulmasını engelleme eylemleri."

O anda beynime öyle bir kan hücum etti ki, bir daha o radyo-tv kanalını (ana haberi ortak) asla dinlememeye karar verdim. Ne demek 1727 yılında, 200 yıl sonra getirilen matbaaya karşı çıkmak gibi abese kaçması bu eylemin. **Korkmasam** ben de bu gibi eylemi yapardım buralarda fakat ne yazık ki korkuyorum. Fakat eylemin çeşidi olmaz. Ben de bir mektup yazarak olayı protesto ettim fakat ellerine geçti mi, geçmedi mi bilemiyorum. Her türlü mektuplarınızı bekliyorum.

Emin - Süleyman Demirel Üniversitesi - Isparta

Yeni Yıldan Beklentim:

Milenyum'da hayallerimiz sarfettiğimiz emek doğrultusunda gerçekleşsin.

İdris Saykal - Samsun

Arkadaş Hatırı

Hava duble güzel bugün. Deniz çarşaf gibi. "Gel bana gir" diyor sanki. Çapkınca göz kırpıyor, fakat acayip hastayım. Yatalak olmasam da, sandalyelak bir durumdayım. Göz kırpıyor yine deniz, ben ise kenarında bir kafede oturuyorum. Hem bir şeyler içiyorum, hem de beni tahrik etmesine tahrik oluyorum, çaktırmadan. Deniz durmadan göz kırpıyor bana; vücudumsa öksürük tarafından bizzat esir alınmış. Bir de denizin aklına uyarsak, zatürre ile de arkadaş olma olasılığım yüksek. Hiç durmadan kırpıyor gözlerini deniz, "Gel bana gir" diyor sanki. Ama yakın dostum zıpkınla da aram açık. Bütün kış hatırını sormadım. Yanına gittiğimde 'koca kış hatırımı sormadın, hadi bakalım kış kış" derse ne yaparım?

Deniz duble çarşaf bugün; "Gel bana gir" diye göz kırpıyor mütemadiyen. İnsan bunca yıllık arkadaşını kırar mı hiç? Al gardını sayın arkadaşım, ben geliyoruuum...

Hüseyin Çukur - Marmaris

Bıktım!

Psikiyatristlerin, insanların özgürlüklerini psikolojik sorunlar olarak açıklamalarından bıktım.

Reşit Ekinci - Adan

Off Shore Kumbara

Geçmişte, hepimizin çocukluğunda bir kumbarası olmuştur. Zamanla, bankalar piyasa ekonomisinde tasarrufu kumbara ile değil yüksek faizle toplamanın daha kolay olduğunu öğrendikce, daha çok faiz, daha az kumbara sloganı ile mevduat toplar oldular. Siz hiç fark ettiniz mi, çocukluğumuzdaki kumbaralar tedavülden çekildiğinden beri banka içi boşaltmaların sayısı artar oldu. Ben, kumbara ile banka içi boşalatma arasında ampirik bir ilişki olduğunu bile düşünmeye başladım.

İlk kumbaram kardeşlerimle birlikte ortaktı. Hepimiz harçlıklarımızdan biriktirdiğimiz aynı miktar parayı kumbaraya atardık. Kardeşlerimden gizli şekilde de dolup dolmadığını sık sık kontrol ederdim. O yıllarda bankalar şimdiki gibi kredi kartları vermediklerinden, kumbara verirlerdi. Annemlerle gezmeye gittiğimiz komşu evlerde de kumbaralar görünen bir yerde dururdu. Ya ortada bir masanın üstünde ya da kenarda bir pikapın yanında hep olurlardı. Bir misafir geldiğinde önce kumbaralarımızı gösterirdik. Şimdi düşünüyorum da, kimler kumbaramıza para atmamıştı. Kardeşlerimle birlikte bütün sevecen tavırları takınarak bize ilgi gösterilmesini bekler ve kumbaramızı tam o esnada misafirlerin görmesini ne yapıp edip sağlardık.

Kumbara tutkusu yüzünden başımın derde girmediği zamanlar da çok olmadı değil. Çoğu kez sinema için ayırdığım harçlığımı kumbaraya attığımdan, sinemaya gidemez, bütün gün evde kavga çıkarır dururdum. Fakat, zamanla kumbaraların dilini çözmeyi öğrendim. İstediğimde harçlığımı artık kumbaradan geri alıyordum. Artık, bakkala daha fazla gider olmuştum. Ne var ki, bu durum bir büyük ablamın gözünden kaçmamış ki, bir gün tam iş üstünde yakalandım.

Bu olaydan sonra herkesin kendi kumbarası olması bir yana babam bütün kumbaralara el koyarak hepsinin üstüne isimlerimizi yazarak bir dolaba kilitledi.

Babamın yaptığı bu operasyondan hiç hoşlanmamış, uzun bir süre kimseyle konuşmamıştım. Kumbaramı da sevmez olmuştum. Kumbara ile arama konulan kilit nedeniyle yaşam seviyem geriledi. Bakkala uğramaz oldum. Mahalledeki arkadaşlarım da bu durumu hemen anladılar. Kumbaranın nasıl boşaltılacağını öğrenmek için, çevremde daha fazla dolaşır oldular.

Şimdiki çocukların öyle kumbara sorunları falan yok. Para ancak tüketmek

Akşamsefası

için olmalı diyorlar. Parayı para olarak görmüyorlar. Harçlıkları dolar, mark. Onlar için off shore kumbara yeter. Ne de olsa, her çocuğun mahallesinde şimdi bir bankacı abisi var.

Devletimiz de aynen babam gibi, el koymaya çok hevesli. Bir sorunu hep el koyarak çözmeyi düşünür. Ancak, devletimizin asmak için değil beslemek için bankalara neden el koyduğunu da, babamın kumbaraları kilit altında tutması gibi bir türlü anlamış değilim. Bundan sonra kime nasıl anlatacaksın el koymanın bir çözüm olduğunu. Bilmiyorum. Çünkü kumbaralarımız kilitli dolaba kalktıktan sonra, hiç dolmadılar. Sonra kumbaralarımızla daha çok annemin ilgilendiğini anımsıyorum. El konulan kumbara değil ki, başka bir yerde saklasan. Bankaları saklayamasında. Ben bu el koyma işinden pek anlamadım. Anlamadığım bir başka şey de el konulan para değil ki, emeğim oldu.

Ne tuhaf tesadüf ki, her şey aslına rücu eder deyip meslek kariyerime ilk başladığım bankaya yeniden geri döneli daha on beş gün olmuştu. Zaten el koymak için ne oldu ise bu sırada oldu. Önce, yüksek tepelerin birinden açılan bir telefonla çocukluğumda iyi kumbara boşalttığım muhbirlenerek iş akdimin feshi istendi. Fakat, banka boşaltmayı daha iyi bildiğim anlaşılınca ne olur olmaz denilip, terfien tutuldum. Bankaya yeni döndüğüme aldanmayın, bankanın en eskisiyim, boşaltılacak nerede ne var çok iyi bilirim. Şimdi, herkes benim bankayı boşalttığımı sanıyor. Oysa, ben daha yeni başlamıştım, boşaltmak için nasılsa daha zaman var, hem biraz daha çoğalsın mevduat diyordum. Kaldı ki, kumbara boşaltmada kimseyi üstüme tanımadığımdan, boşaltmak için acele etmek gereksizdi.

Çocukluğumun geçtiği Çarşamba'da sıra sıra zahireci dükkanları vardı. Hangisinde gördüm, bilmiyorum. Fakat, o dükkanların birinde peşin satan ile veresiye satan tüccarı karşılaştıran bir fotoğrafın köşesinde rebul marka bir kolonya şişesi dikkatimi hep çekerdi. Nice sonra içini boşaltmak için geri döndüğüm bankada birileri benden korkmuş olacak ki, benden önce davrandılar. Ben de kendimi banka boşaltıcı sanıyordum. Şimdi, müflis bankacı olarak masamda duran rebul marka kolonyayı daha çok sevdim. İnsan Müflis bankacı olmayı kolay öğrenmiyor.

İktisatçı Hikmet Kurnaz-Çankaya

Deniz'i Özledim

Irmaklarım,
yalnızlığım beni bekler...
Sen her aldatışında çağırır
tekrar tekrar
Dinler beni o, kandırır...
Her çağırışında,
boş bakarım sana,
dinlemem konuşan o yüreği...
Surlarıyla yol arasından
hep bir ırmak
akar durur o yüreğin.
Ne zaman bağırsam;
zincirler kırılmaz,
kapı inmez aşağı...
Her çağırışında,
hissetmem dokunuşları,
uyuşturur rüzgar beni.
Üşürüm
Oturup ağlarım gizlice,
ırmağa karışmaz damlalar;
ayaklarımın ucuna akar kırılarak...
Yine de kırılmaz zincirler,
kapı inmez aşağı...
Irmak akar, ben ağlarım...
Sense, bulutlara merdiven dayar
yükseltirsin surlarını...
Her taşı koyuşunda
kırılır damlalarım,
her basamak çıkışında
daha çok üşürüm...
ÜŞÜRÜM!

Hande Coşkun - İstanbul

Amerikalı Değilseniz Nesiniz?

Onlar haber bültenlerine "küçük bir grup" olarak geçtiler. Bill'i rahatsız etmek için toplandılar. Yasalar "Amerikalı" olmamaya müsait midir, değil midir bilemem. "Amerika defol!" güzel bir cümledir, bilirim.

"Yanke go home!" ortaöğretim müfredatına alınmalıdır. "Zorunlu İstiklal Dersi" diye bir ders olmalıdır. "Ya istiklal ya ölüm!" diye bir ders. Ne mutlu o küçük gruba, ne mutlu o kurumayan damara! Cennet de onlarındır, cehennem de!

(Joplanan yerleriniz ben olaydım.)

İbrahim Metin - İstanbul

Tepkisel Öküz'ün Şahsında Efsaneleşen Onursal Tavır

Göz alabildiğine uzanan yemyeşil ovanın sessizliğini, her gün oradan geçen kara bir trenin sesi bozar; sonra yavaş yavaş uzaklaşıp gözden kaybolurdu. Ardından yeniden derin bir sessizliğe gömülürdü ova. Öküzler her zamanki gibi oralarda otluyorlardı. Her şeyden habersiz, sadece birisi kafasını kaldırıyor; tren gözden kaybolunca kadar anlamlı bakıyordu. Sonra yine iç alemine dönüyordu.

Zaman geçtikçe diğer öküzler de tepkisel öküz gibi tren geçerken kafalarını kaldırıp bakmaya başladılar. Aslında bu tip bir hareket öküzler aleminde bir devrimdi. Tepkisel öküzün bu devrimci çıkışı, daha manası anlaşılmadan çevre otlaklarda hızla yayıldı. Artık bütün öküzler tren yanlarından geçerken kafalarını kaldırıp bakmaya başladılar. Birkaç gün sonra haber öküzbaşı'na ulaşmıştı. Acilen bütün öküzler toplantıya çağrıldı. Ve öküzlerin trene bakmaları yasaklandı. Günler sonra öküzler alemindeki bu anormal başkaldırı, insanlar arasında alay konusu olmuştu. Hatta "Öküzün trene baktığı gibi ne bakıyorsun" şeklinde bir deyim bile türemişti. Tepkisel öküz bir gün sahibinin kendi oğluna bu deyimi kullanarak kızdığını bile işitmiş, buna çok içerlemiş, ama pek belli etmemişti. Diğer öküzler hâlâ tepkisel öküzün trenle bir sorunu olduğunu zannediyorlardı. Ama onun trenle bir sorunu yoktu; onun sorunu insanlarla idi...

Artık tren geçerken tepkisel öküz hariç hiçbiri bakmaya cesaret edemiyordu. Ama tepkisel öküz insanlara çok kızgındı ve bu kızgınlık bakışlarına yansımıştı. Hele insanların yüzündeki o alaycı tavır yok mu? İşte bu deli ediyordu tepkisel öküzü. Bu arada tren de bütün bu olanlara pek bir anlam veremiyordu. Öküzlerden yana mı insanlardan yana mı bir tavır koyacağını kestiremiyordu. Onun bu kararsızlığı onu daha sonra bir öküzün katili yapacaktır. Bir gün tren yine salına salına ovadan geçerken Tepkisel Öküz'ün gözü arka komrtımanda oturan bir insana takıldı. Evet, evet adam da ona bakıyordu. Hatta bakmakla kalmayıp pis pis sırıtıyor, yanındakilere de O'nu gösteriyordu bu bakışma otuz yedi saniye sürdü. Ve tren ardında yıkılmış, umutları tarumar olmuş bir öküz bıraktığından habersiz gözden kayboldu.

Artık bir şeyler yapmak gerekliydi. Bütün bunlar çok fazla olmaya başlamıştı. Tepkisel öküz arkadaşlarını topladı. Ve bu hareketin sadece kendi şahsına değil, bütün öküzlere yapılmış bir hakaret olduğunu ısrarla vurguladı. Faka nafile... Onlar onu anlayamayacaklardı. Sırtlarını dönüp, hızla oradan uzaklaştılar. Onlardan da bu beklenirdi. Çünkü onlar bunu anlamayacak kadar öküzdü..

Tepkisel Öküz arkadaşlarının bu ihanetinden sonra, bir kez daha yıkıldı. Sabaha kadar düşündü, uyuyamadı. Sabah tanyeri ağarırken artık kararını vermişti: İsyan edecekti... Öğleye doğru bulunduğu yerden raylara doğru ilerlemeye başladı. Tren saat iki civarında geçerdi her gün oradan. Beklemeye başladı. Diğer öküzler de merakla seyre daldılar. Saat ikiye yaklaşırken kalp atışları hızlandı. Korkuyor muydu? Hayır, hayır korkmuyordu artık. Biraz sonra vagonlar tek tek yanından geçmeye başlamıştı. Dün gördüğü insanlar canlandı gözlerinin önünde. Trenin yanı sıra koşmaya başladı.

Koştu... Koştu... Koştu.. Kan ter içinde kalmıştı. Son anda trenin ön tarafına yetişti. Fakat o da ne? Tren üzerine doğru geliyordu. Kaçmaya çalıştı ama nafile... Biraz sonra canhıraş bir feryat duyuldu. Tepkisel Öküz feci şekilde trenin altında can vermişti. O onursuz bir yaşam sürmektense ölmeyi tercih etmişti. Artık akşam oluyordu.

Güneş son ışıklarını da göndermiş, kendi köşesine çekiliyordu. Diğer öküzler orda öylece bakakalmıştı. Onlar başlarını önlerine eğip ot yemeye mahkûmdular. Bundan sonra da insanlar arasında alay konusu olmaya devam ettiler. Çünkü onlar öküzdü ve hep öyle kalacaklardı. Tarih tepkisel öküzün bu asil mücadelesini asla unutmayacaktır...

Mustafa Kıkak - Tokat

Diyor Ya Bir Filozof

"Haksızlığın yaşandığı bir ülkede haklıların yeri ceza evleridir."

Yazışmak isteyen dostlar yazabilirler. Bundan memnun olurum. Tüm dostlara en içten selamlar.

Recep Özel - Özel Tip
Kapalı Cezaevi - G.Antep

Tampon

İki gölgem vardı yürürken
O kadar huzursuz oldum ki
Birini vurdum
Birini gömdüm

Ayrılalı 2 ay olmuştu
Gece seni düşünürken
Burnumdan kan geldi
Tampon yapıp
Kanamayı durdurdum

Hüseyin Erer - İstanbul

Ey Okur!
Yalnızca şiir, öykü ya da deneme tarzında değil, çevrenizdeki ilginç simalarla söyleşi ve haberler de gönderirseniz daha çok seviniriz.
Sevgiler, **ÖküZ**

Sayı: 69/ Şubat 2000
Sahibi: Şimera Basın Yayın Ltd.Şti. Adına Mehmet ÇAĞÇAĞ **Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Metin ÜSTÜNDAĞ
Yayın Koordinatörrü: Hatice MERYEM **Haber Merkezi:** Oylum GÖLBAŞI, Hüseyin ALEMDAR **Satış:** Cüneyt AYDIN **İşletme:** Orhan AÇAR **Grafik Uygulama:** Cebrail OKÇU, Mert HOŞGÖR **Dizgi:** Cemal YANLI **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU
Müessese: Ali YAVUZ **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ **Bina Görevlisi** Yasin ADIYEKE **Tel:** 292 95 65 (4 HAT) Dahili 117 / 121 **Fax:** 251 52 67 **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İstanbul **Baskı:** Ilıcak Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay
Abonelik için **Tel: 0(212) 251 42 44**'den **Sevil ŞAPÇI** ya da **www.leman.com.tr** adresinden her türlü bilgiyi edinebilirsiniz. İsteklerinizi **0(212) 245 38 06** no'lu faksa iletebilirsiniz.

Akşamsefası

Okul

Bir okul açtı
En yaşlı öküz
"İki Ayakla Yürümek Okulu"
Çatalkulak katıldı
Tepegöz katıldı
Pörsük katıldı
Kısakuyruk katıldı
Yanağıyamalı katıldı
Kırıktırnak katıldı
Çobankıran katıldı
Kalemboynuz katıldı
Topal katıldı

Sordular:
- Okulu bitirince nereye gideceğiz?
- Aylığı en yüksek bir yere
- Neresi?
- Gidince görürsünüz
Söylersem suç olur

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Moda Çay Bahçesi - 13 / 1 / 2000

Akşamsefası